Liber theodoli cum cõmento Nouiter impressus

Venundatur Londoni apud bibliopolas in cimiterio
sancti Pauli.

Ethiopum terras iam feruida torruit estas.
In cancro solis dum voluitur aureus axis.

¶ Multi (licet magno ⁊ excellẽti ingenio) viri ad pñtis libelli expositionem se applicauerint. vnde haud inuria labor iste quẽ aggredior supuacuus atq; superfluus videbitur. dabo equidẽ operã q̃tũ magis valuero quo minus superfluꝰ ipe reperiar nec intendo quouismodo ab his que an alijs bene conscripta fuerũt ex arrogãtia recedere. Scio nãq; (dicente comico) nihil esse iam dictum: qõ non sit dictũ prius: quare equũ est ⁊ nos cognoscere atq; ignorare que facitarunt veteres sic faciunt noui. Erit ergo modus procedendi talis. qz primo premittẽ textualis sententia. deinde si opus fuerit amplioꝛ materie determinatio. ⁊ dicẽt vñ originaliter sumpsit exordiũ. Demũ litteralis constructio. ⁊ terminoꝝ grãmaticaliũ expositio. nõ euagando aliquo mõ extra materiã allegando alias fabulas vel hystorias. qz ex talibus in se honestissimis qnidẽ pñs liber totus contexit. Et ne a cõi ⁊ approbato inchoandi modo recedatur. videnda sunt cause operis et aliqua alia ad intellectum plenioꝛẽ conferentia. ¶ Causa igitur materialis est multitudo hystoriarũ biblie. et figmentoꝝ poetarũ hic positoꝝ. vel causa materialis siue subiectũ est victoria veritatis supꝛa falsitatẽ. qz circa illud variatur totũ opus. ¶ Causa formalis est duplex. scz forma tractãdi que est modus agẽdi narratiuus. probatiuus. cõfutatiuus Et forma tractatus que est diuisio libri p partes principales. et illaꝝ subdiuisio p particulas. ¶ Causa efficiens est pene ignota. dicunt tñ aliqui q theodolus ipsum cõposuit. Alij dicunt q iohẽs chrisostomus doctoꝛ theologus eminentis scientie. Alij dicunt aliter. sed sup hoc non est curãdum multũ. Et ego credo q theodolus non sit ꝓpium nomẽ actoris: sed nomẽ nouiter inuentũ ⁊ fictũ ꝓpter ꝓpietatẽ rei ⁊ materie. sicut in comedijs dauus. quasi dans vana. ¶ Causa finalis est vt videatur qualiter a pseudo ꝓdicatoribus et peruersis hoibus veritas ipa sepe criminetur: tñ ipa vincit falsitatẽ. Ex quo patet vtilitas operis. Hortamur eñ in isto libello amare veritatẽ ⁊ fugere falsitatẽ ⁊ mendactiũ. ⁊ credere q falsitas a veritate superatur. Ideo dicit Hieronymꝰ. Vos nobiles aut ignobiles hec est cõditio veritatis: vt eã semper inimicitie persequantur. sicut p adulationẽ pricie amicitie cõsequuntur. Et chrisostomus super matheũ. Nõ solũ ꝓpter veritatis est qui mendacium p veritate loquit: sed q nõ libere ꝓdicat veritatẽ quã ꝓnunciare oportet. Intentio etiã patet ex eodem. Tytulus est talis. ¶ Incipit liber vel egloga theodoli. Et iste titulus innuit q theodolus sit nomen actoris. Vel dicatur sic: Incipit theodolus. vt theodolus sit nomen huiꝰ egloge. sicut eunuchus nomẽ vnius comedie. sicut etiam tragedie ꝓprijs noibus nolantur. sicut etiam intitulatur quelibet egloga virgilij. ¶ Dicitur aũt theodolus a theos qõ est deꝰ. ⁊ dolus doli quia in hac egloga agitur de veritate q̃ ipemet deus est. Deus eñ est prima veritas. ⁊ de dolo. i. falsitate. ¶ Et pro latiori declaratione sciendũ est q Egloga dicit esse vana descriptio bucolicorum. ⁊ est materia humilis mores predicans p introductionẽ rusticarum ꝑsonaꝝ. vt pastoꝝ. Et dr ab egle qõ est capra. ⁊ logos sermo quasi sermo capriniꝰ. i. humilis. vel quia a capris ⁊ talibus ruralibus possessionibus talis sermo sumitur. Et glose cões solent hic distinguere tria genera egloga rũ. sed nõ videtur mihi salua reuerẽtia autoris q illa distinctio sit bene posita. aut cõsona dictis poetaꝝ. ideo eã omitto. ¶ Alterius cõsiderandum q inter oẽs egloggas ⁊ virgilij ⁊ francisci petrarche ⁊ aliorꝝ priorꝝ egloga videtur esse honestior fru

ctuosior ꝛ maiori artificio composita. et grauioribus sententijs plena. ideo meritò vsus habz ꝙ eã addiscãt iuuenes. Et composuit autor ad similitudinẽ vnius virgiliane que incipit. Dic mihi dameta cuiũ pecus. Et hic recte idẽ ordo ꝛ modus procedendi obseruat. Etiã hic seruat autor legẽ amabei carminis. sicut ibi. Prio quo sciendũ ꝙ amabeũ carmen sic dictũ est ab inuentore. ór aũt id in quo introducunt̃ persone altercãtes. Et prima eius pars ꝑ libito incipit. scõa vero plus semper et minus vel contrariũ aliquid dicit. Ãñ Seruius sic diffinit carmẽ amabeũ. qõ est quotiens q̃ canũt equali numero versuũ vtunt: ꝛ ita se hz rñsio. vt aut minus aut contrariũ aliqd dicat. Unde hic introducunt̃ tres psone. scz Pseustis. Alithia. ꝛ Fronesis. Per pseustim intelligimus falsitatẽ. qz pseudo est falsus propheta vel predicator. Per alithiã intelligimus veritatẽ (vt dicunt aliqui) ꝛ ór de alo alis. et theos qõ est deus. Et per fronesim intelligit sapiẽtia vel prudentia. ¶ Et pro isto aduertendũ est ꝙ ꝑ pseustim possumus intelligere synagogam siue diabolum. vel tempus ante tempus gratie. Per alithiã ecclesiã xp̃ianorũ: cuius caput est xp̃s. ꝛ vicarius eius et minister est papa. vel intelligimus filiũ dei vel tempus gratie. qz lex noua vincit cerimonialia et figuras veteris legis. ꝛ xp̃s vicit diabolum ꝛ ifernũ spoliauit. ꝛ tempus gratie dedit. qõ est tempus aliud a tp̃e legis antique. sicut magis theologice declarandũ esset. Et ex hoc patet fructus qui latet sub hac egloga. ꝛ qualiter intelligi põt. Patet etiã quid intelligat ꝙ psonas introductas sicut in Virgl. ꝙ Dametam Menalcam et Dalemonem alie persone intelliguntur.

¶ Iste liber supponit vel subalternatur theologice scientie. ꝗtũ ad moralẽ partẽ ipsius. vel potius ethice. hoc est morali philosophie. quia mores nros componit et instruit. Istis premissis descendo ad textũ. Sciendũ est ꝙ prima diuisio textus diuidit in duas partes principales. in prohemiũ scz vel exordiũ. et in narrationem vel tractatũ. Scõa ibi. Primus cretheis ẽ. Et ista alias subdiuidit. Prima que incipit. Ethiopũ terras. diuidit in duas partes. Primo describitur tẽpus in quo facta est disputatio ista vel altercatio inter pseustim et alithiã. Secundo describit statũ disputationẽ ꝛ modus vtriusq̃. Scõa ibi. Compleratq̃ suas. Et anteq̃ lra exponatur premittẽdũ est vnũ qõ dicit Brito in sua summa theologice. scz ꝙ sacra scriptura quattuor modis exponitur. scz historice. allegorice. anagogice. et tropologice. Historia vt dicit Isidorus prio ethimolo. est narratio rei geste per quam ea q̃ in preterito facta sunt cognoscuntur. Allegoria est tropus quo aliud significatur q̃ dicatur. Itẽ Donatus in barbarismo. Unde allegoria est de vno ad aliud sermõis trãssumptio. Et ór ab aleos qõ est alienum. ꝛ gore dictio vel locutio. qz aliud ór et aliud intelligitur. Ãñ allegoria multis modis sumit̃. Quãq̃ a ꝑsona. vt ysaac significat xp̃m. Quãq̃ a re q̃ non est ꝑsona. vt aries occisus significat carnẽ xp̃i passam. Quãq̃ a loco. vt xp̃s predicatur ascẽdit in montẽ. vbi eminentiã loci significat sapientiam eius. eloquẽtiã vel excellentiã. Quãq̃ a numero. vt apprehendent septẽ mulieres virũ vnũ. i. septẽ dona gfarũ. Quãq̃ a tp̃e. vt non sit fuga vra i hyeme. i. in gelicidio caritatis. Quãq̃ a negocio vel facto. vt interfectio golie a dauid. interfectionem diaboli a xp̃o significat. ¶ Anagogia (sicut ór in prologo eiusdem) spẽs est allegorie. sed dra est. qz allegoria est misticus sensus pertinẽs ad militantẽ ecclesiã. Anagogia vero est misticus sensus pertinens ad triũphantẽ ecclesiã. vnde anagogia est locutio de terrenis. q̃ ꝙ terrena dat intelligere super celestia. vt in illis verbis apli. Hierusalẽ que sursũ est mater nra. Et ór ab ana qõ est sursũ. ꝛ gogos ductio. ¶ Tropologia est sermo conuersus ad edificationẽ aie ꝛ morũ bonorũ

infoꝛmationē. Et ỏꝛ a tropos qđ est conuersio. ꝛ logos sermo. Sicut cum ỏꝛ q̄ per hoc q̄ dauid interfecit goliā. intelligit q̄ humilitas detecit superbiam. ꝛ sapientia vinc' ꝛ fortitudinē. Et vt quattuoꝛ predicta breuiter comprehendas hystoria docet factum. tropologia faciendū. allegoria credendū vel intelligendū. anagogia apparendū. exemplū in hac dictione hierusalē. Hystorice enim nomen est cuiusdā ciuitatis. tropologice typus est aie fidelis. allegorice figura est ecclesie militātis. anagogice typū gerit ecclesie triumphantis. Ideo ista premittūtur vt sciat q̄ aliq̄ textꝰ erit exponēdus hystorice. aliq̄ allegorice. ꝛ sic de alijs. Quibus premissis insistendū est ad expositionē textus. ¶ Dicit ergo q̄ xp̄s (in quo primo cepit esse disputatio ꝛ lis inter veritatē ꝛ falsitatem) fuit tempus estiuū quo aduruntur terre ethiopum ꝓpter excessiuū feruoꝛē in mēse iulij: in quo solis aureus axis ỏꝛ volui ꝛ moueri in cancro signo celesti. Ista est textualis sententia in qua oportet videre mysti cum sensum latentē sub cortice. Et potest esse duplex. Primus est q̄ estus ꝛ feruoꝛ pcōꝝ iam effecerat hoies nigros sicut ethiopes. ꝛ denigratos vitijs ꝛ sceleribus. q̄ aureus. i. diuinus. axis solis. hoc est filius dei (qui est sol verus iusticie) volutus est in vtero virginali per incarnationē. Scōs sensus est iste feruoꝛ temporis tribulationū ꝛ ꝑsecutionū iam labefactus vulnerauerat ꝛ cruciauerat fideles q̄ caro xp̄i preciosa ꝛ aurea dignata est volui ꝛ conuersari in hoc mundo retrogrado gradiendi retro a veritatis tramite. ¶ Cōstrue. Estas feruida. i. calida. torruit. i. toꝛruerat. iam terras. i. regiones ꝛ patriā ethiopū. i. illoꝝ populoꝝ. dum aureꝰ axis. i. splendidus ꝛ lucidus ad modū aurei solis (qui est planetaꝝ luciditissimꝰ) volitur. i. mouet in cancro. i. in hoc signo celesti (vel ly solis pōt cōstrui cū ly cancro) Et sic ꝓz ex dictis q̄d per estatē debeamus intelligere. vel potius q̄d per ethiopes q̄d per solē. ꝛ q̄d ꝑ cancrū. ideo cōstruendo illud non repetit. ¶ Circa istā lfam est aduertendū q̄ actoꝛ noster vtit hic quadā figura q̄ ỏꝛ cronographia (que interpretatur tpis descriptio (sicut poete frequenter tempora describunt. Ūñ est illud. Cronographia solet certum describere tempus. Itē q̄ñ exponit toꝛruit. i. toꝛruerat. ponitur tempus pro tpe. Et est alia figura locutionis q̄ ỏꝛ antitheſis. iuxta illud. Sepius audiui tempus ꝑ tpe poni ꝛc̄. Itē ꝓm aliquos q̄ñ dicit textus aureus axis solis. est synecdoche locutionis. qꝛ ibi per axem solis intelligitur ipse sol. qui in singulis mensibus signa peragrat ꝛ mouet in eis. Et qualiter hoc intelligit. videatur in tractatu de sphera. quia illud declarare hic esset frtuolum ꝛ superfluum ꝛ mittere falcem in messem alienam. qꝛ hic sum tantūmodo poeta hystoricus ꝛ grāmaticꝰ Et sic ergo in hoc textu ponit pars pro toto. iuxta illud. Si partem sumas ꝑ toto vel viceuersa. Synecdochen facies ꝛc̄. Postremo insistendum est aliqualiter expositioni grammaticali singulorū terminoꝝ istoꝝ primoꝝ versuū. Iz in sequētibus textibus ita possent termini declarari. sed q̄ñ hoc esset nimis ꝓlixū. ideo tātūmodo tangam difficiliores dictiones de q̄bus ꝛ etiā de alijs (si latius videre q̄s voluerit) videat Papiam. Hugt. britonē. catholicon. breuiloquiū ꝛ similes. ¶ Ethiopū hic ꝛ hec ethiops. nomen gentile. deriuat ab ethiopia. vnde dicit Hugt. Ethiopes dicti sunt a filio cayn. qui vocatus est thus a quo originem traxerunt. Thus enī hebraica lingua ethiops interpretatur. Inde ethiopius a. um. ꝛ ethiopicus ca. cum Unde ethiopia interpretatur tenebre. ¶ Terra ỏꝛ a tero ris. q̄a assidue teritꝰ. vel a torreo (vt dicit catholicon) quia siccitate toꝛret. vel ỏꝛ quasi rastris trita. ꝛ est ethimologia Et inde ỏꝛ terreus a. um. de terra existens. ꝛ terrenus a. um. ꝛ terrestris is. e. et terrosus a. um. Et appellatur terra arida ad distinctionem. quia natura

lis sua proprietas est siccitas (vt dicit. ij. de generatiõe) Alia multa catholicon dicit ¶ Jam aduerbium est tpis. ⁊ cõpontt. etiam. iãiam. iãq;. vt Ebrardus. Feruidꝰ a. um. i. calidus a. um. ⁊ inde feruiditas. ⁊ ōr a feruco es. ⁊ significat bulire. squalere. calefieri. estuare. ⁊ dicitur feruco quasi flos habeo. q; ethimologiũ. Priscianus dicit q; feruco ⁊ feruo habent idem preteritũ. scz ferui. Jnde feruor. ⁊ habet compꝫ posita efferbeo vel efferueo. deferueo. conferueo. et ab eo dicuntur inchoatiua. ¶ Torreo es. rui. tostum. i. vrere. assare. siccare. cremare. vel vertere siue voluere Juxta illud. Qui torret voluit. siccat. cremat. assat ⁊ vrit. Jtem catholicon. inde torrens entis. corusco scis. Torris ris. i. titio onis. gallice tyson. ignitus stipes. a quo torriculus. inde torridus a. um. ¶ Estas ab estu. ⁊ est calida ⁊ sicca pars anni. Et sunt quattuor partes. iuxta illud cõpoti. Ver petro detur ⁊c. Jñ catholicon. Dat clemens hyemẽ. dat petrus ver cathedratus. Estuat vrbanus. autũnat bartholomeus. Jnde estacula diminutiuum. ⁊ estifer. ⁊ estiuus a. um. ¶ Cancer equtuocũ est. vt dicit Ebrardus. hic accipitur cancer pro signo zodiaci. Unde Papias. Cancer est quartum signum dictus. quia cum sol ad eum venerit retrograditur in modum cancri. Unde catholicon. Est animal signum cancer viciumq; malignũ. Cancer canceris morbus. cancer cancri stellaq; pticis. De isto signo latius tractatur in de spera ⁊ de alijs. ¶ Sol planeta lucidissimus: quia solus luceat. Jnde solaris dicit solanus ⁊ subsolanus. inde solsticiũ ⁊ solsequtũ. Uoluo notũ est. inde volubilis et habet multa cõposita. auoluo. cõuoluo. reuoluo ⁊c. Jnde voluto as. frequentatiuum. ¶ Aureus a. um. est illud qõ est totũ de auro. Aurum dicit ab aurꝫ ꝫm britoniẽ. ⁊ aureus qõ in superficie tñ. ⁊ ōr deauro ras. inde auricalcũ. ⁊ aurithomus q; hz aureos capillos. ¶ Arcis celi est septentrionalis linea recta per mediũ pilam sphere. ꝫm Papiã. ⁊ sumitur pro parte rote. ⁊ est masculini generis.

Compuleratq; suas tylie sub amena capellas.
Natus ab athenis pastor cognomine pseustis
Pellis panthere cui corpus texit vtrũq;.
Discolor & rigidas pflauit fistula buccas.
Emittens sonitum per mille foramina vocum.

¶ Jsta est scõa pars huius prologi. q; diuiditur in tres partes. Primo describitur status pseustis gestus ⁊ labor. Scõo status alithie. vbi ostendit q; alithia excellebat in istis pseustim. Tertio in hoc pseustis indignatus increpat alithiam. ⁊ eam ad certamen ⁊ disputationem prouocat. Scõa ibi. Ad fontẽ iuxta. Tertia ibi. Rõtulerat pseustis. Dicit ergo in prima parte lr̃aliter: q; pastor q̃dam athenẽsis natione. dictus pseustis cognomine. congregauit capellas suas sub arbore tilie amene et delectabili. cuius pastoris corpus coopertum erat pelle panthere alialis variorũ colorum. ⁊ vehementer cum fistula resonabat. emittendo varios sonitus q; foramina fistule. ¶ Jntelligitur sic q; pseustis. i. diabolus vel falsitas. natus ab athenis ciuitate grecie (in qua grecia semper fuerunt dolosi ⁊ cauti hoies. iuxta illud virgilij. ij. eneydos. de vlixe. Jlle dolis instructꝰ ⁊ arte pelasga. i. greca. ⁊ illud aut nulla putaris dona carere dolis donsum. i. grecorum) Jste ergo pseustis congregauerat hoies vitijs fetidos ⁊ infectos. sicut capre fetide sunt sub amenitate ⁊ delectabilitate huius mũdi. qui bene comparat tilie arbori infructuose. quia q̃cquid est in

mundo. aut est concupiscentia carnis. aut superbia vite. vt dicit scriptura. Inducebatur pelle panthere discolotis. i. habebat aim habituarū in diuersis fallacijs. ⁊ tūc fistulatio istius fecit inflatas buccas rigidas. hoc est dulcedo apparens suax blandiciarū fecit hoīes inflatos superbia. ⁊ rigidos per obstinationem in pctis. Et ille pseustis mittebat predicationes suas falsas per mille diuersitates fraudū. immo ꝙ infinitas quibus alliciebat auditores ⁊ illectos decipiebat. deceptos superbos faciebat. ⁊ superbos obstinatos in malicia in gehennam detrudebat ⁊ conducebat. vbi nullus ordo ⁊c. ¶ Construe. qꝫ ꝑ ⁊ pseustis. i. ille vir falsus natus ab athenis. (athene nomen ciuitatis est in grecia) vbi primo fuit hec alma parisieū. vniuersitas. de qua ciuitate romā translata est. de roma parisius situata. vbi (concedente ihesu xp̄o) vsqꝫ ad seculi finem ab ea gallorum regnū celeberrimū ⁊ xp̄ianissimū dicetur ⁊ florebit) ⁊ dr ab a qđ est sine. ⁊ thanatos quod est mors. Pastor cognomine qr non erat verus sed mercēnarius. sicut sunt multi pastores nr̄i tp̄is tm̄ cognomine ⁊ nō vero nōie. qr aiam suā non ponunt pro ouibus suis. Cōpulerat. i. aggregauerat. Dicitur enim cōpellere quasi simul in vnū pellere. suas capellas. i. paruas capras. ⁊ est diminutiuū a capra. sub amena. ⁊ tenetur neutraliter. i. sub delectationes ⁊ oblectamina. tilie. arboris inutilis. cui. s. pseusti. pellis discolor panthere. illius aialis colorati diuersis coloribus. ideo dr a pan qđ est totum. ⁊ etheron vas rium. texit. i. cooperuit. vtrūqꝫ corpus. i. corpus ⁊ aiam. vel. i. vtrāqꝫ partē corporis. hoc est membra ⁊ partes xp̄i. ⁊ fistula. tale instrumētū musicū. pflauit buccas rigidas. i. flauit per buccas rigidas. i. ꝙ duo labia. vel per ora eius. Et est hic hypaloge figura. qr agens ponit̄ pro patiente. ideo intelligit̄ sic. i. bucce rigide pflauerunt fistulā. iuxta illud. Si dicat agens patiens res vel viceuersa. Fiet hipalagiū ⁊c. fistula inquā emittens sonitum per mille foramina vocū. Ponit hic numerus finitus pro numero infinito. ¶ Decetero vt opus breuius fiat. exponēdo textū. notabo difficultates textuales in quolibet verbo. ⁊ vbi expedit dictionum derivationes. vbi distinctius poni possunt. Unde amen dicitur ab a qđ est sine. ⁊ mene defectus. Natus de nqsco. Pastor a pascendo. Cognomen. quasi cognatnois nomen. Pseustis. i. falsitas. inde pseudo. i. falsus. ⁊ pseudo propheta. Panthera est̄ epyceni generis. Alio modo dr panther. Corpus dr quasi cordis opus. i. custodia. vel dr a corrūpēdo. Utrūqꝫ de vter a. um. qđ idē est sicut quis q̄ quod. Discolor cōponit̄ de dis ⁊ color oris. ⁊ est ghis cois. Rigidas de rigeo ges. Fistula a phonos sonus. Emittens. i. extra mittens. a mitto tis. Sonitum de sono nas. Mille nomē numerale ⁊ indeclinabile. bene reperitur milis declinabile. Foramina dicit̄ a foro as. Vox de voco as. inde vocalis. inde vocifero as. Sed quia ista sunt satis clara: ꝛ sint vtilissima tacebo talia. quia si taliter omnia dicenda ponerentur: opus esset nimis magnum ⁊ fastidiosum.

Ad fontem iuxta pascebat oues alithia.
Virgo decora nimis dauid de semine regis.
Cuius habens cytharam fluuii pcussit ad vndam.
Subsisterat fluuius tanta dulcedine captus.
Auscultando quasi modulantis carmina plectri.
Ipseqꝫ balantū grex obliuiscitur esum.

¶ Ista est scđa particula in qua describitur status ⁊ gestus alithie. ⁊ ostenditur excellentia eius super pseustim. vñ inuidia pseustis in eam conflauit. Dicit ergo sic textualiter Alithia virgo pulcherrima de genere dauid regis orta. custodiebat gregem ouiũ iuxta fontẽ. ⁊ gerebat cytharã dauid. cum qua tam melodiose ludebat vt fluuius melodia cytharę sisterat cursum suum. quasi auscultando carmina melodiosa q̃ per eam in illa cythara canebant. ⁊ ideo ita dulciter canebat q̃ etiam grex suus oẽm cibũ pre dulcedine melodie negligebat. ¶ Exponendo ⁊ applicando per alithiã intelligimus ecclesiã vel veritatẽ. vt sic dicatur q̃ ecclesia vel vera predicatio pascebat oues suas. hoc est fideles xp̃ianos simplices simplicitate columbina et mites cibo spũali. q̃a non ex solo pane viuit homo: sed ex omni verbo qđ procedit ex ore dei. Et erat iuxta fontem. scz baptismi. quia tunc cepit esse gratia. Tunc autem diuina lege ⁊ euangelica instruebantur simplices p̃ apostolos. ⁊ ita ecclesia erat nimis pulchra. sicut in canticis canticoꝝ clare ⁊ pulchre ponit. Et ista descendit de genere dauid. quia xp̃s fuit natus de semine dauid ſ̃m carnem. Et dicebatur habere cytharã dauid. hoc est psalterium vel alia precepta de documenta salubria prophetarũ. ⁊ cum hac cythara percussit ad vndã. hoc est ad populũ predicãdo nouam legem. vt vetus lex dimitteret. Et tunc populus audiens dulcedinẽ ⁊ sanctitatem ⁊ mysteria istius legis substitit nec processit vlterius in veterem legem. cognoscens hanc esse legem sanctã ⁊ tenendã. Et tũc grex fidelitũ dimisit esum secularium voluptatũ. ⁊ cessauit a peccatis ⁊ coluit deuz incarnatũ. Manifestũ est q̃ hic ⁊ vbiq̃ tanguntur multe ⁊ ardue materie theologice quas non oportet hic tractare. sed sufficit celeri pede q̃tum sufficit ad propositũ trãsire. ¶ Cõstrue. Alithia virgo nimis. i. multũ decora ⁊ pulchra. pascebat. i. nutriebat. reficiebat oues ad fontẽ iuxta scz locum in quo erat pseustis. ⁊ per hoc ostendit q̃ bonus pastor dz esse ꝑpe gregem suum. (qđ est contra prelatos. qui dimittis ouibus ad seculariũ principũ curias veniũt lucri põpe ⁊ honoris causa. vbi tñ principes ipsos nõ q̃ recta sunt facere: sed etiã ad nephãda ⁊ magna petã instruunt ⁊ dirigunt) ista dico de semine. i. de genere dauid regis (de quo infertius dicet) cuius. ſ. dauid. habẽs cytharã ꝓcussit ad vndam. i. aquã fluuij. fluuius captus tanta dulcedine quãta est sonit9 cytharę subsisterat. i. arrestauerat vel quietus manserat. quasi auscultãdo carmina. i. cãtilenas ⁊ dictamina plectri. i. lyre modulãtis. i. dulciter ⁊ ſ̃m melodiosos musice modulos resonantis. q̃ p̃ ⁊ ipse grex. i. cõgregatio paruoꝝ aialiũ (iõ sequitur) balantum. i. ouium (a balo as. qđ significat clamare. ⁊ ptinet ad oues. sicut grunire ad porcos) obliuiscit esum. i. cibum vel comestionẽ (⁊ dr ab edo es est.)

Non tulerat pseustis: sed motus felle doloris
Litoris alterius proclamat ab aggere tutus
Cur alithia canis rebus stultissima mutis
Si iuuat vt vincas mecum certare potestas
Fistula nostra tuum si vincas cedat in vsum.
Victa dabis cytharam. legem coeamus in equam.

¶ Ista est tertia particula que diuiditur. ꝓ primo pseustis indignati ⁊ inuidentis ponitur prouocatio. qua alithiam prouocat ad certandum secum pignore posito q̃ victor lucraretur. Secũdo ponitur prudens alithie rñsio ⁊ prouocationis exaudito

Scõa ibi. Illa refert. Primo ꝺr sic ꝺicaliter. Dũ vidit pseustis aliathiã pascẽtem dulciter ⁊ modeste reficientẽ suũ gregẽ. ⁊ vidit etiã gregẽ attentissimum ad carmina eius. ipse non potuit amplius irã suã continere: sed ipse iratus et illi inuidens: ab aggere ⁊ littore suo clamare cepit dicens. Quare imprudentissima aliathia cõsumis laborẽ tuũ inutiliter canendo coꝝ brutis mutis ⁊ insensatis rebus. volo (si placet) tecuꝫ certare. ⁊ si me deuiceris: habebis fistulã nr̃am qua vti poteris pro libito. Si naũt supra te victoriã habuero. habeã tuam cytharã. Et idcirco nunc cõgregemur ⁊ inciplamus decertare ⁊ disputare. ¶ Continuando intellectũ iã pretactũ. Postq̃ vidit diabolus xp̃ianos velle parere ecclesie. commotus inuidia existens longe distans a veritate clamare cepit. O ecclesia tu debes reputari stultissima. ex quo operationem meã deseris. quare predicas rebus mutis. hoc est xp̃ianis. muti videnꝫ respectu ꝓphetarũ vel garrulitatũ philosophoꝝ gentilũ. naturaliter tm̃ sapientiuꝫ et carnaliter. Vel mutis. hoc est stultis et ignaris. qꝛ a secta mea recedunt. Si vis me expellere ⁊ meã legem destruere. disputemus inter nos et si victoriã habueris: mihi subditi tibi obedient. ⁊ ecõtra. ¶ Construc. Pseustis nõ tulerat. i. pati non potuerat qm̃ inuideret. sed ipse motus. i. commotus felle. i. amaritudine doloris. proclamat. i. pcul exclamat. tutus ab aggere. Agger (vt dicit brito fm papiã) est strues. cõgeries. moles. monticulus. et ꝺr ab aggregando vel est cuilibet rei aceruatio. vnde fosse ⁊ valles possunt repleri. ⁊ fm Hugꝯ. ꝺr ab aggero ras. i. adunare vel accumulare (alteri⁹ littoris) O aliathia stultissima. cur. i. quare canis. i. predicas rebus mutis. i. hominibus ignaris et stolidis (q̃ te audiunt) Si iuuat. i. si placet vel delectat. vt vincas mecũ. ptãs (est tibi data) certare. i. disputare mecũ. Fistula nostra cedat. i. accedat vel veniat. in tuum vsum. si vincas me. et tu victa a me. dabis mihi cytharã tuã. ergo coeam⁹ vel ꝓgrediamur et subeamus in equã legẽ. i. in equũ certamẽ. posito pignore (a quolibet.)

Illa refert nec dicta mouent: nec premia mulcent
Me tua nunc adeo: q̃ vulnere mordeor vno.
Quo res cunq; cadit: nisi testis sedulus assit.
Si victus fueris non me vicisse fateris.

¶ Ista est scõa particula q̃ sic diuiditur. Primo aliathia certamẽ admittit ⁊ pseustim exaudit. Scõo ipsa iudicẽ petit ⁊ eligit. Scõa ibi. Sed quia mutari. Primo dicit. O pseustis ego non multũ moueoꝝ propter verba tua. qꝛ nec tua dicta. nec te reputo vel timeo. nec tua munera vel pignora me ad certandum alliciunt. sed retrahoꝝ ab hoc actu. et actum differo. qꝛ nullus est qui tanq̃ testis vel iudex idoneus litem nostrã terminare posset vel audire. qꝛ liceret tibi negare a me deuictuꝫ (si victus fueris.) ¶ Aduertendũ q ꝙ hoc quod ꝺr hic. Nec dicta nec premia ⁊c. datur documẽtum q iudex non ꝺz esse acceptator ꝑsonaꝝ. nec placari prece vel pꝛcio. Juxta illud Esopi. Nõ erat acumen iudicis. Unde dicit Augꝯ. in quodam sermone. Absit dñe vt in tabernaculo tuo pro pauperibus accipiantur ꝑsone diuitũ. aut pro ignobilibus nobiles. q̃ potius infima mundi elegisti vt fortia q̃q̃ cõfunderes. Et vt in libro Deuteꝝ. ꝺr. Deꝰ est magnus potens ⁊ terribilis. qui ꝑsonã nõ accipit nec munera. ¶ Cõsiderandũ est circa textũ q ꝙ sicut dicit. Hiero. de summo bono. Testis falsidicus tribus ꝑsonis obnoxius. Primo deo quem ꝑiurando contemnit. Scõo iudici quẽ mentiẽdo fallit. Tertio innocenti quẽ falsus testis ledit.

Ideo bene dicit hic sedulus. Multa de proprietatibus iudicū ⁊ testiū dicunt iuristę. ¶ Construe. Illa. s. alithia refert. i. rñdet. nec tua dicta. i. verba mouēt me. ad irā. nec tua premia (q̄ ꝓponis) mulcent. i. mitigāt. fallūt. alliciūt. adeo. i. inantū. ꝙ. i. inquātū. ego mordeor. i. crucior ⁊ torqueor. vno vulnere. vno scrupulo. ⁊ vna punctione. Si textus hz q̄ vulnere. tūc ly adeo ponitur pro certe. quo res cunq;. i. quocunq; res (hic est figura q̄ dr themesis: q̄ hz fieri qñ dictio diuidit et inter partes eius alia dictio interponitur iuxta illud. Dat themesis binas in partes dictio secta.) quocunq; loco res cadit. i. euentus iudicij tendat. nisi testis sedulus. i. iustꝰ diligens. rectus. quasi sine dolo. assit. i. presens sit. si fueris victus. a me. non fateris. i. fateberis (tempus pro tēpore) me vicisse te ⁊c.

Sed quia mutari nescit sententia veri.
En adaquare gregem simul et reuelare calorem
Nostra venit fronesis sedeat pro iudice nobis.

¶ In hac parte alithia iudicem eligit fronesim. Et diuidit in duas ptes. Prio fronesis eligitur vt cām ⁊ litē decidat ⁊ terminet. scdo excusatiōe premissa onus iudicis sibi fronesis assumit. scda ibi. Tūc mater ⁊c. Prima in duas. Primo alithia fronesim tanq̄ iudicem noiat. Scdo pseustis eam acceptat. scda ibi. Pseustis ad hec. Primo dicit alithia. q̄ oportet nos hñe iudicē et q̄ veritas non pōt vinci vel mutari. ecce video fronesim que adducit gregē suū ad aquā ad refrigerādum ⁊ bibendum seu potandū. ipsa sit iudex noster. ⁊ cōpromittam⁹ in eā. ⁊ arbitrer ipsa ꝑ libito ⁊ arbitrio terminet litē nostram. Et ex isto textu elicit vna proprietas boni iudicis. Debet enī bonus iudex esse prudens. nā fronesis interpretat sapiens vel sapiētia. nec dz peruerti amore vel odio. vt dr in prohemio rhetorice Aristo. Unde Iudicis est recti nec munere nec prece flecti. Hñe enī debet esse tanq̄ ius incarnatū. Et sicut lingua libere indifferens inquātū est ex se ad vtrāq; partē. Et de ignorantia iudicis dicit Augs. li. xix. de ciui. dei. Ignorantia iudicis plerūq; est calamitas innocentis. Multe cōes hic tractant de ponis reqsitis ad iudicū. sed istud non est ꝓpositū. ideo. ¶ Construe. Sed q̄ sentētia veri. i. veritatis mutari nescit. en. i. ecce (gaudenter dicit hoc) nra fronesis (q̄ est quasi mater sapientie. ⁊ ipa sapiētia) venit adaquare. i. ad aquā ducere. gregem suū. et relcuare simul eiꝰ calorem. ergo ipsa sedeat nobis ꝑ iudice. i. loco iudicis. ⁊ tanq̄ arbitrarius vel arbiter.

Pseustis ad hec: video q̄ eam fors obtulit vltro.
Huc ades o fronesis: nam sufficit hora diei.
Vt tua iam nostro postponas seria ludo.

¶ In hac pte pseustis acceptat fronesim in iudicem. ⁊ dicit sic. Ego credo ꝙ a casu vel fortuna nunc ipsa venit. ideo o fronesis rogo velis interesse nostro certamini q̄ statim finiemus ⁊ expediem⁹ infra vnū diē. ⁊ ideo supplico quatin⁹ postponas nunc ꝓpria negocia nre disputationi. ⁊ dimissa re ꝓpria nos audias. ¶ Aduertendū est q̄ in hoc textu prio ponit causa quare cōsenserunt in eā. q̄ non erat veri simile q̄ alithia eam venire fecisset. Et ita fronesis non erat suspecta. q̄ a casu illuc venerat. Et si suspecta esset recusari posset nec esset iudex idoneus. Secundo ponitur supplicatio. qñ dr. Huc ades. Tertio ponitur causa ꝓpter quā moueri dz fronesis ad exaudiendum eū. quia dicit pseustis illud certamen terminari in vno die.

Quarto alia supplicatio subūgitur. quasi respondendo obiectōi quā posset ꝓtēdere fronesis. qñ dr. Et tua tā nſo ꝛc. ¶ Et hic sciendū est ꝙ multi text⁹ habēt ꝓponas. tñ textus dz esse postponas. aliter sentētia nulla esset. et istud metrū siue etiā istud verbū recte sumptuz est ab egloga virgilij (ad cuius exemplar et similitudinē presentem actor cōscripsit) q̄ incipit. Forte sub arguta. In qua vtiq; carmine amabeo. et tali genere certaminis. sicut in alia allegata. scz. Dic michi dameta etc qz iste due sunt scripte eadem lege carminis. Unde in ista forte etiaz habetur istud metrū. Posit habuit tamē illoruz mea seria ludo. ¶ Cōstrue. Ꝑ seusti dicit vel ait ad hec. verba alithie. (hic deest verbū necessario requisitū. ꝛ est eclypsis figura. iuxta illud. Dicitur vnius verbi defectus eclypsis ꝛc.) video ꝙ sors. i. fortuna obtulit. i. adduxit. vitro. i. spōte. sic ꝙ non vocata est eam scz fronesim & fronesis ades id est sis. ꝑsens. vt postponas iam. i. modo. tua seria. i. tua negocia seriosa ꝛ vtilia tibi. nostro ludo. i. nostre liti ꝛ disputationi. nā pro qz. hora diei sufficit. hoc est vni ca hora diei. et hoc est vnus dies. integer. et hoc videtur melius. vt patet in fine libri. vbi innuit solem iaz tendere. ad occasum. Et ista clausula potest preconstrui in vltimo versu.

Tunc mater fronesis: adaquato ne grege q̄uis.
Accelerare domum iussisset vterq; parentum.
Non dubito penas si quicq̄ tardo paratas.
Leta feram talis presumens gaudia litis.

¶ Hic fronesis suscipit onus audiendi litem. ꝛ ferendi iudiciū. q̄uis haberet legitimaz causam recusationis. Et dividit. Primo fit hoc. Scdo ipa vt hīs auctoritatē imponit eis legez. Prio sic. q̄uis vterq; parētū mihi distincte peceperit. vt adaquato grege celeriter domuz reuerterer. et non dubito penas michi ab eis ꝑparatas. (si q̄d tardauero) tñ ego leto et iocūdo aio sufferam percipiēdo. gaudia magna ab hac disputatiōe vra. Aduertēdū etiā ꝙ hic per fronesim intelligimus ecclesiā hāc militantē: cuius pr est xps et caput. mater vero illa celestis ecclesia triumphans. Ideo dicit fronesis. Licet parentes mei iusserit me q̄ cito grege adaquato. i. grege xpiano baptisato transire ad domuz. et ad patriā illā celestē (q̄ est nra mansio. vt dicit aplūs) ad quā sine baptismo trāsiri non pōt. Tñ si aliq̄diu versor hic in terris certando contra mūdum carnem et demoncz. non dubito penam mihi infligi. imo potius spero leta gaudia. qz quāto aliqs plus viriliter pugnauerit ꝓtra hostes istos familiares et nequissimos. tāto maiorem glorīā expectare dz in qua (vt dr in sequētia) Nec languor nec senium nec fraus nec terror hostium sed vna vox letantium ꝛc. ¶ Cōstrue. Fronesis mr ait (supple viso ꝓmisso facto in causa) q̄uis vterq; parentum nostrorum. iussisset me accelerare. i. celeriter ire domū (ꝛ hoc dico) grege meo adaquato. i. ad aquā deducto nichilomin⁹ si tardo quicq̄. i. aliqualiter non dubito penas michi paratas. sed ego presumens. pōt teneri in bona significatione. i. cōfidens. vel in mala. i. me presumptuose hīs non obediendo parentibus quasi aliq̄d ante et contra preceptum sumens. Leta feram gaudia litis talis. i. talis certaminis vel disputationis et altercationis.

Perge prior pseusti quia masculus: illa sequaci.
Equabit studio tetras sit in ordine vestro.

Pythagore numerus: sol augeat obsecro tempus.

¶ Ista est vltima pars huius plogi. in qua ponit lex et ordo dicēdi disputantibus decertantibus vel litigantibus. Et diuiditur. Primo lex imponitur. Secundo factum per eos executioni mandatur. secunda ibi. Primus cretheis. Dicit ergo fronesis ordinando eos et legem ponēdo. O pseusti qz tu es vir. vir autē est dignior muliere ideo primo incipies litē proponendo in meditū. quid volueris. deide te sequetur alithia. et quilibet vestrum in dicendis numerū quaternariū obseruabit: q̄ est numerus pytagore: et ego oro q̄ sol augeat tēpus et spaciū motus sui. vt lis vestra apte terminari possit. Hic posset aliqs querere quare vult fronesis q̄ pseusti incipiat Dicitur q̄ sicut claritas est placidissima et gratissima post nubila: ita veritas post falcitatem. Alia ratio vt apparentius victoria veritatis appareat. qz falsitas habuit progatiuā prio ponēdo: et q̄ hoc irritandi veritatē ad rīdendū iuxta legē carminis amabei. dicēdo plus vel maius vel ꝯtrariū vt in plurib⁹. tñ licet hoc ita sit. pseustis cui dat⁹ erat prior locus deuicit. Aduertēdū q̄ p pseusti pōt itelligi temp⁹ qđ p̄cessit tēp⁹ gr̄e. qđ intelligit q̄ alithiā q̄ illud tp̄s insequitur. vacādo bonis operib⁹ et vtēdo maxie doctrina quattuor euāgelistaꝝ: in q̄ cōtinet tota lex nra et etiā āplectēdo quattuor virtutes cardinales. prudētiā iusticiam fortitudinem et temperantiā. Sciendū vt dicunt glose. Pythagoras phūs trāsiēs iuxta fabricam audiuit q̄nq; malleos. q̄ntū deposuit et ibi optimā ꝯsonātiaz et ꝓportionē in sonis repperit. et iuxta diuersam ꝓportionē soni illoꝝ malleoruz inuenit quattuor principales cōsonātes. s. dyatesserō. dyapēte tē. Et dicit Boetius q̄ pythagoras. inuenit artē musice. Itē cōsiderādū est circa illud nomē tetragrāmaton (vt dicit brito i sūma) est nomē dñi ineffabile quattuor litteraꝝ. Joth. beth. vau: he. et ōz a tetras qđ est quattuor. et grāma littera: Et exponit glosa. Exodi. xxviij. sic Ve iste. Joth principiū. Beth. passionis. Vau vite. qz xp̄s est principium vite in adā amisse quaz sua passione restaurauit. ¶ Cōstrue. O pseusti pge. i. ꝓcede ad disputādū prior. i. ante alithiam. qz. scz es masculus. i. vir dignior. Illa. s. alithia equabit. i. equaliter sequetur te. studio sequaci. scz disputatiōis. Tetras. i. q̄ternarius. numer⁹. scz vsuā pitagore illius philosophi. sit in vestro ordine. s. dicēdorum. (Et vt disputatio ista perfecte possit cōpleri) ego obsecro. i. rogo deum. vt sol augeat. idest. protrahat nobis tempus scilicet diei.

Primus cretheis saturnus venit aboris
Aurea per cunctas disponēs secula terras.
Nullus ei genitor: nec quisq̄ tempore maior.
Ipso gaudet auo superum generosa propago.

¶ Finito plogo in quo intentio actoris aperta est et modus procedēdi fronesim limitatus. restat expedire p viribus partē principalē que cōtinet disputationē inter pseustim et alithiā. Pro q̄ sciendū q̄ tota disputatio cōsistit in adductiōe fabulaꝝ poeticaruz et historiarum sacre scripture. Et ꝑm exigentiā fabule q̄ precedit subiūgitur historia vel maior vel cōtraria vel pot⁹ iuxta legē istius carminis. Et fabule nō habent ordinem inter se nisi p quāto hñt respectuz ad historiā sequētē. iō non ponitur diuisio fabulaꝝ. sed historie diuidentur. et libri diuisio attendit penes historias et penes diuersos act⁹ disputatōis. Nec pars diuidit. Primo pseustis.

ꝓponit fabulã. Scõo alithia hystoriã correspondentẽ. Scõa ibi. Incola primus homo. Dicit ergo textualiter. Saturnus primus deorũ venit a regionib⁹ crethen sibus. ⁊ adeo cõposite ⁊ prudenter rexit subditos q̃ secula dicta sunt aurea. Iste sa saturnus nõ habuit patrẽ: nec maiorẽ se. ⁊ ideo ipse est auus alior deorũ supernorum. Nec fabula sumit originaliter ex primo methamorphoseos. vbi Ouidius di stinguit quattuor etates mundi. Prima fuit aurea: cui prefuit saturnus. Scõa argentea. tertia erea. vltima est de duro ferro. De prima dicit sic. Aurea prima facta est etas ⁊c. vbi pulchre singula describit. Pro latiori intellectu aduertendum q̃ saturni descriptio est talis. Saturnus pingit homo senex curuus tristis ⁊ pallidus. q̃ in vna manu falcẽ tenet. in eadem draconis imaginẽ. q̃ dẽtibus mordet eã dẽ ꝓpriã. ⁊ applicat cũ altera manu filium paruulũ ad os. et cũ dentib⁹ ꝓpris eũ devorat. quattuor iuxta se hz liberos. iouẽ. iunonẽ. neptunũ ⁊ plutonem. ⁊ iupiter amputauit virilia patris. mare erat pictũ ante ipm in quo ꝓsiebãt virilia. ex q̃bus venus nascebat. iuxta ipm erat ops vxor eius q̃ opẽ oibus ferebat. Nec fabula multis modis exponit. Unde hystoria est et res gesta q̃ saturnus fuit rex crethe et ab vno filiorũ suorum expulsus est a regno. Et ista hystoria exponit applicando astronomiã. nam saturn⁹ prim⁹ est planetarũ. tardus et maluolus. Vel q̃ saturnũ intelligit tẽpus q̃libet. quattuor filios. i. quattuor partes principales hñs. ⁊ dr comedere filios. q̃ quicq̃d nascit in tpe: cõsumit etiã in tpe. ⁊ oia sicut vestimẽtũ veterascent. vt dr in psalmista. Ista tangunt q̃ glosas cões hic. ⁊ i grecismo i illo textu. Saturnus genuit ⁊c. Ideo q̃tũ possibile ẽ oia ad mores erũt applicanda. Saturnus põt significare aliquem malũ superiorẽ. vt pricipẽ terrenũ vel prelatum ⁊ tyrannũ. q̃ describitur senex. i. antiquat⁹ in malicia. ⁊ curu⁹ a recta via. ⁊ tenet falcez qua mediãte affligit. torquet et depauperat subditos. et dr ideo eos comedere per tyrannicas ⁊ indebitas exactiões. Et secũ tenet dracones. i. iiquos ⁊ pessimos satellites. Et dñr hfe opẽ. i. opum ⁊ diuitiarũ copiã vxorẽ. q̃ oẽm subditorũ substãtiam exhauserũt. Et accidit q̃ frequẽter iupiter. hoc est ꝓpius subdit⁹ ei insurgit in eũ ⁊ expellit a regno suo. ⁊ sic dr castrari q̃ filios. Et virilia in mare dñr: proyci quia tota voluptas in amaritudinẽ conuertit sicut equum est. Alio modo posset exponi fabula: ⁊ ist⁹ modus latius ab alijs declaratur. sed q̃ inquãtũ possibile erit sum breuitatẽ professurus. ideo illud sufficiat. ¶ Cõstruc. Saturnus. i. ille rex vel deus primus. venit ab oris. i. regionibus. Et scribitur oris sine h. iuxta illud metrũ. Oras mundus habet. nox horas. ⁊ clamis oras. cretheis. i. crethensibus. nomen gentile a cretha dictũ. disponens secula aurea. i. preciosa splendida ⁊ munda et fertilia. per cunctas terras. nullus genitor. i. pater fuit ei (ex quo est primus deus) nec quisq̃ fuit maior tempore. i. in suo tempore. et ideo propago. i. ꝓgenies. generosa. i. nobil. superum. i. supernorum (per syncopam) gaudet ipso. saturno auo. Auus est pater patris.

Incola primus homo fuit in viridi paradiso.
Coniũge viperium donec suadente venenum.
Hausit eo cunctis miscendo pocula mortis.
Sentit adhuc proles quod cõmisere parentes.

¶ Hic alithia q̃st respõdẽdo ponit hystoriam. Ista pars diuidit multipliciter. Primo ponit lis inter istos. Scõo, sẽtentia fronesis. ibi. Mortales cũcti. ⁊c. Itẽ prima

in duas. Primo ponitur altercatio. Scõo auxilij implorat̃io et victorie confessio. Scõa ibi. Egregiã sobolẽ. Itẽ ponitur prima disputatio neutra parte debilitata. Secũdo ponitur debilitatio alterius partis. s. pseustis. ibi. Quadrupedes phebi. Itẽ prima in duas. Primo ponuntur illa q̃ gesta sunt in tribus etatibus. Secũdo in duabus. Scõa ibi. Hoĩa mille deũ. ꝛ capitur hic etas sicut dr q̃ septẽ sunt etates mundi. Prima ab adã vsq; ad noe ꝛt. et est ibi. Hoĩa ꝛt. Potuisset significari pars illa in qua tangitur debilitatio pseustis ꝛ eius desperatio vsq; ad finem. Prima in duas. Primo ponuntur gesta tpe legis nature q̃ duas etates. Secũdo gesta tertie etatis. in cui⁹ initio circũcisio data est abrahe. ibi. Limite tussus abraham. Itẽ prima in duas. Prima de prima etate. scõo de secunda. ibi. Ultio digna dei. Item prima in duas. Primo ponuntur historie de adam ꝛ filijs suis. Scõo de enoch. ibi. Enoch iusticie. Item ponit primo historia de adaz q̃ se. Scõo de filijs. ibi. Immolat ante deum. Itẽ primo describit status ante peccatum. Scõo status et misericordia post lapsum. ibi. Exulat. Multe istaꝝ partiũ subdiuidi videbunt inferius. sed ista est diuisio et sinetẽtia in generali istius egloge. ¶ Dicit ergo in prima parte sic. q̃ adam primus parens noster creatus a deo de limo terre inhabitabat paradysum terrestrem. ꝛ monitiõem eue vxoris sue ipse transgressus est preceptum dñi quando comedit de fructu ligni vite. vnde ipe mortem pro se et pro posteris ꝛ peccatum ꝛ miserias multas consecutus est. Nec historia originaliter scribitur Esa. ij. Et certum est q̃ ꝗplurima possunt hic recitari. ꝛ in alijs q̃ tangunt q̃ magistrũ Nicolaum de lyra. ꝛ q̃ alios doctores ꝛ expositores biblie. sed ista remittuntur ad doctores superioris facultatis. s. theologice. ꝛ breuiter declarãda est historia dimissis altioribus speculationibus. etiam doctoribus q̃ de creatione ade et de peccato eius ꝛ talibus super libro sententiarũ determinauerunt. Historia ergo talis est. Deus creauit hoiem de limo terre vt esset futurus particeps sue glorie ꝛ bonitatis. ꝛ eum posuit in paradyso voluptatis. et produxit ibi omne lignum pulchrum visu et suaue ad vescendũ. produxit etiã lignũ vite in medio paradysi. et lignum scientie boni et mali. Precepitq; ade dicens. De ligno sciẽtie boni ꝛ mali non comedas. In quocunq; enim die comederis ex eo morte morieris. Tunc immisit deus soporem in adam. et de costa eius formauit mulierem. scz Euã. Postq̃ hec facta sunt (dicitur capitulo sequenti) diabolus ille serpẽs tortuosus dixit mulieri. Cur precepit vobis deus vt non comederetis de omni ligno paradysi nequa q̃ morte moriemini. Et tunc ipsa accepit fructum vetitum ꝛ comedit. et dedit viro suo. qui etiam comedit. vnde effecti sunt transgressores mandati dei.

¶ Aduertendum est q̃ adam tunc peccauit tribus vicijs. iuxta illud. Tervicit adam. primum gula gloria vana. Cupido dum comedit vetitum gula vicit. Sula decipitur altissimo dum simulatur. Cupido subijt dũ oĩa scire cupiuit. Itẽ in his versibus notantur incommoda que incurrimus propter peccatum ade. Mors. morbus calor. frigus. sitis. esuriesq;. Cura labor vite. dñi sunt octo sagitte. ¶ Cõstrue Primus homo. scz adam fuit incola. i. inhabitans (de incolo lis) in paradyso (Et dicitur a para. quod est turta. et dysis stella. et est locus terrestris amenissimus. viridis propter arbores) donec coniuge sua. scz eua. suadente. i. hortante hausit venenum viperium. i. serpentinum (dicitur de vipera serpente) miscẽdo. eo id est inde vel ideo. pocula mortis. cunctis. scz hominibus. proles. i. posteritas sentit. id ẽ percipit. adhuc. illud quod parentes. scz nostri. commisere. quia ibi non fuit tantũ peccatum omissionis. sed commissionis. Aliqui per serpentem intelligunt dea

monem. per eua3 sensualitatem. per adam rationez. per esum pomi secularem de3 lectationem et satis apte. Ecce ex dictis apparet conuenientia fabule precedentis ⁊ etiam istius hystorie. quia sicut Saturnus primus fuit deorum. ita. Adam prim⁹ hominum. et adam expulsus est a paradiso sicut saturnus a regno. vt patebit.

Slendorem tanti non passus iupiter auri.
Expulit illatis patrem crudeliter armis.
Discolor argento mundi successit imago.
Et iam primatum dedit illi curia diuum.

¶ Hic pro libito pseustis ponit fabulaz. et dependet ex prima poino. vt pz ex dictis Diuiditur ergo sic. Primo ponitur fabula. scdo hystoria correspõdens. et ꝗsi a p3 cedenti etiam dependens. ibi statim. Exulat eiectus. Et vbiq3 taliter posset diuidi hystoria contra fabulam. sed de cetero talis diuisio omittet. Dicit ergo q iupiter nõ potuit pati splendorez aurei seculi. vel patrẽ suũ tantum aurũ ⁊ tot bona possi3 dere sed ĩ eum insurrexit ⁊ regno eum priuauit. ⁊ tũc ĩcepit scda etas q̃ dicta fuit argẽtea ⁊ tũc iupiter fuit effectus summus deorũ. Hec fabula tãgitur ĩ primo me3 thamorphoseorũ. vbi dr. posq̃ saturno tenebrosa in tartara misso sub ioue mũdus erat. subijt argentea proles. ⁊ ibi describuntur pulchre mores hoim istius etatis Aũ expositio pz ex dictis. Alij exponunt naturaliter. q saturnũ tẽpus per iouem etherem superiorez. q iunonẽ eius coniugẽ aerẽ. q neptunũ aquã. q plutonẽ terrã intelligẽtes. Alij astrologi. vt verè iupiter sit planeta benuolus imediatus satur3 no qui tẽperat eius seuiciã. Sed vt fabula applicetur ad mores. primo sententia fabule premittenda est. scdo exponẽda. Iupiter (q̃ celũ dr regere) pingitur homo in throno eburneo sedẽs. et tenẽs ceptrum in manu. in altera mittit flumina. ⁊ cõ3 primit sub pedebus gygãtes fulminatos. iuxta eũ erat. quedã aquila volãs. ⁊ in3 ter pedes suos puerũ pulcherrimũ rapiebat. Ita dicunt poete. Exponatur ista fa bula primo q ioue intelligẽdo deũ omnipotẽtẽ q̃ regit oia ⁊ fulminat elatos q sup biã. vel põt intelligi bonus prelat⁹ vel princeps q̃ dr hꝫ istas proprietates. debet eñ sedere in throno maiestatis sue gerens virgã iusticie. ⁊ fulmina aspere correc3 ptionis corrigẽdo criminosos ⁊ tyrãnos reprehẽdendo. ⁊ ideo cõpescere dicitur gy3 gãtes. i. tyrãnos et ecclesiarũ oppressores. ne celũ. i. ecclesiaz expugnare p̃sumant q̃ princeps hꝫ iuramẽtum ⁊ obligtiõez ad pregẽdũ ecclesias et ecclesiasticas per sonas. Per aquillas intelligũtur viri prudentes. discreti. clari. ⁊ videntes q prui dẽtia: q debẽt pueros. i. simplices subditos sursũ erigere q cõtemplationẽ. exeũdo a profundo viciorum ad altitudinẽ virtutũ. Posset etiã exponi de malis pricipib⁹ q̃ fulmina rapinarũ et ferocitatũ gerũt ⁊c. Ad ꝓpositũ omniũ istoꝝ ⁊ similiũ pos3 sent adduci auctoritates scripture ⁊ scõꝝ dicta gratissima et pulcherrima. ꝯ hec pauca breuitatis causa sufficiãt. ¶ Cõstrue. Iupiter nõ passus splẽdorẽ tãti auri expulit crudeliter patrez. s. saturnũ a regno. et hoc dico armis illatis. i. cõtra ipsũ latis. imago mundi. i. diuersi coloris ab imagine alterius mũdi vel etatatis. succes sit argẽto et curia diuũ. i. deoruz p syncopam. iuxta illud. Syncopa in medio tollit quodepenthesis auget. dedit illi primatum. i. dominiũ. Et declinatur. Hic primat⁹ tui. Et dicitur de primas atis.

Exultat eiectus de sede pia prothoplaustus.
Ac cinis in cinerem nature mutat honorem.
Ne tamen eterni temeremur stipite pomi.
Flammeus ante fores vetat ensis adire volentes.

¶Hic alithia subiungit historiã correspondentẽ. et describit statꝰ post peccatũ. Et dr sic. q adã primus parens post trãsgressionem precepti dei: expulsus est a paradyso in quo erat. et sic honor. i. integritas nature sue mutatus est in cinerem. hoc est in moralitatẽ ⁊ miseriã. Et ab illo tpe angelus cuz ense igneo custodit portam paradysi ne ds introeat. ¶Hec historia scribit. Gen. iij. vbi dr q postq adã et eus gustassent fructum vetitũ. cognouerũt se nudos. ⁊ fecerũt sibi de foliis perizomata. i. quedam tegmina corporis. Et dixit dns vocando adã. Ubi es. Ipe em cũ eus absconderat se. Quare comedisti de ligno. Et rndit adã. Mulier quã dedisti mihi socia fecit vt comederẽ. Et mulier dixit q serpens eaz deceperat. Tunc maledixit deus serpenti. ⁊ dixit mulieri. Mulier multiplicabo erũnas ⁊ cõceptus tuos. i dolore paries filios. ⁊ sub viri ptate eris. ⁊ tu adaz maledicta erit terra in opere tuo in laboribus comedes spinas. ⁊ tribulos germinabit tibi terra. et comedas herbas terre. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et tunc expulsi sunt de paradyso voluptatis. ⁊ posuit deus cherubin ad custodiendum viam ligni vite. Et hec fere sunt verba textus. que qm clarissima sunt. frustra a sacris eloquijs recederem Ex quo patent incõmoda grauia pecti ade. quia prius eramꝰ imortales. nũc autẽ mortales. ¶Expositio vltimi versus põt esse. vt per gladiũ igneũ intelligat ignis inferni. qui parat volẽtibus temere introire hierusalẽ celestẽ. q sez ducunt in bonis dies suos. ⁊ ipsi in puncto ad inferna descendũt. ¶Lõstrue. ¶Prothoplaustus id est primus homo (a prothos primũ. ⁊ plasma formatio quasi primo formatus) Eiectus. i. expulsus de sede pia. paradisi. exulat. i. exul factus est (exulo verbum neutropassiuum est. qz sub voce neutrali hz significationẽ passiui) ac p et cinis. s. homo qui de cinere. i. de limo terre factus fuerat. mutat honorẽ. nature sue. in cinerem. i. in miseriã et vilitatẽ tñ ne temeremur. i. temerarij efficiamur. vel i cotrũpamur. stipite eterni pomi. s. volẽdo cõtra volũtatẽ dei capere de ligno vite. Stipes (dr quasi stans pes) Ensis (q dr rũphea (flãmeus. i. igneus exiliens ante fores. i. portas (⁊ caret Hrõ Mrõ ⁊ Atõ singularibus) vetat hoies volentes adire. ¶Ecce apparet cõuenientia historie ⁊ fabule.

Egregio cycropi debetur causa litandi.
Ille bouis primo rimatur viscera ferro.
Sacra loui statuit; que posteritas celebrauit
Condidit athenas; adiuuit nomine pallas.

¶In hac parte pseudis proponit aliam fabulam dicẽs sic narrãdo. Cycrops rex primo ordinauit boues immolari ad sacrificãdũ bacho. et ipm posteri imitati sunt. Edificauit ciuitatem athenensem cui pallas nomẽ imposuit. ¶Hãc fabulã videt tãgere Virgiliꝰ in principio georgicorũ. vbi inuocat varia numina. et dicit. Tuq o cui prima frementem fodi equũ. Magno tellus percussa tridẽti neptune. ¶Ifi cycrops dr rex in grecia qui condidit atheniẽsẽ ciuitatẽ. ⁊ cõtentio fuit inter palladẽ

ꝛ neptunꝰ de impositione nois. quibus dixit iupiter ꝙ ille qui pro mortalibus melius munus de terra ꝓduceret imponent nomen vrbi. Neptunus percussit terraz cum tridente sua virga ꝛ exiuit equus. ꝛ percussione palladis exiuit ramus oliue. Et iudicatum est ꝙ pallas nomē imponeret. qꝛ ꝙ oliuā pax designat. Et vt in alexandro ꝺr. ꝓpace ostendit nil tutus esse. quia pax est breue verbum cōtinēs oē bonum. Unde ista ciuitas diuisa est in tres partes. scz in naualia. artes. et ariopagū in quo studebant philosophi. ꝛ inde dionysius dictus est ariopagita. ¶ Sic autem cōiter exponitur. per cycropem intelligitur opulentia (que illā ciuitatē cōdidit sitā in loco fertili. vnde cōtentio fuit vtrū in illa ciuitate magis essent studentes philosophi ꝙ mercatores. finaliter visum est ꝙ magis dedicanda erat philosophie. ꝛ iō ꝺr pallas (que est dea sapientie) imposuisse nomen. Quia vero de pallade (que alio noie minerua ꝺr) hic fit mentio. videnda est eius descriptio. Unde ꝓallas nata de cerebro iouis pingitur in similitudine vntus domine armate. cuius caput tegebatur caside cum crista. ꝛ tenet lanceam in dextera. ꝛ in sinistra scutum cristallinum in quo depingebatur caput mōstruose gorgonis crinitum serpētibus. ꝛ hz oculos splendentes. vestes triplici colore. iuxta se est oliua. ꝛ desuper auis volitās (que ꝺr nocua) Et dicit ꝓulgentius in li. mitologiarum. minerua vel pallas sapiētiam significat que a ioue. i. parte luminum derivat. vt habet Ecclesiastici prio. Omis sapientia a dño deo est. Dicit armata. qꝛ sapiens multiplicē hz armaturā ꝛ rutū. hz scutum fortitudinis ꝛ sapientie. hz lanceā rectitudinis vel iusticie. galeam sobrietatis ꝛ temperātie. oliuā pietatis ꝛ mīe. Nocua significat humilitatē ꝓtrariā iactantie que se ostentat. ꝛ hz triplicem vestē. qꝛ ꝺz habere etiā tres virtutes theologicales scz spem fidē ꝛ caritatē. inter quas (dicit aplus) maior est caritas. ¶ Construe. Causa litandi. i. sacrificandi (a quo ꝺr litus: qꝛ in litoribus sacrificabat) debet cycropi egregio. i. nobili. quasi extra gregem cōmuniū hoim per vera animi nobilitatem elato: qꝛ vt in Alexandō. Nobilitas sola est animū q̄ moribus ornat. Et dicit Boetius de cōsolatiōe phie. Nullus degener exrat nisi in vitijs peiora fouens proprium deserat ortum. Et ideo exclamat. Quid strepitis genus ꝛ ꝓauos. Vera em̄ nobilitas a virtute proficiscitur. sicut seruitus a vicio ꝛ indiscretiōe. Et ꝺr prio politice (ista sunt incidentaliter dicta de nobilitate) ille scz cycrops rimatur. i. perquirit viscera. i. intestina (declinatur in singulari tm̄ in ablō) dicendo. viscera bouis ferro. i. cum ferro. supple ipse statuit. i. ordinauit sacra iouis. i. sacrificia illi deo que sacra posteritas. i. sequela hoim celebrauit. concludit. i. cōstruxit athenas. ciuitatē grecie (caret singulari numero. hic hz primā longā) pallas illa dea. adiuuit. ipsum. nomine. i. imponendo nomē ciuitati ꝛc.

Immolat ante deum cayn de semine frugum
Erater abel iustus dedit acceptabile munus
Sponte ferens agnum: talis decet hostia christum
Ense cadit fratris: loquitur post funera sanguis.

¶ Hic alithia subiungit historiam de filijs ade. Et dicit ꝙ cayn sacrificabat fruges ad honorem dei. et frater eius abel (qui erat iustus et rectus) sacrificabat agnum (cuius sacrificium fuit deo gratum) et ideo frater suus per inuidiam cum interfecit. vnde sanguis eius clamauit ad dñm pro vindicta. Ista historia ponit Gen. iiij. Ubi dicitur ꝙ Adam cognouit Euam carnaliter. ꝛ genuit primo cayn ꝛ secōo abel.

Contigit autem q̄ cayn (qui erat agricola) sacrificabat ⁊ deo munera offerebat. ⁊ abel similiter de primogenitis gregis sui obtulit (quia pastor) ⁊ deus respexit ⁊ acceptauit munera abel ⁊ non alterius. vnde iratus cayn egressus est in agrum cū fratre. consurrexit in eum ⁊ occidit eum. Et dixit dñs. Vbi est abel frater tuus. Qui rndit. Nescio. nūquid custos fratris mei sum. Et dixit dñs. Quid fecisti. vox sanguinis eius clamat ad me de terra. Nunc ergo maledictus es super terram. cū operatus fueris terram non dabit fructus suos. vagus ⁊ profugus eris super eā. Et egressus a facie dñi inhabitauit orientalem plagam. ⁊ cognouit vxorem suaz ⁊ genuit enoch. ⁊ construxit ciuitatem dictā enoycha. ¶ Per cayn possunt intelligi iudei. qui male deo sacrificabant. per abel intelligimus xp̄m. quē iudei crucifixerūt ⁊ cōparatur agno sine macula. ⁊ talis hostia fuit deo patri accepta. ¶ Aduertēdum est hic q̄ alithia videtur reprehēdere pleustim qui dixerat q̄ cycrops primus sacrificabat. ⁊ ipa dicit q̄ cayn ⁊ abel. vt ptz ex predictis. Hic esset locus inuehendi contra genus humanum ⁊ contra peccatum ꝓthoplasti. vnde inuidia in filios. superbia. ferocitas. ⁊ ois malicis deriuate sunt. ¶ Construe. Cayn. filiꝰ ade. immolat. i. sacrificat ante deum de semine frugum (declinat hec frux ꝟm artem .ꝟm vsum caret tribus casibus in singulari. sicut preces. et dr a fouendo) Abel frater iustus suus dedit munus acceptabile. i. gratum ⁊ acceptum deo. ipse inq̄ abel ferens. i. portans ad sacrificium. agnū sponte. talis hostiali. tale sacrificiū decet xp̄m. Abel cadit. i. moritur. ense fratris sui. scz cayn. Aliqui dicunt q̄ eum occidit cum maxilla equi. Alij dicūt q̄ eum suffocauit. sanguis loquitur .i. clamat ad dominum post funera. i. post mortem ipsius.

Lichaon archas celestes prouocat iras.
Quando suas edes inuasit iupiter hospes.
Fallere tentando nomen iouis exuit: ergo.
Corpus & os hominis seuit lupus asper in aruis.

¶ In hac parte pleustis incipit ꝟm beneplacitum suum. Et dicit q̄ quidā hō de archadia dictus Lychaon. iouē ad trā ꝓtrase ꝓuocauit. qz voluit tētare virū iupiter (qui suus hospes tunc erat) esset verus deus. ⁊ ideo corpore hois dispositio. in lupū asperum comutatus est. ¶ Ista fabula ponitur in ꝓio methamorphoseos. vbi narrat Ouidius in textu qui incipit. Contigerat veltras infamis temporis aures ⁊c. q̄ dum Jupiter specie humana assumpta de summo celo descendisset: vt mores hominum conspiceret ⁊ terram. tandē multis regionibus trāsactis: in archadiā descendit. ⁊ in domo Lychaonis regis hospitatus est. ⁊ dedit signa p̄ que omis gens scire poterat q̄ ipse esset deus. Lychaon tamen non credidit. sed illud experiētia discere voluit. ⁊ parauit ouem de nocte occidere: ⁊ in mensa sua sibi proposuit artus humanos cuiusdam viri quem occiderat. ⁊ pars erat decocta igni. pars vero aqua. Quia dum iupiter perciperet mutauit eū in lupum. vñ territus ille fugit. nactusq̄ silentia ruris exulat ⁊c. ¶ Historia. Lychaon iste hospites interficiebat ⁊ regem iouem voluit etiam de nocte interficere. ⁊ antea per venenum: sed ipse euasit. vnde postea cum exercitu posēti deuastauit patriam illius. ⁊ factus est vespilio in sylua ⁊ in agris. ¶ Aliter per Lychaonē possumus intelligere populū iudeorū qui occidit deum qui assumpserat humanā carnē p̄ incarnatiōis gloriā. Vñ ipsi effecti sunt fugitiui ⁊ profugi ⁊ vagabundi per totū mūdū. Vel lychaon fuit herodes qui

multos pueros interfecit. ⁊ non potuit occidere deum incarnatū. ¶ Construe. Lychaon. i. ille rex (in primo methamorphoseos. prima in lychaon corripitur. qñ ꝺr. motus feritate lychaon) Archas. i. existens de archadia (⁊ est nomen gentile) provocat. i. irruat. tras celestes. qñ iupiter hospes suus (iuxta illud. Hospes qui recipit ⁊c.) invasit suas ędes. i. suas domos invasit. hoc est tuit in suas edes. provocat ꝯ tentando fallere nomen iouis. ergo iste lychaon extuit. i. deposuit corpus ⁊ os .i. faciem (ibi ponitur pars pro toto ꝙ synecdochen) hominis. lupus asper existens seuit. i. furit in auris. i in campis.

Enoch iusticie polluto cultor in orbe
Raptus de terra nulli comparuit vltra
Iudicis aduentum fidens athleta secundum
Leuithan contra socio precedet helya:

¶ Hic alithia ponit hystoriam suam. ⁊ sicut pfecistis loquit de hoie pessimo. ita alithia loquitur de optimo cultore equitatis. ⁊ sic dicit contrarium dicto pfecistis. Dicit ergo textualiter ꝙ enoch homo colens tusticiam (licet conuersaretur cū hoibus pollutis viciis) rapt⁹ est a terra miraculose. nec vnq̄ postea alicui apparuit. sed occurret antichristo. ⁊ contra demonem certabit cum helya socio suo. De enoch tangitur Gen. v. quia vt dictum est prius. ⁊ in eodem capitulo ponitur liber gñatiōis adam. Et ꝺr ibi ꝙ Jared vixit centum sexaginta ⁊ duobus annis. ⁊ genuit enoch ⁊ enoch vixit sexaginta quinq̄ annis. ⁊ genuit matusalem. ⁊ postea vixit tricentis annis. ⁊ facti sunt ꝺ̄s eius trecenti ⁊ sexaginta quinq̄ anni. ⁊ ambulauit cum deo ⁊ non apparuit quia tulit eum deus. Et sic patet ꝙ enoch fuit vir sanctissimus ante tempus legis. Helyas sub tempore legis in curru igneo raptus est a deo. Jsti expectant aduentum antichristi. quia contra eum dimicabunt. ⁊ eum deuincent predicatione. ¶ Exponendo allegorice. isti qui resurrecturi sunt designāt xp̄i resurrectionem. vel xp̄ianos qui debent resistere antichristo. hoc est hereticis scismaticis quos seducit leuiathan. hoc est diabolus ⁊ instruit peruersis doctrinis. ¶ Aduertendum est ꝙ hic seruatur lex carminis amabei. quia hic ꝺr contrarium illi qꝺ dictum est prius per alithiā. Est tñ similitudo ⁊ conuenientia quedam. quia sicut ꝯtra naturam fuit hoiem fieri lupum: ita contra naturam est hominem in celuz rapi. Item sicut enoch non amplius visus est. ita nec lychaon inter hoies amplio ꝯuersatus est. ¶ Construe. Enoch iste vir. cultor (a colendo dicitur) tusticie. in orbe .i. in mundo orbiculari ⁊ rotundo. quia terra est rotunda. polluto. i. maculato criminibus. raptus de terra. nulli pro non ⁊ vlli. comparuit vltra. i. postea. Jste dico athleta. i. pugil. fidens scz in deo. ⁊ securus. precedet secundum aduentum iudicis. .i. dei. Unde duplex est aduentus. Primus qñ deus assumpsit carnem nostram. Secundus in die iudicij. vbi tremebunt angeli ⁊ archangeli. contra leuiathan. i. contra antichristum.

Venit ab occeano submergens cuncta vorago
Tellus cessit atq; periit quod vixerat omne
Deucalion homines preter quem nemo superstes
Cum pyrra iactis renouauit coniuge saxis.

¶Hic pcustis narrat aliam fabulam dicens. q̄ a magno mari ꝓcessit quoddam diluuiū: ex quo oia viuētia perierunt. ⁊ terra fuit totalr aquis coopta. ⁊ mortui sunt oēs hoies ꝓter deucalion ⁊ pyrram coniugem suā. per iactū lapidum nouū seculum reparauerunt. Hec fabula ponitur in primo de transformatis ab ouidio. q̄ dicit q̄ summus deus iupiter in presentia consiliū celicolarum dixit. ꝓ erdendū est mortale genus: quia ip̄m tantis vitijs erat deturpatuz. q̄ vltio ꝑm rigorem diuine iusticie sumenda erat. Et finaliter concluſit q̄ pena placet genus mortale sub vndis perdere. hoc est diluuio aquarū puniendus erat mundus. qō factū est. ⁊ dū oēs orbes. arua. syluc. ⁊ alia quecunq̄ sub aqua lateret. solus deucalion cum pyrra coniuge in pernaso monte altissimo cōseruatus est. Et ceperunt isti orare nymphas ⁊ alia numina ⁊ themin deam fatidicam quidnā agere deberent ꝓ restauratione generis humani. Et istius dee oraculū vel responsum fuit. Ossaq̄ post tergum magne iactate parētis. hoc est. Ossa o deucalion ⁊ pyrra accipite ossa magne parentis: ⁊ ea post tergum proiicite. Et quia illud responsum erat obscurum diu dubitauerunt quid hoc esset. Tandem dixit deucalion q̄ magna parens erat terra. ⁊ lapides sunt ossa terre. ⁊ tunc proiecit ipse lapides post terguz. ex quibus nati sunt viri. ⁊ ex lapidibus iactis per pyram nate sunt mulieres. ⁊ tūc cessauit diluuium. ⁊ taliter seculum reparatū fuit. Istud diluuiū fuit particulare in thessalia ⁊ nō vniuersale. sicut illud de quo loquitur in textu sequenti. ¶ Naturaliter per deucalionē possumus intelligere calorē. ⁊ per pyrā humorē. ex quibus oia generant ꝑm naturales philosophos. ita dicunt glose coēs. ¶ Aliter potest exponi ⁊ applicari fabula. q̄ illi qui de lapidibus fiunt. hoies sunt illi qui de rusticis ⁊ media plebe fiunt magnates ⁊ quasi nobiles. contra documentum Aristi. ad Alexandrum macedonem. quia tales seuiores ⁊ truculentiores aspide. qz crudescūt inopes dū veniunt ad opes. Nam fiunt neroncs miseri facti locupletes. ⁊ istos deucalion. i. deus proiecit post tergum: qz de salute istoꝝ timēdum est cū semp naturā primā ⁊ libertatem retineāt. Vel diluuium significat abūdātiā viciorum: quā si ds vult euadere. dz pernasum. i. montē cōtemplatiōis ascēdere. considerādo se ⁊ fragilitatem suam. ⁊ tūc debet ire ad templū themis. i. ecclesiā ad audiendū sermonē dei ⁊ precepta ecclesie. que summatim cōprehendunt in dilectione dei ⁊ ꝓximi. ⁊ dz lapides. hoc est rationales motus ⁊ regulatos ratione. ¶ Cōstrue. Horago. i. diluuiū (a voro as.) submergens cuncta. venit ab oceano. i. magno mari (⁊ dr ab occin qd est velox. ⁊ amnis qd est aqua) tellus. i. terra cessit. i. locum dedit aque. oē ens quod vixerat. i. vitā habuerat prout deucalion. i. ille vir. preter quem. i. quo excepto. nemo. i. nullus homo fuit. supstes. i. superuiuens. renouauit. i. restauravit. cū pyrra coniuge. i. vxore sua. hoies (hic tenetur in genere coī) ⁊ hoc dico. saxis. i. lapidibus iactis ꝑ eos. Et dr de iaceor eris. iactuſſum vel fui.

Vltio digna dei fontes dirupit abyſſi
Octauum noe ſeruans in partibus arce.
Ammodo ne talem patiantur ſecula cladem.
Viſibus humanis per nubila panditur iris.

¶ Hic alithia respondendo ponit historiā suā. ⁊ diuiditur in duas partes. ꝓmo describitur diluuium. ſcdo constructionis babilonie. ſcūda ibi. ꝓ osterius ade. Item ponit diluuiū. ſcdo ſedatio eius. ſcō a ibi. Cornum ꝙſidie. Dicit ergo prio ſic.

ꝙ deus vltionem volens accipere de ꝓcis hoim. aperuit oia flumina et fontes et causauit diluuium. vñ submersi sunt oĩs ꝓter noe. q̃ cõstruxit archã. vbi octo ꝙ sone tãtũ modo liberate sunt. Et ne de cetero mundus talẽ penaz sustineat arcus celestis nobis ꝙ nubes ostendit. ¶ Sciẽdũ est q̃ ista historia est dependẽs a precedentib⁹: vt patz intuẽti. ⁊ extrahit a libro geneseos. Vñ Hen. vi. tractat de causa diluuij ⁊ factiõe arce. ⁊ in. vij. de ingressu in archã et de diluuio. Unde legit ibi ꝙ postq̃ genus humanum multiplicatũ fuit vidẽs deus ꝙ multa malicia hoim esset in terra. ⁊ cuncta cogitatio cordis eẽt intẽta ad malum oi tpe. penituit eũ ꝙ hoiem fecisset. Et dixit dñs ad noe. Fac tibi archam de lignis leuigatis. ⁊ ingrediaris arcam tu ⁊ filij tui vxor tua ⁊ vxores filiorũ tuorũ. quo facto: factũ est diluuium. ⁊ tota terra fuit cooperta aquis. Et deleuit deus oia viuentia ꝓter illa q̃ secũ posuerat noe. Et aque diluuij steterunt sup terrã cẽtũ q̃nquagita diebus. et sedato diluuio (vt ỏz in. ix. capĩo sequenti) posuit dñs arcũ in nubib⁹. qõ fuit signuz federis inter deum ⁊ terrã. vt nunq̃ interficiat ois caro ab aquis. ¶ Ex hac historia oñditur rigor diuine iustitie in punitione scelerũ ꝙ diluuium facta. Scõo premiatio vel remuneratio bene acte vite in saluatiõe noe ⁊ suorũ. Tertio ꝓmissio liberalitatis diuine qñ posuit arcum. Et hec tria pulchre latiori sermone declaranda essent. nisi brevitatem eligissem. ¶ Allegorice exponendo. ꝙ noe intelligit filius dei. ꝙ arcam ecclesia. qz deus q̃ humanum genus redimere voluit. misit noe. i. filiũ suũ in terram et iussit vt fabricaret arcã. i. ecclesiam. suo sanguine. et ꝓsecraret de lignis planis. hoc est hoibus ꝓbis sine viciorũ asperitate. ⁊ ligata fuerunt ad inuicẽ ligna bitumine tenacissimo. i. vinculo charitatis ⁊ dilectiõis. ⁊ facta est arca contra diluuiũ pctõrum nr̃oruz. vt saluemur. ⁊ a morte eterna liberaremur. Iris aũt significat sacrã scripturam. qz ex radijs solis. i. xp̃i solis iustitie efficit. et colorẽ accepit multiplicẽ. i. fructũ ⁊ sensum multimodũ (qz vt dicũt doctores (nulla est veritas quin ea in sacro canone biblie ꝙ spũsctũ posita fuerit. Circa ista notentur ista metra. Tẽ
poribus tres esse tribus cognouimus arcas. Prima noe. moysi fuit altera. tertia xp̃i. Lignea prima. scõa metallica. tertia ventris. Octo prior. tria posterior. tulit altera solũ. ¶ Construe. Ultio. i. vindicta (ỏz ab vlciscor) digna dei. diruptit. i. rumpendo aperuit fontes abyssi. Abyssus ſm Catholicõ ỏz profunditas aquaꝝ impenetrabilis. vel spelunca aquarũ latitãtiũ. Et ỏz quasi sine byssõ. i. sine candore vel quasi a dispersõ. qz ad ipm tanq̃ ad matrez oẽs aque reuertunt (iste dico seruans noe octauũ in partibus arce) Arca ſm britonez ỏz ab arceo arces. qz arcet visum et manũ. ⁊ inde arcarius. q̃ custodit vel facit arcas. Iris. i. arcus celestis. de iride et eius proprietatibus. et de modo per quem causatur videatur in tertio metheorozum. vbi materia ista ad longũ tractatur ⁊ poetice per virgilium in. iiij. Eneiõ. panditur. i. monstratur humanis visibus. per nubila. i. per nubes. ne secula nostra patiantur ammodo. i. decetero. talem cladem. i. pestilentiam. Conuenientie fabule ⁊ historie sunt euidentes. ⁊ alithia videtur hic corrigere assertionem pseustis in textu precedenti.

Ideos lepores puer exagitat ganimedes.
Quem iouis arreptum deuexit in ethera sursum
Armiger ablato diuum concesserat ordo.
Nomen pincerne quod possedit prius hebe.

Hic pfeustis proponit aliā fabulā cōtinuando disputationez inceptā. Et dicit q̄ dū quodā die q̄dā puer vocatus ganimedes fugaret lepores in yda silua troiana. aq̄la auis iouis assumpsit: cum r surſū ad iouē detulit. vbi loco hebes pincerna iouis effectus est. Ista fabula recitatur ab ouidio. iiij. metamorphoseos. vbi dicitur.

Rex superum quondā fugij ganimedis amore arsit. elegantissimeet compēdiose a. Virgilio in. v. eneid. vbi dicitur in textu. Interrulgz puer frondosa regnis yda. Et sequitur. Quem prebes ab yda sublimē pedibus rapuit iouis armiger vncis. rē. Ān ganimedes puer fortissimus filius lamedōtis regis troiani nimium a ioue fuit dilectus. et ab aquila ſm mandatū iouis fuit raptus et stellificatus. et est factus pincerna iouis. Et ipse aquarius dr. qz aquā fingitur fundere super manus deorum. ¶ Rei veritas fuit q̄ ganimedes filius troy rege troie fuit a ioue rege r filio saturni. patrem psequēte contra naturā dilectus. ¶ Naturaliter vel phisice exponitur. vt semper p iouē intelligamus aerē superiorē. r aquila dr armiger iouis ꝑ ꝓpter caliditatē nature sue. tum propter altitudinē volatus sui. et ganimedes vt tactū fuit sit aquarius. Et iste dr reprimere et temperare sua humiditate calorem superioris etheris ¶ Preter ista dr aliter. q̄ aquila significat plenitudinē sapiētie. ganimedes sīgnificat euangelistā iohēm et gratiosū. qz aqlina sublimitas claritas vel cōtemplatio: tm in celum rapuit. inquātum locutus est ꝑfunde de celestibus. Et efficitur pincerna deorum. i. prelatorum et aliorum qui ab eo hauriunt aquā sapientie. ¶ Postremo iupiter pōt significare filiū dei. ganimedes humanā naturā. quā ipse hic nobiscū assumpsit: et in celos portauit. ¶ Cōstrue. Puer (ppietates puerorum tāgunt hic r in istis versibus. Sūt pueri puri parui modico satiati. Ludunt conformant. cito dant. cito pacificantur. Dic notantur septē propietates puerorum cōtra septē vitia capitalia) ganimedes exagitat. i. fugat agitat. lepores ydeos. i. troianos (ab yda silua) quē arreptū. violēter raptū armiger iouis. s. aquila. deuexit sursum in ethera (Actus est grecus) ordo diuū. i. deorum. cōcesserat. illi ablato. per aquilā. nomen pincerne (dr quasi penu cernens. ethimologia est) quod hebe. illa puella. possedit prius.

Coruum perfidie damuant animalia queqz.
Nuncius inclusis quia noluit esset salutis.
Ore columbe suo: ramum virentibus vltro.
Detulerat foliis: supereſt armenia testis.

¶ Hic respondet alithia et ponit hystoriā continentē sedationē diluuij et cessationez Et dicit q̄ oia animalia condēpnāt coruj vt ꝓfidū q̄a illis q̄ in arca inclusi erāt salutē nūciare non voluit. sed columba detulit ramū viridē. Et illud factū fuit i armenia. vbi supe isto testimoniū queri pōt. Hec hystoria continuat q̄ incepta erant pri9 ibi: Alcio rē. r habet originaliter Geñ. viij. vbi agit de sedatiōe diluuij r missione corui r colunbe. et egressu noe de arca. Et dr ibi q̄ recordatus est dñs noe. et clausi sunt fontes abyssi. r reqeuit arca mense septimo. xxvij. die mēsis sup mōtes armenie. et aperiēs noe fenestrā arce emisit coruū q̄ non reuersus est. deide missit colūbā vt videret si cessassent aque sup faciem terre. et nō inuenisset vbi requiescēt pes eius reuersa est. r expectās noe p septē dies iteruz eam emisit. et illa rediit in vespere portās ramum olive virētibus foljs. et sic intellexit noe quod cessassent aque. Et iussit deus q̄ ipse et omnia animalia egrederentur de arca. et dixit. Erq

scite ⁊ multip̃. Et fecit noe altare dño. ⁊ ibi sacrificauit. ¶ Arca est ecclesia. corui significat carnales ⁊ temporales qui tantuz terrenis adherent. Columba vero significat simplices ⁊ iustos qui sunt veri filij ecclesie. Corni sũt illi qui adherent tm̃ diuitijs ecclesie terrenis nihil sapientes que sunt iesu xp̃i. nec .sanctiũtes nisi ꝼm hominem exteriorẽ. ⁊ isti sunt fraudulenti ad modũ corui ⁊ rauc .quia nihil sctm̃ ꝓferunt. ⁊ tales non sunt veri filij ecclesie: sed quasi spurij ⁊ illegitimi. ⁊ merito ab oĩbus xp̃ifidelibus condemnandi. quia sunt nigri sicut corvus. i. denigrati vicijs ⁊ ambitione. ⁊ arcã ecclesie deserunt ⁊ xp̃m. adherentes quasi immobiliter ⁊ pnicio se vni creature. sed veri filij dei designatur ꝑ columbã. q̃ pure simpliciter et sine exquisitione fraudũ ꝓcedunt ⁊ viuũt. nec adherent cadaueri. sed reuertuntur ad ãrcam. hoc est ad xp̃m. ⁊ deferunt ramos oliue. hoc est bonos fructus ⁊ dulces tã in doctrina q̃ in bonis eorum operibus. ¶ Construe: Cuncta aialia damnant corvum perfidie. i. de perfidia (greca cõstructio. qr greci carẽt ablatiuo: loco cuius ponebant gtm̃) quia ip̃e noluit esse nuncius salutis inclusis in arca. Colũba detulerat vltro suo ore ramum folijs virentibus. Armenia. illa patria vel ille locus superest. i. remanet testis predictorum. Hec hystoria conuenit cũ fabula premissa. qr sicut aquila fuit nũcius Iouis: ita colũba inclusorũ in arca.

Surrexere viri terra genitrice creati
Pellere celicolas fuit omnibus vna voluntas
Mons cumulat montem sed totum mulciber hostem
Fulmine eiectum vulcani trusit in antrum:

Gygantes Virgilius

¶ Hic pcusis arguendo contra alithiã aliã ponit poeticam narrationem. dicens. Quidam viri de terra geniti voluerũt vnanimiter insurgere in deos. ⁊ vt facerẽt montem supra montẽ posuerũt. sed Iupiter rex celicolarũ oĩs illos cũ fulmine vulcani deiecit ⁊ prostrauit. Hec narratio tangit in primo methamorphoseos. vbi de gygantibus qui affectarũt celeste regnũ loquit. De ista gygomachia dicit tullius in libro de senectute. Quid enim aliud est gygantium mõ pugnare cũ dijs: q̃ natura repugnare: Vel ꝑ gygantes corpus intelligimus ⁊ sensualitatem. ⁊ ꝑ deũ aiam vel rationem. quia dicit ꝑ hũs. Aliud est nobis. s. appatit9 sensitiu9 (q̃ sp aduersatur rationi) ⁊ ipsa rõ hystorica fuit q̃ isti fuerunt q̃dã potẽtes homes q̃ pugnauerũt contra iouẽ regẽ. Iupiter ascendit ꝑ rupta montiũ ⁊ alij mãserũt in vallibus et vt ascenderunt in montẽ cõstruxerunt magnas machinas. ⁊ dicti sunt habere pedes serpentinos. quia videbant repere ad montẽ. ⁊ iupiter eos oĩs obruit cũ lapidibus deorsum missis. ¶ Istud põt aliter exponi ⁊ applicari. vt gygantes sint auari ⁊ ambitiosi ⁊ superbi qui ad apices prelationis ⁊ dñationis ascendere volũt. iuxta illud Ysaie. xiij. Ascendam in celum sup astra celi. ⁊ exaltabo soliũ meũ. similiq̃ ero altissimo. Et vt tales ad altitudinẽ talium statuũ ꝑuenire possint aggregant agros ad agros. pecuniã ad pecuniam ⁊c. Contra quos dr Ysaie. v. Ue q̃ cõungitis domũ ad domũ. ⁊ agrũ agro copulatis. Et volunt deos. i. iustos et probos effugare ac remouere ⁊ loco eorum inturonizari. sed deus gloriosus sepe mittit fulmẽ: hoc est mortem ⁊ tribulationem. ⁊ sic deijciũtur de gradibus suis ⁊ statu. ⁊ detrudunturin loca obscura sub terra. s. in infernum. ¶ Aliter. Celum est eccle sia (quam tyranni ⁊ scismatici impugnare non cessant) ⁊ nituntur repere contra eos pedibus. hoc est afflictionibus serpentinis ⁊ peruersis. tamen deus semper eam protegit et

nunq̃ deserit. ¶ Construe. Viri creati.i. ꝓducti. terra.i. a terra. genitrice.i. mre et ideo dr̃ terrigene. surrexere.i. surrexerunt q superbiã aduersus deos. vna volũtas fuit oĩbus pellere.i. expellere a celo. celicolas.i. deos celum colentes. et ergo mons (vnus mons cumulat alium montem) sed mulciber.i. vulcanus (faber iouis quasi mulcens ferrum cũ imbre) vel mulciber.i. iupiter. trusit.i. cum violẽtia iduxit in antrum.i. in foueaz. sub montibus. totum hostẽ.i. omnes hostes deiectũ. s. deorsũ fulmine vulcani.i. imus. fabri iouis. Vulcanus deus ignis ⁊ fulminũ. depingebat in similitudinem fabri deformis. ⁊ claudi malleũ tenẽtis. ⁊ ipulsu deoꝝ de celo inferius descentis. Et põt significare quemlibet tyrannũ ⁊ raptorez vel exactorem. Sed ista non est materia presentis particule. ideo supersedendũ est.

Posteritas ade summa babylonis in arce.
Turrim construxit que celũ tangere possit.
Exitat ira deum confusio fit labiorum.
Disperguntur ibi: nomen non accidit vrbi.

¶ Hic alithia rñdet ponẽdo historiam correspondentẽ fabule p̃cedenti ⁊ q̃si fallaẽ assertionẽ historie narratõis ꝓfutãdo ꝓfirmãdo veritatẽ ⁊ q̃si semp obseruat iste modus. Dicit ergo sic textualiter. ¶ Posteri q̃ ab adã descenderunt: ꝓstruxerũt turrim quẽdaz babylonicam. adeo altaz vt celũ possent cõtingere. ꝓpter q̃ deus provocatus ad iram. ꝓfudit et mutauit eoꝝ idiomata. et sic ipsi dispsi sunt ⁊ ciuitas ad huc retinet nomen cõfusionis. Hec historia tangitur. Hesi. xi. vbi minuit diluuio cessante. timentes autẽ homines ne veniret aliud: ꝓposuerunt facere turri altissimã. ⁊ dicit vnusq̃sq̃ ad ꝓximũ suũ. Venite faciamꝰ lateres et coquamus eos igni et habuerũt lateres prosaxis ⁊ bitumẽ pro cemento. ⁊ disponebãt facere turri: cuiꝰ sũmitas ꝙtingeret celum. Hoc vidẽs deus cõfudit linguas eorum: ita vt non intelligeret vnus vocem proximi sui. et sic non amplius edificauerũt illã turrim. Et vocatum est nomen eius babel. qz ibi cõfusio labiorũ vniuersẽ terre facta est. Et isti sunt dispsi sup faciem oĩm regionũ. ¶ Exponitur sic. Membrot vir erat de genere noe. et congregauit illũ ppl̃m ad expeditionez illius operis. et significat diabolum q̃ voluit ponere sedez suum in aquilone: et esse similis altissimo se deum deꝰ cũ suis cõplicibus cõfudit et dispsit et misit in tenebras exteriores. ¶ Ex isto textu patet. q deus nullum crimen dimittit impunitum. qz dato q homo ꝙmittatur aliq̃n viuere voluptuose ſm carnem ſm modum. et ſm spm̃. tñ finaliter ꝓfunditur a deo ⁊ ꝓsternitur in infernũ marie si talis voluerit pseuerare: ⁊ se nimis p superbiã extollere (q̃ est radix oĩm vicioꝝ et mater) De qua dicit Augustinꝰ in quodã ſmõe. Ex mis diuitiaꝝ est superbia. Difficile est vt non sit superbus q̃ dives est. tolle superbiaz diuicie non nocebunt. Et Hugo dicit. Superbia est elatio viciosa q̃ inferiora despiciens. superioribus ⁊ paribus satagit dñari. Ideo q̃dã egregius ꝛ̃ſicator dicit. Si tibi copia fuerit sapientie formaq̃ detur Sola superbia destruit oĩa si dñetur. Talia mentra aliquem grauẽt. aut moralem sententiã continentia non sunt despicienda. Iz non ꝓdeant atrito actore. ¶ Aduertẽdũ est q̃ duo sunt ciuitates. Una est ciuitas dei (q̃ fit et construitur ex amore et dilectione dei vsq̃ ad ꝓtẽptũ sui. Alia est ciuitas diaboli (q̃ fit ex amore sui vsq̃ ad contemptũ dei) et istud pulchre tractat q̃ btñ Augst q totuz decursũ libri de ciuitate dei. ¶ Ulterius sciendũ est q babel interpretatur confusio. et inde babylon et babylonia. Uñ vt dicit. Hieronymus babylon est me

tropolis chaldeorum. ⁊ erat mir abilis magnitudinis ⁊ cine muri. ⁊ ibi ⁊ hatus est nabuchodonosor rex potentissimus. ⁊ fuit destructa a medis ⁊ persis. ⁊ postea fuit reedificata. due ciuitates apud medos dicuntur facte ex ea. videlicet thelosontes ⁊ selucia. Unde medi ⁊ persi erant suspecti babylonijs ⁊ chaldeis. sed postea exigente eorum superbia: destructa est a cyro ⁊ dario regibus. vñ sup istud Ysaie. lxvij. Ue tibi subito hec duo in die vna. sterilitas ⁊ viduitas. Dicit ergo glosa subito. i. ex improuiso veniente cyro ⁊ dario. ¶ Construe. Posteritas. i. sequela (et dicitur a posterus) ade. construxit. i. edificauit turrim. arce. i. altitudine summa. babylõis que possit tangere celum. Celum ỽr quasi caelum. vel casa eius. i. domus solis. vl ỽr a celando. Ira excitat. i. commouet deũ. vbi patz q deus ỽr irasci. Juxta illud psalmiste. Dñe ne in furore tuo arguas me. Et est antroposbatos. i. humane passionis impropria dei attributio. Et de ira dei fecit Lactantius vir eloquentissimꝰ vnum librum. Confusio labiorum fit (labiũ ỽr a labendo) ipsi diipgũt. nomẽ. nõ excidit. i. nõ cecidit (⁊ ỽr ab ex ⁊ cado) vrbi. i. illi ciuitati babylonie. ¶ Conuenientia et cõtrarietas patet de se.

Flumina cyclopes iouis imperio fabricantes.
Peone percusso morti decreuit apollo
Mox deitate sua superum spoliatus in ira
Admeti curam pecori suscepit agendam.

¶ Hic pseustis incipit argumentari narrando aliã poeticã fabulã. Et dicit sic breuiter. q apollo morti adiudicauit cyclopes (qui fabricant fulmina iouis) quia iupiter fulminauerat peonem phebi filiũ. quẽ propter apollinẽ iupiter sua deitate priuauit ⁊ tunc seruauit gregẽ admeti regis. Hec fabula quantum ad peonem vel ad esculapium filium phebi. tangit in fine methamorphoseos post medium. ⁊ quãtũ ad apollinẽ (q̃ pascebat gregẽ) tangit adhuc circa finẽ. ⁊ ibi ingredit fabulã. qualiter mercurius phebo raput vaciã ⁊c. ¶ Sed pro textu precise. aliis omissis tãq impertinentibus. pro intelleceu textus sciendũ est q iupiter fulminauit peonez (q dictus est esculapius) quia ad preces dyane suscitauerat hypolitũ mortuum. ⁊ ideo phebus interfecit cyclopes qui fulmina fabricauerãt. vnde iratus iupiter ipz sua deitate spoliauit. ⁊ ipe pastor admeti regis effectus fuit. Dicunt aliqui fm historiam apollinem fuisse filiũ iouis. qui qz tacitus iouis aduersarijs fauebat a patre relegatus est. ⁊ in familiaritatem admeti receptus. ¶ Physice exponendo. phebus. i. sol. est pater peonis. i. fructuũ terre. qui viuificãt famelicos. iupiter. i. ignis vel ether superior fulminat ⁊ exurit fructꝰ terre. ⁊ phebꝰ interficit cyclopes. i. nubes et aeris indispositiones exalando talia. ita dicunt glose cões q quas semper intelligo glosam que incipit. Eglogarum tres sunt partes ⁊c. ¶ Ultra ista dicenda sunt alia. Phebus. hoc est sol iusticie dei filius. interdixit. ⁊ maledixit diabolo. serpẽti tortuoso. qui fabricauerat fraudes q quas filius suus. scz adam mortuus fuerat. Ideo dij (scz pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus) q̃ sunt vnus deus in essentia. ⁊ trini in psonis (fm fidem) filium dei spoliauerunt deitate sua. inquantum ipe incarnatꝰ est. ¶ Aliter. Illi qui fabricant fulmina sunt bellini ⁊ alie executores iusticie. ⁊ tõ illi qui tales ledunt sunt grauiter puniẽdi. Cõsequẽter qr hic fit mẽtio de apolline breuiter tangenda est eius descriptio. ¶ Apollo quartus deorum depingit sub forma iuuenis. nunc formam puerilẽ habẽtis. nũc muliebrẽ. sup caput gerit tripodẽ quri

in dextra vca manu hꝫ pharetrā. arcū et sagittas. et in altera cytharā. sub etꝫ pe
dibus monstrum depingit. hꝫbēs corpus serpētinū. ⁊ tria habēs capita. lupinū.
caninū. et leoninum. iuxta ipsum est laurus depicta. corvus sup eū volitabat. sub
lauro nouem muse choreas ducūt. et phiton serpens vna sagitta apollinis transfi
gitur. ¶ Exponatur sic. Apollo est sol iusticie xps (qui semper iuuenis est ꝙ puritā
tatē et sanctitatem) habet tripodez. i. animā corpus et deitatem. cytarā qua nros
langores et miserias releuat. habet arcum quo malos corripit. Iste occidit phy
tonem serpentem scz diabolum. amat corvos. i. religiosos tanꝙ sibi dedicatos. ha
bet deinde laurum arborem crucis. sibi assistunt muse nouē. i. nouem ordines āge
lorum. et iste dicitur deus ingenij ⁊ diuinationis. ¶ Aliter eum poete aliqui descri
bunt. Pingitur enim iuuenis armatus. habens comas delatus in quadriga et
agitatur equis. ex litteris exaratur sibi muse ministrant. circa eum sunt lauri. et
habet corvum cecū. Istud sic exponi potest. Phebus iste est tyrannus iuuenis. q̄
ppter insipientiā habet arma crudelitatis. comas. hoc est ornatus pomposos et
superfluos. defertur in quadriga per superbiam tumultuosam. circundatur eqis
magnifice et pompose. habet musas. hoc est muscos. mimos et hystriones. circū
datur lauro. hoc est voluptate mundana. habet secum corvos. hoc est peruersos
et satellites. ¶ Construe. Apollo decreuit. i. adiudicauit (inde decretum et de
cretalis) morti. cyclopes. populos vel gygantes fabricantes fulmina imperio. i.
precepto. iouis. suuumi deorum. et hoc dico peone. filio suo. percusso. i. mortuo. mox
. i. statim. ipse spoliatus sua deitate in ira. i. per iram (hic est figura prothesis pha
ralenge. i. positio prepositionis pro prepositione. vt ibi in primo eneydos. Multa su
per priamo etc. id est de primo) superum. i. superborum ⁊. Superum declinatur.
Nominativo supera superum. et caret masculino genere. sicut cetera. et infera.
Suscepit. curam pecoris. admeti agendam. i. per ipsum regendam ducendam et
custodiendam etc.

Limite iussus abram patrio discedere saram.
Assumpsit sine spe sobolis sibi concipiende.
Tandem confects etuate creatur herilis
Filius et lactat sua quem natura grauabat.

Postꝫ in precedentibus posita sunt gesta tempore legis nature per duas etates
hic cōsequēter ponūtur gesta tertie etatis. incuius inicio circūcisio est data abrae
Et primo fit qd dictū est. Scō descēdit ad tempus legis: Scōs ibi. Raptus aqs
moyses. Et ne ignoretur istud in quo fundatur diuisio principalis. Sciendū est ꝙ
sūt septem etates mūdi. Prima fuit ab adam vsqꝫ ad noe. cuius vesper et finis fu
it diluuiū. Scōa fuit a noe vsqꝫ ad abraam. cuius finis fuit confusio linguarum in
septuaginta idiomata. Tertia fuit ab abraam vsqꝫ ab moysen. cuius finis fuit pra
ua vita saulis. Quarta fuit a moyse vsqꝫ ad transmigrationem babylonis. cuius
finis fuit dissentio regum. quando ipsi ducti sunt in babylonem captiui. Quinta a
transmigratione babylonis vsqꝫ ad dauid. cuius finis fuit priuatio iudeorū ⁊ a re
gno. qñ dixerunt regem non habemus nisi cesarē. Sexta fuit a dauid vsqꝫ ad chris
tum. cuius vesperc siue finis erit resurrectio mortuorū. ¶ Quo premisso redeam
ad diuisionem lectionis. Prima pars diuiditur iterum in duas partes. Primo
agitur de tribus patriarchis diuisim: Secundo de duodecim simul. ibi. Sendis

tur in seruum. Primo iterum agitur de abrahã ⁊ filio suo. Scõo incidentaliter de destructione sodome. Scõa ibi. In cinerem sodomas. Tertio agitur de iacob. ibi. Congressus dño iacob. Item primo de abrahã. scõo de ysaac filio suo. scõa ibi. Ideo redis forma. Ita probabiliter põt dici textus iste. Et possibile est etiã q; alia posset reperiri diuisio magis subtilis ⁊ artificiosa. que remittetur ad theologos. ideo ista taliter qualiter inuenta sufficiat. ⁊ probabiliter sustineatur. ¶ Dicit ergo in prima particula sic. Abraham iussus a deo recedere a patria. secum duxit saram vxorem suam sterilem. que in senili etate filium peperit ⁊ lactauit. Hec historia scribitur originaliter Gen. xij. circa principium. vbi dicit dñs ad abrahã. Egredere de terra tua. ⁊ de domo patris tui. ⁊ veni in terram quã monstrauero tibi. Septuagi ta sex annoꝝ erat abrahã. ⁊ tulit secum vxorẽ suam ⁊ loth filium fratris. vt irent in terram chanaam. De promissione ysaac habetur Gen. xv. de scõa ꝓmissiõe. Gen. xviij. de partu de conceptiõe ysaac Gen. xxi. vbi dr q; sara concepit ⁊ peperit filium in senectute sua. sicut predixerat ei deus. Et creuit puer ysaac ⁊ ablactar' est a matre sua. scz antiqua. Unde quia abrahem credidit angelo nũciano ista. ideo addita est sibi vna lra in noie suo dicendo abrahã. i. pater multarꝝ. s. gentium. Et quia saray non credidit: sed derisit. ideo de noie eius ablata est vna lra ⁊ vocata est sara ¶ Iste abraham est filius dei. qui in mundo iussu patris summi descẽdit. q̃ non potuit cum vxore habere filii. ⁊ qa non potuit cõuertere iudeos. ideo in aliã partiam recessit ⁊ filium genuit. ⁊ alias natiões ad fidẽ cõuertit. ¶ Construe. Abram (dissyllaba est hic. ⁊ interpretatur pater) iussus discedere limite patrio. assumpsit saram sine spe sobolis concipiende. i. prolis habẽde. qr ista erat sterilis. tandẽ. i. finaliter post longum tẽpus. filius herilis: i. heri. hoc est dñi (vel herilis dr q genitus est a patre legitimo ⁊ matre legitima) creatur. i. producitur ⁊ gignit vel concipitur. illa confect'. i. grauatus. ⁊ repletus etate senili. ⁊ sara lactat (lactare actiuz est sl significat puero prebere mamaz. lactare vero etiam significat lac suggere. vt ponit. Ebardus in greciſmo suo. ⁊ ibi in psalmista. Ex ore infantium. ⁊ lactantium.) filium suum lactat. quẽ sara mater. sua natura. i. senilis etas. grauabat. ꝓpter onus lactandi ⁊ nutriendi eum. Iste historia cõuenit cum fabula precambula. quia sicut Apollo spoliatus est deitate. ita Abraham patria sua.

Dedalus a patrijs liquidũ secat aera pennis.
Filius insequitur fragilis: sed cera liquatur.
Et cadit in pelagus: gemit sub pondere fluctus.
Ille sui compos brumales attigit arctos

¶ In ista parte incipit pseustis iuxta libitum suum dicens. Dedalus sibi pennas aptauit quibus per aera leuatus est: sed filius eius ycarus ipm insequẽs medium tenere nesciuit. sed pennarum cera liquefacta in mare cecidit. Hec fabula describitur Virgilio in principio. vi. Eneid. vbi dicit. Dedalus fertur fugiens minoe[m] regna ⁊c. Eam quoq; describit. Ouidius in libro de arte amatoria. ⁊ in. viij. de trãsformatione (post principium. ¶ Fabula est dum minos rex cretheñsis esset in obsidione athenarꝝ pro filio suo interfecto. phasiphe vxor eius concubuit cum thauro. ⁊ effigiẽ vacce sibi assumpsit ⁊ concepit minothaurum. i. illud monstrum. quod pro media parte erat bos. ⁊ pro alia media parte erat vir. Hoc vidẽs rex fecit fieri a dedalo artifice subtilissimo labirinthum. i. domũ diuersis ãbagib' ⁊ flexib' nexã

et ibi inclusus ē minotaurus. ⁊ dabantur athenienses singulis annis deuorandi ab eo. Herit as est (vt dicunt) q̄ tarus notarius regis concubuit cū regina. ⁊ ista fabula pōt inueni contra vilem horrēdā: imo inexplicandā impudicicia aliq̄z mulierum. Et ex illa fabula etiā pōt dari documētum principib⁹ ne nimis diu vxores suas deserant. ne dent eis occasionem peccādi. ¶ Aliter dicit q̄ ista regina est alia. q̄ absente rege. i. xp̄o neglecto y peccatum. fornicatur cū tauro. i. diabolo. Descendēdo ad textū. post ad noticiā minois regis dei⁹ nisse dedalum fuisse cām pcubitus vxoris sue cū tauro. iussit rex vt cū filio suo ycaro in labyrintho. includeretur. sed ip se y industriam suā sibi alas applicauit: et sic cū filio euasit. ¶ Per dedalū intelligimus petrē. quē minos. hoc est diabolus implicat. i. illaqueat in labyrintho negociorum mūdanorum. a quo non pōt se euoluere. nisi y alas cōtemplatiōis trāseūdo ⁊ transuolādo hoc mare tempestuosum. i. hunc mūdū: Textus dicit finaliter q̄ nō obstantibus monitiōibus dedali super modo volādi. ycarus filius ei⁹ pris preceptā ptemsit. ⁊ ita alee volauit q̄ pennis et cera liq̄factis decidit in mare (qđ dr ab eo ycareum) De isto dicit q̄dam metrificator. Ycare nare bilis et iā sine patre peribis. Jam dixi tibi bis medio tutissimus ibis. Facile est eligere duos sens⁹ morales. Primus est de obediendo parentibus. sapiētioribus et superioribus. Secūs es de tenendo mediū. qz vt dicit phūs) virtus cōsistit in medio ¶ Iste dedal⁹ est deus sūmus. fabricator mūdi. q̄libet xp̄anus est filius eius Unde cū ipse deus celos ascenderet. mōstrauit primo filio suo hoi xp̄iano uiā volandi ad celos per medium virtutum. exeūdo hunc mūdum per contemplatiōis alas. Sed q̄dā nimis basse volant y auaricia. inuidiā ⁊c. alij nimis alte y superdiā. ⁊ tales descendūt i mare. hoc est in infernum. ¶ Construe. Dedalus. ille vir. secat. i. scinditet diuidit aera) actūs est grecus). i: aerem (et dr ab a q̄ est sine. et erilis. quasi sine lite vētorū antifrasim) liquidū. i. purū et clarum (qz aer est dyiphanus fm phōs) penis suis. filius ycarus insequitur eum. sed cera fragilis (qz compacte ⁊ tōiuncte erāt ale sue) liq̄fit. i. fluit. dissoluitur decurrit. deficit. et cadit in pelagus. i. in mare. Et dr q̄si penitus latens ꝓetimologiam. vel pellēdo fluctus maris. gemit in preterito. et ē trisillabū sub pondere. illius. Ille dedalus. ꝓpos. i. ordinator et compositor sui. i. sui voti vel fm libitum suum volās. attigit. si nō. in preterito. arctos. stellas. brumales. frigidas vnde bruma. Arctos et septētriō. vel est stella vrsein septentrione posita ⁊ nūq̄ tendit ad occasum. sed semp oritur circa polū articū. et iste stelle sunt plures q̄ dicuntur maior vrsa et minor vrsa. fm astrologos.

pelagus ad

abrahā p̄fūm
immolare rept

Heredis forma non est motus patriarcha
Quin mactaret eum nisi vox emissa deorsum
Parcere iussisset. rapitur qui cornibus heret
In dumis aries. patrem sequitur sua proles.

¶ Dicit alithia ponit historiam que dependet a p̄cedēti dicēs q̄ patriarcha abrahā non fuit a deo pietate paterna propter formam filij cōmotus. q̄n ipz mactare ⁊ immolare promptus esset. nisi vox desursum missa iussisset eū dimittere. ⁊ loco ei⁹ ari etē immolare. Historia scribit. Gen. xxij. vbi narrat q̄ deus tētauit abrahā. ⁊ dixit ad eū. Abrahā abrahā. Qui rndit. Adsum. Et dns ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitū (quē diligis) ysaac. ⁊ offer mihi ipm in holocaustā. i. in sacrificiū. sup vnū mōtiū quem mōstrauero tibi. Abrahā itaq̄ hoc audito. se disposuit ⁊ strauit asinū suū

duos iuuenes ⁊ filiū suū tulitq; ligna holocausti ⁊ imposuit super ysaac filium suū. Ipse aūt portabat in manibus ignem ⁊ gladiū. Et cū pergerent simul: dixit ysaac patri suo. ℙater mi. At ille rñdit. Quid vis fili. Ecce inquit ignis ⁊ ligna. vbi est victima holocausti. Dixit illi. Deus prouidebit sibi victimā holocausti fili mi. Deinde colligauit filium suum. ⁊ posuit eum super strue lignoꝝ. ⁊ accepit gladium vt immolaret filium suum. Et ecce angelus de celo clamauit dicens. Abraam abraam. Qui rñdit. Adsum. Dixitq; ei. Non extendas manum super puerum. nec facias ei quicq. nunc cognoui q times dñm. Leuauit abraam oculos suos. ⁊ vidit arietem inter vepres herentem cornibus. quem assumens obtulit in holocaustum pro filio suo. Et consequenter cōmendatur iste ⁊ sibi benedicitur. ¶ Ibi instruuntur parentes diligere filios suos. sed propter deuz. ⁊ ergo deum magis diligere. vt semp sint prompti etiam de propriis filiis disponere ꝛm beneplacitū dei. Est ergo reprobat⁹ amor quoūdam parentum inordinatus a deo. vt non audeāt ꝛimo nec permittant filios castigari vel corripi virgis et verberibus. ex qua re ꝙ grauida reipublice et fidei orthodoxe incōmoda peruentura sint. experientia discere possumus. Nec sic mulier illa ꝓbitate et bonitate cōspicua mater sancti. Ludouici regis quōdam huius xp̄ianissimi gallorum regni. filium suū ineruditū aut indisciplinatū ꝓmittebat ⁊ eum diligenter monitionibus salutaribus instruebat. Inquebat septissime. mallē te mortem incurrere temporalē: ꝙ ꝓ vnū mortale petm̄ te tuum offendere creatorē. Nō a vobis generosissimi principes totis vite vestre tēporibus coram mentis vre oculis insidere dz. vt sic hec clarissima dom⁹ francie fidei catholice religionis xp̄ianē protectrix semper existat. per qō maior mors atq; meritum vobis apud homines ꝓcurabitur. quasi totū orbem terraruz ab orientali plaga vsq; occidētalē. et a meridionali vsq; ad septentrionalem vastis ⁊ potentibus vestroꝝ bellorū impetus ꝓdomueritis. Et sciunt pedagogi ꝙ difficile sit hodiernis temporib⁹ pueros suos adolescētes ⁊ alios bene regere. qz vbiq; parētes siue iure siue iniuria liberis credunt. Dic ego quidem proliximā atq; amplissimā orationem (si locus pateret) ꝓterirem. sed hanc hactenus taceo. ¶ ℙater abraā intelligitur pater ille noster celestis deus gloriosus. q̄ filio etiam proprio non pepcit. ysaac interp̄tat risus. qz christo aduenīte fuit risus ⁊ exultatio in vniuersa terra. Ah iste filius nō mort⁹ est ꝙm dextatem: sed aries mortem passus est. sic xp̄s secūdm carnē. ¶ Construe. ℙatriarcha. i. abraā (dz a pater ⁊ archos princeps) non est motus. i. cōmotus. forma. i. ꝓpter formā. heredis. i. filij sui (Juxta illud apostoli. Filius ergo heres ⁊c.) quin ipse. mactaret. i. occideret eum filium. nisi vox angelica missa decelum a celo ad terram. tussisset. i. precepisset. parcere filio suo. Aries (dz ab ares qō est virtus. vel ab ara pro altari) qui heret cornibus. i. dumis. rapt̄. i. ab ipso capitur ꝓ imolādo patrem scz abraā. sua proles sequitur. s. filius suus insequitur. hoc est caro humana insequit̄ xp̄m. ¶ Nota hic generaliter istā ꝯclusionē ista⁹ vtie particule q̄ incipit ꝓ accusatiuum casum. vt relatio sequens habeat locū. iuxta illā regulā. Alexādri in suo doctrinali in tractatu de constructione. Cūq; relatiuis ⁊c ¶ Cōuenientia est inter historiam hanc ⁊ precedentē fabulā. vel similitudo seu proportio. qz sicut fiebat mensio de pf e ⁊ filio. ita hic et alibi. Dedalus edocuit filiū suum artē qua mortuus est. hic Abraam volebat occidere filium suum. vt ꝓ ⁊c

Phyllis amore graui demophontis capta superbi
Mutat flebiliter rigidum pro corpore suber

Ille reuersus eo truncum rigat ore supino.
Occurrit foliis seu senserat oscula phyllis.

In hac parte pseustis ꝓponit talem fabulaz seu poeticam historiã. Nõ enĩ semꝑ ea q̃ ꝑ pseustim dñr sunt ficta omnino ⁊ fabulosa. qz qñq; narrat historias (lz poeta eo tegmine coopertas vel palliatas) Dicit ergo q̃ phillis amore demophontis miꝛ fere perdita in arborem amigdalũ commutata est. Qõ dum demophon regrediẽs ꝓciperet. cepit osculari lignum. qõ sibi foliis ⁊ sua agilatione sibi occurrere videbatur. ¶ Ista fabula ponit ab Ouidio i de remedio amoris. vbi dicit. Perfide demophon surdas proclamat ad vndas ⁊c. Et idem ouidius tangit eaz in .xj. epistola. heroidũ. q̃ incipit. Hospita demophon tua te redopeia phillis. Ultra promissum tempus abesse queror. Cũ demophon filius theseꝰ atheniẽsis regis rediẽs de bello troiano ꝑ vnam hyemẽ remansit in tracia. in qua regnabat lygurgus habẽs filiam speciosam phillidam. q̃ istum amare cepit. Hyeme trãsacta voluit demophõ redire ad patriam. fide tñ prestita phyllidi q̃ infra certũ terminum prefixũ rediret. ſz propter vehementes maris procellas in illo termino nõ potuit redire. q̃propter phyllis mortua est pre nimio dolore (⁊ vt dicunt) in amigdalũ transformata. qz ẽm rei veritatem ipa propria corrigia ad arborem se suspendit. ⁊ veniens demophõ corpus mortue deosculabatur. ⁊ ipam sepelivit. ¶ Physice põt exponi fabula. Nota per demophontem solem. ꝑ phyllida quãlibet arborem intelligimus. Demophõ concubuit cum phyllide morem faciendo. qz sol arbores pullulare facit. ⁊ i hyeme arbores mutant corpus in rigidum suber. qz nullos fructus gerũt. sed solũ habent rigorem corticis. ⁊ in reditu demophontis. i. solis insignis estatis. phyllis senuit oscula eius qz tunc arbores fructificant ⁊ crescunt. ¶ Ad litteram ista narratio introducenda est ad detestandã amoris libidinosi impatientiam. q̃ amantẽ cino a vita spũali deijcit. ⁊ in rigidũ suber mutat. i. ipm induratum in pctõ illo carnali facit. Et idcirco iste amor fugiendus est. sicut pulchre ⁊ late docet ipsum vitare. Maso in toto decursu libri de remedio. vbi artificialiter ⁊ornate põtem materiã pertractat Vnum est tñ qõ hic notari volo ad detestationem libidinis ⁊ voluptatis. qõ scribit. Licero in de senectute. Inquit enĩ post alia stupra. adultera. ⁊ oẽ tale flagitiuz nullis alijs excitari illecebris. nisi voluptatibus. ⁊ concludit dicens. Nino circa nihil esse tam detestabile q̃ voluptatẽ Impedit enĩ consiliũ voluptas. rationi inimica est ⁊ menti. ⁊ vt ita dicam ꝓstringit oculos. nec hz vllu cum virtute cõmertium ¶ Construe. Phyllis. illa mulier (hec phyllis. gtõ huius phyllidis vel phyllidos) capta. i. irretita. graui ⁊ inordinato amore demophontis. mutat. i. mutando accepit. flebiliter rigidum suber (Ebrardus. Pars prior est cortex. liber alter. tertius suber. Cũ ẽm. Papiam. suber neutri generis dr arbuscula velletus cortex. vel est cortex suberici arboris ẽm catholicon) ille sz demophon. reuersus eo rigat truncũ arboris. ore supino. phyllis occurrit sibi foliis suis. seu ꝑ tanꝗ. senserat .i. ꝯcepserat. oscula. sibi correcta ab amasio suo.

In cinerem sodomas soluens diuina potestas.
Ob pactum patrui loth parcere cogitat vni.
Seruat eum segor sed perfida vertitur vxor.
In salis effigiem; lambunt animalia cautem.

¶Dic alithis ponit suam hystoriaz dicens q̄ puniti de diuina. sodoma et alie ciuitates funditus dissolute sunt ⁊ euerse. Sed propter pactum q̄ fecerat deus cū abraam patruo loth. ipse loth liberatus est. ⁊ in segor ciuitate receptus. sed vxor eius versa est in lapidem quē animalia lābunt. Dec hystoria originaliter hꝫ. Gen. xviij. ca. vbi legit̄ q̄ dominꝰ dixit ad abraā. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicat⁹ est ⁊ peccā eoꝝ aggrauatum est nimis. descendaz ⁊ videbo vtrū clamorem q̄ venit ad me: opere compleuerint. Et dixit ille Nunq̄d perdes dñe iustū cū impio. Et dixit. Si fuerint quinquaginta iusti: nonq̄d simul peribunt. Et dixit dñs. Si fuerit quinquaginta: dimittā omni pplo ꝓpter eos. Et ꝓsequenter dixit. Nō delebo ciuitatē etiā si fuerint q̄dragita quinq̄. imo quadragita. imo trigita. Et si ibi inuenti fuerint viginti: non interficiam ꝓpter illos. Et dixit adhuc abraā. Obsecro inquid ne irascaris dñe si loquar adhuc semel. Quid si tibi inuenti fuerint decē. Et dixit dñs. Non delebo ꝓpter decē. Et misit duos angelos ad ciuitatem illā: vt ēciperent loth q̄ recederet. sed eos pulcherrimos videntes ciues vallauerunt domū loth volentes eos cognoscere. Et dixerunt angeli ad loth. Oēs qui tui sunt educ de ciuitate hac q̄ delebimus locū istum. surge tolle vxorem tuā ⁊ duas filias tuas: ne vt tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Et angeli eduxerunt illos: ⁊ dixerūt. Salua aiaz tuam ⁊ noli respicere post tergū tuum. Igitur egressus est loth sup terrā. ⁊ loth ingressus est segor. Et dñs pluit super sodomam ⁊ gomorrā sulphur ⁊ ignem. ⁊ subuertit has ciuitates ⁊ oēm animā viuentem circa regionē. vniuersos habitatores vrbiū. ⁊ cuncta terre virentia. Respiciensq̄ vxor eius post se. conuersa est in statuā salis ¶Et hec hystoria ꝓz q̄ vile ⁊ abhoīabile execrandū ⁊ deo exosum est illud nephandū crimē contra naturam. q̄ nunc appellat sodomiticum. q̄ vir homo in cōfessione etiam dicere audet. vt sciunt illi qui audiūt ꝓfessiones ⁊ ꝓscientias hoiz diligēter inquirunt. ⁊ peccantez sic contra naturā iubent leges igne cremari. Dā etiā de viris gabaa volentibus abuti. interfecti sunt quadragita ⁊ tria milia ⁊ centum viri. vt hꝫ Judicum. xix. Ex istis multis hystoriis ⁊ fabulis ꝓz detestatio luxurie. de qua dicit gregorius. Luxuria mentem excruciat. rationē excecat. corpus maculat. Huic seruiunt cecitates mētis ⁊ inconsideratio amoris sui. odium dei. desperatio ab eterno. ¶ Exponendo hystoriam allegorice. ꝑ sodomas intelligimus ꝓcōres carnales. Alie quinq̄ ciuitates q̄ delete sunt. significant quinq̄ sensus corporis q̄ oēs subuertunt ⁊ excecantur. ¶Per loth intelliguntur virtuosi ⁊ cōtemplatiui q̄ ꝓficiūt carnem. ⁊ intrant ciuitatē segor. i. hierusalez celestē. vxor eius. i. vita activa. mutat̄ in lapidem salis. i. in cōcupiscentiā boni. Vel possunt intelligi penitētes q̄ statim reuertunt ad petā. ¶Construe. Potestas diuina. soluēns. i. dissoluēs sodomas. ciuitatem illā in cinerē cogitat parcere loth. illi viro ad suū dictum. ob pactū. i. ꝓmissum patrui sui sez abraam (patruus est pater patris alicuius. ⁊ ōr a patre) Segor illa ciuitas. seruat. i. custodit. eum sez loth. sed vxor perfida. i. infidelis (quasi sine fide) vertitur. i. mutatur. in effigiē. i. similitudinem salis. aiaita lambūt. i. ligūt cantē. i. illū lapidem. Et ōr a cauendo. ¶Conuenientia fabule ⁊ hystoriæ est. q̄ sicut phyllis mutata est in arborem. ita vxor loth. in lapidem.

Argolicas contra bellans acies cytherea.
Titide manibus dea pertulerat graue vulnus.
Deplorant socii commissa ducis furiosi.

Nam facti volucres acuunt pro dentibus vngues.

¶ In ac parte speculis ꝓponit argumentando fabulam talem dicens. textualiter sic. Venus dea pro troianis aduersus grecos pugnabat. quaz percussit dyomedes grecus. ꝓpter cuius culpam socij in aues sunt transformati. Hanc fabulā recitat. Ouidius in primo de remedio amoris. Ubi dr. Non ego timides ꝛc. Nā ꝓutisepe Tir. tangit eneyd. Eneas fuit filius veneris ꝛ anchise. qui dū pugnaret cōtra dyomedē grecum. mater sua auxilium ei tulit. qa venus se interposuit in nube. ꝛ vulnerata est a dyomede. Illa autē vxorem illius meretricē fecit. ꝛ post multos ānos dum redirent de bello mutauit socios suos in aues. q adhuc hodierno die seruāt in grecia templū dyomedis. Et audiui q augustinus dicit illas aues esse demones. q nō permittunt aliquē nisi grecū intrare illud tēplū. ¶ Historia fuit q venus fauebat troianis: qr ipsi erant luxuriosi. dyomedis socij effecti sunt predones ꝛ vespiliones. Dyomedes significare potest virum castū. eneas mollē ꝛ luxuriosum ꝛc. Si velit aliqs videre illud bellū troianū famosum. legat historiā breuē daretis frigij. vel prolixā guidonis de colūna messana. ꝛ virgi. ij. eneyd. ¶ Qñ de venere mētio facta est. ideo eius descriptionē videamus. Describit itaq venus pulchra puella nuda natans in mari. tenens in dextera conchā marinā ornatam rosis. quā columbe comitantur. Ea autem data vulcano in vxorē. deo ignis turpissimo. sibi astant tres puelle q̄ vocant gratie. ꝛ duarum facies ad ipsas reuerse sunt. ꝛ vna versa in cōtrariū. hz aūt cupidinē in filiū alatū secū sagittantē apollinē arcu ꝛ sagitta. qua propter diis turbatis puer fugiebat ad mris gremiū. Iste ꝓprietates attribuunt isti planete ab astrologis. de quo plura dicere non est pñtis speculatiōis. Ista dea fm̄ fulgētiū mitologiaꝝ scriptorē. sigt personā luxuriosam. q̄ dr femina ꝓpter mobilitatē ꝛ variabilitatē. nuda ꝓpter indecentiā. natat in mari. i. semp volutat in delitiis. ꝛ iō dr genita in mari. qr ab opulentia ꝛ saturitate generat. tenet conchā cum qua canit in choreis. nutrit columbas. i. luxuriosos. diligit rosas ꝛ tales lasciuias. Cupido est filius eius. qr vnus ꝓductꝰ ꝓ cupiscētiā carnis. q̄ q̄q apollinē. hoc est viros iustos vulnerat stimulis carnis. Iste cupido est amor carnalis. qui pingit alatus. qr subito venit ꝛ subito aīm. Cecus est vt dr. iij. eneyd. ꝛ ceco carpitur igni qr hoies cecos ꝛ oblitos sui efficit. Ita sunt faciliter applicabiles ad motus in ista materia. ¶ Cōstrue. Cytherea. i. venus (textus cōes habent cytharea ꝓ a. in scōa syllaba. ſz credo debēt hīc cytherea ꝓ e. qr dr a cytherco monte in quo venus colit et oēs poete ponūt ꝛ dicunt cytherū) bellans cōtra acies. i. exercitus. argolicas. i. grecas (Argos est nomen ciuitatis grecie. a qua dr argi argiui. ꝛ argolici. i. greci) pertulerat. i. sustinuerat. graue vulnus manibus tidide. i. dyomedis (tidides est nomen patronymicū masculini gnis prime declinationis. ꝛ est filius vel nepos tidei) socij eius plorant cōmissa. i. pcā. ducis. i. dyomedis. furiosi. i. insani. pcutēdo venerē. nam ꝓ qr. qr ipsi facti volucres. i. aues. acuunt vngues ꝓ dentibus. i. loco dentium habent vngues. ꝛ isti de diuitibus facti sunt pauperes.

Congressus domino iacob luctamine longo.

Neruos amisit femoris dum cedere nescit.

Quam plagam veluti gemit euenisse parenti.

Non comedit neruum successio tota nepotum.

¶Hic aliter hia narrat hiſtoriã ſuam: et dicit litteraliter. q̃ iacob diu luctaba. ut cum angelo. ſed in lucta p̃didit vnum neruum ſui femoris. et ꝓpter hoc iudei nõ comedunt neruũ. Hec hiſtoria originaliter hꝫ. Geñ. xxxij. circa finẽ capituli vbi dr: q̃ iacob filius ỹſaac timens inſidias fratris ſui eſau primogeniti. ipſe iacob a patria ſua receſſit et cum ipſe eſſet in itinere quadã die vidit ſcalã a ſupficie terre vſq̃ ad celos. et vidit angelos aſcendẽdentes ⁊ deſcẽdẽtes. Jacob autẽ vnũ angelũ amplexꝰ eſt. ⁊ dixit textus ibidẽ: Et ecce vir luctabatur cũ eo vſq̃ mane. Qui cũ videret q̃ eum ſuperare non poſſet: tetigit neruum femoris eius: et ſtatim emarcuit. Et dixit ad eum. Dimitte me. iam enĩ aſcẽdit aurora. Rñdit. Non dimittam nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen eſt tibi. Rñdit. Jacob. At ille. Nequaq̃ iacob appellabitur nomen tuum: ſed iſrael. qm̃ ſi contra deũ fortis fuiſti: q̃tomagis contra hoies preualebis. Jnterrogauit eũ iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Et rñdit. Quid q̃ris nomen meum qđ eſt mirabile. Rñditq̃ ei in eodẽ loco. ¶ Allegorice q̃ angelũ intelligim⁹ xp̃m. q̃ iacob iudeos. xp̃s eim lucrat⁹ eſt ꝓ iudeos multũ. vt cõuerteret eos ad fidem. Patet q̃ magnã partem totius noui teſtamẽti. ⁊ q̃ ipſi noluerũt xp̃i monitiõibus obtẽperare. ꝓcuſſit eos et opprobriũ ſempiternũ dedit eis. Añ iudei in die illa in qua xp̃s eſt crucifixus: habẽt digitum in culo: q̃ tũc patiũtur fluxũ ſanguinis. Jdeo iudeus dr verpus quaſiverrens podicẽ hoc eſt poſteriorẽ partem. Qđ aut xp̃s bñdixit iacob: ſignificat q̃ xp̃s multũ primo dilexit ſynagogam. ⁊ antiq̃s patrib⁹ vt abrae ⁊ alijs dedit bñdictionẽ. ⁊ poſtea ſanguie ſuo dedicauit eccleſiã nr̃az. et q̃ iudei non crediderunt. ideo ſemper ſũt ⁊ erũt vagi et diſpſi p̃ vniuerſaz terrã. ¶ Aduertendũ eſt hic q̃ iſrael interp̃tatur vir videns deum. iuxta illuz verſum. Js vir raq̃ videns dr elq̃ deus. Et pót eẽ nomez declinabile dicendo Jſrael iſraelis. vel indeclinabile ſicut eſt de iſtis. adam abrã dauid et ỹſimilibus. Aduertendũ eſt q̃ iacob iſte habuit duodeciz filios ex quib⁹ ꝓceſſerunt. xij. triãus iudeorum q̃ dicuntur tribus iſrael. Hic ꝓpter iſtã mutationem nois iacob poſſet tractari materia de mutatiõe nois proprij ipſius pape increatione ſua. q̃ videatur q̃ doctrinaz decretoz et voluminum illius ſcientie. mutatur enĩz vt intelligat ipſe q̃ eſt nonus honor. et omnem veterẽ pellẽ malicie et mũdane põpe deſerere debet. ¶ Conſtrue. Jacob cõgreſſus (dr de cõgradior) dño. i. contra dñm. longo luctamine. amiſit neruos femoris. i: coſte. dũ ipſe neſcit cedere. i. locuz dare vel recedere quã plagã factiõis nerui in femore. tota ſucceſſio. i. poſteritas. nepotum. i. iudeorum deſcendentiũ ab illo q̃ cognationem vel generationem: gemit. veluti pro ſicut. euenijſſe parenti. i. patri. et tõ ipſa non comedit neruũ. ¶ Cõuenit autem hiſtoria cum fabula. q̃ ſicut in fabula precedenti dyomedes vulnerauit venerem ita hic dominus iacob. vt patet.

Hypolitus ſeua perit accuſante nouerca.
Diſtractus bigis phocas agitãtibus vndis.
Damna pudicitie non pertulit ira dyane.
Hypolitum reuocat: modo nomine virbius extat.

¶Hic cõſequenter ꝓſequitur ꝓponit aliam fabulã ſeu fabuloſam narratiõez. ⁊ iſta dependet ab illa. Dedalus apratis. ⁊c. Dicit ergo tertualiter ſic. Hipolitus a nouerca ſua accuſatus in curru ꝓpe mare fuit diſtractus ſed dyane pudicitie dea pietate mota fecit hypolitum reſuſcitare. et ſic fuit bis vir. Hec fabula tractatur

xv. libro methamorphoseos. ¶ Circo quo sciendum est q̄ theseus filius egei regis athenienſium missus est ad minothaurum. quia singulis diebus sorte equi athenienſes mittebantur. Erat aūt iste fortis ⁊ pulcher. ⁊ dilexit adriānā vnam filiaꝝ minois. cuius auxilio ⁊ fauore ⁊ consilio dedali ipse deuixit minothaurum. ⁊ a labyrintho exiuit: Rapuit aūt iste adrianam ⁊ phedrā minois filiam. vnde derelicta adriana in littore maris duxit secū phedram. ⁊ eā duxit in vxorē. q̄ amore hyppoliti filij thesei de alia vxore ꝓdite nimis ⁊ miſere exarsit. Sed quia ille sibi consentire noluit. ipsa eū accusauit erga patrem theseum. dicens q̄ filius suꝰ hypolitus ipsam vi ⁊ violentia voluit opprimere. Egeus pater ipsius thesei. qui credidit filium suum esse devoratuꝫ a minothauro. se in mari precipitauit. et est factus deus maris. ab ipo filius eius petit vltionē de hypolito. Hypolituꝫ ergo posuit in quodam curruꝫ supra littus. Egeus aūt emisit phocas per quas equi ꝓterriti cū tāta violentia currum traxerunt q̄ illius viscera dissipata sunt ꝺ q̄m ꝓ castitate sua mortuus fuerat. dyana misit ad eum esculapium qui ipm resuscitauit. ⁊ ideo dr esse virbius ¶ Historia est q̄ hypolitus fuit quidam miles. qui cū qnadā die in curru suo iuxta mare transiret. subito intumescēte mari vituli cornuti cum aliis mōstris apparuerunt. vnde territi equi eius sine ordine currere ceperunt. ita vt totaliter corpꝰ eiꝰ laceratū est. qui cum ad inferos mortuus peruenisset. affuit ibi dyana que ruꝫ resuscitauit. ¶ Hipolitus potest dici xp̄s. quem equi. i. iudei quos antiquitus erexit monstris. hoc est eius miraculis territi. fecerunt eum herere arbori. i. cruci. et dimiserunt eum mortuum ad inferos. sed dyana. hoc est deitas. ip̄m resuscitauit. Et dr virbius. ¶ Glose dicut q̄ ꝓ theseum intelligitur anima. ꝓ hypolitum ingenium humanum. per phocas intelligimus motus illicitos. qui quandoq̄ detrahunt ingenium humanum in p̄cipitium viciorꝫ. sed dyana. i. sapiētia. ⁊ ratio ingentū resuscitat ⁊ virtutem revocat. ⁊ iste est bonus intellectus. ¶ Et quia hic fit mentio de dyana. ideo eius descriptionem videamus. Dyana dicitur proserpina luna ⁊c. iuxta illud Ebrardi. in capło de trinitatibus poeticis. Tres triuie sedes proserpina luna dyana. Et potest videri in diuersis passibus poetarum. Ista igitur pingitur in specie vnius dñe tenentis sagittam ⁊ arcum de corno sequentē venationē et se exercentē. circa quam erat chori driadum. orchadū. ⁊ nereidum. i. dearum nymparum aque arboꝝ. montū ⁊ fluminuꝫ. Erant etiā chori satyrorꝫ deorꝫ nemorū. ¶ Ista dyana potest significare virginē gloriosam. que armatur arcu flectibus mie et sagittis orationis. quibus cervus comutus. i. diabolus superatur. ⁊ eam circundant chori angelorum ⁊ animaruꝫ beatarum. ⁊ chori satyrorum cornutorꝫ. i. peccatorum venia postulantium. Vel hec dyana potest significare meretricem sagittātem q̄ sagittas veneris homines fatuos. ⁊ habet choros iuvencularū vetularum et lenonum sibi famulantiū. ¶ Construe. Hypolitus. ille vir. perit. ⁊ hoc noverca sua. scz phedra. seus. i. crudeli. accusante. ipm erga theseum patrem suum. ille distractus bigis (biga dict a bis ⁊ iugum iugi. ⁊ fm Catholicon) Currus tantū a duobus equis tractus. ⁊ est biga currus lune. quia crescit ⁊ decrescit. Et triga est plus tonis. quia rapit homines de tribus etatibus. scz pueritia iuventute ⁊ senectute. Quadriga est solis. propter quattuor tempora anni (⁊ hoc dico) vndis id est fluctibus ⁊ inundatione maris agitantibus. id est cum agitatione et commotione emittentibus phocas. id est balenas (⁊ est eppceni generis) ira dyane. id est irata dyana. non pertulit. id non passa est. damna pudicicie. id est castitatis. hoc est casti hominis (qui per emphrasim figuram dicitur pudicicia. sicut emphatice apud theren

tium. duus dicitur scelus et nō tantū sceleratus) damna pudicitie. i. non potuit ferre q̄ ille pudicus haberet dāmum vel mortem. ideo ipsum hypolitum revocat (de morte ad vitam (ipse erat modo virbius. i. bis factus nomine suo. ¶ Item virbius virbij. masculini generis. i. bis existens. scz qui binas habuit vxores. vel qui bis fecit factaviro digno. vel qui resuscitatus est. vt lazarus et hypolitus.

Verb.

Ioseph

Venditur in seruum ioseph liuore suorum:
Ardentis domine dum spernit vota minasq̄
Addictus vinclis: discussit somnia regis.
Et subduntur ei totius regna canopi.

¶ Hic consequēter alithia recitat veram historiam. vbi postq̄ egit de tribus patriarchis diutius: nūc agit de duodecim simul dicēs. Fratres. Ioseph inuidia motifratrem suum ioseph vendiderunt. Et q̄ vxori scz phutipharis acquiescere noluit finxit ipsa q̄ eam ioseph voluerat opprimere. et sup hoc cōq̄sta dño suo qui precepit vt mitteretur in carcerē. vbi somnia regis postea exposuit. et tandem effectus est quasi superior in tota patria illa. scz egypto. ¶ Ista historia satis vulgata originaliter scribitur. Geneſis. xxxvij. capitulo. vbi agitur de venditiōe ioseph per fratres. et. xxxix. capitulo. habetur qualiter contemsit dominam volentem q̄ ipse secum concūberet. et de incarnatione eius scribitur ibidez. Sed de liberatione eius scribitur in eodem libro. capitulo. xli. Et compendiose ipsam tractando. ibidem dicitur q̄ cum ioseph. xvi. esset annorum pascebat gregem cum fratribus suis. accusauitq̄ frates suos de crimine pessimo. Israel autem pater eorum diligebat ioseph super omnes. eo q̄ genuisset eum in senectute. Unde accidit q̄ ipse somniauit q̄ esset in agro cum fratribus suis. et manipuli fratrum adorabant manipulum eius Item q̄ sol et luna et duodecim stelle adorabant eum. Et hoc audientes fratres sui. et q̄ pater eius dixit q̄ ipsum omnes alij adorarent et obedirent ei. ceperunt sibi inuidere Cum autem iret in dothaim cum aliis. dixerunt fratres adinuicem. Ecce somniator venit. occidamus eum. tamen per orationem ruben pepercerunt illi. et clauserunt eum in cisterna. et cum nudum vendiderunt viatorib⁹ ismaelitis euntibus in egyptum. et dixerunt patri. q̄ fera pessima devorauerat eum. Ioseph itaq̄ ductus est in egyptum. et seruuit phutpharie nucho pharaonis quez vxor eius dilexit libidinose. quia formosus erat. ipse igitur vocauit eum in thalamum suum. et exorauit eum vt secum concūberet. quod ipse renuit. Unde indignata mulier (timens ne reuelaret) clamando dixit: q̄ ioseph voluerat cū ea per vim concūbere. et ideo missus est in carcerem. vbi steterit diuturno tēpore. q cū erāt eo pincerna et panetarius siue panifex regis. Pincerna autem somniabat q̄ regi seruiebat. et sibi offerebat cyphum plenum vino recenter de vua expresso. Quod somnium ioseph exponens. dixit q̄ restitueretur ad pristinum officium. Panetarius vero somniabat quot ferebat panem supra suum caput. et aues veniebant et comedebāt illum. Et dixit ioseph qō in cruce suspenderet Et ita accidit. et dū picerna educeret de carcere ioseph dixit ei q̄ sui eēt memor qñ essz i officio suo Sed p⁹ multa tpa contigit q̄ rex sōniauit se vidisse in agro vel prati septē vaccas pingues q totidē macras q marce destruebāt crassas Sōniauit etiā se vidisse septē spicas fertiles. q

totidem steriles. Et illa somnia nesciuerunt exponere egyptij. Sed pincerna memor eorum q̄ audiuerat a ioseph in carcere: statim illud regi notificauit. ⁊ adducꝰ est ante presentiam regis. Et exponendo dixit septez vaccas pingues significare septē annos fertiles. ⁊ septem vaccas macras significare septē ānos steriles. Qō audiens expetiuit qualiter famem illam vitare posset. ⁊ sibi ⁊ suis succurrere. Joseph prudens ⁊ discretus collegit tm̄ in fertilibus annis de frumēto: quod sufficeret pro septē annis sterilibus. Et ingruente seu imminente caristia: ioseph vendidit frumentū volentibus hñe ⁊ emere. ⁊ iussit palcā mitti in quēdam fluuiū. q̄ vsq; ad patriam patris sui delata est. quod vidēs iacob misit beniamin filium suū cū aliis fratribus suis ad patriā. a qua videbatur venire illa palea. Et cū beniamin venisset ad domū pharaonis: non cognouit fratrē suū ioseph. Iz eū ioseph bñ cognouit. ⁊ sibi vendidit annonā vel bladū. ⁊ latenter abscōdit cyphū in sacco beniamin. ⁊ ita recessit. Et dum esset iā remotus a ciuitate. ioseph ipsum capi iussit. ⁊ inuentus est cyphus. ⁊ dixit q̄ detineretur quousq; pater ⁊ fratres venirent in egyptū. Et ꝓ illis mandauit beniamin. Qui cuz venissent pharaoni se obtulit ioseph. ⁊ exhilaratus ioseph patrem suū festiue recepit. Et ioseph petiuit a rege q̄ daret ei mansionem in loco remoto. qz nolebat manere inter gentiles colētes idola. qz ipe iudeus erat ⁊ soli deo seruire cupiebat. ¶ Exponitur allegorice sicut coiter ōz. Joseph significat xp̄m qui somniauit q̄ sol luna ⁊ stelle adorarent ip̄m. qz cū ipse crucifigeret sol eclypsatus est ⁊ alie stelle. fratres sui. hoc est iudei. inuidebant ei. quia erat de semine dauid sm̄ carnem. sibi remouerunt vestimenta sua. qz iudas vēdidit eū scribis ⁊ phariseis pro triginta argenteis. xp̄s noluit obedire dñe sue. s. synagoge q̄ tunc erat dña gentium. Threnoz pro. ⁊ ideo missus est in carcerē. hoc est captꝰ ligatus ⁊ patibulo crucis affixus: ⁊ ipse exposuit somnia regis. hoc est. postq̄ surrexit a mortuis exposuit sacram scripturam. ⁊ somnia. hoc est ꝓphetaꝝ ⁊ dicta ꝓphetarum discipulis exposuit. Quibus factis regnat carnopi. hoc est oēs gentes sibi subdebantur. qz ipe dñs est ⁊ rex reguz oim̄. ¶ Ex hac historia ꝑt elici multe materie Una de fidelitate quam debēt hñe seruitores dñis suis. sicut ioseph fidelis fuit pharaoni. Scōa de remuneratione facienda ꝙ dños seruitoribus fidelibus quia sicut seruus dño obligat. ita ecōuerso dñs tenet remunerare seruitorē. sicut pharao q̄ prefecit ioseph toti egypto. Tertia de spū ꝓphetie ⁊ de somnijs ⁊ eoz expositione. de quib⁹ tractāt doctores theologi. ⁊ albert⁹ magn⁹ de sōno ⁊ vigilia aristotelis. sed ista sunt speculatiua ⁊ preter propositum. Quarta de dilectiōe parētum quā debēt hñe filij. sicut ponit vnū preceptum decalogi. ⁊ filij parētibus in necessitate cōstitutis obligantur succurrere ⁊ eis necessaria ministrare. de quo moralis catho in sua ethica. Parentes ama. Et etiam alibi in fine primi capi sui libri. Dilige non egra caros pietate parentes. Quinta materia esset de imprudentia detestanda multarū mulierū. q̄ tam illecebrosis ⁊ tā libidinosis motibus afficiuntur. vt adulteriū in proprio corpore cōmittendū suos seruitores ⁊ subditos inuitent. Sexta est ex parte huius historie de inuidia. que est viciū vile abhominabile et detestandum. de qua Horatius in vna epla. Inuidus alterius rebus marcescit opimis. Et est inuidia talis conditionis q̄ ipsa propriū actorē corrodit ⁊ punit. sicut ethna mons sulphureus seip̄m cōsumit ⁊ vastat. Nam iustius. inuidia nihil aliud est q̄ que protinus ip̄m actorē rodit excruciatq; suū. Et pulcerrime describitur in Ouidio in. ij. methamor. circa finē. vbi primo describit domū eius dicēs. Domus est imis in vallibus antri abdita. sole carens nonnulli periurat vento. Tristis et

ignaui plenissima frigoris. Et de ipa liuidia subiūgit. Pallor in ore sedet macies in corpore toto. Rusq; retia scies. liuent rubigine dentes. Et aliam tu hanc sentē; tiam. Virgilius. autem in. vi. eneiō. dicit eam habitare ad tpm vestibulū. i. itroi; tū orbi Istis sic positi. ¶ Construe. Joseph. illevir (nomē est indeclinabile) vēditur in seruum liuore. i. inuidia. suorum supple fratrum. et hoc pōt esse eclipsis. duz ipse spernit. i. despicit. vota. i. votiuas p̄ces. q; p et minas siue domine ardētis. i. ardo; re libidinis estuātis. addictus. i. adindicatus. vinclis. i. vinculis. Et dicit a vincio cis. qō idē est qō ligo as) discussit. i. discutiēdo e xposuit et explicuit. somnia regis pharaonis. et regna totius canopi. i. egypti. subduntur. i. subijciūtur. et. scz ioseph ¶ Hec hystoria conuenit cum fabula. premissa q; sicut ypolitus noluit ꝓsentire no; uerce sue: ita etiam ioseph non obtemperauit domine sue:

Grecorum primus inuestigat grammata cadmus. (cadmus
Postq̄ seuit humi dentes septemplices hydri.
Quos nondū fato mersit fortuna siniſtro.
Ne patiatur idem se simulat esse draconem:

¶ Hic consequenter incipi pseustis ꝓponere aliam fabulā dicēs. Cadmus primo inter grecos inuestigauit et inuenit litteras. postq; ipse interfecit serpentem ⁊ den tes in terra seminauit. quos fortuna non mersit fato siniſtro. Et ipe deinde patere tur se esse draconē p filiū ostēdit. De auxilio cadmi et cōpositiōe thebaꝝ habet ī principio tertij de transformat. ¶ Per cadmum inteligimus xp̄m. qui a patre agenore. hoc est a deo missus est i exilium huius mundi edificare ciuitatez. i. eccle siam militantez consecrari. et querere europā filiā agenoris. hoc est humanā aiaz filiā regis celorum. raptā a ioue. i. a demone. Dicitur ꝓsequēter q; dum cadm⁹ vel; let edificare ciuitatem. misit socios suos in syluaz vetustam vt ide aquas vinas af ferrent. q̄bus iouī sacrificaret. ⁊ reperierunt serpentē maximum crocei coloris. a quo omnes interfecti fuerunt. sed ipsum tandē occidit cadmus. ¶ Iste serpēs tor; tuosus est diabolus. vñ cadmus. i. xp̄s misit socios. i. patriarchas ⁊ prophetas ad syluā hui⁹ mūdi ad hauriēdū aquas gratiaꝝ. sed oēs istos serpētes ad inferos de trusit. sed christus post passionem suam oēs redemit a faucibus baratri et ipsum diabolum taliter occidit. Cadmus iste accepit dentes istius serpentis. et eos semi; nauit iuxta consiliū. Pallados ex quibus seges clypeatorum viroꝝ orta fuit. q; ide nati sunt armati milites. qui statim se mutuis vulneribus interfecerūt. Ita xp̄s anulsit artes demonis paratas interficere quoslibet. ⁊ homes malos serpētinos se cit iustos. ⁊ eos in agro ecclesie seminauit. q̄ facti sunt milites strēnui fide. sicut le gitur de paulo. ¶ Vel iste serpens significat inuidos et detractores et seditiosos. q̄ non cessant alijs nocere vel verbo vel facto. et de dentibus istorum nascuntur mul tes vulnerātes se inuicem et occidentes. q; sepe qñ verba istoruz nascuntur milites vulnerant se inuicē et occidunt. sic sepe qñ verba istorum detractoria seminantur inde veniunt discordie bella et occisiones hoīm. ¶ Res gesta fuit q; cadmus de bel lauit athenienses. q̄ semp tanq; serpentes morsu venenoso sibi insidiabantur. ipe autem primo fuit simplex. deinde affectus est astutus et prudens. ideo dictus est serpens. Iste cadmus primus inuenit lras grecas. vt tangitur in primo versu nri textus. Vñ hor isla metra. Abraam chaldeus. pandes cadmus q; grecas. Moy; ses hebreas. carmentis nympha latinas. ¶ Circa alias partē istius textus sciēdū

Ol.

est q in .iiij. methamorphoseos circa finem describitur mutatio cadmi in serpentez ¶ Iste cadmus põt significare quemlibet hoiem q alium occidit. ⁊ superat serpentem. i. temtationes demonis. ⁊ quinq sensibus edificat sue anime ciuitatem para dysi. si in virtute pmanet. sed aliqñ recidiuat ⁊ reincidit in pctiñ. ⁊ de iusto hoie efficit pctõr venenosus. ⁊ sic dr mutari in serpentem. ¶ Cõstrue. Cadm⁹. ille. iuuenis primus. i. ante alios oẽs. inuestigat. i. inquirit vel inuestigando inuenit. grãmata id est litteras (⁊ est grãma nomen grecũ) grecorum. illor populor. postq ipe seuit id est seminauit. humi. i. terre (et ponitur absolute in genitiuo sm. Priscianum et alios grammaticos. ⁊ sic obseruat vius) dentes hydri. i. serpentis (et dicitur ab hydros qđ est aqua) septemplicis. i. habentis septem plicas. quos. s. dentes. fortuna nonduz. pro non et adhuc. non mersit. fato sinistro. i. peruerso (quia homines socij cadmi non fuerunt omnes occisi a serpente. vel sic. non mersit fato sinistro. quia in homines fuerunt mutati. et istud non est fatum sinistrum) iste cadmus simulat. i. simulando se monstrat. esse draconem. i. serpentem. ne patiatur idez. Vel hec clausula potest construi post secundum versum. breuiter illud est satis obscurum, et male intelligibile.

Raptus aquis moyses magicas euerterat artes.
Omnis eum regio timuit circũflua nilo:
Eduxit ciues: submersit fluctibus hostes:
Memphios exitum: testatur adhuc mare rubrum.

¶ In hac parte alithia subiungit suam historiaz. et tractat de tẽpore legis. Et diuiditur ista pars in duas partes. Primo describitur qualiter lex data fuit. Secũdo qualiter populus se habuit in terra promissionis. scõa ibi. Victrici populo. Item prima in duas. primo ostẽditur q lata et data est lex. scõo describitur processus ppli per desertum ad terram promissionis. scõa ibi. Offensus balaam. Primo describit legis datio. scõo datham chore et abyrõ murmuratio. scõa ibi Fata chore miseri. Primo educit ppls de egypto. Scõo ponit ydolatria filior israel. dum caret lex scõa ibi. Insignem vitulum. ¶ In prima parte principali dr sic breuiter. q moyses oẽs artes magicas destruxit. et eis patria nilo circũlacens ipsum timuit. ⁊ eduxit filios israel de egypto. et pharaonez ⁊ alios sibi complices submersit. ⁊ istã destructionem mare rubrum testat. ¶ Expedite sunt quidez multe historie in libro Hes. scripte. hec autem phs quantũ ad illam partem. Rapt⁹ aqs moyses. scribit Exodi. ij. ubi dr. Egressus est vir de domo leui. ⁊ accepit vxorez stirpis sue. q concepit et peperit filium. et videns eũ elegantem abscondit eum tribus mensibus. Cũq iaz celare non posset. accepit fiscellaz scirpeã. ⁊ linuit eã bitumine ac pice. posuitq in ea infantuluz. exposuitq eaz in carecta ripe fluminis. Et ecce filia pharaonis descẽdebat vt lauaret in flumine. ⁊ puelle et⁹ gradiebãtur q crepitudinẽ aluei. ⁊ misit vnã ex famulabus quesitum fiscellam. et reperit puerum vagientem. ⁊ vocata est mater. et sibi traditus. est nutriendus. et adultum filie pharaonis tradidit. que illum adoptauit in filium. ⁊ vocauit moysem. qz de aqua cũ tulerat. Moyz eni grece. aqua dr latine. Causa aũt ppter quam mater filium exposuerat pharaõ. est qz pharao fecit edictum q omnes masculi iudeor occiderent. ¶ Quantũ ad illã clausulaz (magicas euerterat artes) historia hr Exodi. vij. vbi narratur qualiter ex pcepto dei moyses dixit ad Aaron fratrem eius. q in presentia pharaonis tolleret

virgam manu. ⁊ proiceret eā coꝝ pharaonē. ⁊ verſaret in colubrū. qđ ⁊ factū eſt ⁊ idem fecerunt magi ineātatores pharaonis. Deinde precepto dei extēdit aaron virgam ſuā aquas egypti in pñtia pharaonis. ⁊ tunc lacus ⁊ palades ⁊ oia verſa ſunt in ſanguinem. ⁊ piſces mortui ſunt. Et idē fecerunt maleſici egyptiorum incā- tionib⁹ ſuis. Et indurat̄ eſt coꝝ pharaonis. Iſta ẏga eſt in ſanctiſſima illa ciuita te gallie ſueſſonica vbe. in eccleſia cathedrali ſcꝫ ſcti gerualſij. ⁊ eam vidi. tenui. ⁊ oſculatus ſum. Unde cum quadam die rex in aula ſua eſſet cum ſuis militib⁹ moy ſes cepit coronam regis in capite ſuo. ⁊ cum pedibus eā dilacerauit. Hoc conſide- rantes magi pharaonis dicebant illum peruerſuruꝫ eſſe deos coꝝ. Qđ vidēs rex voluit eum occidere. ſed quidam ſenex ait. Neſcit qđ facit. date ei carbonē ardētē et alium extinct̄. ⁊ videbis qđ faciet. Et dederunt in manu. ⁊ in oꝝ poſuit arden- tem. ⁊ ſic inſanum ſe finxit. vnde ſemp poſtea balbutiuit. ¶ Legitur vlterius ꝙ cuꝫ moyſes iudeum ⁊ gentilē rixari videret. clauſo pugno occidit gentilem ⁊ eum ſepe liuit in arena. ¶ Legitur vlterius ꝙ ipſe prepoſitus ⁊ cuſtos iudeorum factus eſt. Iudei aūt tunc temporis pharaoni ſeruiebant in luto ⁊ palea. Moyſes vero quem dam iudeum ſtantem otioſum videns dixit ei. Amice quid eſt ꝙ otioſus es et non operaris. Cui iudeus protumpens in verba ꝓtumelioſa dixit. Me occidere putas ſicut pridie ſeruum regis occidiſti. ¶ Poſtq̄ hoc audiuit moyſes: fugit de egypto in ethiopiam. vbi erat ſacerdos quidā noie getro. ⁊ ibi filiā duxit in vxorem. ¶ Poſt ea precepit ei dñs vt iret ad pharaonem ad dicēdum ſibi ꝙ dimitteret populū ſuū in pace de terra ſua exire. ⁊ precepit ei virgam portare ſecū ⁊ ex ea ſigna facere Et illud mandatū dei denūciauit moyſes pharaoni. ¶ Circa illā partē (Et duxit ciues) ſciendum eſt ꝙ materia illius particule expeditur Exodi. xiiij. cap̄. vbi determina tur de tranſitu per mare ⁊ ſubmerſione egyptiorum. vbi dr. ꝙ iuxta mādatum dei moyſes precepit filijs iſrael exiſtētibus in egypto ꝙ oēs recederent. qđ ⁊ fecerunt Sed pharao cum vniuerſo equitatu ⁊ curribus ſuis ꝓſequebat eos. Uñ perterri⁹ ti ſunt filij iſrael. quos cōfortauit moyſes dicēs. Nolite timere ⁊ ſtate ⁊ videte ma⁹ gnalia dei que facturus eſt hodie. quos enī nunc videtis. nequaq̄ videbitis in ſem piternum. Et dixit dñs moyſi. Eleua virgam tuam ⁊ extende manū tuā ſupra ma⁹ re. ⁊ diuide illud vt gradiantur filij iſrael in medio maris ꝙ ſiccum. ⁊ ita factuꝫ eſt Egyptij aūt ingreſſi ſunt poſt eos. ſed ipſis fugientibus occurrerunt aq̄ ⁊ inuoluit eos dñs in mediis fluctibus. Uñ moyſes ⁊ filij iſrael carmen dño dixerūt. Cātem⁹ dño ⁊c. ¶ Hiſtoria applicatur. Moyſes ſignificat xp̄m. ⁊ virga eſt crux. q̄ effuga⁹ uit oēm poteſtatē demonis. ſicut ſpa in ſerpente mutata deuorabat alios ſerpētes Mare rubrum ſignificat baptiſma. quod fuit effectum rubeum ꝙ aſpſionē ſangui nis pretioſiſſimi xp̄i. Pharao. cuius coꝝ induratum erat in pctis diabolu⁹ ſignifi cat. ¶ Aduertendum eſt ꝙ deus voluit mittere decem plagas egyptijs ꝓpter pec⁹ catū pharaonis detinens filios iſrael. ⁊ hꝫ in Exod. ab. viij. cap̄. vſq̄ ad. xij. i quo ponitur receſſus eorū cuꝫ vltima plaga. Et de iſtis plagis tractant coiter expoſito res puta in illa parte in qua agitur de diebus egris vel egyptiacis. ⁊ allegant iſta metra in quibus continentur duodecim plage principales. Unde verſus. Prima rubens vnda ranarum plaga ſecūda. Inde culex triſtis. poſt muſca nocētior iſtis Quinta pecus ſtrauit. veſicas ſexta creauit. Pone ſubit grando poſt bruchus ore nephando. Nona tegit ſolem pruina. necat vltima prolem.

¶ Quia vero vbiq̄ in iſta materia dicit textus biblie ꝙ deꝰ induraꝫ coꝝ pharao nis. ideo eſſet hic tractanda materia de predeſtinatione. qualiter aliqui ſūt ꝓdeſti

W ij

nati ad bonum. ⁊ aliqui ad malum. De qua materia tractat Boetius. v. de cõsolatione phie. Et vndecima plaga est lapsus sapientum. ⁊ reputat difficillima a theologis ⁊ canonistis. ⁊ coẽm hoim valentiam ⁊ intelligentiã exuperans. ideo merito mihi tacendum esse decreui. ¶ Ex decursu tñ huius hystorie clare ptz q deus nunq populum suum derelinquit. nec pcõres etiã dimittit impunitos. vt pbat. Boetius. Hunq bonis deesse premia. malis vero supplicia. Ideo dr in psalmista. Sperantem aũt in dño mia circundabit. Et alibi dr. Confringet dñs virgam pcõrũ. ⁊ iter impiorum peribit. Deus eñ superbis resistit. humilibus aũt dat gram ¶ Construe. Moyses raptus aquis. i. ab aquis. fuerterat. i. destruxerat. artes magicas. i. incantatorias ⁊ illicitas (artes magice sunt prohibite. ⁊ geomantia. negromantia. cyromantia. ⁊ consimiles. a mago. Est aũt magn⁹ incantator ⁊ astrologus superstitiosus. Licet aliquando magi dicant a magnitudine scientie ⁊ in bona significatione. vt in hystoria epyphanie. vbi fit mentio de tribus magis) dis regio. i. egypt⁹ circumflua. nilo fluuio ibi famoso. i. circa quem nilus fluit. timuit cum. scz moyses ipse eduxit. i. extra seruitutem egyptiorum duxit. ciues. i. filios israel. submersit hostes. s. pharaonem ⁊ alios. fluctibus. i. inundationibus maris. mare rubrum. i. rubeum. testatur adhuc exitum. i. tormentũ ⁊ destructionẽ. Et dr ab excido dis. mẽphios. i. egypti. Memphis nomen est partis egypti. ⁊ hic q synecdochen sumitur pro tota egypto. Item q moyses eduxit ciues significat q xps eduxit abraham et alios patriarchas ⁊ patres de domo tartarea ⁊c. Hec hystoria conuenit cum fabula priori. quia sicut cadmus mutatus est in serpentẽ. ita virga moysi ⁊ sicut cadm⁹ erat dux thebanor. ita moyses filior israel.

Europa Ouidius

Summa iouis calidas europe forma medullas
Mouit & in tadrum deitatis vertit amictum
Virgine stuprata non passus agenoris arma
Nomen donat ei quod habet pars tertia mundi.

¶ In hac parte pleustis narrat aliã fabulam dicens. q iupiter accensus amore europe filie agenoris. mutauit se in taurum ⁊ corrupit europã. ⁊ tertiã partẽ mundi europã nominauit. Ista fabula scribit in fine scõi libri methamorphoseos. vbi dr q iupiter modum quo europa potiret consiserans eã ad armẽta patris venientem sciuit. Ipse ergo se in taurum candidissimum transformauit. cui virgo sertũ inter cornua interens flores ⁊ herbas comedendas dedit. ⁊ quasi iocãdo sup taurũ mansuetum ascẽdit. q facto transiit ad mare ⁊ secum europã cornibus herentẽ vexit. ⁊ eam defloruit. Hystorica veritas fuit q iupiter filiam agenoris regis sydonie vel africe quibusdã munusculis decepit. ⁊ in naui in qua erat depicta imago tauri posuit quia eã sibi pater eius denegauerat. ¶ Phylice iupiter est etherr vel aer superior qui calidus est. europa significat aerẽ inferiorẽ humidum. ex quibus mixtis generantur multa bona pro mortalibus. Aliter exponit. Iupiter. i. dei fili⁹ se mutauit in taurum. i. in hoiem. vt europã. i. alam humanã quã amabat. in paradiso collocaret. Et xps bene dr taurus. q immolatus est p nobis in cruce. Et istã animam ad aliud litus. s. paradysi duxit. Et põt applicari ad insipientiã aliquarum mulierum que se ymittunt decipi ⁊ deflorari. Et in istius vicii occasione sunt dantes audaciã viris vt ad experientiam est videre. ¶ Postremo iupiter qui se mutauit in taurum candidum põt significare hereticos q fingunt se hãe puritatẽ ⁊ candorẽ conscientie

quia angelus sathane sepe trāsfigurat se in angelum lucis. ¶ Circa vltimum vers
sum huius partis sciendū est q tres sunt ꝓncipales terre partes. Europa Africa
z Asia. Ān in asia sunt sex regna. s. Babatheorum in ortu solis. Egyptiorum circa
ethiopiam. Persarum. Chaldeorū vbi est terra promissiōis. Regnū medor. z re
gnum assyriorū vbi condita est babylon. Item in europa sunt q̄nq; principalia re
gna. scz Grecor. Italor. z Hermanor. Frācorū. Hyberor. hoc est hyspanor. In
africa sunt duo. scz maurorū z Ethiopū. Et in his tribus partibus tres ciuitates
principales sunt. Roma in europa. Carthago in africa. Babylon in asia. ¶ Con
struc. Forma. i. pulchritudo. summa. i. excellens z egregia. europe. illi⁹ mulieris
mouit. i. commouit. medullas calidas Iouis. in amorez eius. z vertit. i. mutat. ami
ctum. i. cooperimentū (de amicio cis. i. tego tegis) deitatis suc. in taurū. virgine. s.
europa. stuprata. i. violata. corrupta. defforata (z ōr a stupror aris. quod ōr de stu
prum. Isti ablatiui sunt absoluti eo modo quo ꝑm. vsum dñr ablatiui poni absolu
te) Iupiter non passus arma agenoris. regis (in hoc videtur tangi historia) ipse do
nat ei. scz europe nomen. qō tertia pars mundi hz. qz dicta est europa.

Insignem vitulum conflauerat ignis & aurum.
Fx aaron digitis insanit turba rebellis
Stirps leui postq̄ domini compescuit iram
Pontificalis ei datur insula iure perenni.

¶ In hac parte ponit alithia historiam suā. in qua tāgit idolatriā filior israel. Et
dicit q aaron cum igne fecit vitulum ex auro. quē pplus iudeorū adorauit. z quia
stirps leui consentire noluit nec idolatrauit: ideo semp obtinuit dignitatē sacerdo
talē. Hec historia scribitur originaliter Exodi. xxxij. vbi hr q pplus iudeus (quia
moram fecerat moyses) descendit de monte. dixitq; aaron. Fac nobis deos q nos
precedant. Et aaron ait. Tollite inaures. i. ornamēta aurea z afferte ad me. Que
cum recepisset aaron formauit opere fusorio. z fecit ex eis vitulum. z crediderūt q
ille esset deus qui eduxit eos de terra egypti. Et locutus est dñs ad moysen dicēs.
Vade z descende. peccauit pplus tuus. Cerno q pplus iste dure ceruicis sit. z per
moysen placatus est dñs. Et reuersus est moyses de monte. portās duas tabulas
testimonij. manu descriptas ex vtraq; parte z factas opere dñi. Et ipse audiēs cla
morem que fiebat adorando vitulum. iratus proiecit tabulas de manu z confregit
eas z arripiens vitulū cōbussit z cōtriuit vsq; in puluerē. z increpauit aarō. Qz ad
moysen ꝓgregati sunt filij leui. q̄bus ait. Ite z occidat vnusq̄sq; fratrē suum z ami
cum z ꝓximū suum. z ita factū est. Et ait. Consecrastis hodie manus vras dño. vt
bñdictio detur vobis. ¶ Aaron significat pplm iudeor. moyses destruēs idola: est
xp̄s confringens idola. ad q̄ adoranda q̄nq; alitq̄ inducunt q aurū z bona terrena.
Tribus leui est pplus xp̄ianus. qui vero deo obediuit z in ipsum credidit quapro
pter benedictionem. hoc est gloriā sempiternā promereb. ¶ Aduertēdum est hic q
idolatria est maximum vicium z pessi. quo quis honorē videlz z cultū exhibet cre
ature. qui soli deo debet. Et ille cultus dei ōr latria. Iuxta illud. Vultis cōmunis
hoiq; deo paratur. Atq; deo soli latria iure datur. Unde de latria q̄ seruari dz deo z
exhiberi z de fide. dicit Augs. de verbo dñi. Nulle maiores diuitie. nulli thesauri
nulli honores. nulla huius mundi maior est substantia: q̄ sit fides catholica. que
homines peccatores saluat. ceros illuminat. infirmos curat. cathecuminos bapti

sat. fideles iustificat. penitentes reparat. iustos augmẽtat. martyres ornat. virgines. viduas ⁊ coniugales casto pudore conseruat. clericos ordinat. sacerdotes consecrat. in eterna hereditate cum sanctis angelis collocat. ⁊ in obseruatione fida cõstitit latriã. Et per oppositum idolatria. ¶ Lonstrue. Ignis ⁊ aurum conflauerat .i. conflando fecerat. vitulũ. i. vituli imaginẽ. insignẽ. i. ignominiosum ⁊ maledictũ vel execrabilem. Unde insignis capit dupliciter. iuxta illõ metrũ. Nobilis ignis simul ac ignominiosus. Et pro ignominioso capitur a Terentio in eunucho. vbi dicit. Hanccine ego vt cum tu cotumeliã tã insignẽ accipiã gnato. Glosa. insignem. i. infamẽ vel ignominiosam. ex digitis aaron. illius viri. turba. i. socieras iudeorum rebellis. contra deũ ⁊ fm̃ naturã propriã. insanit. celebrando festa ad honorẽ illius idoli. postq̃ stirps. i. progenies leui. illius viri (nomen est indeclinabile. a quo dr leuita. i. dyaconus sicut ibi. Leuita laurentius) compescuit. i. pacificauit. irã dñi. i. deum tratũ. infula (fm̃ catholicon est fasciola sacerdotalis capitis alba in modum dyadematis. a qua vitte ab vtraq; parte dependent que infulam vincunt. Et infula est vestis vel ornamentum ẽpale vel sacerdotale) pontificalis. i. ad pontificem pertinens. datur ei. scz stirpi leui. iure perenni. scz perpetuo ⁊ quasi hereditario.

¶ Fabula ⁊ hystoria in hoc conuentunt. quia sicut iudei fecerunt taurum vel vitulum. ita iupiter mutauit se in taurum. Et sicut iupiter deus fecit se taurum. ita isti adorabant illum tanq̃ taurum.

Vxoris stimulos luis amphiaræ sacerdos
Pectore flagrantis dum splendet bacca monilis
Hausit eum subito specus ex acheronte profundo
Mactat eam tenebris orbate dextera prolis.

¶ In ista parte pleusitis ponit aliã narrationem dicens. q̃ amphiaraus grecus penas sustulit per stimulos ⁊ monitiones vxoris sue ornate monili splendido existente in pectore suo. ⁊ eum precans vt iret aduersus thebanos cũ aliis. vbi absorptus est a terra ⁊ descẽdit in acherontem. cuius filius matrẽ suam interfecit. q; patrẽ ad eundum illuc induxerat. Ista est venustissima ⁊ pulcherrima hystoria de bello thebano. quod eleganti stilo ⁊ faceto noster describit Statius in. xij. li. thebaydos. ⁊ breuissime tangitur in Ouidio methamor. ix. Et vt quantũ facit ad propositũ sub breuitate narrat. Sciẽdũ est q̃ in. v. ca. scõi libri thebaydos qñ incipit. Ecce metus ⁊c. tangunt duo portẽta q̃ cõtigerũt de nuptijs ipor polycis ⁊ thydei. ⁊ ꝓpter monile quod argia gestauit. ⁊ qñ vxor amphiarai maligne ꝓcurat. in ca. ix. ⁊ finali septimi libri. ostenditur quõ terra vatẽ amphiaraũ viuũ in curru bellantẽ absorbuit. qui in infernũ cũ armis ⁊ curru viuus demersus est. Et incipit istud caplm ibi Tandẽ se famulo. Ista est quotatio quã fecit Laurentius cãpanus in compendio prosaico huius hystorie ab eo composite. Et hunc laurentiũ (quẽ oculis intueri pariisius possumus) credo egregiissimũ excelentissimũ poetarũ viuentiũ. oẽs versificatores exuperantem. ⁊ elegãtia ⁊ põderi meri equabilissimo. sicut magister nicolaus de clamengijs natione gallicus. dñi pape Benedicti. xiij. secretarius. cantor baiocensis. ⁊ oratorum vel rhetor sydus vnicũ ⁊ iubar nitidissimũ. ¶ Sũma hystorie est ista. Ethiodes ⁊ polinites filij fuerunt edypti qui patre suo mortuo cum vellent cõiter regnare nõ potuerũt. sed concordauerũt q̃ alter per annũ regnaret ⁊ alter recederet per annuz. ⁊ in fine anni rediret vt regnaret. ⁊ q̃ prior regnasset etiã

recederet. dederuntq; sortem vt scirēt quis prior recedere deberet. Et cecidit sors supra polinicē. qui a patria recedens ad adrastū regē venit grecie. cui fataliter in generum destinatus est. desponsata sibi adrasti filia Argia noie. Cum vero finito anno polinices repposcit regnum. illud sibi denegauit ethiocles. Polinices vero adrastum suum socerum ꝛ tandem q̄ alia eius filiā ethiphilā noie habebat vxorem ꝛ oēs alios grecos mouit ad bellū contra fratrem suum. Unde dicit Ouidius circa medium. ix. vbi tangit breuissime hanc historiam. Defletq; pares in vulnere fratres. Sed cum exercitū hesitantē videret propter amphiaraum q̄ erat vnus de septem ducibus ꝛ vates erat. ꝛ bellum modis oibus dehortabat eis vaticinans malum. Uxor vero polinicis argia in faustū nominc habebat. qō ipa dedit auriphile vxori amphiarai. ꝛ illa maritum suum abscōditū reuelaret ꝛ ad bellum mitteret. Erat aūt hoc monile tale q̄ omnibus interitus fuit. Amphiaraus ergo proditus ab vxore. primo ad bellum vadēs. a terra viuus absorptus est. vñ almeō filiꝰ eiꝰ fratris matrem in vltione patris sui interfecit. Veritas fuit q̄ amphiaraus precibus vxoris sue mist ad bellum. ꝛ in palude cecidit propter qō matrē occidit filius. sed auunculus eius flegreus noie euriphiles filium q̄ matrē sororē occiderat. interfecit. ¶ Si historia moralizari debeat. Amphiaraus. i. aīa. existens in hoc mundo in continuo bello contra carnem. mundū ꝛ demonē. deceptiōis vxoris sue. i. carnis ꝛ appetitus sensitiui. cecidit in paludē viciorum. sed hec sensualitas a rōne (q̄ dñari dz ꝛ sibi sensui subijcere) fuit occisa. ꝛ amphiaraus rediit ad sensum virtutis. ¶ Ex hac historia pz q̄ execranda est ambitio dñandi. que fecit vt isti ffres mutuo bellarēt. Juxta illud Ouid. de crate ferrea. Fratrum quoq; gratia rara. Et istud venit. quia aliqui hoies sunt adeo execati bonis tpibus q̄ in ipsis ponūt felicitatē suā. Quod tñ reprobat a phō in prio ethi. ꝛ in. x. tūr a Boecio in. ij. ꝛ tij. de ꝓsolatione. ꝛ per totū decursum libri Ecclesiastes. vbi salomō istā materiā latissime ꝛ perfectissime disputat. ¶ Construc. O amphiarae sacerdos (dr quasi sacra dans vel sacra docens. vel sacris dotatus) luis. i. persoluis. punitis monitōdo sustines. stimulos. i. monitiones stimulantes vxoris tue. dū bacca. i. lapis preciosus (ſm catholicon bacca per duplex c est fructus olive vel lauri. ꝛ ponitur pro quolibet fructu ꝑticipue syluestri. ꝛ etiam ponitur ꝓ gēma. vt hic in textu. Qō nitido preciū cortice bacca daret. ꝛ inde baccatus. i. baccis ornat⁹ Bacche per h. est sacerdotissa bacchi. Monilis. i. illius ornamenti (dr a monendo) flagrātis. i. ardentis. Juxta illō Ebrardi. Hla facit ardorē. sed fra designat odorem. Splendet. i. lucet vel fulget. pectore argie. specus. i. fouea. hausit. i. absorbuit. subito eum. scilicet amphiatrum ex acheronte. i. inferno (ꝛ dr acherō ab a quod ē sine. ꝛ chere qō est salus) ꝓfundo. dextera ꝓlis. i. filij. orbate. i. priuate. patre. i. almeon filius amphiari defuncti mactat. i. occidit. tenebris eā scz matrem suam.

Fata chore miseri parere monent meliori
Accipit infernus quem deuorat arida tellus
Sed deus occulte moysen sepelierat ipse
Nec cuiq̄ hominum dedit indagare sepulchrum.

¶ Hic cōsequenter aliphia subiungit historiam suam. Et dicit q̄ mors miserabilis Chore debet monere quemlibet ad obediendum deo. Nam iste viuus descendit ad inferos. Deinde dicit q̄ deus moysen mortuum abscondit. nec permisit q̄ alic

quis sepulchrum eius reperiret. ¶ Expediuit actor iste prius aliquas hystorias de exodo. hec aũt hñr Numeri. xvi. vbi dr. Ecce aũt chore filius ysaur filij leui ⁊ dathan atq; abyron filij eliab surrexerunt contra moysen. alij quoq; filiorũ israel ducenti quinquaginta viri proceres synagoge. Unde chore voluit sibi vsurpare sacerdotium aaron Dathan ⁊ abyron volebant esse principes exercitus loco moysi. ⁊ moyses dixit eis. Uenite cras. ⁊ afferte thuribula vestra. ⁊ dñs ostẽdet quem voluet preesse sacerdotio. Sed dñs misit ignem in complices dathan ⁊ abyron qui voluerunt resistere moysi vi. ⁊ de facto non obedire. ¶ Postq̃ cessauit moyses loqui: confestim dirupta est terra sub pedibus illorum. ⁊ aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis. ⁊ cum vniuersa substantia eorum. ⁊ descenderunt viui in infernum aperta humo. ⁊ perierunt de medio multitudinis. Sed ⁊ ignis egressus a dño interfecit ducentos ⁊ quinquaginta viros qui offerbant incensum.

¶ In duobus vltimis versibus huius partis describitur mors moysi que habetur originaliter Deutronomij. xxxiij. capitulo. vbi iussit eum dñs ascendere montem abaryn in montem nebo in verticem phaiga. contra hierico. ⁊ ibi mori. sicut in mõte hor mortuus erat aaron frater suus. Et vt in textu nostro dicitur mortuꝰ est ibi moyses seruus dñi in terra moab. iubente domino. ⁊ sepeliuit eum in valle terre sez moab contra phagor. ⁊ non cognouit homo sepulchrum eius vsq; in presentem diem. forsitan ne a iudeis adoraretur vt deus. ¶ Construe. Fata (Fatum aliquãdo sumitur pro diuina dispositione. ⁊ inde dicuntur tres dee fatales a poetis iuxta istum versum. Cloto colum baiulat. lachesis trahit atropos occat. Aliquando pro morte vt hic. vel ponitur hic pro infortunio) Chore. illius viri miseri. monet. quẽlibet parere. id est obedire. meliori. id est deo. (qui est in oĩbus melior ⁊ superior) infernus (⁊ dicitur ab infra ⁊ furnus) accipit illum quem tellus. id est terra. arida id est sicca (a propria ⁊ naturali qualitate sua. quam sibi determinat in summo. vt patet secundo de generatione) deuorat. absorbendo eum viuum. Sed ipse deus (q̃ illum puniuerat) etiam. sepelierat. id est sepeliri fecerat. occulte. id est clam. secrete. moysen. hunc hominem nec pro ⁊. ⁊ non dedit. id est non permisit; vel concessit. cuiq̃ hominum. id est alicui. indagare. id est inquirere. ⁊ quesitum inuenire. sepulchrum suum. ¶ Aduertendum est hic q; h non est littera iuxta illud Alexãdri in suo doctrinali. Aerisicatores h pro nulla reputabant. Et ergo ponitur vocalis o. post immediate ⁊ sine collisione. nec ideo potest excusari per eclypsim. ⁊ sic est metheosis species methaplasmi qua vti non licet. licet vti possimus eclypsi ⁊ synalympha vt poete vtuntur. Quis autor doctrinalis hoc prohibeat. cui in hoc non consentio. ¶ Hec hystoria conuenit cum fabula in hoc q; sicut amphiaraus fuit absorptus. ita isti tres de quibus hic loquitur. chore. dathan. ⁊ abyron.

Ventilat oestro decoratam cornibus yo
Iuno ferox: & ei tutelam deputat argi.
Donec in effigiem rediit mutata priorem
Mugit pro verbis. horrentibus obsita setis.

¶ Hic pseustis continuando altercationem suã pro libito. incipit narrare aliã fabulam. dicens q; Juno dea exagitabat cum oestro. mulierem quandam dictã yo. hñsteni cornua. cui custos argus fuit deputatus. ⁊ fuit mutata ĩ vaccã mugiẽtẽ. donec

iterato in mulierbrem effigiez cõmutata fuit. Istius fabule scries hꝫ in primo methamor. vbi tractatur. q yo filia ignachi fluminis a ioue nimiũ dilecta fuit. q̃ a facie ioue fugiens. tandẽ caligine terras obscurãte. a ioue deprehensa est. cuius pudorem ipe rapuit: sed ne furtiuuz eius coitũ soror eius ⁊ cõiunx iuno ꝓciperet. iupiter ipam yo mutauit in vaccam. Unde dicit ouidius. Bos quoq; formosa est.

¶ Jupiter põt significare diabolum. qui vt aiam decipiat eã nebulis pctõꝝ ⁊ ignorantie includit. q̃ oĩs malus ⁊ ignorans breuiter effecit ipam aiam bestialẽ ⁊ vitã pcudum eligentẽ. ⁊ q̃ sequit̃ appetitũ sensitiuũ. ⁊ nõ dictamen recte rõnis. ¶ Cõsequenter dicit textus. q yo existens ꝓpe fluuiuz patris ignachi. videns se hꝫe effigiem vacce timuit. ⁊ oculos ad ioue erexit. ⁊ iterũ in feminã redijt. Ita aia aliqñ rediens ad sacram scripturã ⁊ ad se ⁊ suã cõscientiam ꝓscrutans. reperit se hꝫe corrua superbie ⁊ brutales cõditiones. ⁊ tunc dz orare deũ vt redeat in pristinum statũ gratie ⁊ charitatis. Et sicut patet ei condolebat ⁊ cõpatiebatur: ita prelati debẽt cõdolere pctõibus. immo ⁊ oẽs ꝓximi. ¶ Ulterius aperit textus. q iuno suspicãs aliquod malũ fuisse ꝓpetratũ a ioue. petit illam vaccam a ioue. quã ipsa tradidit custodiendam argo pastori habenti centum oculos. de quo Ouidius. Cui tũ lumini bus tinctũ caput argus habebat. Sed iussu iouis mercurius cum virga somnifera ⁊ cantus dulcedine dormire fecit argum. ⁊ eum occidit ⁊ yo liberauit. qua iterum mutata est a ioue in feminam. ¶ Istud sic exponitur. Juno significat ecclesiã sponsam xp̃i. yo iouenca significat populũ xp̃ianũ ecclesie a xp̃o cõmendatum. Argus significat quẽlibet prelatũ cui commissa est yo. populus xp̃ianus regendus tales debent hꝫe centum oculos q̃ prudentiã exactissimã. Mercurius significat adulatores. q̃ assentantur prelatis varijs modis. Et hanc artẽ adulatiõis tangit Terentius ille gnato in eunucho. Isti eñ adulatores excecant ⁊ dormire faciunt ꝓlatos in vicijs. ⁊ sic yo a iurisdictione eoꝝ ad iurisdictionẽ demonis trãsfert. ⁊ argus dãnatione eterna mozit̃. ¶ Aliter. Argus est diabolus detinẽs aias peccatrices. q̃s mercurius. i. xp̃s per passionem suam liberauit. ⁊ per virgam crucis redemit.

¶ Quñ vero hic de iunone mentio fit ideo eius descriptio poetica videatur. Juno est dea regnorum patrũ ⁊ diuitiarũ. soror ⁊ cõiunx iouis. q̃ semp fuit virgo. aliũa mercurij. ⁊ pingitur femina tenens in dextera sceptrũ regum. habens caput velatum nube. ⁊ vestẽ diuersorum colorũ. Iris aũt est eius nuncia. pauones pedes eius lambunt. ¶ Post istã possumus intelligere virginem celi ⁊ oĩm diuitiarũ dñam. q̃ eñ ipsa permansit virgo. ⁊ nutrita est in mari. ꝓpter acerbissimos dolores quos passa est eius caput velatum est nube castitatis. vestem habẽs multiplicis honestatis. eam ambit iris sua nuncia q̃ significat roꝛe siue mie ⁊ pietatis. habet sceptrũ qz dña est celoꝝ ⁊ regina. pauones. i. sancti viri lambunt pedes eius q̃ deuotionẽ et orationes. Uel iuno põt significare ecclesiã sponsam xp̃i. ¶ Physice exponendo iuno significat inferiorem aerẽ. iupiter vero etherẽ vel ignez. ideo dz vxor eius. qz sibi supponitur soror. qz sibi approximat. Iris bene sibi attribuit qz in aere gignitur. Neptunũ dz nutriuisse. qz ex vaporibus videtur nutrire aerez. ¶ Fulgentius per iunonẽ intelligit diuitias tẽporales q̃ quas ad diuina deuenit̃. et dz hꝫe caput tectum nube. qz diuitie abscondunt̃ ⁊ celant̃ q̃ neptunũ. hoc est q̃ mare diuitie habentur multe. indut̃ multis coloribus. hoc est diuersis apparatib⁹. pauones. hoc est nobiles. solent talibus diuitibus adulari ⁊ seruire. Iris nũcius celestis significat viros ecclesiasticos. quos prochdolor modernis tẽpozib⁹ videmus magnatibus secularibus famulari. ita vt quos liceret animas subditorum celesti pabulo

reficere. isti in detrimentum aie sue ⁊ subditorum dñis tēporalibus blandiunt. fu-
mulant ⁊ in seruitū. ¶ Cōstrue. Juno. illa dea. ferox. i. crudelis ventilat. i. agitat
dextro. cum tali musca (q̄ alio noīe vr tabanus vel fucus) yo. illā mulierem. decō-
tam. i. decorā ⁊ pulchrā effectā. comibus. ⁊ deputat. i. tradit vel committit. ei. tute-
lam. i. custodiā. argi illius viri (hec lra legitur hypalagice. nō em̄ erat tutela argi
ipsius yo. q̄ custodiebatur) yo obsita. i. circūdata. setis. i. pilis horrētibus (seta ꝫ
catholicon vr a sus. quia a sue ꝓcedit. vel a suo suis. qz valet ad suendum. vñ seto-
sus setosa setosum. vt in bucolicis Virgilij. Setosi caput. hoc est aprī rē. ⁊ inde seto-
setas. ⁊ inseto insetas. setula nomē diminutiuum) mugit. i. clamat vel vociferat (⁊
est proprium boum vel vaccarum. sicut ridere hoīm ⁊ grunire porcorū) ꝓ verbis
id est loco verborum. donec ipa mutata. scz de vacca. rediit in priorē effigiem. scz hu-
manam. ¶ Istam fabulam legunt aliqui historici de ioue rege cretheū. tignacho
rege ⁊ patre yo. ⁊ hoc est facile.

Balaam
Dyrus

Offensus balaam calcaribus vrget asellam
Angelus occurrit pecudem qui stare coegit
Res horrenda nimis: laxatur vox animalis
Que consueuit homo producere verba loquendo:

¶ Hic alithia inuitatur ꝓ pseustim ad accipiendum materiā correspondentē mate-
rie prēmisse ꝓ pseustim. sicut semper ipa ab eo inuitat. quia pseustis prio. semp in-
uitat alithiam. iuxta legē istius carminis amabei. ideo ponit abipa alithia histo-
ria q̄ cōtinet vnū qđ accidit in ꝓcessu filiorū israel. ꝓ deserta ad terram promissio-
nis. ¶ Et dicit textualiter. ꝙ balaam iratus pungebat asinam suā calcaribus. cui
angelus occurrens fecit asinam stare. ⁊ ibi res mira et horrenda visa est. qz asina
cepit voces emittere significatiuas quales ab ore humano emitterentur. ¶ Hec hi-
storia scribitur originaliter Numeri. xxij. vbi narrat ꝙ audiens ⁊ timens balach fi-
lius sephor rex moabitarum. aduentum filiorū israel. scz iudeorū. ⁊ eorū trāsitū ꝓ ter-
ram suā ne eā vastaret. misit nuncium ad balaam arioluz. hoc est ꝓphetā vel diui-
natorē. qui dixerunt ei ex parte regis ꝙ veniret aduersus illos ⁊ eis malediceret.
qm̄ ille cui ꝓ eum benedicebatur erat benedictus. ⁊ ita de maledictione. Audiens
hoc balaam petiuit a dño deo quid faceret. Dixit ei dñs. Noli ire cū eis. neq; ma-
ledicas populo. qz benedictus est. Et istud rīsum balaā. rettulerūt nuncij ad regē
qui iterato misit ad eum nobiliores ⁊ seniores ꝓmittentes ei multa. q̄ primo refu-
tauit. Sed primo potuit rīsum a dño. qui dixit ei. Si te vocare venerint homines isti
surge ⁊ vade cū eis. ita dumtaxat. vt quod precepero facias. Surrexit mane balaā
⁊ strata sua asina profectus est cum eis. Et iratus est dñs. ⁊ ecce angelus domini
sibi obstitit ⁊ obuiauit gladio euaginato. ꝓpter quod asina stetit nec vlterius pro-
cedere voluit. quia eaz grauiter verberabat balaā. nihilominus ire nolebat. Ape-
ruitq; dñs os asine ⁊ locuta est. quid tibi feci. qđ me ꝓcutis. Dixit balaā. qz merui
sti ⁊ illusisti mihi. ⁊ optabat gladium. Sed dñs aperuit oculos balaam. ⁊ vidit an-
gelum ⁊ reuersus est. ⁊ confessus est angelo se peccasse. Et dixit ei angelus. Vade
cum istis: sed caue ne aliud ꝙ precepero loquaris. Et in seqnti capitulo vr ꝙ ba-
laam cepit benedicere populo multipliciter. ⁊ ipsum recommendare ⁊ futura mul-
ta bona precedere. ¶ Iste balaam pōt significare luciferum principē tenebrarū. q̄
alios precepit vt generi humano malediceret ⁊ ipm tentarēt ⁊ ad interitum addu-

cerent sed angelus quē habemus custodez hoc impedit. Ex hac hīstoria ptz q̄ (vt dicit comicus) non decet contra stimulum calcitrare. sicut etiaz legim⁹ dctm̄ pauli Durū est tibi cōtra stimulū calcitrare. Et idem paulus dicit. Si dñs p̄ nobis: q̄s contra nos est. Est ergo hic rep̄hendēd⁹ balaaz: q̄ contra p̄ceptum dñi molliebat Ex quo vlterius hr̄ q̄ melior est obedientia q̄ victime stultorū. vt dr. Ecclesiastes v. cap̄. ¶ Vlterius ptz q̄ si aliquem habeat deus in custodia: non hz homo aut dēs mon potestatē in eū. Sic dr nūeri. xxiij. c. Quō maledicā cui deus nō maledicit. Q rratione detester quem deus non detestatur. Et ad obedientiam diuinor̄ p̄ceptor̄ et obseruationem instruit nos ipse deus. q̄ vt dicit in euangelio. Nō veni soluere legē sz adimplere. Et ideo p nobis formam serui accepit. factus obediēs p̄r vsq̄ ad mortem. vt dr. ℙhilippē. ij. ¶ Cōstrue. Balaam. ille vir p̄pheta. offēsus. i. iratus et cōmotus contra suam asinā. vrget. i. cogit. asellam diminutiuū est. i. asinaz suam calcaribus. i. cum calcaribus (dr ab hoc noie calx calcis. masculint ghis. p talo.) Angelus fm britonem in sūma. interpretatur nuncius. Catholicon dicit q̄ ab aglos eo q̄ sit celestis et sine terra. Et fm. Dionysiū. nouez sūt ordines angelor̄. In prima seraphin cherubin et troni. In media virtutes dominationes et potestates. In tertia principatus archangeli et angeli. Ysi dicit Gregorius. Angelorum vocabulū nomē est officij nō nature) occurrit. i. obuiauit sibi. q̄ coegit. i. copulsit (et cōponitur de cō et ago) pecudem. i. illud animal brutum. sez asinā stare. vox animalis. i. asine. Notandū q̄ animal aliq̄n sumitur p̄ homine q̄ est animal rationale tm̄. vt in psalmista. Imples oē animal benedictiōe. glosa. i. homez. Aliq̄n p̄ bruto vel irrationali: vt hic. Animal tm̄ in p̄pria acceptiōe. vt dicunt logyci et physici dr esse substantia aīata sensitiua) lauatur. i. lauando aperitur. loquendo eas sez vōba q̄ homo rationalis cōsueuit. i. solit⁹ est. p̄ducere. i. formare et emittere. res horrenda. vel q̄) suppleest) res horrenda. i. horroredigna. ¶ Conuenientia inter fabulam et hīstoriā est. q̄ sicut p̄o dedit contra naturam voces bestiales q̄n in vaccaz mutata est. ita asina humanas voces emisit contra naturam.

animal

Homerus

Sufficeret thalamis vt iupiter amphitrionis.
Noctis opem placide geminauit candida phebe.
Protinus alcmena: licet indignante nouerca.
Editus alchides immissos strangulat angues.

¶ In hac parte pseustis consequenter ponit aliam figuram seu narratiōez dicens q̄ nox fuit duplicata. luna geminauit lucem suā. vt iupiter posset iacere cum alcmena. ex qua genitus hercules. statim adhuc ipse existens in cunabulis strāgulauit serpentes contra ip̄m missos a iunone vxore iouis. ¶ Hanc fabulam describit quidam poeta leui et claro stilo. breuiter in libello qui incipit. Grecorū studia nimiuz q̄ diu secutus. Amphitrion haberat vxorem sibi geta comes. vbi narratur q̄ iupiter dilexit alcmenam. q̄ erat vxor regis thebarū q̄ appellabatur amphitrion. et concubuit cum ea in specie amphitrionis. et nox sibi non sufficiebat pro explenda libidinosa voluptate sua. idcirco eam geminauit. et ex illa natus est hercules. Sed iuno. que erat dea partus. volebat impedire partum eius. et illa laborante ex partu terre inuectebat digitos et genua intricabat. quod percipiens. Hallantes volebat dominam suam liberare. et dixit ad iunonez. Gaude tu. q̄ dña mea peperit (et tamē

Hallantes

falsum erat) et surrexit iuno. et iterū dū surrexisset et non impediret ꝛ partū pepe-
rit alcmena herculem. Juno autem irata galantez in mustelaz trāsformauit. ꝛ qz
ore et voce iunonē decceperat. voluit iuno ꝙ decetero ꝙ os pareret. ¶ Et ōr conse-
quenter in duobus vltimis versibus et illud tangitur a nro Baltero tusulensi. i sua
Alexandreide. ꝙ iuno irata ꝙ partum impedire non potuerat. herculi insistenti i
cunis misit duos serpentes. q̄ euz interficerēt. quos hercules suffocauit manibus
ppriis ꝛ mactauit. ¶ Veritas historica est (vt dicit) ꝙ iupiter rex oppressit et defloꝛ
rauit alcmenaz. quam duxit amphitrion in vxorem. ꝛ incantatorie tenebras induꝛ
xit vel thalami fenestras clausit. Juno iouis coniunx irata. ad herculem misit duꝛ
os fortissimos homines. quos tuz hercules interfecit. ¶ Moraliter hercules puer
significare potest quemlibet virtuosum puerum ꝙ ignocētiā ꝛ purā vitā fortē. thi
virtutibus formatum ꝛ habituatū. q̄ serpentes. i. demones vincit. frenat stimulos
carnis sibi immissos a iunone noverca. i. sēsualitate (q̄ semꝙ aduersatur rationi)
vt ōr primo ethicorum. Et exenplo herculis (q̄ etiz a puericia cepit fortiter ꝛ virꝛ
tuose agere) debemus induci ad incipiendū tēpestiue operari fm virtutez. et nos
in actibus virtutuz exercere. Quia (teste Ouidio) q̄ non est hodie cras minus apꝛ
tus erit. Vñ dicit quidaz metrice versus. Qui non assuescit virtuti dum iuuenescit
A vicijs nescit discedere qñ senescit. Quoniam ꝙ noua testa capit inueterata saꝛ
pit. Vñ dicit Horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit colorem. Testa diu
ꝛc. Consuetudo enim est altera natura vt dicit phūs. ij. physicorum. ¶ Construe.
Phebe. i. luna (nomen est grecum) candida. i. lucida vel splendida. geminauit. i.
duplicauit. opem. i. auxilium. noctis placide. ad hoc. vt iupiter. ille deus. sufficienꝛ
ter et noctiue permaneret. thalamis (pertinet ad coniuges. iuxta illud. Sit thalaꝛ
mus sponsi. dic camerazesse scholaris.) amphitrionis regis. alchides. i. hercules.
(hercules ōr ab her qđ est lis et cleos gloria. quasi gloriosus in lite. fuit enim strenuus in bellorum litigijs. Alchides dicitur ab alchos quod est fortis. ꝛ ides forma
quia fuit fortis et formosus. Editus ōr ab edor ederis. i. pductus. natus) ptinus
. i. statim alcmena. illa regina (et hoc dico) noverca. scz iunone des. indignante. i.
in digne ferente. strāgulans. i. strangulando suffocat. angues. i. serpētes (ꝛ ōr ab
angendo. i. constringendo (immissos. i. contra ipsum. missos a iunone.

Victrici populo ne quondam viuida bello.
Deficeret virtus: gabaon ad prelia phebus.
Imperio iosue: stabat defixus in arce.
Que sancte fid ei sint premia discite cuncti.

¶ In hac parte alithia consequenter ponit historiam suam. in qua ostendit qualiꝛ
ter populus se habuit in terra promissionis. Et diuiditur. Primo ostēdit qualiter se
habuit sub ioue. Secundo sub sansone. ibi. Sanson eruuus. In prima parte dicit
sic. Me illi qui gabaon inhabitabant vincerent ab aduersarijs ex dispositiōe ꝛ oraꝛ
tiōe iosue sol steterit fix⁹. nec descendit ad occasum. vt bellum compleri posset. Et ex
hoc apparent premia sancte fidei ill⁹. Jsta historia non scribit i aliquo libroꝛ moyꝛ
si. Vñ omnes historie premisse scribuntur in aliquo librorum moysi. hoc patuit ex
quotatiōibus factis quo ad illas. sed vt dicit. Hieronim⁹ in ꝓlogo iosue. Tandem
finito pantha teuco moysi velut grandi fenore liberati. ad iesum filiuz naue manū
mittimus. ꝛ ideo in pñti ad vnam historiam libri iosue transeūduz est. vt hꝫ Josue

ꝛ. cap̃. vbi recitatur ꝙ cum audisset adonibezech rex hierusalē ꝙ sez cepisset Josue hay. ⁊ subuertisset ea. ⁊ ꝙ incole ciuitatis· que dicebāt gabaon. essent federati cuz populo israel. timuit valde. quia gabaon erat ciuitas valde magna. ⁊ in ea erant bellatores fortissimi. Misit rex hierusalē ad oham regem ebron. ⁊ ad pharā regez hierimoth. ad iaphie quoq; regem lachis. ⁊ dabyr regē eglon. dicens. Eid me ascē dite ⁊ ferte presidiū ut expugnemus gabaon. quare transfugerit ad iosue ⁊ ad filios israel. Congregati igitur illi quinq; reges amorreorum notati castrametati sūt contra gabaon ⁊ expugnabant eā. Habitatores aūt illius ciuitatis miserunt ad iosue vt auxilium haberent. Venit ergo ab galgalis cū exercitu magno. Et dñs dixit ei. Ne timeas eos. in manus eñ tuas tradidi eos. Et super eos irruit iosue et fugauit omnes ⁊ contriuit. Et dñs misit de celo magnos lapides ⁊ grādines ꝙ ꝯplures interfecerunt. Et ofontibus iosue sol ⁊ luna steterunt: donec vlcisceretur gens de inimicis suis. ⁊ stetit sol in medio celi: ⁊ non festinauit occumbere spacio vnius diei. Quo facto reuersus est iosue cū oi israel in castra galgale. Fugerāt eñ q̄nq; reges ⁊ se absconderāt in spelunca vbis maceda. ⁊ tulsit iosue vt saxa immensa voluerentur ad os spelunce. ⁊ positi sunt viri industri qui clausos ibi custodirent. Et oibus aduersarijs occisis ⁊ fugatis. adducti sunt quinq; reges ante iosue. et tulsit ꝙ iudei pedes suos ponerent calcando colla eorum regum. ⁊ iosue percussit ⁊ occidit eos ac interfecit ⁊ suspendit eos super quinq; stipites vsq; ad vesperum. ⁊ tunc reconditi sunt in spelunca in qua latuerat. Et hec fere de verbo ad verbum sunt verba originalis textus biblie. a quo recedere non est ꝓhas. ¶ Allegorice ꝛm glosas communes. per gabaonitas intelligimus ḡ enus humanum. non totum: sed tantū istos qui vere adherent xp̃iane religioni. Rex israel inuasit gabaon. i. lucifer genus humanum. ⁊ illud expugnauit per quinq; reges. i. per quinq; sensus. sed dñs voluit ꝙ rex israel interficeretur ꝙ iosue. Unde deus pater misit filium suuz vnigenitum ad bellandum contra antiquū serpentē. Unde ꝙ sol stetit propter victoriaz habendam. hoc est dñs qui non vult mortem peccatoris. sed vt conuertat ⁊ viuat. auget ⁊ dat nobis spacium penitētie. vt possumus habere victoriam sup̄ demones ⁊ peccata nostra. ¶ De ista fictione solis ⁊ ꝓmāsione in eodem puncto celi. considerent astrologi qualiter fieri potuit remanentibus suis obseruantijs in vigore ⁊ virtute sua. sicut etiam legit ꝙ ita accidit tpe Karoli magni francoꝝ regis. q̄ hanc almam vniuersitatem de roma vbi erat imperator ad hanc parisiēsem vbē trāstulit ¶ Construe. Phebus. i. sol. stabat fixus in arce. vel turri vel summitate celi. imperio. i. ad imperium ⁊ orationem. iosue. illius viri (nomē indeclinabile) ne virtus vi uida. i. valida firma ⁊ potēs (⁊ dr de viuo viuis. et propie attribuitur faciei) bello (bellum dr a bellus bella bellum. qđ est pulcher a. um. ꝙ antifrasim (populo victrici (victrix reperitur in plurali numero ois generis. sed in nōiatiuo accusatiuo ⁊ vocatiuo singularibus feminini. sed in alijs ois generis. Istud est generale. ⁊ ideo talia dimittam. construendo textū dixi nō omittenda) ad prelia. i. ad bella. gabaon. illius ciuitatis (nomen indeclinabile) ⁊ ideo q̄ tale miraculū diuina voluntate ad preces iosue viri iusti ⁊ fidelis effectum est) vos cuncti discite. i. cognoscite ⁊ videte per illud miraculum. que. i. qualia ⁊ quanta sint premia sancte fidei. sez catholice. Et sic inuitamur ad admirandum de potentia dei ⁊ sanctitate fidei: Ista hui⁹ oria concordat cum precedenti narratione. quia sicut iupiter fecit noctē duplicari vt posset potiri alcmena. ita Josue fecit diem prolongari: vt haberet victoriam de aduersarijs suis.

Alchide vigilem spoliauit claua drachonem
Gerionis pompam rapit: & consumpserat hydram
Cacus cessit ei: succumbit ianitor orchi
Incendit demum pellex deyanira superbum

¶ Hic consequenter pseustis ponit aliã fabulã siue fabulosam narrationẽ dicens, q claua herculis occidit drachonem q̃ vigilanter virgultũ custodiebat. Dicit scõ q hercules rapuit armẽta gerionis. Tertio dicit q ille idem occidit hydrã serpentem. Dicit quarto q cacus latro quidam cessit ei. Dicit preterea q̃nto q tanitor orchi ab eo subiugatus est. Finaliter dicit q quedam meretrix vocata deyanira cũ camisia intoxicata herculem combussit. Hoc habet iste textus in breui q in sũma. ¶ Sciendum q hercules fuit vir fortissimus q strẽnuissimus. cuius multa egregia facta breuiter scribit Boecius. in conso. phie. metro. ii. lib. iiij. q Ouidõ. in suo methamor. li. ix. ¶ Circa primam partem in qua dr. Alchide vigilem spoliauit claua drachonem. Sciẽdum est q egle eremia q aspertula fuerũt tres filie hesperi. q̃ fuit filius iapeti q frater atlanthis. De tres finguntur ortũ habuisse in quo erat arbor ferens poma aurea q̃ dracho peruigil seruabat. Hercules aũt drachonẽ superans secum poma deportauit. ¶ Per has tres sorores intelligimus intellectũ. memoriã q facundiam. p ortũ in quo erant poma aurea. intelligit claustrũ pectoris. p arborem poma aurea ferentẽ philosophiã. scientissimas scientias q ꝯclusiões q materias cõtinentem. per drachonẽ vigilẽ intelligimus animũ cõtinue in exercitio studij q manentẽ. p herculẽ quẽlibet discipulũ subtilẽ q diligentẽ: q̃ studendo vel disputãdo rapit aureas q pecciosas sinias phie. q drachonẽ. i. magistrũ suũ superat. ¶ Dicunt tñ alij q athlas est ille qui habebat in viridario suo poma aurea. Et ad veritatem (vt dicunt) athlas fuit rex orientalis in astronomia peritus. hercules fuit eius discipulus. sed athlas habebat magnum thesaurũ quẽ hercules sibi rapuit. ¶ Exponi põt sic. Hercules significat virum virtuosum. athlas significat carnẽ. dracho vigil significat motus illicitos carnis. qui serpunt in hoie. q vigilãt die ac nocte tẽtãdo nos. sic ergo alchides. i. homo virtuosus. athlãtẽ. i. carnẽ deuincit. q inde thesaurum aspectat. s. virtutem. Et q̃n de athlãte hic mẽtio incidit. sciẽdũ est q̃m poetas q vt dr in. iiij. methamor. Athlas habuit rñsum q̃ filius iouis poma eius aurea raperet. q ideo voluit rapere perseus in domo sua. sed perseus monstrauit sibi caput gorgonis. q ipse in montem lapideum mutatus est vsq; ad celos eleuatus. q tunc perseus potuit illi poma rapere pro libito. Et iste athlas dicebat homo magnus q celum suis humeris sustinebat. pedes erãt supra terrã. vnũ brachiũ eius erat in oriente. q aliud in occidente. q fuit rex vltimorum hyspanie finium. ¶ Iste athlas põt significare quẽlibet diuitem q suarũ. q seus nobiles principes q tyrannos. q q̃ nolunt rustici aliq̃d subsidium ministrare istis nobilib⁹ ideo sepe ipsi expugnantur. depauperantur q depredant. ¶ Vel iste athlas significat alios q subtiles theologos q philosophos disputantes de celestibus. q̃ frequenter non recipiũt in corde suo perseum. hoc est xp̃m. sed magis curant phyſicas q peregrinas doctrinas q non morales. ideo deus per gorgonẽ. i. diabolũ. mutat eos in lapidẽ p duriciam cordis q obstinationẽ. De talib⁹ dicit apls ad Rom. p̃io. Qui cũ deum cognouissent non tanq̃ deũ glorificauerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis. q obscuratũ est insipiens cor eorũ. ¶ Istud potest statim applicari ad aliquos p̃latos

poris. q̄ derelictis moralib⁹. vt biblia. li. ethi. textibus sententiaruz. scriptis quat⁹
uor doctorum ecclesie. se conferunt ad alias steriles ꝛ infructuosas subtilitates. ꝛ
hec de prima particula nostri textus. ¶ Circa secūdam aduertēdū est. q̄ gerion gy
gas fuit. q̄ triplicem formam vel tria capita habuit. quē hercules superauit. Ān
dicit catholicon in hoc verbo. q̄ gerion fuit rex hyspanie tricorpor. qō nihil aliud
est nisi q̄ fuerunt tres fratres eiusdem concordie. vt in trib⁹ corporib⁹ quasi vna
ais esset. Et quis iste tribus insulis prefuit balearibus. s. maiori ꝛ minori ꝛ ebuso.
ꝛ eum hercules superauit. ¶ Moraliter alchides vt prius significabat hoiem vir⁹
tuosum. q̄ deuicit gerionem. i. terrena. hic h⁹ tres partes principales. q⁹ vel deui⁹
cit mūdū carnē vel demonē. q̄ nobis cōtinue assunt tē tādo. Vel gerion est diabol⁹
q̄ tripliciter hoiem infestat. cogitatione visu ꝛ opere. Hec probitas herculis tangi⁹
tur a Boecio vbi supra. ¶ Circa tertiam particulam sciendū est q̄ serpens in palu⁹
de grecie manebat. qui em hercules iuasit. sed cum vnuz caput abscinderet mul⁹
ta renascebantur. sed tandem hercules principale amputans igne combussit. ꝛ sic
deuictus fuit. Veritas fuit q̄ in grecia palus erat q̄ maxime parti filius terre no⁹
cebat serpens hydrus dr eam inhabitasse. q⁹ ibi erat aqua (hydros enī grece est
aqua latine) sed hercules riuulos voluit obstruere. vno autem obstructo aqua ad
plures crescebat ꝛ redundabat. sed tandem cōgerīe lignoz illic apposuit. ꝛ sic illū
fluuium siccauit. ¶ Hercules. i. virtuosus volēs abscindere motus carnales. debet
principales abscidere. ꝛ aliq̄n vno abscisso alij nascuntur. sed oportet diligenter totū
igne charitatis torrere. Aliq̄ comparāt materiā de p̄destinatiōe diuine hydre. q⁹
abscisa et soluta vna difficultate ventūt due ꝛ emergunt. ¶ Circa quartā particulā
aduertendū est q̄ pulcre hec narratio ꝛ plixe tangit a. Virg. viij eneid. Et illa est
decima probitas fm ordinem Boecij. Ān cacus fuit filius vulcani. qui ignem per
os mittebat. hic autē multa mala fecit eu āndro. q̄ regnabat in litore ryberino. vbi
nūc est roma. ꝛ multas vaccas sibi furabatur. ꝛ versis vestigijs secū traxit in foue
am. q̄ erat in auentino mōte. vel in apētino in quo habitabat. Et cum vna illaruz
mugiente furtum suū esset herculi nōciatum. extractus est ꝛ occisus. ¶ Tegumētū
morale pōt esse. q⁹ cacus ponitur pro malo (nā cacus grece. malū est latine) ꝛ ē ma
lus filius vulcani. i. ire. emittens ignē tracūdie et detractionis q⁹. Per eu āndrū
intelligitur vir bonus (ab eu q̄ō est bonū. ꝛ andros q̄ō est virtus) quem infestabat
cacus rapiendo bona sua ꝛ fraudulenter. sed bonū euandri manifestatur. ꝛ tpe ca⁹
cus punitur et superat ꝛ cōuincit. ¶ Circa quintū particulam sciendum est. q⁹ her⁹
cules descendens ad inferos propter raptum theseū. Vel fm alios. proserpine ti⁹
muit ne cerberus latraret. propter q⁹ traxit eū ab inferis. Cuncq̄ cerberus vidisset
insolitū lucē spumas cepit egerere ab ore super herbas. vnde venena nascebantur
que dicuntur aconita. Ānde in. viij. methaīn. Est via declivis per quam tirintius
heros. Restantem contraq̄ diem radiosq̄ micentes. Obliquos oculos nexis ad⁹
amantē cathenis. Cerberum attraxit ꝛc. ¶ Intellectus est talis. Sapiens aliquā
do descendit ad inferos. id est ad bona temporalia vt alium liberet. sed dum cerbe⁹
rum. extraxit. id est curam terrenorum que carnem devorat. lucem non potest to⁹
lerare sed venenum spumat dum sapiens temporalem comparat curam ad cele⁹
stia. tunc ista apparēt venenosa plena et corruptione. Ānde cerberus tria capita ha⁹
bet. id est tria capitalia peccata. scilicet iram superbiam ꝛ inuidiam. quibus cor⁹
respondet triplex bonuz scz amor dei. amor proximi. ꝛ amor sui ipsius. Superbia cīm
destruit amorē dei. Inuidia amorē proximi. Et ira corrodit seipsum. Et hec vicia

hercules ligat triplici virtute. scz spe fide et charitatē. vel humilitate caritate et tē perātia. ⁊ de hoc cerbero etiaz tangit. Boetius in metro finali. iij. libri. ⁊ Virg. vi eneiō: Et de ipō ōr istud. Cerberus omne vorāstria possidet ora canina. ¶ Existis .xij. pbitatibus herculis. ex pbitatibus criā agamenonis ⁊ vlixis ꝯcludendo. Boetius inuitat nos ad libenter sufficiendū labores. et habendum fortitudinem veram in aīo dicens. Iste nunc fortes vbi celsa magni duxit exemplivia ⁊c. Et herculem aūt propter probitates suas translatum in celū. vt ōr metamor. ix. sic. Vbi mortales tirintius exuit artus parte sui meliore viget. ¶ Circa finalem particulaz nsi textus. de qua per. Senecā in tragedijs. sicut de aliquib⁹ alijs tāgit⁹ herculē sciendū est ꝙ cū hercules peteret sibi vxorem deyanirā filiā oenei regis calidonie patris: thidei ⁊ meleagri. ⁊ illa iā acheloo p̄ flumini p̄missa fuisset eis pugnauit cōtra acheloū (vt tangit Boetius) quo superato ipam accepit in vxorem. Et cum pariter venissent ad quemdā fluuium habenum. et ille pluuijs intumuisset. p̄misit ꝙdam cētaurus nole nexus se fideliter portare illā extra fluuiū. sed eaz voluit cognoscere. et eum sagittauit hercules sagitta venenata. Ille autē cuz iam moreret: tradidit deyanire quādā camisiam sanguine hydre lernee intoxicatā quā dixit talis eē p̄prietatis: ꝙ si hercules aliaz ab ea duceret vxorem ⁊ indueret illam camisiā statim ad amorem eius reuocaret. Post multa tps hercules debellauit quādam patriā vbi dilexit yolaz reginam etholie filiaz eritoy. hoc audiens deyanira ꝙ lycā p̄dictam sibi misit camisiā. qua induta veneno cōburebat. Cōsiderans ille euenisse illud ꝙ lycā. illū in ore funde iactauit in aurā ꝙ dirigut in lapidem. ꝙ adhuc in eboyca regione humanā seruat figurā. ¶ Dic ptz ꝙ hoies p̄bissimi ⁊ strennuissimi per mulieres sunt occisi ⁊ victi. sicut dicit egregi⁹ versificator. Adam. sanson. regem dauid. et salomonem. Femina decepit. ꝺs modo tut⁹ erit. Vñ de isto hercule dicit Seneca in tragedijs. ꝙ post multa bella pacta: hercules seruiebat ad omphalē. ⁊ istud recitat breuiter. Terentius in eunucho dicens. Qui minus ꝙ hercule seruit omphale ⁊c. ¶ Aduertendū est ꝙ Boeci⁹ hic tangit i metro finali iaz allegato: ꝙ dum hercules se exercitaret. aspexit geminos centauros. ⁊ emissa sagitta vulnerauit. de istis in metro finali. tij. li. de cōsolatione. vbi ōr. Non ixionū caput velox precipitat rota ⁊c. Et hec sufficiāt de isto textu. ¶ Construe. Claua (ōr a cleo. i. gentio) alchide. i. herculis. spoliauit. i. priuauit. pomis aureis. draconem vigilē. i. ꝓtinue seruantez. alchides inquam rapit pompam. i. turmeāvel in armēta alialia. Gerionis. illius virt. ⁊ ipe cōlūpserat. i. oino destruxerat et occiderat ydriā. i. illū serpētē Cacus ille vir ferox ⁊ latro quersus. cessit. i. locum dedit. ei. scz herculi. ianitor. scz cerber⁹ (⁊ ōr a ianua ꝙ est porta) orchi. i. inferni (⁊ ōr ab orche) suscipe. succūbit. i. subponitur ⁊ submittitur herculi. demū. i. finaliter. deyanira illa multer. pellex. i. meretrix (qz alij supposita fuit. ōr aut appellādo alia. vel a polliciendo. i. illaqueando) incendit. i. cōbussit supbū. i. exaltatū herculem (ꝓpter egregia gesta sua) vel supbum. i. nobilem. vt apud. Virg. iij. eneyō. in principio. Cecidit supbū illum. supbum. i. nobilem.

Sanson exuuiis indutus membra leonis.
Sternit mille viros: deuastat vulpibus agros.
Vrbis claustra tulit neruoꝝ vincula rupit.
Fraude sua tandem prescindit dalida crinem.

¶ Aliter hic narrat historiam proportionabilē premisse dicēs. q̄ vir quidā fortissim⁹ dictus sanson. habens membra tecta pelle leonis: occidit mille viros. ⁊ dicit q̄ ille agros cum vulpibus deuastauit. dicit iterum q̄ secū duxit portas ciuitatis. ⁊ rupit vincula quibus ligabāt̄. finaliter vxor eī⁹ dalida p̄ abscissionē capillor̄ sibi vires subtraxit. ¶ In precedentibus vise sunt hystorie posite in li. Numeri ⁊ iosue. hic describitur alia que hī in li. Judicū. xiij. vbi dr̄ in principio capi. Rursum filij israel fecerunt malū in cōspectu dñi q̄ tradidit eos in manu philistinorū. xl annis. Erat aūt quidam vir de sara ⁊ de stirpe dan. noīe mānē habēs vxorē sterilē. cui angelus dñi apparuit: ⁊ dixit ad eā. sterilis es ⁊ absq̄ liberis. sed concipies ⁊ paries filium caue ergo ne bibas vinum. nec ciceram. nec immundum quicq̄ comedas. q̄ concipies filiū: cuius non tanget caput nouacula. ⁊ ipe incipiet liberare israel de manu philistinorum. ⁊ hec illa renūciauit marito suo. vt ptz in textu. Et sequit in fine peperit itaq̄ filium ⁊ vocauit nomē eius sanson. creuitq̄ puer ⁊ benedixit ei dñs. ¶ Istis premissis descendendū est ad singulas nīi textus particulas. Prima particula tractat de occisione leonis. de qua hī Judicum. xiiij. in quo dr̄ q̄ sanson a parentibus suis petiuit mulierem vnā philistinor̄ vxorē. ⁊ cū descēderet in chānata apparuit catulus leonis seuus ⁊ rugiens: ⁊ occurrit ei. sed sanson dilacerauit eum ⁊ occidit. ⁊ descendit ⁊ locutus est mulieri illi. ⁊ post aliquos dies reuertens vt acciperet eam. declinauit vt videret cadauer leonis. ⁊ ecce examen apum in ore leonis erat ⁊ fauus mellis. ⁊ cū esset in chānata ⁊ ciues loci illius venissent. dederūt ei sodales triginta. qui cum essent cum eo: illis ꝓposuit sanson ꝓblema vel enigma dicens. De comedente exiuit cibus. ⁊ de forti egressa est dulcedo. qō nisi soluerent triginta syndones ⁊ totidē tunicas sibi darent. si solueret ipse daret eis. Sz cum ipse illud exposuit vxori sue importune eum rogāti. ⁊ ipsa illud indicauit ciuib⁹ suis. ¶ Iste sanson significat xp̄m qui ab angelo pronunciatus est. q̄ occidit leonē. hoc est diabolum ⁊ deuicit. ⁊ portas inferi aperuit et confregit. In cuius ore erat fauus mellis. hoc est in lymbo patrum. ad quem oēs scī ante passionē xp̄i descēdebant. reperit sctōs patres ⁊ patriarchas ⁊ ꝓphetas qui ꝓphetias ⁊ alias scripturas dulces ⁊ sctās conscripserunt. Et hec de prima particula breuiter dicta sufficiant. ¶ Circa scām sciendum est. vt dr̄ iudicum. xv. cap̄. q̄ cum sanson esset sol⁹. ad eum interficiendum missi sunt mille viri fortes. quos oēs sanson cuz maxilla asini interfecit. ¶ Hoc pōt exponi. vt dicunt glose. q̄ iesus xp̄s p̄ dalidam ⁊ sctām predicationem pauli mille viros ad fidem xp̄i conuertit. q̄ paulus q̄ ante fuerat seuissimus tyranus: effectus fuit glorioſissimus ⁊ electissimus predicator. vt ptz ex decursu suarum epistolarum. quas misit modo ad romanos. mō ad alios. ¶ Circa tertiā particulam aduertendum est q̄ de istis vulpibus habetur originaliter Judicū. xv. vbi dr̄ q̄ sanson perrexit ⁊ accepit vulpes tritice messis. caudasq̄ earum iunxit ad caudas. ⁊ falces ligauit in medio. quas igne succendēs dimisit vt huc ⁊ illuc discurrerent. qui statim perrexerunt in segetes philistinorū. Hoc est xp̄s ymisit vulpes .i. diabolos tentare hoies. ⁊ quasi vastare. ¶ Alij per sansonem in hoc passu intelligunt diabolum. qui agros huius mundi deuastat. hoc est falsis predicationibus ⁊ hereticis. qui seminat zizaniā inter fratres ⁊ falsam doctrinā disseminat. ¶ Circa quartam partem particule cōsiderandū est. q̄ de ista destructiōe portarū habetur Judicum. xvi. cap̄lo. vbi dr̄ q̄ cum sanson intrasset gazam ciuitatē philistinor̄. ciues circumdederunt eū expectantes cū silentio. vt in crastino mane eū occideret. Et sanson media nocte consurgens venit ad portas ciuitatis. et apprehendit am-

bas fores cum postibus ⁊ eas portauit adverticem montis qui respicit ebron.
¶ Post hec adamauit mulierem que habitauit in valle sorech: ⁊ vocabatur dalida
¶ Istud exponit iuxta precepta. q xp̃s inferni portas fregit. ⁊ sanctos patres ibi exi
stentes. ad montē. i. ad paradysi gloriam deportauit. ¶ Circa quintam particulam
sciendum est. q dalida monita a philistinis inquisiuit a sansone vbi esset aut late
ret eius fortitudo. et dixit q si septē funibus humentibus ligatus esset infirmus
esset vt alij homes. quibus ⁊ ipē ligatus est: sed eos rupit quomodo si rumpat quis
filum stuppe tortū sputamine. ⁊ nō est cognitum in quo esset fortitudo eius. ¶ Illud
habetur Judicum. xvij. hoc pōt exponi de xp̃o qui vincula mortis rupit qñ tertia
die ipē a mortuis resurrexit. Aliter sic. si xp̃s habuisset septē peccata mortalia in
firmus fuisset sicut alij homines. sed non obstante q philistini. i. diaboli vellēt eū
tentare ⁊ inducere ad peccatum: ipse restitit. ⁊ tentationes superauit ⁊ euasit.
¶ Circa sextam ⁊ vltimā particulam aduertendum est q hec particula originaliter
sumitur Judicum. xvi. vbi dicitur q postq̄ sanson ser ficte dixisset vxori sue in quo
virtus eius consisteret: tādem dixit ad eā rei veritatē. Dixit ergo. Ferrum nunq̄
ascendit supra caput meum. q nazarenus. i. consecratus dño sum de vtero matris
mee. ⁊ si rasum fuerit caput meum. recedet a me fortitudo mea. Et illud illa dalyda mandauit principibus philistinorum. et cum dormiret super genua sua. tonsor
rasit eum. ⁊ fortitudo discessit ab eo. Et philistini sibi statim oculos eruerunt. ⁊ eū
gazam duxerunt ⁊ mollere fecerunt. Jamq̄ crines renasci ceperant. ⁊ conuene
runt principes philistinorum vt immolarent hostias ⁊ epularentur ⁊ gauderent
in epulis. quia sansonem habebant in manibus suis. adductus autem ibi de car
cere ludebat ante eos. feceruntq̄ ipsum stare inter duas columnas. domus autē
erat plena philistinorum respicientiū sansonem. Et oratione facta. Sanson vnam
columnā leua. aliā dexteram accipiens domū delecit. ⁊ oēs ⁊ seipsum interfecit. ⁊
sepultus est in sepulchro patris sui. ¶ Ex hac parte clare apparet fraudulenta con
ditio mulierum. que suis fallacijs hoes fortissimos ⁊ prudentissimos molles ⁊ in
sipientes efficiunt. Et latius declarari pōt hec particula sicut alie precedentes q
in qualibet materia pulcherrima cōtinetur que summatim superius p viribus ex
pressa est. Verum est tñ q hic per capillos sansonis (q̄ sunt pars superflua vt sciunt
naturales phi) intelligimus humanitatem xp̃i. que morti tradita fuit. ⁊ de medio
sublata per dalidam. hoc est per synagogā iudeor̄. q̄ xp̃z crucifixit. sicut pie ⁊ deuo
te quilibet euangelistarum describit. ¶ Construe. Sanson. ille vir (potest esse inde
clinabile. ⁊ ita fit frequenter) indutus mēbra sua (ecce illud participium derivatū
a verbo maxime transitionis regit actiū suum. licet a verbo passiuo deriuetur) eru
uijs. i. spolijs vel pelle (⁊ dr exuuie exuuiarum. vel singulariter exuuium huj. et dr
ab exeundo) leonis illius. talis fortissimi. sternit. i. occidit (⁊ hic pōt sumi tempus
pro tempore. scz p̃sens pro preterito) mille viros. i. homes viriles ⁊ fortes. deuastat
. i. cōsumit ⁊ dissipat. agros. i. arua. cāpos. vulpibus. i. astutis illis fraudulentis
(vt semper dicunt oēs appologi esopi ⁊ aliorū in quibus fit mētio de vulpe. dr autē
vulpes quasi volubilis pes. ⁊ est ethimologia. ⁊ p ipam fallaces homes intelligun
tur) ipse inquam. tulit. i. portauit secum. claustra vrbis. i. portas ciuitatis. quibus
ciuitas claudebat. rupit. i. fregit. vincula. i. ligamina. neruorū. i. chordarū factar̄
de neruis. quibus ligatus erat. Dalida. illa mulier vxor eius. p̃scindit (pōt scribi
p s ⁊ c. ⁊ tunc etiā p n. ⁊ cōponit de pre. et scindo dis. vel scribit p e tantū ⁊ sine s. et
tunc componitur de pre. ⁊ cedo dis. cecidi cessum) tandē. i. finaliter. crines. i. capil

los ipsius sansonis. ⁊ sic crinem. i. crines (numerus ꝑ numero) ⁊ est hypalage: vt
ij. eneydos. Armato milite complent. i. armatis militibus. Uel pōt esse alcotheca
de qua dr. Alcotheca genus nelcit numeros neq; casus. sua fraude. i. per suam de-
ceptionem fraudulentam. ¶Hec historia conuenit clare cuz narratione priori. qz
ibi de hercule viro probissimo ⁊ strennuissimo visum est. hic autē in presenti de sam
sone fortissimo.

Nomina mille deum vatem defendite vestrum
Qui colitis ditem; qui stelliferam regionem
Qui partes mundi; qui stagna sonantis abyssi
Nomina mille deum vatem defendite vestrum.

¶Hic incipit scā pars huius libri. incipiendo a parte executiua. scz ꝓmus cre-
theis. quia si incipiamus a principio. erit tertia. ⁊ in principio potuisset diuidi scā
pars. ꝓmus cretheis. ꝓma diuisione contra istam. Et hic videt posse signa-
ri prima debilitas pseustis aduersus alithiam. Fabulas enim ⁊ narrationes va-
rias proposuit pseustis. ⁊ alithia semper promptissime respondit. Hic igitur occa-
sione huius pseustis tanq; de propriis viribus diffidens. auxilium a diis petit ⁊ ex
poscit. Et istum textum possumus sic diuidere. ꝓmo ponitur debilitatio pseust
⁊ expugnatur per deorum suorū inuocationē. Scōo quasi per desperationem ⁊ con-
questionem. Scā ibi. Quadrupedes phebi ⁊c. Uel ſm aliam diuisionem tactam
in alia parte. ꝓmus cretheis. ¶Sic continuatur iste textus ad precedentes. in ꝓ
cedentibus posita ⁊ narrata sunt multa gesta in tribus etatibus mundi. hic conse-
quenter narrantur gesta in duabus alijs etatibus sequentibus. Et diuiditur. ꝓmo
mo ponuntur gesta in quarta etate tempore regum. Secundo in quinta. Secun-
da ibi. Inscius esse deum. Item prima in duas. ꝓmo ponitur numinum diuino
rum inuocatio. Scōo disputationis incepte prosecutio. ⁊ fabularū ⁊ hystoriarū nar
ratio. Scā ibi. Certauere sequi. vel ibi. Re regis corpus. Item primo ponitur in
uocatio facta per pseustim. Secundo per alithiam. Scā ibi. Par idemq; deus.
In prima parte inuocat deos suos. dicens. O mille dij qui mille habetis nomina
tunc me vestrum vatem ⁊ vestri nois exaltatorem. ⁊ vestre secte dagmatizatorem
defendite. Vos o dij infernales. ⁊ o dij celicole ⁊ qui diuersas mundi partes ⁊ etiā
⁊ abyssum incolitis. me vestrum vatez queso defendite. Ex hoc textu apparet pseu
stim esse falsum prophetam ⁊ infidelem. cum inuocet plures deos. Et cum scriptū
est in psalmo. Omnes dij gentium demonia. dominus aūt celos fecit. ¶Uerū est
tamen q; stoici dixerunt vnum tantū deū esse. sed alia dicebant deitatis mēbra vel
officia. Et illud videtur sentire Virgilius qui in. vi. eneidos. dicit sic. Aureus ⁊ so
lijs ⁊ lento vimine ramus. Junoni inferne dictus sacer. ⁊c. Ubi innuit q; est eadē
deitas que in celo appellatur iuno celestis. ⁊ in inferno iuno infernalis. ¶Et si ve
lit aliquis latissime ⁊ perfectissime materiam de dijs istis siue celicolis superis et
alijs inueri videat Fulgentium mithologiarum. ⁊ melius in tredecim libris Jo-
hannis boccacij. de genealogis deorum gētilium per totum decursum libri.
¶Est tamen aduertendum q; maximi philosophantes vt Aristoteles Plato et
alij omnes posuerunt vnum esse deum. primam causam. infinitum. omnipotētem
et sibi attribuebant omnia que ducunt ad perfectionem. vt patet expresse per phi
losophum duodecimo methaphisice, vbi concludit. Unus ergo princeps.

¶ Quoniam vero hic de dite deo fit mensio. ideo sciendum est q̄ dis ditis idem est q̄ pluto. ⁊ fuit vnus filiorum saturni. Juxta illa metra. Jupiter astra. fretū neptunus. tartara pluto. Regna paterna tenent tres tria quisq̄ suum. Est ergo pluto deus infernorum ⁊ tenebrarū. Describit aūt homo terribilis in solio sulphureo sedens. tenens sceptrum regale. calcans sub pedibus suis cerberum tricipitē. iuxta se orant tres furie infernales. ⁊ tres arpie. de throno eius sulphureo exeūt quatuor flumina. scz cochitus: lethens: flegeton: ⁊ stix. propte ipsum sedet regina hereby proserpina. ¶ Allegorice. iste pluto est lucifer ille princeps tenebrarum diabolus. cuius vxor est proserpina. i. iniquitas ⁊ ois malicia. sedet in solio sulphureo. hoc est in corde sordido ⁊ fetido propter duriciam vbi dominat. Et si in anima peccatoris rapiatur ipse diabolus. vbi etiam reperiuntur innumere alie pestes ⁊ alia vitia multa. vt cerberus. i. auaricia. furie. i. concupiscentia. arpie. ille sues immūdissime. i. rapina. Iste arpie sunt tres. scilicet etelle. occipite. ⁊ celene. sicut sūt tres species rapinarum. scz publica que fit per tyrannos. occulta per vsurarios. fraudulenta per balliuos ⁊ prepositos qui tenent preposituras suas ad firmam maxime: cum tamen potius deberent dari certa stipendia p̄ exercitio illoꝝ q̄ ab eis posscere aliquid (vt dicunt legiste) ne daretur occasio iniuste ⁊ indebite extorquendi pecunias pauperibus. Et ista rapina figuratur Dañ. vij. cap̄. vbi fit mentio de vno: qui habebat tres ordines dentiū. ¶ Vel iste pluto pōt significare quemlibet malum ⁊ austerum principē vel prelatū. cuius vxor est auaricia ⁊ rapina. Solium autem habet sulphureum. i. vile nomē infame ⁊ vituperabile. iuxta quem habitant multa genera hoim peruersorum ⁊ malignorū cōsiliatorum ⁊ officiatorū. Sup isto videatur aliter Fulgentius. ¶ Construe. O noia mille deū. i. deorum (syncopa vsitata. ⁊ debet legi ista littera hypalagice. ⁊ hoc est) o dij mille noīm defendite. i. protegite. adiuuate. vestrum vatem. i. me vestrum pugilem. o vos dij. q̄ colitis. i. honoratis. ditem. i. plutonē. deum inferni. (Juxta hunc versum. Dijs p̄ plutone: p̄ diuite dis quoq̄ pone. Et est masculini generis. pro diuite vero generis communis.) O dij etiam qui colitis. regionem stelliferā. i. ferentē stellas. scz celū. hoc est o dij celicole. qui colitis partes varias mundi. ⁊ qui colitis stagna (vt aqua artificialiter stans) abyssi (abyssus 5m catholicon vt profunditas aquarum impenetrabilis. vel spelunca aquarum latitātiū. ⁊ vt quasi sine byssо. i. cādore. vel dicitur quasi ad ipm. quia ad ipsam tanq̄ ad matrē oēs aque reuertunt. sonantis. i. resonantis.) O noia inquā mille deū ⁊c. vt prius Et iste versus repetit in quo pleustis suā orationē cōgeminat ⁊ inuocationē deorum.

Par idemq̄ deus: maiestas gloria virtus
Quod fuit est & erit: te collaudat tibi seruit
Cui tres persone: tria nomina sunt sine fine
Tu sine principio nos vincere falsa iubeto.

¶ In hac parte proportionabiliter alithia facit inuocationem vnius veri dei: dicēs. O deus. cuius est maiestas virtus ⁊ gloria. cui omnia presentia ⁊ futura subseruiunt. qui es trinus in personis. ⁊ vnus in essentia. habēs tria noia scz nomē patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Tu inquā o summe deus. q̄ nō habuisti principiū. nec habebis finem. supplico tibi quatin⁹ me adiuuare ⁊ dirigere digneris. vt falsitatē pleustis deuincere ⁊ superare possim. ¶ Sciendum est hic. q̄ si pleustis inuocauerat sua

munimina sicut prius inuocauit. ⁊ in ipsis suam spez totam reposuerit. qui cum vt
dr̃i ps̃. Aures habent et non audient. nares hñt et non odorabũt. Merito alithia
q̃ quã aĩa fidelis ⁊ deuota intelligitur. recurrit ad dñz spõsũ suuz ab ipo auxiliũ ex
postulãs iuxta documẽtuz psal. Iacta cogitatũ tuũ in dño ⁊ ipe te enutriet. ⁊ cq̃m
sperantẽ in dño mia ctr cũdabit. ¶ Aduertendũ est vlteri⁹ q̃ in .xij. methaphysice so
let ꝓbari ⁊ tractari late. q̃ est ponend⁹ vnus deus. q̃ est oiz rex primus princeps
Ẽñ rõ ⁊ bonũ et perfectio vniuersi consistit in ordine entiũ natura liũ inter se ⁊ in
ordine ad vnum primũ ad qõ oia ordinant. Et ideo elementa sunt ordinata ꝓpter
mixta. mixta ꝓpter aialia bruta. et bruta ꝓpter homes. ⁊ ista inferiora ꝓpter supe
riora. supiora ꝓpter intelligentias. ⁊ intelligẽtie ꝓpter vnum deum primũ. Itez
primus princeps iste. scz deus. ipz est semp necesse esse sz illõ necesse non põt multi
plicari. qr si sic: tã eẽt multiplicatũ. qr in eternis posse ⁊ esse nõ differunt. ptz scdo
physicoꝝ. vel ergo necesse esse eẽt multiplicatũ ad finita vel ad infinita. non scdoz qz
in nulla specie multiplicatio indiuiduoꝝ m est determinata. ergo ad ifinita. ⁊ ibi
oia possibilia de facto sunt. ergo infinita sunt necesse esse. Vident ibi Multe alie rõ
nes. ⁊ lati⁹ ponunt q̃ Albertuz magnũ in suo tractatu de causis. vbi ꝑfundissime
ista materia ptractat. Et ad idẽ in ꝓpositiõibus ꝓculi a quo fact⁹ est ali⁹ tracta
tus q̃ intitulat liber de causis. vbi ista materia subtilissime tractat. ¶ Consideran
dum est vlterius q̃ beatus. Benardus dicit sic ad deum. q̃diues es in via. q̃ma
gnificus in iusticia. q̃munific⁹ in gra dne deus nr̃. nõ est q̃ illis sit tibi. respicis hu
milesmisericorditer saluas ptores. Et. Aug. sup. x. sermone. xix. Deus tibi totũ
est si esurieris panis tibi est si sitis aqua tibi est. si es in tenebris lumen tibi est.
si nudus es et vestis tibi est. ⁊c ¶ Aduertendũ est ꝙñr q̃ vt tenet fides catholica.
de⁹ est trinus in ꝓsonis. vnus in essentia. sicut in symbolo athanasij. Quicũq; vult
salu⁹ esse. Et in symbolo apl̃oꝝ. Credo in deũ. Et de ista bñdictissima trinitate vi
deant tractata in prio sniaꝝ in textu p magistrũ et alios doctores theologie. vbi
etiaz tractat materia de ꝓcessiõe spũssancti ab vtroq;. scz a pre et filio. In q̃ pũcto
pncipali est discordia in latinos ⁊ grecos. iõ laborandũ esset ad vnionẽ ipoꝝ nobis
cũ. vnione tñ prius iter nos facta. ¶ Construe. O de⁹ exis vel q̃ es. par. i. equalis
pri et filio et spũisancto. q̃ sunt tres psone. tñ vn⁹ est deus põs. qz p et idẽ. i. eadẽ
essentia in trinitate pmonarũ. tu dico maiestas (q̃tum ad prez) gloria (q̃tũ ad filiũ)
virtus) q̃tũ ad spiritũsctũ) De attributis diuinis nõ est hic videndũ. qr materia illa
p theologos tractatur. Et cumsubdet tidonum põt intelligi hoc sit tibi distinguẽdo.
maiestas. sit tibi ⁊c. cui. i. deo. tres psone sunt. scz pater filius ⁊ spũssanctus. tria no
mina sunt. etiã sine fine. hoc est eternaliter (illud qõ est in õsenti: fuit in ꝓterito: et
erit in futuro) collaudat te. seruit tibi (qr tu es dñs dominatiũ ⁊c.) tu in quã q̃ es.
sine principio. iubeto. t. ꝓcipito. vel velis. vel ymittito. nos (q̃ pro veritate tuenda
decertamus) vicere. i. superare. falsa (⁊ tenẽt neutraliter). i. falsitates hoiz ⁊ frau
des hereticoꝝ et scismaticoꝝ. Et sic ptz q̃ sicut pseustis primus inuocat sua nu
mina. ita alithia hic inuocat veruz deum oipotentẽ eternũ et infinitũ ac ineffabilez

Certauere sequi demissis frondibus orni.
Orphea per syluas modulantẽ carminis odas.
Erudicem motis qui regna tenent acherontis.
Conditione graui iussit proserpina reddi.

Orpheus
Eurydice
Proserpina

¶ Facta inuocatione: ecce pseustis aggredit materiam vel disputationē vel alter cationē inchoat. vel inchoata prius confidēter cōtinuat. Et diuidit in duas partes quia primo ponitur ficta pseustis propositio. Scōo alithie vera narratio. ibi. Re regis corpus. Primo ōr sic breuiter. q arbores seqbant orpheū q syluas melodio se cum instrumētis musicalibus resonātem. Dicit preterea q deas infernoꝝ voluit q erudices orpheo restitueret. tali conditione graui adiecta q si ipsa retro aspice ret: ipsa ad inferos rediret: Jsta fabula hr ab Ouidio de trāl formatis in principio xi. li. vbi de morte orphei. sed in prin. x. tangitur fabula de erudice. ¶ Sciendum er go q orpheus summus vates fuit t musicus filius phebi t caliopis. vt tangit Ma ro in bucolicis. habuit vxorem erudicē. que colligens flores pedibus pressit serpen tem. a quo inuenenata mortua est. t descendit ad inferos. Orpheus ita dulciter co ram dijs infernalibus cum lyra cantauit: q proserpina dea infernoꝝ ei vxorē eru dicem concessit. tali pacto: q si retro se respiceret: eam statim pderet t ad inferos rediret. t quia eundo t incedendo retro se aspexit. ideo ipsa redijt ad inferos. quā nunq recuperare potuit. ¶ Veritas hystorica fuit (vt dicunt) Orpheus fuit homo eloquens t discretus: ita vt homines passim per agros bestiarū more vagātes ad ciuilita tē t vite honestatē redigerent. Cōformiter ad sniam Tullij in pheinio ve teris rhetorice. vbi recōmendat facultas oratoria. ¶ Jstam fabulā exponunt glo se cōes. Per orpheū intelligendo eloquentiā. per erudicem mentis discretionē et sapientiā. q̄ est amica t vxor eloquentie (inquiēte Ciceronе vbi nuper allegabat. Ad me quidē diu cogitante t̄c. Jdeo ipse hanc potissimā sententiā dicit) Et existi mauit sapientiā sine eloquentia parū pdesse ciuitatibus. eloquentiā vero sine sapi entia nimirum obesse plerūq. prodesse nunq. Jsta discretio lesa est a serpēte t de trusa ad inferos: quādo deditur terrenis t ambitioni t talibus. Et sepe (vt ait hie ronymus) imprudentes t idiote t simplices celum rapiunt. nos autē cū literis nr̄is ad inferna demergimur. ¶ Jsta erudices q orationes t instructiōes orphei reuo cata erat ad viā salutis. sed reincidit t recidiuauit in pctā priora. t sicut canis re dijt ad vomitū. ideo perpetuo in inferno tenebitur. ¶ Vel orpheus pōt significare rationem. cuius comes est erudice. i. sensualitas voluptatibus dedita. quam nitit retrahere ratio (que semper remurmurat) sicut pt̄z de synderesi superiori illa por tione rationis que nunq extinguitur (vt dicunt theologi) Reuocat aūt sensualitas a vicijs per dulcedinē predicationū t p lecturam scripturarū. sed homo ipse nimis sensualitati obediens t pmittēs rationē (que dña esse debuerat) ancillari. ad infer num iterū descēdit. quādo vires inferiores nō plene obediunt superioribꝫ. t in tali differentia viriū t rebellione dñabitur sine redemptione. Jsta est explanatio glose cōis. ¶ Vltra ista dico q orpheus est xp̄s filius solis. i. dei patris. vxor eius et amis ca est humana natura (quam deus dilexit) t eam serpens. i. diabolus tentauit et peccare fecit. vt vtum est prius in illo textu. Jncola primus homo t̄c. Et ita oēs descenderunt ad inferos ante passionem xp̄i. Sed idem xp̄s misertus amice sue humane nature (quam creauerat t participem sue glorie cōstituerat) eam ab infe ris liberauit. tali tn̄ pacto q si peccaret ad infernum descenderet a quo nunq̄ libe raretur. ¶ Consequenter redeundo ad primā partē textus. sciendū est q postea or pheus continebat omēs mulieres t ascendit quēdam montem vbi dulcissime cū lyra sua resonabat. adeo vt arbores venirent ad audiendum melodiam illius car minis. t stabāt per ordinem iuxta ipm. ita etiā saxa lapides. aues. lepores. t talia. ¶ Jste orpheus est doctor sanctus vel predicator iustus qui de inferno. i. de mun

do venit ad acumen montis ad cõtemplationẽ dei. ⁊ lecturã scripturarum sua sancta predicatione ⁊ vita petrõs lapideos ⁊ induratos ⁊ erectos ꝑ superbiã conuertit ad penitentiã ⁊ vitã rectam. Contingit aũt qñq; ꝙ quia iste vir fugit mulieres ⁊ palã viciosos earum mores predicat. ideo oditur ab eis. et qñq; occidit̃ vel aliter grauatur. sicut dicit Ouidius. ꝙ mulieres orpheum finaliter occiderunt. ¶ Construe. Omni. i. ille arbores. certauere. i. certauerunt. sequi orphea. i. orpheũ (accusatiuus grecus est. iuxta illud Alexandri. Cũ tenet eus rectus aliqñ fit per a quartus) modulantem. i. cũ modulis musicis disponẽtem. ⁊ canentẽ. odas. i. notabulas (⁊ inde ỽr melodia. ⁊ inde etiam ỽr odo ꝓprium nomẽ. qr odores sunt alacres. leti hylares. ⁊ gaudentes. vel ỽr odo quasi odorem dans oĩbus. ꝑ ethimologiã. Et est odo nomen ꝑfectissimũ propter duplicẽ figurã sphericã. q̃ inter figuras geometrales est perfectissima sicut declarari solet circa primum de çelo. vbi tractat̃ materia de sphericitate celi. vnde o est littera spherica significans ꝑfectionẽ ⁊ in hoc nomine bis ponitur. ad denotandum maiorem ꝑfectionem odonis. Uel ethemologisat̃ odo quasi oĩa dans oĩbus propter eius liberalitatẽ magnificentissimã ⁊ largitatẽ. Uel ỽr quasi demonẽ opprimens ꝑ constantiã ⁊ virtutẽ. vel ethimologisat̃ quasi oẽ diuinũ obtinens. quasi ipe sit de numero electoꝝ ⁊ predestinatoꝝ. Uel ỽr odo ab odore virtutũ ⁊ honestate vite. Odas ergo carminis. i. cantilene. Et est carmen equiuocum. vt ponit ebrardus. Carmen dictamẽ t̃. ꝑ siluas. i. ꝑ nemora. Et ỽr a fleco fles (⁊ hoc dico) frondibus. i. foliis seu ramis. demissis. i. deorsum missis ⁊ depressis. proserpina. illa dea. vxor plutonis. iussit. i. precepit ⁊ permisit. crudicem. i. illã mulierẽ. reddi. i. orpheo restitui. cõditione graui. iam declarata. Et hoc dico. illis motis. i. commotis. per dulcedinem cantus ⁊ melodie. qui tenent. i. obtinent ⁊ inhabitant. regna. tenebrosa ⁊ opaca. acherontis. i. inferni. Acheron ỽr ab a qõ est sine. ⁊ chere salus. quasi sine salute.

Ne regis corpus vexaret predo malignus
Chordarum musa puer adiuuit cytharista
Cuius erat studium pelles tondere bidentum
Temporis articulo successit dextera sceptro.

¶ In hac parte ponit alithia hystoriã. vbi incipit narrare gesta aliarum duarꝝ etatum. Et diuidit̃ in duas partes principales. Primo agitur de quarta etate in tẽpore regum. Scõo de quinta. scda ibi. Inscius esse. Itẽ primo ponũt hystorie regũ qñ vnus regnabat super totũ populũ. Scõo qñ regnum diuisum est ꝓpter peccata salomonis. scda ibi. Nubes ethereas. Item prima in duas. Primo de duobus primis agitur. Scõo de tertio. scda ibi. Omnipotens ithide. ¶ In prima parte dicit sic. Dauid cytharista impediebat melodia chordarum. ne diabolus vexaret corpus sanlis. Dicit preterea ꝙ studium dauid erat in tonsione ouium: sed statim post effectus est rex. ¶ Presens hystoria originaliter scribitur primi. Regum. xvi. capitulo. Et posita in precedentibus expedite sunt materie librorum Numeri ⁊ Iudicum. ⁊ explanando primam partẽ nostri textus. sciendũ est ꝙ israelitis primꝰ rex fuit dictus saul. qui ex mandato dñi quandam ciuitatem destruxit. Illi aũt deus inhibuerat ne aurum aut alia bona. ab ea secum ferret. sed ipse captus auri pulchritudine. ipsum secum asportauit. Unde tratus deus ab ipso spiritũsanctũ retraxit. ⁊ cum spiritu maligno vexari permisit. Et vt ỽr in fine istius capli. ad propositũ

textus. qñcz spūs malignus arripiebat saul. Dauid aūt tollebat cytharā ⁊ percutiebat eā manu sua: ⁊ refocillabatur saul ⁊ leuius habebatur. ab eo eñ recedebat spūs malignus. ¶ Saul põt significare oēs homes mortales. q̄ cupiditate et ambitione temporalium bonoꝝ. detenti a spū maligno. ſ. a diabolo agunt. et in oia facinora eoꝝ animus impellitur. Dauid eñ significat xp̄m. q̄ interpretat manu fortis ⁊ aspectu desiderabilis. q̄ ipsos homes ab erroneo calle. virtutum tramitez dirigit. ⁊ sic demonem impedit ne noceat homibus p̄ suas versutias ⁊ tentationes. ¶ Circa istam particulam ad videndū modū in quo spūs iste malus cessabat. ⁊ animꝰ saulis ista musicali armonia recreabatur. Sciendū est aliqualiter speculatiuā ingrediendo q̄ oēs sensus nri ex p̄ceptione firma obiecti tēpetari soluūtur in dilectatiōe vt ptz per experientiā. Et inter voluptates (q̄ animis nris ⁊ sensibus ingeruntur) nulla est purior aut nature conuenientior aut iocundior q̄ illa quā auditus defert in mentē. Et ob hoc oēs pythagorici ⁊ platonici dixerunt oēm cōpaginē nri corporis ⁊ nostri animi esse coniunctam ⁊ cōpositam quadā coaptiōe ⁊ armonia musicali. Et ita sentit Boecius: dicens. Corporis status eisdē quodammodo p̄portiōibꝰ videtur esse compositus. quibus modulationes armonice in arte musica copulari demonstrantur. Et Aristoteles etiam in. viij. politicoꝝ attribuit maximam efficaciā vim ⁊ potentiā arti musice. Vnde in olympiadibus Iouis sacerdotes confluentium ad sacra mortalium. quosdam sub frigij modi sono incitatos reuocata interius vi sensuum rapiebant. ita vt sopito exteriori tumultu profunditas nonnunq̄ veritates attingerent. Vnde pythagoras mitigauit. demulsit. ⁊ ad rationem adduxit vel eduxit quēdam adolescentem quasi furentē. ⁊ volentem comburere domū coriualis sui. propter meretricē quādam: sed ita graui tactu spōte succinuit pythagoras q̄ eum retraxit. Videmus eñ ad experientiam q̄ sonos turbarum obsessos a demone adduci a perturbatione animi ad statum quietum. Ex q̄bus satis probabiliter ⁊ verisimiliter concludi potest q̄ sono dulci cytharę animꝰ istius saulis potuit mulceri quamuis illud attribui possit diuine dispositioni et permissioni.

¶ Circa secundam particulam istius textus sciendum est q̄ de successione dauid in regnum habetur. ij. Regū primo. vbi primus. Dauid manifestatur per quēdam iuuenem mors saul ⁊ ionathe filij eius. ⁊ mestitia quam concepit dauid. Et in capīo scdo scribitur qualiter vnctus est Dauid in regem super domum iuda. Et in tertio capīo agitur de dauid. qui etiam regnauit super domū iuda in ebron. ⁊ composuit fedus cum abner principe exercitus Saul. q̄ traderet regnum saul in manu eius. ¶ Per dauid intelligimus xp̄m. qui interfecit Goliam. i. diabolus. ⁊ portas inferni confregit. ⁊ contra philistinos. i. iudeos ⁊ infideles predicauit. ¶ Construe. p̄uer. scz dauid. cytharista. i. ludens cum cythara. adiuuit musa. i. musica scientia. chordarum. i. fidelium musicalium. ne predo malignus. scz diabolus. qui male animā nostram a virtutibus depredatur. vexaret. i. fatigaret. corpus regis. i. saulis. cui. scz dauid studium. i. exercitium ⁊ labor erat. tondere (scđe coniugationis est. et significat crines remouere ⁊ abradere) pelles bidentium. i. ouiū. (Vnde dicit catholicon. bidens est quoddam instrumentum rusticorū bifurcatū propter duos dentes. Et quando est femininj generis est ouis a duobus dentibus: qui prominent ⁊ cum quibus fertur nasci. ⁊ est generis incerti (dextera. ipsius dauid. succesſit scz ptro. i. virge regali ⁊ domino regis saulis. articulo. i. in breui spacio temporis.

¶ Hec historia habet claram cōuenientiā et dependentiā cū fabula precedenti q̄ cytharam orphei ex vna. ⁊ dauid ex altera partibus.

Herbaq; succos tractant silennius heros.
Arte potēs tali vt credas cuncta fateri.
Exortes lucis virga reuocauit ab vmbris.
Quem natū mage lactauit māma nouerce.

¶Hic pseustis pro libito suo incipit facere aliā narrationē dicens q; mercurius tractabat succos herbarum ⁊ ab inferis alas cū virga sua reuocabat. tantam enim habuit artem vt illa faceret. Dicit vltimo q; ipse a iunone nouerca sua fuit nutritus lacte proprie. q; uis esset filius maie athlantis. Mercurius semp in poetis introducitur vt iouis nūcius. vt ptz in primo methaṁ. in fabula de yo. ⁊ a virg. iiij. eneyd. clare. vbi iupiter mandauit ei ⁊ p̄cepit venire ad eneā morantē cū dydone. ¶Declarando textū latius sciēdum est q; iupiter multos habuit filios sicut vbiq; ponunt poete. quorum vnus fuit mercurius quē iuno tm̄ dilexit q; etiā lacte ꝓprio ip̄m enutriuit. ⁊ se semper illi beniuolētiā prebuit. Iste erat discretus valde in arte medicinali ⁊ habuit virgam appellatā caduceā. vñ dicebat caduciser. qz in parte tacta per eā viuificabat. ⁊ in parte mortificabat ⁊ suscitabat mortuos ⁊ ad vitam de inferis reducebat. Fuit aūt filius maie athlantis q; p gorgonē a perseo in montem cōuersus fuit. ⁊ optime describit Virg. in. iiij. eneyd. Hāq; volens apicē ⁊ latera ardua cernit. Athlantis duri celum q; vertice fulsit. ¶Physice exponēdo pōt dici q; iupiter est aer superior iuno inferior. mercurius est mētis curr⁹. scz sermo humanus. ⁊ dr filius iouis. quia q; hunc recōsiliamur supbis. hūc lactauit iuno vberibus suis. qz cū loqmur attrahimus aerē inferiorem. quo attracto aspiram⁹. ⁊ mētis cōceptum exprimimus. vt ptz ex primo de aia. vbi dr q; vox est son⁹ aeris respirati ad arteriā vocalē p̄cussu cū imaginatione significandi. ideo dr in p̄cipio sumularum logicaliū. q; vox est sonus ab ore alicuius ꝓlatus naturalib⁹ instrumētis formatus. ¶Vñ aūt hic de mercurio agitur. ī eius descriptionem videamus. fm̄ Fulgentium. ¶Pingit aūt vt hō habens alas in talis. caput caninū. in manib⁹ virgam sontiferā circundatā serpētibus. ⁊ gladiū curuū dictū harpe. ⁊ hns fistulam in ore ⁊ galerum in capite vel galeā. sibi consecratur gallus. ex altera pte erat argus occisus. Iste est deus mercator. ⁊ ideo dr mercuri⁹ quasi mercātiū kyrios. i. dns. Et etiā deus furtorum. ⁊ de viro in feminā se mutabat. ⁊ nigra cādida pro libito faciebat. Astrologi dicunt mercurium esse planetā. de se beniuolū. ⁊ est nūci⁹ iouis. quia velociter facit cursum vel motū suū. ⁊ ī dr mercator. dns. qz ipe dr deus eloquentie. mercatores aūt indigent multa eloquentia. ⁊ nati in constellatiōe ei⁹ sunt eloquentes. ¶Mercurius significare pōt quēlibet bonū prelatū ⁊ superiorē q; est custos gregis dñici. ideo. hz caput canīnū eripiēs aues a faucibus luporū infernalium. hz alas cōtemplatiōis. de qbus dicit Boeci⁹. Sunt eteīn penne volucres ⁊c. Talis habere dz virgā pudētie ⁊ correctionis gladiū seueritatis ⁊ iusticie. fistulā eloquentie spūalis. dz eīn hre rhetoricā diuinam. de qua pulchre more suo tractat dns Guillermus parisien. in suo tractatu de rhetorica diuina. Debet esse vigil ⁊ diligens ad modū galli. iuxta illum hymnū. Ales diei nuncius ⁊c. ¶Iste est dev mercatorum inquantū mercādo lucrat aias deo. ⁊ furat dyabolo pctōres. ⁊ dz hre modo rigorem viri. modo suauitatē ⁊ benignitatē mulieb⁹ fm̄ diuersas tp̄is ⁊ negocij circūstantias. Talis occidit argū. i. diabolū vel quēlibet deprauatū. Aliter significare posset sapientes huius mundi ⁊ aduocatos. vtilitatē ꝓpriam siue priuatam

Exortes Mercurius

vtilitati ⁊ publici preferentes. sed istud causa breuitatis omitto. ¶ Cōstrue. heros heroys ꝺr vir fortis. probus. strennus) silēnius. s. mercurius sic dictus a sillennio monte in quo colitur. vel ꝺr a sillendo. i. mouendo. qz de sūmo celo ad terras mouet ideo ꝺr interpres diuitum) tractans. i. tractando disponēs. succos. i. aquas. humores vel liquores herbarum conficiendo medicinas. reuocat. i. liberauit ⁊ retraxit exortes. i. alias expertes (Exors ꝑm catholicon ꝺr ab ex ⁊ sors. i. extra sortem posit⁹ vt Sapie. iij. Nemo nostrum sit exors luxurie vestre. i. alienus vel extra sortem. luxus. i. claritatis. ab vmbris. i. ab inferis (vmbre proprie dñr aie vagātes adhuc circa sepulchra ꝑm paganorum quorundam erroneam opinionem) virga. i. cum virga mercurius dico. potens. i. doctus ⁊ instructꝰ tali arte medicine. vt credas alia. cuncta fateri. i. confiteri (simplex pro composito illum ita esse potentez in illa arte) quem. scz mercurii. natum. i. filium (hic natus nomen est ⁊ regit genitiuum. aliqñ reperitur participium vt a Virgilio primo eneyō. Nate dea ⁊c) maie. i. illius mulieris filie athlantis. de quo superius aliqd dictum est. mammam nouerce (ꝺr quasi nouos arcens. vel ꝺr a nocendo. nouerca eius erat iuno) lactauit. i. sibi lac ministrauit ⁊ prebuit. Et hec de hac parte dicta sufficiant.

Salomon

Omnipotens ithide poscenti dona sophie
Annuit intantum nature vincat vt vsum
Preditus ingenio decorauit menia templo
Confectum gazis euertit amor mulieris.

¶ Hic alithia cōsequenter subiungit historiā suam. ⁊ dicit breuiter sic. Deus omnipotens salomoni concessit magna ⁊ egregia dona sapientie. ⁊ idē salomō templū construxit. Ipse aūt sapiens ⁊ diuitijs abundans p amorē vnius mulieris submersus ⁊ deceptus fuit. ¶ Iste textus hz tres particulas. ¶ Prima tractat de sapientia salomonis. de quo habetur. iij. regum. iij. cap̄. vbi ꝺr q̄ confirmatū est regnū in manu salomonis filij dauid. ⁊ accepit filiā pharaonis. ⁊ non erat edificatū templū dñi vsq; in diem illum. Et dum immolaret salomon in gabaon vbi erat excelsum maximū ⁊ obtulit mille hostias in holocaustum. apparuit dñs salomoni p somnum noctis dicens. Postula quid vis vt dem tibi. Et dixit salomon. Dabis dñe si placet seruo tuo mihi cor docile vt possit iudicare populū. ⁊ discernere inter bonum et malum Et dixit dñs. Quia sapientiam ⁊ nō aliud postulasti. ideo eris sapiens ⁊ intelligēs intantum vt nullus ante te similis fuerit tui. ⁊ nullus post te surrecturus sit. etiam similis sit tui. Et statim in eodem capīo ponit historia de iudicio salomōis qñ duabus mulieribus pro filio litigantibus dixit. Afferte mihi gladiū ⁊ diuidite infantē vnū ⁊c. Et illam historiā tangebat romanus ille papa Gregorius. xij. prius dictꝰ proprio noīe angelus cozarius in litteris ad montmentum bulle dño Benedicto. xij. missis. ¶ Hic principes clare introducunt ad sapientiā ⁊ prudentiā pre oībus aliis exquirendam. sine qua impossibile erat ipsos regnare bene. Hñ Egidius romanus in scda parte primi libri de regimine pricipum. cap̄o. vij. ostendit q decet reges ⁊ principes esse prudentes. Et causa est. quia sine prudentia non est rex fm veritatem: sed noīe tantū. Scdo sine prudentia de facili vertit in tyrannum. Tertio sine ipsa non pōt naturaliter dñari. ¶ Primū sic ptz. Rex est nomē officij vel dignitatis. est enī regis offiū vt suā gentem regat ⁊ dirigat in debitū finē. et hoc fit p prudentiam. Hñ ꝺr. vi. ethicoz q illos estimamus esse prudentes q sibi ⁊ alijs pos

sunt bona speculari ⁊ prouidere. Est ergo quidam oculus quo bonum ⁊ debitus finis conspicit. qui ergo hoc oculo caret nō sufficienter videre potest ipsum bonum. nec finem. igit̄ ꝓpositione. ⁊ sic talis carens prudentia magis est signum regis ꝙ sit rex. sicut denarius ereus vel plumbeus est signum aliqñ mille librarꝝ. Alia duo ꝓportionabiliter declarat Scōa particula nostri textus agit qualiter salomon edificauit templū dñi. ⁊ illud originaliter scribitur. iij. Regum. vi. capło. vbi dr ꝙ domus quem edificauit rex salomon habebat. xl. cubitos ex longitudine ⁊ alta ꝓportionabiliter. ⁊ ponit ibi ⁊ sequit. Edificauit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis. ⁊ cōsequenter describit oraculū. ⁊ dr cōsequēter ꝙ oia cooperuit laminis aureis opere quadro ad regulā. ⁊ ibi mirandū ⁊ pulchrum artificium describitur. cuius expositio remittitur omnino ad doctores theologos ⁊ ad sacros doctores. Ex hac particula clare ptz ꝙ decet reges ⁊ principes esse magnificos. sicut tāgit idem Egidius. c. xx. parte allegata vbi dicit. Tangit phūs. iij. ethi. sex proprietates parui fici que si inessent regibus maxime derogarent regie maiestati. Prima proprietas est. ꝙ circa oia deficit. quis esse parificū est facere parua ⁊ derectius. Scōa eius proprietas est si contingat etiā parificū magna expendere ꝓ paruo ꝙdit magnum bonum. Tertia est q̄cunq; facit tardans facit. Quarta est parificus habet mentionē principaliter quō paruos sumptus faciat. Quinta est ꝙ semꝙ expendit cum tristicia ⁊ dolore. Sexta est ꝙ cū ipse nihil faciat videt et semꝙ ꝙ agat maiora ꝙ debeat. ¶ Ex q̄bus ptz ꝙ decet principē esse magnificū in cōstructione castrorū ecclesiarꝝ. ciuitatum ⁊ collegiorꝝ. Summe tñ cauere dz ne hoc faciat de rapina subditorum ne dicat sibi. Congeries lapidū varijs ꝓstructa rapinis. Corruet. aut alter raptor habebit eam. ¶ In tertia particula textus presentis agitur qualiter salomon per amorē mulierū fuit euersus. ⁊ de hoc originaliter. iij. regū. xi. capło. vbi dicit ꝙ amauit salomon mulieres ⁊ alienigenas multas. cum tñ dixisset deus. Nō ingrediemini ad eas: nec ingredientur ad vos. certissime enim aduertent corda vestra vt sequamini deos earum. Et habebat salomon multas vxores. ⁊. ccc. concubinas. Cūq; senex esset depranatum est cor eius per eas. ⁊ adorauit deos alienos. Que videns deus dixit. ꝙ habuisti hoc apud te scindam regnū tuum. ⁊ dabo illud seruo tuo, veruntamen in diebus tuis non faciam propter dauid patrem tuum. sed de manu filij tui scindam illud. ⁊ dabo illi tribū vnam propter dauid seruum meū et hierusalem quam elegi. ¶ Allegorice exponitur sic. Dauid vir fortis non edificauit templū. sed salomon. i. xp̄s rex pacificus construxit templum. scz ventrē gloriose virginis marie. finaliter xp̄s propter ecclesiam passus est mortem. ⁊ sic quasi seipsum abnegauit ⁊ factus patri obediens vsq; ad mortem: mortem autem crucis Ex hac parte clare apparet ꝙ pernicioſum est nimis adherere mulieri. Propter quo videatur idem Egidius in. iij. parte cap̄. ij. vbi dicit ꝙ mores iuuenum vituperales sunt sex modis. Primo vt dicitur. ij. rhetorice. Juuenes sunt passionum insecutui. et maxime insequuntur concupiscentias circa corpus. sunt enim incontinentes et insecutores venereorum actuum. et magis reguntur passione ꝙ ratione. Secundo sunt de facili vertibiles. Tertio sunt nimis crediti. Quarto sunt contumelioſi. Quinto sunt mendaces omnino quodāmodo pertinaciter adherentes. Sexto in actionibus non habent modum: sed omnia faciunt ⁊ in excessu. contra documentum comici in andria. Nunq; arbitror apprime in vita esse vtile vt ne qd nimis. ¶ Et ideo ꝙ oppositū habēt sex alie iuuenū bone cōditiones. quas iste doctor enumerat in primo cap̄. quarte partis. Primo enim iuuenes sunt liberales. Scōo

sunt animosi ⁊ bone spei. Tertio magnanimi. Quarto non sunt male moti. Quinto de facili miserentur. Sexto sunt verecundi ⁊ erubescitiui. Et ista etiam tanguntur. ij. rhetorice. Ultimo circa istū textum sciēdū est q̄ salomon multa habuit nois sicut solet notari. ⁊ aperte ꝺr ⁊ declarat circa initia librorꝫ biblie. quos ipse composuit. scz sapientie. parabolarꝫ. ecclesiastes. canticorꝫ. vt apparet per hecmetra. Ibi da pacificus salomon simul ecclesiastes. Appellant doctum quattuor ista virum. ¶ Construe Dipotens. scz deus. annuit cōcessit. itpide. i. salomoni (⁊ interpretatur discretus) poscenti. requirenti. dona sophie. i. sapientie (grecum nomen est intātū vt vincat vsum nature. quia nō est visum nec auditū q̄ aliqs hꝫet naturaliter tantam sapientiā) isto dico. preditus (de predor aris. predatus. i. diues effectus (. ingenio. i. ingenij sapientia (scōa breuis. i. honorauit. ⁊ ꝺr de decus decoris) menia id est muros (caret singulari numero. ⁊ declinat menia ntū. nibus.) templo (⁊ ꝺr a templor. nō est in vsu) amor. s. inordinatus. mulieris (mulier ꝺr quasi mulier. vel quasi mulcēs herū. de qua hieron. cōtra iouinianū. Pulchra facile adamatur. quod plures amant difficile custodit molestū est possidere. qō nemo hꝫe dignat. minore th miseria deformis mulier hꝫ q̄ formosa seruat. de qua Esopus. Femina femineuz nil bene finit opus.) euertit. i. effrenauit. destruxit eū. cōfectū. i. repletū. simul facrū. gazis. i. diuitijs. ¶ Historia cōuenit cum fabula priori. qz sicut ibi vsum est de mercurio. de quo dictū est. Arte potens tali ⁊c. ita hic de salomone dicit. Matura vincat vt vsum. Et ibi de iunone bona nouerca. hic aūt de muliere pessima.

Gnosia cum raros quateret dodona racemos.
Mater larga ceres miserata fame pereuntes.
Tritholomū mundo misit serpente ministro.
Qui primū terre speciem monstrauit ariste.

¶ Hic consequenter pseustis reincipit ꝓ libito tangens talē fabulā. Quodam tpe quo dodana sylua crethensis producebat paucos fructus. Ceres mater larga. humani generis miserta. instruxit tritholomū in agricultura. qui primus ministrāte serpēte. hoibus modū colendi agros pro frugibus edocuit. Presens historia scribitur ab Ouidio circa finem. vi. methaṁ. vbi dicit q̄ Ceres irata de amissione filie sue proserpine. misit sterilitatē per totam terrā. postq̄ aūt filiā reperisset. misit tritholomū in curru q̄ trahebat a serpentibus. ⁊ ꝓ istū ceres dedit semis et fruges toti mundo. dum aūt iste venisset ad domū Lynci regis. voluit eū occidere lyncus sed ipse per cererē mutatus est in lyncē. quia suā militē occidere parauerat. ¶ Veritas historica vt dicunt fuit q̄ ceres fuit dña ditissima. q̄ tpe cuiusdā famis acerbe per tritholomū procuratorē suum vendi iussit frumenta in diuersis partib⁹ orbis. ¶ Ista fabula exponitur. Ceres est deus pater. tritholomus est xp̄s. vel filius dei incarnatus. qui seminauit legem semē fidei nostre fructuosum. filia cereris est aia humana. q̄ ꝓ petm̄ ⁊ preuaricationē ꝓthoplasti rapta erat. Lyncus est populus iudeorꝫ. q̄ effectus est obstinatus ⁊ bestialis. ¶ Aliter Ceres est xp̄s. qui postq̄ filiam suam aiam. de penetralibus plutonis. i. diaboli liberasset. etiā totū mūdum consequēter post resurrectionē ⁊ ascensionē suā recreauit ꝓ semina euāgelij publicata per tritholomū. hoc est ꝓ discipulos suos. qz in oēm terrā exiuit sonus eorum. ¶ Aduertendū est cōformiter ad textū. q̄ in prima etate hoies vescebantur glande ⁊ fructibus naturaliter in sylvis ⁊ agris sine cultura crescentibus. vt dicit Boeci⁹

v. de ꝓlo. phie. Felix nimiū prior etas contenta fidelibus aruis. nec inerti perdita luxu. facile q̄ lera solebat ieiunia solvere glande. Tales fructus maxime abundanter crescebant in dodona. que semel sterilis fuit. Ceres autem querens filiam suam. instruxit tritholomum filium cuiusdaz hois. i cuius domo recepta fuit. agriculturam. habebat autem iste currū cereris tractum a serpentibus. q̄ ꝰ veritatē tritholomus erat homo astutus et prudens. ¶ Physice ceres potest significare vim naturalem ꝓductiuam rerum ꝙ calorem ⁊ humorem. cuius filius ꝺr ꝓserpina. q̄si prope terram serpens. qz in celo luna est inferior planeta. q̄ dñat supra humida. et ea non vigente in rebus fit sterilitas. qz deficiente humore fructꝰ nō pullulāt. ¶ Construe. Cum dodona. illa sylua. quasi vana dona. gnosia (adiectiuum est. gnosiꝰ sius. i. cretensis. a ciuitate illius patrie sic dicta) quateret. i. produceret et emitteret (vñ quateret significat cōmouere. ꝓcutere. ꝓcutere. vexare. ⁊ hz composita concutio. ꝓcutio. icutio. discutio. vt dicit catholicon) racemos raros. i. paucos fructus (⁊ hic nomen speciei sumitur ꝓ nomine generis) ceres. illa dea frugum. q̄si creās res mater larga miserata (de miseror aris. et non de misereor eris) hoies supplere euntes fame (hec fames mis) misit mūdo (ꝺr a mundando ꝙ ātifrasim. qz mundus non mundat: sed magis polluit. ergo q̄ manet in mundo quō mundꝰ erit) tritholomū. illū virum. ⁊ hoc dico serpente quodaz ministro. i. ministrante sibi. q̄. scz. tritholomus. monstrauit (sine de. ⁊ tunc textus est speciem ⁊ non spem. si aūt textꝰ sic demonstrauit. tūc dicet spem monosylabū) primum. spem vel speciē aristę. i. frugum bladi vel segetis (⁊ ꝺr de areo ares) terre. i. terrnis hominibus.

Dodona

Nubes ethereas precibus obstruxit helyas.
Gramina nulla super madidus stillaret vt imber.
Pulsus humo patria bibit a torrente propheta.
Suffecit pastus quem detulit assecla coruus.

¶ In hac parte altithis incipit ponere historiaz de populo israel quando regnū eoz fuit diuisum propter peccata populi. Et diuiditur in duas. ꝓmo ponit gesta tpe maloꝝ. scō tempore quorumdā bonoꝝ. ibi. Obcessum iosue. Item prima in tres. scā ibi. Effugium terre. tertia ibi. Addictꝰ morti. In prima parte ꝺr sic. Ad ꝑces helye nubes celi obstructe fuerunt. ita vt nullus humor caderet supra herbas terre propter quod ipse expulsus est a patria. et bibit de torrente. et comedit pastum sibi allatum per coruum. ¶ Hec historia hr̄. iij. Regū. xvij. Unde helyas homo dominus exorauit deum vt non plueret super terram annos tres et mēses sex. qz videbat iezabel reginam gentilem volentem cogere populum israel sacrificare idolis. postea aūt orauit amore ppli israeletici. q̄ peresit vt plueret ⁊ pluit. vnde ꝺr in capitulo allegato. ꝙ factum est verbum dñi ad helyam dicentē. Recede hinc ⁊ vade cōtra orientem. ⁊ abscondere in torrente charith q̄ est contra iordanem ⁊ ibidē torrente bibes. ⁊ ita fecit. Corui quoq deferebant ei carnes et panem. ⁊ siccato illo torrente iuxta mandatuz dñi. iuit in sarepetam sydoniorum. ⁊ibi a quadā vidua nutritꝰ est. Ex historia patet ꝙ efficax est oratio virituosi apud deuz. qz multū valet deprecatio iusti assidua. vt dicit beatus iacobus in epistola sua canonica. capitulo. v. vbi allegat hanc historiam. Est enī oratio quasi nuncia: quā ad deum ꝓ parte nostra mittimus. q̄ si fuerit iusta et honesta. ⁊ eam porrigam⁹ humiliter ⁊ deuote. exauditur qz vt dicit Aug⁹. in quodā sermone. Oratio si pura est. si casta fuerit celos penē.

helyas

Oratio

trans vacua non redibit. Et idem alibi. Oratio orãti est subsidiũ. dto sacrificiũ de; montibus autem est flagellũ. Et Ambrosius super psalmum dicit. Deficiunt oẽs nes leues. diffidentes. inutiles. seculis curis anxie. et rerum corporaliũ curis implicite. bonorũq; aũt operum fructibus infecunde. Item Cassio. super psalmũ. Oẽ fortenat cor. abstrahit et mundat a vicijs. subleuat ad celestia. reddit capacius et dignius ad accipienda dona spũalia. ¶ Jezabel significat diabolum q̃ hoies faciebat idolatrare. helyas autem est christus infrigẽs potestatem demonis. t aũ aduentũ xp̃i cessabat pluuia et ros predicationis dñi. q̃ helyas bibit de torrente in via ỹ in pss. hoc est q̃ xp̃s bibit de torrente in hac valle miserie. qz vere languores nostros passus est. t pro nobis mortuus est. Corui. hoc est peccatores ministrabãt xp̃o necessaria vite. Finaliter helyas delatus est in celum in curru igneo. s. post resurrectionem eius. vt aperit textus sequens. ¶ Construe. Helyas. ille prophetes. obstruxit. i. clausit. t pluere non passus fuit. nubes ethereas. i. aereas (qz fm veri phyloſophiam nubes sunt in aere. t sunt vapores humidi eleuati a corporibus humidis. vt ab aquis t talibus per calorem solis in aerem. scz in mediam regionem aeris Et istis nubibus coadunatis. tpe graues sunt t cadunt. t ex hoc causat pluuias sicut magis declarat sup prio metheororũ) p̃cib9 suis (hec est tertia species cessure q̃ ỹ post epimemeris. qz vltima de p̃cib9 breuis est: t hic producitur in principio quarti pedis) vt nullus imber (ỹ ab inebriando. i. fecundando terram. i. nulla aqua. null9 humor. nulla pluuia) stillaret. i. stillando caderet. super gramina. i. herbas (t hic prepositio postponitur suo casuali. per figuram que dicit anastrophe. qz per Virgilium. Transtra per et remos tc. Et vt dicit donat9. quãdo dicitur puberemus) prophetes. i. helyas (dicitur a procul. t fos faris) pulsus humo. i. a terra patria (adiectiuum est) bibit a torrente (t ỹ a torreo. i. voluo. vñ Ebrardus Torrens est veniens aqua ex nubibus liquefactis) pastus. i. cibus. nutrimentum (t ỹ de pasco scis) suffecit sibi. quez pastum coruus. illa suis. assecla. i. minister mãcius (Assecla fm catholicon dicitur de assequor queris. ser9 vel comes qui seq̃tur aliquem) detulit. i. sibi apportauit.

assecla

Gorgonis effigie mortalis vertitur yde
Nam qui viderunt quasi lapides diriguerũt
Bellorophon monstro cum palladis arte perẽpto
Comit equi pennas: & se dimisit in auras.

¶ Hic pseustis ponit aliam fabulam. t dicit q̃ mortales homines Rebant a gorgone ita vt qui eam viderent rigorem lapidis contraherent. Dicit ẽterea q̃ bellorophon monstro deuicto t pempto. p artẽ palladis. comit. i. ornat equũ suũ t volauit p aera. ¶ Sciendum est q̃ in hoc textu duplex p̃t esse lectura. Prima vt in istis quatuor versibus tantũmodo tractetur vna materia. scz de Perseo q̃ fugauit gorgonem. q̃ perseus alio nomine appellat bellorophon. vt inquũt. Scda lectura est vt in duobus primis versibus tangat fabula de Perseo t gorgone. in secundis de bellorophon. ¶ Aggrediendo ergo primam expositionẽ. hec fabula describitur ab Ouidio in. iiij. metham. circa finẽ. Gloſe cões grecismi super illo versu. In triuiis tribus poeticis. Gorgones tres monocule. q̃ fuere sorores dicunt. sic Phorcus q̃dam rex fuit q̃ habuit tres filias. scz medusam. curialem. t strẽuionem. q̃bus mortẽ suguentibus ipe reliquit regnum. Iste tres solum habebant oculũ t gorgones vo

cabantur. Meduſa autem oēs cernentes ſe mutabat in lapides. ſed miſſus eſt perſeus ad gorgonem interficiendam. ⁊ habebat arpem gladium mercurij: ⁊ ſcutum palladis criſtallinum. Unde meduſam auxilio ⁊ conſilio palladis interfecit. cui: cū arpe caput abſcinderet. ex ſanguine eius ortus eſt equus pegaſeus alatus. ¶ Ueritas hiſtorica fuit q phorcus rex tres filias habuit. illas. ſ. que habere; vnum oculum dicuntur. qō nihil aliud eſt: niſi q; ſucceſſerūt in regnū patris. et fere ipe tres vnicam ⁊ cōſimilem pulchitudinem habuerunt. vñ monocule nūcupāt. ¶ Dicūt cōſequenter ille gloſe ꝓ allegoria q phorcus. i. mentis grauitas quā timor ecmitatur habuit tres. filias. Stennio interpretat carnis debilitas. Euriale delata ꝓfūditas vel cogitatio fluctuans et inſtabilis. Meduſa obliuio deſperatio vel terror. q etiam ceca ꝺr. Cecus enim ꝺr ille quem cōmitāt ille tres ſoroes. Meduſa vero ſe intuentes in lapides cōmutabat. i. ille q habet tria vicia dur⁹ quaſi lapis efficit. ¶ Perſeus eſt homo virtuoſus. arpes mercurij eſt bona facundia. Clipeus palladis eſt ſapientia cum quibus vicit illa tria vicia. Per pegaſum equum alatum ⁊ diurnum illius bonam famam ꝓcedentem ab operationib⁹ virtuoſis intelligim⁹ q per totum mundū generaliter diuulgat. Dicunt autē gorgones quaſi terre cultrices ge enim eſt terra. orge cultura. Ex quibus apparet q ad ſuperandū hoſtes feroces non minus req̄runt ſapientia q̄ bellica arma. ¶ Ultra iſtis aliter pōt exponi hec fabla. Gorgones iſte ſunt aduocati q homines lapides. i. ſtupētes ⁊ admirātes eos reddūt q oēs habēt vnū oculū. hoc eſt vnū gen⁹ malicie ad extorquēdas pecunias. ⁊ iſtā oculum. i. ſenſum naturalem quē appellant. ⁊ iſtam prudētiā ⁊ ſapiētiam mūdi ſufert mors. ⁊ eos diuitiis ſine capite rationis. ⁊ ita moriunt ⁊ a perſeo vincuntur. Uel ꝓſeus eſt xp̄s natus de dane virgine gloriosa. Eñ dicit Fulgēſius. q perſeus occidit meduſam. i. ſtatū cū aliquis facit aliq̄ notabile factum ſtatim naſcitur equus volucris. ſ. fama publicās illud. quā famas pulcherrime deſcribit. Virgilius. iñ. eneñ. ⁊ ita te dicit. Fama malū quo non aliud velocius vllum Mobilitate viget: virēſq; acquirit eundo. Parua metu primo ⁊c. ¶ Circa alios duos verſus ſciendū eſt q aliter dicunt alij de inuentiōe pegaſi qui percuſſione ſui pedis fodit em in elichone monte muſarum fecit. Unde pretus vel preto rex libie duas vxores habuit. De prima puerum habuit ſagacitſſimum. pulcherrimum. fortiſſimum ⁊ generoſiſſimum. ⁊ dictus eſt bellorophon. Prima vxore mortua habuit ſecundam q iſtū puerum cōcupiuit. ⁊ q; ipſe ſibi obtemperare noluit. ideo erga maritū ſuū eū accuſauit. Quo audito pater decreuit eū mittendū ad quondā monſtrū ſicilie ſuperandum. ſ. chimeram q a parte ſuperiori erat leo. in medio hyrc⁹. ⁊ a parte inferiori ſerpens. Iſte iuuenis iſtud monſtrū ſuperauit: ⁊ pegaſum equum acquiſiuit. ¶ Ueritas hiſtorica fuit q in ſicilia erat quidam mons periculoſus. in cuius pede leones habitabant. in ſecūda hyrci ſilueſtres fortiſſimi. in tertia ſerpentes In hunc montem accuſatione nouerce ſue iſte puer miſſus eſt. ſed omnia euaſit ⁊ chimeram ſuperauit. ¶ Iſtud monſtrum poteſt ſignificare meretricē quamlibet. Iuxta illud. Omnis re vera meretrix eſt dicta chimera. Eſt leo pars prima. medius caper. anguis ad ima. Eſt leo per faſtus. caper fetidus. anguis ad eſtus ¶ Aliter iſte mons eſt iſte mundus qui habet tria genera ferarum. In primo gradu ſunt leones violenti raptores impij et ſuperbi. In ſecundo ſunt hyrci feroci et luxuriosi. In tertio ſunt ſerpentes et diuites oſtum et auari. Bellorophon autem. id eſt. chriſtus vel quilibet virtuoſus iſta ſuperat. et ſic mundum ſine periculo euadit Et hec fabula allegari poteſt contra malicias nouercarum. ¶ Cōſtruc. ꝺc (ꝺis

Fama

Bellorophon

Meretrix

cūt gloſe cōes. fuit regina quedam q̄ mutata fuit a meduſa. ſed ego illud numq̄ re-
perio et ego credo q̄ melius gloſetur ſic) ydē. i. forma (ꝛ eſt nomen grecum. ꝛ dedi-
natur. hec ydā ydos. ꝛ ydē ydea ꝛ ydos ꝛ aticydes) mortalis. ſ. humana. vertitur. i.
mutatur. effigie gorgonis. i. meduſe. nam pro quia. illi. qui viderunt illū. dirigue-
runt. i. rigidi facti fuerunt quaſi lapides. bellorophon. ille vir. comit. i. ornat. pē-
nas. i. crines equi ſui. ꝛ dimiſit ſe in auras. i. in aera ꝛ hoc dico. mōſtro pempto. i.
occiſo. cum arte palladis. illius dee (q̄ eſt dea ſapientie. Mōſtrū eſt vt dicūt phi na
turales. effectus veniens extra ſemper ꝛ frequenter cū diſpoſitiōib⁹ ſibi aut ſpeciei
ſue diſconuenientibus. Et pōt in genere venire quadrupliciter. Primo ex parte
materie in ſe. ꝛ hoc dupliciter. vel ꝓpter defectū vel ꝓpter abūdantiā. Scō mō ex
diſpoſitiōe ipſius materie. vt ſi ſit nimis ſicca ꝛ fluxibilis. ſic generat gnauus. et
ecōuerſo. Tertio ex continente materia. ſicut ſi matrix aliquo mō rūpat exit aliq̄
portio materie. ꝛ ſic hō fit gybboſus. Quarto mō ex ꝑte agēciū vel ſuperoꝝ vel par
ticularium. ꝛ de iſtis latius videatur in ſcō phyſicoꝝ circa finem.

Effugium terre iezabel obſtruxit helye
Cum diſtractus equis apparuit igneus axis
Flammea q̄ ne venit vatem quadriga leuauit.
Spiritus heredi geminatur amore magiſtri.

Hic alithia ſubiungit hiſtoriam ſuam q̄ dependet ab alia facta prius. Dicit ergo q̄
helye non eſt relictus locus p̄ quem effugere poſſet. ſed omnis impeditus fuit per
iezabel. Dicit viterius q̄ helyas fuit cum curru igneo ductus et eleuatus in celū.
Dicit finaliter q̄ ſpūs prophetiſandi quem habebat helyas: geminatus eſt in
diſſipulo ſuo helyſeo. ¶ Hec hiſtoria deſcribitur. iij. Regum. xix. Quantū ad pri-
mum verſum vbi dr. Nunciauit autem achab iezabel cta q̄ fecerat helyas. et quō
interfeciſſet oēs ꝓpheras baal gladio miſitq̄ nūciū ad elyam dicēs. Hec mihi faci
ant dij et hec addāt. niſi hac hora cras poſuero aiaz tuā ſicut aiazyni⁹ ex illis. Ti-
mēs q̄ helyas fugit venitq̄ ī berſabee iuda. ꝛ dimiſit ibi puerū ſuū ꝛ iuit ī deſer-
tū ꝛ petiuit a dño. Vſq̄ ſufficit mihi. tolle aiam meā. ꝛ placuit ſeſe ꝛ obdormiuit
in vmbra iuniperi. ꝛ ſibi apparuit angelus dñi. ꝛ ibi ꝓſequēter aperitur. ¶ Ex iſta
particula elicit ſynū documētum. ſ. q̄ nullus propter veritatem vel diuini cultus
vel fidei aſſertionem vel exaltationem ꝺz aliq̄ damnum incurrere. nec a poten-
tibus ꝺz quoquo mō affici viri litterati veritatem. ꝛ q̄d agendū ꝛ dicere ꝛ aſſerere
debēt. Sz ſunt aliqui cupitēs eos impedire ne veritatem dicāt. vel poſt eā dictā vo
lunt eos aliquo modo oppꝛimere. ꝛ hoc eſt vere tyrannizare. Permittantur ergo
libere loqui q̄cūq; ſm deum et iuſticiam dici debeant (ſaluo tamē ſemper honore
regio) Verumtamen vt dicit in ethicis. Si veritas ꝛ amicitia diſſentiant: veritas
eſt amicitie preferenda. Et malicia vel tyrannica condito iſtius regine iezabel in
hoc non eſt imitanda: ꝺz ſceleratiſſima reputanda. ¶ Circa aliam partem ſcendum
eſt q̄. iiij. Regum. ij. capitulo. habetur quomodo helyas cum diſcipulo ſuo degal
galis tranſiuit in bethel. de bethel in hiericō. ꝛ deinde in iordanē. et tulit helyas
pallium ſuum et inuoluit eum. et percuſſit aquas que diuiſe ſunt in vtramq; par-
tem: et tranſierunt ābo per ſiccū. Et dixit helyas ad helyſeū. Poſtula a me q̄d vis
vt faciam tibi antēq̄ tollar a te. Dixit helyſeus. Obſecro vt fiat ſpūs tuus duplex
in me. Et ecce currus igneus ꝛ equi ignei. Et aſcendit helyas per turbinē in celū.

et clamabat helyseus. ꝑ pater mi. pater mi. Et scidit vestimenta eius in duas pr̃tes. ⁊ elevauit pallū helye qđ ceciderat ei. ⁊ illo percussit aquas ⁊ non sunt divise Et dixit. Ubi est deus helye. Et itcrū ꝑcussit ⁊ divise sunt. ⁊ transiuit aquā. Videntes hoc filij ꝓphetaꝝ q̄ erant in hierico. dixerunt. Requieuit spūs helye super heliseum. ⁊ veniẽtes in occursum eius adorauerūt eū proni in terrā. ¶ Et cōsequenter tangitur qualiter misit sal in aquas: ⁊ dixit. Sanaui aquas has. ⁊ non erit vltra mors neq̄ sterilitas. Dicunt glose ꝙ iezabel. i. iudei vel synagoga. helyā. i. xp̃m. morti tradidit. q̄ xp̃s a morte resurgens in celos ascẽdit. Heliseus aũt deprecatus est. vt spūs helye in eo duplicaretur. i. anteq̄ ascenderet discipulis suis dedit spiritũ sanctū. vt in die penthecostes in igneis linguis. ¶ Aduertendum est ꝙ boni discipuli est optare vt magistri spūs in eo duplicet. i. debet diligenter laborare exercendo se in studio. vt possit maiorẽ scientie gradū in duplo attingere ⁊ hr̃e ꝙ fit ille quē habuit magister suus. Hoc autem fieri poterit vt de facultate oratoria dicit Licero. Arte imitatione ⁊ vsu vel exercitio. ¶ Lōstrue. Jezabel. illa regina (nomen est indeclinabile) obstruxit. i. clausit ⁊ impediuit. helye. isti sancto prophete. effugiū (ỽ de effugio gis. i. recessum vel fugam. vel locū per quem effugere vel euadere possit terre) cum axis (Axis est pars currus. ⁊ in tractatu de sphera dicitur linea trãsiẽs per centrum sphere applicans extremitates suas ad circū ferẽtiam. ⁊ vtraq̄ pars sphere ỽ axis sphere. Unde axis denotat volubilitatẽ circuli vel sphere circa ipm̃ qđ cōnotat dyameter. ⁊ in hoc est differentia inter ea) axis igneus. i. currus igneꝰ et sic hic esset synecdoche. distractus. i. diuersimode tractus. apparuit. helye. quadriga (ỽ de quatruor ⁊ iugum) flammea. quasi ignea q̄ venit de celo. leuauit. i. eleuauit. vatẽ. i. istū ꝓphetā (⁊ sic sumitur in bono significato) spūs ꝓphetie. geminatur. i. duplicat. heredi. s. helyseo. amore magistri sui. scz helye (magister ỽ a maiori statu. ¶ In istis duabus hystoriis est facilis comparatio. Primo largitas cereris. ⁊ sterilitas helye (vt dicunt glose) ꝑtum ad illam partem. Nubes ethereas ⁊c. Aliter dicit ꝙ sicut in illa fabula gnosia ⁊c. facta est mentio de bonorū abūdātia data a cerere. ita ibi. Nubes ⁊c. de bonoꝝ ⁊ pluuie carentia facta ab helya. Ista autem presens historia cōuenit cum precedenti fabula in hoc ꝙ sicut ꝓseus delatus est ꝑ auras cum pegaso equo. ita helyas in curru illo. ⁊ sicut gorgones iste erant mulieres peruerse. ita ista regina iezabel fuit pessima. Item sicut bellorophon habuit artẽ palladis. i. sapientiā. ita heliseus spūs magistri sui duplicatum.

Tithonum thalamis dignatus orora superbis.
Augendo vitam mutauit in vsq̄ cicadam
Extinctū troie sepeliuit mennona longe.
Annua cuius aues venerantur festa frequentes.

¶ In hac parte ꝓseustis pro libito incipit fabulari seu disputare. Et dicit ꝙ tithonius fuit maritus aurore. qui vitā suam tm̃ ꝓduxit donec in cicadā mutatus fuit. Dicit preterea ꝙ mennon filius aurore mortuus est in bello troiano et sepultus abea. cuius festa ab auibus annuatim celebrant. Hec fabula quantū ad primā partem tangitur in. iiij. eneyd. a Virg. vbi dicit. Tithoni croceū linquẽs aurora cubile ⁊c. vbi ptz ꝙ textus. est tithoni sine r. in prima syllaba. Fuit autem iste tithonꝰ frater laomedontis patris priami regis troianorum. ¶ Huius fabule veritas hystorica est ꝙ tithonus fuit rex potentissimus orientalẽ terre partẽ inhabitãs. ideo

Aurora

maritus ꝺr aurore. Aurora enim est hora matutina qua sol oritur. ⁊ dicit ab aura Est autem aura ventus dulcis q̃ tunc flare solet. mutatus est in cicadã aial parvulum garrulũ. qr in senectute sua more alioꝝ senũ fuit garrulus. iuxta illud Ouidij. O sola fortes garrulitate senes. Alie autem sunt ꝓprietates q̃ faciunt ad recõmẽdationẽ senectutis. videantur a tullio de senectute q̃ incipit. O tite. si quid ego adiuto curam ne leuasse ⁊c̃. ¶ Circa scõam pñtis textus particulã sciendum est q vi hꝰ. xiij. methamñ. vbi describit luctus aurore de morte mẽnonis. Et dicit Ouidi⁹. Luctibus est aurora suis intenta. ꝓiacꝫ nunc quocꝫ dat lachrymas ⁊ toto rorat in orbe. Et de mutatione mẽnonis in volucres dicit. Et primo similis volucri nũc vero volucres ⁊c̃. Unde mẽnon iste fuit ad troiã ⁊ ibidem interfect⁹ est. Ipse aũt a matre sua fuit i rethico promõtorio troiano sepultus. ⁊ aues singulis annis festa eius celebrare dꝭr. ¶ Veritas fuit q̃ mẽnon vir strennuus fuit occisus ⁊ ibi sepultus. ⁊ iuxta sepulchrũ eius solebant aues ꝯplurime nidificare. Dicitur aliter q̃ dũ sepeliebat mẽnon ⁊ fiebat ignis regalis astiterunt aues. quarum due ceciderunt in ignem ⁊ mater credidit. ideo filij aiam vel cineres transmutari in aues. ideo voluit q̃ ministri singulis annis illas duas aues sacrificarẽt ad honorem filij sui. Ex hac parte elicitur pie matris offiñ sepelientis filiũ suum defunctũ. ⁊ pie lachrymantis ⁊ gementis. ⁊ ofones ⁊ obsequia ꝓ ipso facientis ⁊c̃. ¶ Construe. Aurora illa regina. dignãs (ꝺr de dignor aris. i. dignãter accipiens thalamis suis. iuxta illud. Dic thalamũ ispõsi ⁊c̃) iuuenis. i. nobilis⁹ ⁊ põpose. tithonũ. illũ virũ mutauit cuꝫ augẽdo. i. ꝓtrahendo ⁊ ꝓducẽdo. vitã suã. in vsq̃ cicadã. i. in illud aial parvulum (qõ cantat ꝙ estatẽ totam in cauernulis terre. ꝙ qõ intelliguntur hoies ociosi ⁊ dediti lasciuijs ⁊ voluptatibus mundanis. nihil curantes nisi iocos ⁊ illecebras. Dicitur aũt cicada quasi cito cadens. i. moriẽs.) Aurora sepeliuit mẽnona. i. mẽnonã (actus est grecus) extinctũ. i. suffocatũ. interfectũ. occisum. Troie (nomen est ville et est dissyllabũ. ⁊ ꝺr a troie rege. ⁊ sita est in frigia. Et inde troius a um. dissyllabũ. ⁊ trojanus a. um. ⁊ tros trois. i. troianus. ⁊ troas dis. vel dos. i. materia troiana. Longe põtesse aduerbiũ qualitatis. vel nomẽ) longe. i. põpose. ample. magnifice. cuius mẽnonis festa annua. i. annuatim iterata (anes ꝺr ab anẽdo. i. cupiẽdo vel ab a qõ est sine ⁊ via) frequẽtes. i. frequentantes (nomen ꝓ participio) veneratur. i. honorat (verbũ est cõe. hic actiue vel transitiue positum.

Ezechias Isaias

Addictus morti faciem rigat imbre salubri.
Rex ezechias & fati distulit horas.
Ne dubitaret item se promeruisse salutem.
Lora sui cursus sol retroflexit anhelus.

¶ In hac parte ponit alithia suam recreationẽ. dicẽs q̃ ezechias rex morti adiudicatus flevit. ⁊ ipse mortis sue dilatauit siue dilatatũ fuit a deo. ⁊ ne dubitaret quin salutem ⁊ vite prolongationẽ meruisset. sol qui continue mouet ad motũ sphere deferentis cursum suũ reflexit ad oriũ. ¶ Preiens hystoria ꝺr originaliter. iiij. Regũ xx. vbi dicit. Egrotauit ezechias vsq̃ ad mortem. et venit ante eum Ysaias filius amos prophete. dixitq̃ ei. Hec dicit dñs deus. precipue domui tue. morieris enim et non vives. Qui conuertit facie suã ad parietẽ. ⁊ oravit dñm dicẽs. Obsecro dñe memẽto quomodo ambulaverim in veritate corã te. Fleuit itaq̃ fletu magno. Et factus est sermo dñi ad Ysaiã dicens. Reuertere ⁊ dic ezechie. Audiui ofonẽ tuam

ꝛ vidi lachrimam tuã. ꝛ ecce sanaui te. die tertio ascẽdes templũ dñi. ꝛ addã diebꝰ tuis quindecim annos. sed ꝛ de manu regis assyriorum liberabo te. ꝛ ciuitatẽ hãc ꝓtegã ꝛc. Et dixit ysayas. Afferte massam ficorꝫ. Quã cũ potuisset sup vlcus ciꝰ curatus est. Et dixit ysayas. Vis vt ascendat vmbra decez linels. an vt reuertatur totidem gradibus. At ait ezechias. Facile est vmbram crescere decẽ lineis. nec volo vt hoc fiat. sed vt reuertatur retrorsum decẽ gradibus. ꝛ ita factum est. Et illud sufficit ꝑ textuali expositione. Alia eiusdem capituli dimittunt tanꝯ impertinẽtia. vt pelus. ¶ Ezechias representat quẽlibet pctorem cui cõcedit deus spacium penitentie. intantum ꝙ etiã priora crimina ꝛ pcta põt ꝑ cõtritionẽ penitẽtiã ꝛ satisfactionem ꝙ confessionẽ emendare. dñs em nõ vult mortẽ pctoris. sed magis vt cõuertatur ꝛ viuat. Et hic aliqualiter tangi posset materia de confessione. in libello metrico. scz Penitens cito pctor ꝛc. ꝛ illa materia ad longum tractat. iij. Sñia ꝫ. Verumtamen ꝙ notari volo illud quod scribit Marci primo. Penitemini ꝛ credite euangelio ꝛc. ¶ Aliud documentum est hic. s. ꝙ multum valet oratio cũ fletu ꝛ amaritudine cordis. vt etiã talis oro impetret sanitatẽ corporalẽ. immo ꝛ vite prolongationem vltra periodum naturalẽ. vt hic. Ideo facta est illa ꝓsuetudo religiosa. qua pergrece ecclesias dei. beate marie. ꝛ aliorꝫ sctorꝫ ꝛ sctarum visitare solemus. dũmodo tñ intentio sit recta. ꝛ petitio rationi consona. ¶ Construe. Ezechias rex israelita. adductus. i. adiudicatus vel deputatus (ꝛ est textus melior ꝙ adductus per u) mortis. rigat (actiuũ est aut absolutũ) facit suam. imbre. i. aqua ꝛ lachrima. salubri. i. salutifero ꝛ vtili. ꝛ tpe distulit. i. prolongauit. horas fati. i. mortis sue. ꝛ ne ipe dubitaret se promeruisse. item. i. iterum (ꝛ aũt ꝓmereor de ꝑ ꝛ mereor) salutẽ. i. vite dilationẽ. immo. vt certe sciret sol (ꝛ quasi solus lucẽs. ꝛ est medius inter alios planetas. vt dicunt astrologi. sicut rex in medio regni) anhelus. i. festinus vel fatigatus vel velox cursus fierit retro lorum (lora est habena equi. hoc solum methaphorice ꝛ poetice attribuitur) sui cursus. i. motus. Iste versus est astrologicus quo ad sententiam. quia in eo tãgitur de sole. de motu eius. de retroflectione vel retrogradatione. ꝛ de quibus videatur in scõo de celo ꝛ mundo tract. de sphera. ¶ Ista hystoria cõuenit cum precedẽti narratiõe fabulosa vel poetica. in hoc ꝙ sicut titoni vita aucta est ꝛ in cicadam cõmutata est. ita vita ezechie. ꝛ sicut cõtra naturã est cineres mutari in aues. ita ꝙ sol retroflectatur ꝛ motu.

Excedit laudes hominum qui orimus agones
Instituit fieri sub vertice montis olympi
Ardua victrices obnubit laurea crines
Ducit pompa domum: sequitur confusio victum.

¶ In hac parte ꝓponit pfusius aliã hystoriam ꝓuocando alithiã. Et dicit ꝙ ille qui primus instituit agones. nõ põt sufficienter laudari ab hoibus: qz in illis coronabantur laurea ꝙ obtinebant triũphũ. ꝛ ducebant domũ cum põpa. ꝛ solẽnitate illi vero qui vincebant erant cõfusi. ¶ Ꝓpo illius textus elucidatiõe. est aduertendum ꝙ. vt dicunt glose cões. Hercules postꝙ a diuersis victoriis insignis in grecia redũsset. et iam confectus labore pariter ꝛ etate. quietam vitam ducere elegisset. iuxta olympum montem consedit. ꝛ ne hoies a virtute defficerent. inertẽꝙ consumerent vitam. diuersi generis ludos instituit. quos olympicos ab olympo monte vocauit. Nam alij cursu. alij luctatione. alij alijs pugnis inter se decertabant.

Agones ludi olympici

ꝛ q̃ legitime certasset ꝛ magone ꝓstetissent. laurea corona p̃miabant. vt aitphus primo ethicoꝝ. Frustra teste ille fortissimꝰ milo athleta crotonensis q̃q̃es victor euasit. ¶ Sunt tñ q̃ dicunt olympicos ludos a ioue institutos. nã in olympico monte ipm habitasse constat approbatoꝝ sñia. verũtñ explanatio nr̃i textus nõ stat in decisione huiꝰ controuersie. iõ ipm ad pñs reliquo. ¶ Sed ꝓ habẽda informatiõe morali ex textu pñti sciendũ est q̃ veluti primꝰ institutor agonũ nõ põt iuxta sententiam lr̃e sufficiẽter laudari ab hoĩbus. quia scz inuenit aliq̃d q̃ hoies ad bene viuendum inuitaret. ita certe viri lr̃ati q̃ volumina cõponũt. ꝛ q̃q̃ optima reperierint tradunt lr̃is. vt ad eoꝝ posteros memoria accumulet. accumulatissimis laudibus sunt extollendi ꝛ publico stipẽdio etiã nutriẽdi. Ita em̃ apollo delphicꝰ mẽsam auream ad thalẽ millesiũ. q̃ tũc solus alios sapia ꝓstabat. deferri iussit. Et ita clementina de magistris. xp̃ianissimos francorũ reges facere iubet. saltẽ viris doctissimis quattuor idiomatũ. vt ꝓz ibidem. ꝛ seruat̃ ferme ꝓ totã italiã. ¶ Etiam datur hic documentũ. q̃ hi q̃ sunt dudũ in lr̃alia palestra versati. ꝛ ad postremum emeriti principũ cura ꝛ sollicitudine debent ꝓmoueri ad hoc: vt sciant vñ future vite neꝯsaria accipiant. Sic veteres romani fecisse multorum testimonio cõperimus. ꝛ nũc vsq̃ vniuersitates suos probos ꝛ studiosos viros postq̃ sufficienter docti sunt laurea magistrali insigniunt. ꝛ sic eos a studio absoluunt. ¶ Alterius dat documentum. q̃ illi qui victi passionibus bestialibus ventri ꝛ libidini operã dant ꝛ ocio torpẽt cõfundẽdi sũt. ꝛ alioꝝ ꝓfectio arcẽdi. hi em̃ mores plurimoꝝ corrũpũt iuxta illud. Morbidem sola pecus infecit oẽ pecus. Ob hãc rem etiã sunt apud romanos constituti censores. quoꝝ erat offm̃ scire vñ q̃q̃ viueret. ꝛ q̃ nõ aliquo artificio aut modo honesto victũ haberẽt grauiter mulctabantur. Instituere. laurentio valla teste. significat animũ hoĩs moribus ꝛ cõsilio instruere. Etiã significat incipere. vt hic. ¶ Olympus. teste strabone. mons est in grecia altissimꝰ inter thessaliã ꝛ macedoniẽ. Est alter olympus in gallo grecia. alter vero ad mare rubrum in ethiopia. qui oriente sole vsq̃ ad quitã diei horã flãmas emittit. Ab olympo venit olympia sei gñis. locus vbi fiebant ludi: sed neutri gñis certamina. Hec seruius in arte. Vnde olympias tempus quattuor annoꝝ. nã de quattuor annis in quattuor annos solebant fieri tales agones. Et scõm hoc numerabant anni apud veteres. vt olympiade tertia vel quarta ꝛc̃. sicut olim numerabant anni ab vrbe cõdita. vel nunc a natiuitate xp̃i. ¶ Obnubere caput. i. caput operire. ait festus pompeius. vnde nuptie dicte a capitis optione. ꝛ est translatio a nubibus ꝑ seruium. q̃ nubibus celũ tegitur. Virgi. in. i. Vrsuraq̃ comas obnubit amictu. Laurea sertũ vel cornula facta ex duobꝰ ramusculis lauri. quia olim coronabant milites qui bene pugnauerãt. hac etiã poete coronabãt. vñ poete laureati dicti sunt. vnde ꝛ baccalarij q̃si baccalaurij. quia coronabant baccis lauri. ¶ Pompa grecum est. ꝛ laurentio vallensi teste. ¶ Pompa ois spectaculũ est in ꝓsperis ꝛ aduersis. ¶ Construe. Ille. s. qui primꝰ instituit. incepit. fieri. i. pagi. celebrari agones. illos ludos sub vertice. i. summitate. olympi montis. sic dicti (excedit laudes hoĩm) sic q̃ nõ potest sufficienter laudari ab hoĩbus. ardua. i. magna. laurea. corona de lauro. obnubit. i. operit. trines victrices. i. ipsius victoris. ꝛ pompa ducit. s. victoꝝ. domum. i. ad domũ. scz ꝛ confusio sequitur. victũ. i. superatum.

Occasum ioſue deflebant oppida iude.
Macedonum campos fons deteſtatur & arbos.

Omnis adhuc etas: sed precipue hieremias
Merent morte sua leges & nobile pascha.

¶ Hic alithia ꝓ̃r subiungit hystoriã suã. vbi facit mẽtionẽ in sua narratiõe de vno bono rege israel. Et dicit sic. q̃ oppida iude fleuerunt ꝓper iosue. dicit etiã q̃ fõtes ⁊ arbores detestate sunt cãpos ⁊ patriã macedonũ. dicit vlterius q̃ ⁊ leges et pascha ⁊ hoies cuiuslibet etatis. ⁊ ipse hieremias ꝓ̃ ceteris etiam defleuerunt. Hec hystoria describitur. iij. regũ. xxiij. ¶ Aduertendũ tñ q̃ in q̃busdã textib⁹ ponit iosue q u ꝓ iosle cã metri. ⁊ ibi ponitur lr̃a ꝓ lr̃a. ⁊ ibi est figura antitheſis speciesmethaplasmi. iuxta illud. Dicit antitheſis si lr̃a ponit ꝓ vna. ¶ Ponere cum debes alia si ꝺr olli ꝓ vlli. Ita ñ iste rex appellabat iosias ⁊ nõ iosuas. vtz in deõ ea. allegato. ¶ Isto ꝓpositõ ꝓ explanatione dicit text⁹ illi⁹ capli diffuse et prolixe quõ iosias multum augmẽtauit diuinũ cultũ. ⁊ extirpauit hereſes ⁊ cõfregit oĩa idola. q̃ vbi libet terrarũ repire volebat. ⁊ legit cũctis audientib⁹ oĩa verba libri federis dñi. ⁊ ordinauit vt populus teneret oĩa ꝓcepta illa ⁊ cerimonias. ⁊ oĩa q̃ scripta erant in illo libro. ⁊ acquieuit ꝓpl⁹ pacto. Dicit text⁹ multis interpositis: reuersus est in hierlm. ⁊ ꝓcepit oĩ populo dicens. Facite vasa dño deo vr̃o. ⁊ ita factũ est. Dicit vl terius textus ibidẽ. q̃ in dieb⁹ ei⁹ ascẽdit rex egypti nechao ꝓ̃ra regẽ assyrioꝝ ad flumen eufratẽ. ⁊ abiit iosias rex iuda in occursũ ei⁹. ⁊ occisus est in magedo cũ vidisset eũ. ⁊ portauerunt eum serui sui mortuũ in hierlm ⁊ sepelierũt cũ ĩ sepulchro suo. Tulitq̃ ꝓpl⁹ terre ioachim filium iosie ⁊ vnxerunt eũ. ⁊ cõstituerũt eũ regẽ ꝓ patre suo. De isto ergo iosia dicit text⁹ nr̃ q̃ multũ doluerũt ⁊ cõtristati sunt iudei de morte eius. ¶ Iste iosias figr̃t xp̃m. propter cuius mortẽ aliq̃ viri boni doluerũt cãpt aũt macedonũ. i. maloꝝ iudeoꝝ ⁊ etiã spũum infernaliũ fuerunt facti detestabiles ⁊ miserabiles propter fontẽ sacri baptismatis arborẽ scr̃ cruciẽ. Iosie cõsimiles ⁊ miserabiles propter fontẽ sacri baptismatis arborẽ scr̃ crucie

rent. i. plorant sua morte. oīs etas. i. hoīes cuiuslibet etatis etiā merent. ⁊ hieremias. ille ꝓpheta etiā meret. p̄cipue. i. maxime ⁊ pre ceteꝛs. scz in libꝛo Threnoꝛ hieremie. hoc est in lamētationibus suis. ¶ Ista hīstoria est contraria fabule premisse. quia ibi narrāta est leticia ⁊ pōpa propter ludos olympicos ab hercule repꝛtes. hic vero tristicia ⁊ doloꝛ ⁊ mestitia propter occasum regis iosie. ¶ Oꝛtet tñ esse cōuenientia. primo in hoc q̄ hercules fuit vir strennuus. ita iosias. scdo in hoc q̄ sicut hercules instituit ludos. ita iste nobile paschā.

Salmoneus hic

Dum tonitrus simulat salmon & fulmina quassat
Lampade terrifica percurrens elidis aruā
In medio pontis non passus iupiter hostis
Comparis arma sui deiecerat igne minaci.

¶ In hac parte p̄ti pseustis incipit aliam narrationē. Et diuidit in duas partes. Primo premittit pseustis narratio fabulosa. Scdo alithie subiūgitur veritas hīstorica. scda ibi. Inscius. ¶ Dicit sic teꝛtus. q̄ salmon simulabat se deum per tonitꝛua ⁊ fulmia q̄ fingebat ⁊ agitabat p̄ elidem ciuitatē. vnde iratus iupiter occidit eum fulmine tacto. ⁊ arma sua in mari proiecit. Ista fabula describit in. vi. eneꝛd. vbi dꝛ. Elidi ⁊ crudeles dante salmoneas penas. Dum flammas iguis tonitꝛ imitatur olympi. Quattuoꝛ hic inuectus eq̄s ⁊ lāpada quassans. Per gramen ꝓpꝛios medieq̄s per elidis vrbē. Ibat ouans. diuiq̄s sibi poscebat honoꝛē. Demēs q̄ nimbos ⁊ non imitabile fulmē. Aere ⁊ compēdium cursu simul arat equoꝛ. Et dependet hec hīstoria ab illa que tacta fuit ibi immediate superius. Excedit laudes. q̄ñ elis est ciuitas in pede montis olympi. vbi erat pons q̄dā supꝛa q̄ē transibat iste rex salmō. qui vero nole salmoneus dꝛ. sed hic vocat salmō metri causa. cū curribus ⁊ fragoꝛe maximo ⁊ thedis illitis sulphure ⁊ accēsis. ⁊ ita currens per ciuitatem videbatur esse iupiter. fulminare volēs ciuitatē. q̄ē iupiter occidit ⁊ fulminauit. q̄ ipe qui erat homo mortalis. ptātem deoꝝ sibi vsurpare cupiebat. ¶ Hīstoꝛia fuit vt dicunt q̄ salmō oīs elidis sepe cōcertauit cū ioue rege crethēse. ipm tñ iupiter a ciuitate sua expulit ⁊ ipsum nauali prelio superauit. Aliter dicunt alii q̄ salmon fuit homo liberalis ⁊ gratus ꝓpꝛio suo. Ñ ipse superbire cepit. q̄ñ voluit adoꝛari tanq̄ deus. Ideo fecit sibi locū excelsum vñ videbat emittere fulmina. tonitꝛua. ⁊ talia hmōi. sed dispositione vidētis occisus est. Et ide intellectus videtur bene esse consentis cum hīstoꝛia textus sequentis. Dic in sequenti textu notat illō salubꝛe documētum. Nō plus sapere ꝙ oꝛtet sapere. Ꝙ sapere ad sobꝛietatē. Debet esse quilibet esse cōtentus ea vocatiōe in qua vocat⁹ est. nec in demētiā tantū deuenire. ⁊ illud q̄ non est in ptāte sua vel infra se. si tñ audeat appetere vel aggꝛedi. q̄ illud est nimis p̄sumptuosum ⁊ superbū. Unde de supbia dicit Aug⁹. Ceteris vitiis cū est superbia. difficile est vt nō sit supbus q̄ duus est. Tolle iugbiam: diuitie nō nocebūt. Et illud ptz expresse de salomone: ⁊ inferius de nabuchodonosoꝛ. ⁊ idem in de ciuitate vel. ii. Paulo dicere supbum esse vt ille cadere in aliq̄d apertū ⁊ manifestū pcām audeat. Ñ sibi duplicat q̄d sibi placēdo acciderant. salubius esset⁹ displicuit q̄ñ p̄sumpsit. Et grego. in moꝛa. dicit. Radix quippe oīs mali ⁊ regina oīm vicioꝝ est supbia. De qua testante scriptura dꝛ Initium oīs pcī superbia. Et ꝑncipalia vicia de supbis virulēta radice ꝓferūtur scz inanis gloria. inuidia. ira. tristicia. gula. ⁊ luxuria. Nā q̄ his septē vicijs non

captos diabolus tenuit. ideo redemptor noster ad spūalis liberatiōis bellum septē formis gracie plenus venit. Alia plura q̄ hic possem dari gratia brevitatis omittū mur. ¶ Lonstrue. Dum salmon (non dicit salomon trisyllabū) simulat. i. fingit tonitrus (actūs est pluralis quarte declinationis. reperit autē hoc tonitruū ꝛ hoc tonitru) quassat (dicit de quatio tis. a supino. ꝛ est frequētatiuū. i. frequenter quatit vel cōcutit. vel quatiēdo vibrat ꝛ mittit fulmina. De modo q̄ quē generantur tonitrua exaltatiōe calida ꝛ sicca: ꝛ de fulminib⁹ tractatur in. ij. methauror. vbi dicit q̄ tonitruū est sonus factus in locū nubiū ex percussione violēta exaltationis calide ꝛ sicce cōtinentes nubes. Et in. iij. it.) Ille dico: percurrēs arua. i. currēs p̄ arua. (Et hic habet locū ista regula. Tantū facit prepositio addita verbo p̄ cōpositionē quā tū faceret si adderet suo casuali p̄ appositionē. quā notat alexāder in trac. de regimine. ibi. Verbo cōposito ꝛc.) elidis. illius ciuitatis. cū lāpade vel claritate terrifica. i. terroꝛē faciēt. Iupiter. ille rex vel ille summus deorum (ad quē pertinet fulminare ꝛ tonare. vt notat Virg. (in. iiij. eneyd.) Jn te cū fulmina torques. Ne dēq̄ horremus nō passus) illud. dejecerat. i. deoꝛsum jecerat. vel dejiciendo fulminaues rat igne. scz fulmie. minaci. in medio pōtis (hic pons tis.) arma sui hostis. i. salmonei. comparis sui. i. illius qui se sibi volebat cōparare. ꝛ immo equiparare.

Inscius esse deum: nisi se rex assyriorum.
Rores & pluuias septem tolerauit aristas.
Bestia factus homo: cunctis suadetur in illo.
Discant nature contenti viribus esse.

¶ Jn hac quarta parte actor nr̄ ponit aliqua q̄ acciderūt in quinta etate dicens. q̄ nabuchodonosoꝛ rex assyrioꝛ nullum deum recognoscēs alium a se. septem annis roꝛes ꝛ pluuias tolerauit. ꝛ ex hoc hoie bestia fuit effectus. exēplo cuius oēs edocenk. vt sint cōtēti limitibus nature ꝛ terminis rationis. Legit. iiij. Regū. vl. cap quō nabuchodonoꝛ obsedit hierusalem. ꝛ ibi de hoc. ¶ Et pro materia textus nr̄i expedienda. oportet facere magnū saltum in biblia. scz de libro regū trāscūdo ad librum danielis. dimittendo libros paralypomenō. esdre. thobie. judith. hester. iob psalmiste. libros. salomonis. ecclesiasticos cum ysaia hieremia. ꝛ alijs. ¶ Sciēdū est q̄ danielis. v. c. habetur q̄ balthasar rex babylonis in quodā cōuiuio iussit afferri vasa que pater suus nabuchodonosoꝛ de templo hierusalem asportauerat. ꝛ bibit in illis. tunc apparuerunt in aula digiti manus. scribentes circa candelabrū in superficie parietis aule sue. Scriptura autem erat. Mane thecel phares. Hoc est dictu. Si bene cuncta notares vasa reportares ꝛ meliora dares. Et verba Danielis vbi supra posita sunt hec. O rex deus altissimus regnum ꝛ magnificentiam dedit nabuchodonosoꝛ patri tuo. ꝛ elevatum est cor eius ꝛ obstinatus est ad superbiam. ꝛ depositus est de solio regni sui ꝛ ejectus est. ꝛ cor eius cum bestijs positū est. et cum onagris erat habitatio eius. fenum quoq; vt bos comedebat donec cognosceret deum superiorē esse. Tu quoq; qui es filius eius non humiliasti cor tuum. tu ꝛ primates tui. vxores tue ꝛ concubine tue vinū bibistis in vasis dñi. ideo deus descripsit fecit hanc scripturam. ¶ Ex hac narratione apparet q̄ displicens est deo q̄ ecclesie a dñis tēporalibus spolientur. vt vasa seu alia ornamēta rapiant ꝛ ad alios vsus transferant. ꝛ tō summa diligentia faciendū esset edictū quo arcerent hoies armati nobiles ꝛ alij ad mādatū pricipū vētes. ne ecclīasticos domos oppmerēt

¶ Sciãdũ est etiam q̃ iste nabuchodonosor mirabiliter psecutus est iudeos. ⁊ ideo volebat q̃ alius a se non adoraret vt deus. cui nolẽtes idolatrare nec obedire. tres iuuenes scz sydrac misac ⁊ abdenago. qui alijs noibus dñr ananias azarias misael. quos fecit mitti in fornacẽ ignis ardentis. vbi composuerũt illũ psalmũ. Benedicite oia opa dñi dño ⁊c. Et illi sic euaserunt protegente deo. punitus est iste rex vt sibi videret esse hos. ⁊ vixit in agris vt tactum est prius. ¶ Iste nabuchodonosor põt significare luciferũ q̃ qñ sedẽ suã voluit ponere in aq̃lone ⁊ esse filis altissimo. delectus est a celo. Et a ꝓprietate oĩs diues superbus ⁊ nimis elatus ꝙ fingat̃ per istũ. Sunt eni aliq̃ adeo bonis tp̃alib⁹ execati q̃ nõ recognoscunt deũ. Et per eum fingat̃ quilibet princeps tyrãnus nõ humiliãs se sub oipotenti manu dei. nec recognoscens q̃ ois prãs a dño deo est. Tales eni sunt adeo infixi ambitioni põpe ⁊ superbie q̃ nõ cognoscũt se fragiles esse si mortales. ideo sunt brutales ⁊ bestiales. et nisi resipiscãt in morte ad locũ. penar̃ detrudent̃. ¶ Cõstrue. Rex assyrior̃. s. nabuchodonosor. insciꝰ. i. non sciens. deũ aliquẽ esse nisi se. tolerauit (scribi dz ꝙ vnũ l. q; pria est breuis) roxes ⁊ pluuias (qualiter ista generãt videat̃ prio metheororũ. septẽ aristas. i. septẽ annos (Arista est spica bladi dicta ab areo ares. ⁊ hic capit ꝓ anno. q̃a ad innouationẽ aristar̃ sequit̃ renouatio annor̃. ⁊ in hoc est species tropi. scz methalensis. de qua alexander in finali tractatu libri sui. ait. ꝙro põcũte sequens positum facies methalensim. ⁊ in hoc q̃ ibi supplet̃ prepositio põt esse ecpsis) homo. s. nabuchodonosor. est factus bestia. hoc est. videt̃ sibi esse bestia. ⁊ ergo suadetur. i. monetur (impersonaliter tenetur cunctis hoĩbus) in illo. i. ꝙ exẽplũ illius. vt discant esse contenti viribus nature. ⁊ nimis per presumptuosam superbiã efferant̃. ¶ Hystoria: cõuenit cũ fabula. quia sicut excessit limites hois salmoneus sic nabuchodonosor. vt patet intuenti.

Quadrupedes phebi que cogit causa morari
Experiuntur item phetontis secula cladem
Quid vesper cessas saturarũt prata capellas
Ruminat omne pecus nescit discedere phebus.

¶ Hic incipit illa pars in qua describitur pseustis debilitatio. ⁊ diuidi põt ista pars in tres ptes ẽm tres debilitatiões principales. scõa ibi. Spõte sua. tertia ibi. Que nam celicolas. ¶ Prima in duas. ¶ Primo iã debilitat⁹ pseustis adhuc fabulosas narratiões recitat. Scõo auxiliũ deor̃ suor̃ iplorat. ibi. Sylue prata. Itẽ pria in duas ¶ Primo suã debilitatẽ exprimit. Scõo vires resumit. ibi. ¶ Ignotis egregij. Item primo pseustis iã debilitat⁹ ⁊ desperãs. vnã falsam opinionẽ ponit. scõo eã aliunde repellit. ibi. Aliꝰ humanis. In ꝑma ꝑticula dicit sic. Quare sol iã nõ tẽdit ad occasum. Credo dicit pseustis q̃ mõ accidit clades illa q̃ circa solẽ venit tpe phetõtis Quare o vesper nondũ venisti. tam capre satis comederũt ⁊ iam ruminãt. ⁊ tamẽ phebus nõ est adhuc in occasu. ¶ Circa primũ metrũ nñ textus sciendum est q̃ vt hñ. ij. methañ. in prin. sol dr hñe q̃ttuor equos. de q̃b⁹ Ebrard⁹ in grecis. Erubet eous aurora pallet ethous. Feruet pirous: se mergit aq̃s philogeus. Ubi quattuor solis equi ꝓprietates sunt q̃ttuor tp̃a dicti. De q̃b⁹ dicit q̃dã metrice. Solis equi lucis ptes sũt quattuor horis. Hic rubet. hic splẽdet. vrit hic. ille tepet. Et Ouidi⁹ vbi prius dicit. Iunt ires volucres pirous eous ethous. Solus equi quart⁹ flegon limitibus auras ⁊c. ¶ Circa ẽm metrum sciẽdũ est q̃ ista fabula inchoat in prin. li.

methamorphoseos. ⁊ terminatur in scō. ⁊ breuiter pheton qui fuit filius iouis ⁊ climenes dissuadente patre suo voluit regere currum phebi. qui erat ignee nature ⁊ quia indoctus erat pheton ⁊ inexpertus nesciuit regere equos. sed eos vagari p celum ⁊ aera p̄misit. ita vt excessiua claritas in terris apparuerit ⁊ vltra modū cō suetum. sed ad p̄ces ⁊ cō̄questionē terre q̄ nimis adurebat iupiter eū fulminauit. Moraliter exponēda est pheton sīgre p̄t p̄latū indiscretū. q̄ alicui p̄lature a papa q̄si contra ius ⁊ phas instituit. ex quo quot qualia ⁊ quanta pollicie ecclīastice in cōmoda veniant facile indicare p̄t. ⁊ ergo indiscreti potius deberēt videre paradisum scīm. q̄ō est regēdo. vel ecclesiā eis cōmissam vel rēpublicā ⁊ se diligētiores exhibere. ¶ Aliter iste pheton significat oēs p̄sumptuosos audētes aggredi illa q̄ non sunt in ptāte eor̄. Aliter pheton sīgre p̄t antix̄m q⁹ ipse solis. hoc est x̄pi officium vsurpabit. ⁊ oēs hoies falsis documētis peruerteret. ⁊ sic totā religionē nostrā conturbabit. sed eū de⁹ de celo fulminabit. Dicūt aliqui q⁹ veritas fuit q⁹ pheton fuit hō q̄ de astronomia se intromittebat. ⁊ in multis errauit. ⁊ multos errores seminauit ⁊ librū suū iupiter cōburi iussit. ¶ Circa tertiū metrū sciendū est. q⁹ vesper sīgt diē iudicij. capelle autem sunt fetide intus. prata sunt mūdane voluptates ¶ Circa vltimum metrū volunt hic glose coēs ponere cām quare bruta ruminant ⁊ non hoies. quia bruta naturaliter sūt frigida. vñ frig⁹ nō p̄t bene dirigere īfra corpus. q⁹ deest calor sufficiēs. ideo remittit cib⁹ in os vt masticet ⁊ meli⁹ digerat Quis aūt ruminat licet sit calida. q⁹ hz paucos dētes. ⁊ō reuertit cibus ad os eius vt minus minuat vt ita sit aptior ad degestionē. Cōstrue. (Ista īra legat interrogatiue vt pseustis timens vinci dicat) q̄ cā cogit. i. cōpellit. quadrupedes. i. equos (equi dīr quadrupedes a q̄ttuor pedib⁹ p anthonomasiā) phebi. i. solis, morari. i. tantam morā facere anteqū sol occidat. Et scōs versus iterum legat interrogatiue. secula reperiūt. i. nunq̄d probant vel tentant. item. i. rursus. cladē phetōtis. illi⁹ viri. i. que tpe phetontis accidit. o vesper q̄d. i. cur cessas. prata saturarūt capellas oē pecus. i. oē aīal brutum ruminat tam quasi sufficientem cibum sūpserit. pheb⁹ tamen. i. sol nescit discedere. a celo ⁊ occidere.

Visibus humanis famulantur lumina solis
Fixa tenore suo que prima creauit origo
Cur noctem reuocas q̄uis me fallere tentas
Quod te destituunt vires suspiria produnt.

¶ Hic alithia rīdet quasi reprehendendo pseustim ⁊ repellendo illud q⁹ ip̄e videtur sentire. ⁊ dicit q⁹ lumina solis totum mundum illuminat s̄m legē eis datā a primo creatōis suo. Et q⁹ illa lex est fixa ⁊ immobilis. ⁊ō a pseustis nō debes vocare vesperum aut noctē. quia quāuis tētas me fallere: video tñ q⁹ suspiria tua q⁹ vires dimittunt te. ⁊ ideo statim vinceris. Et rep̄hendit pseustis qui p̄ inuocatiōes suas credebat posse facere q⁹ nox potius accederet. hoc aūt inuanū faciebat. quia deus dedit celestibus corporibus vt soli ⁊ planetis certas leges quas nō pretergradiēt quia regulariter mouent vt alibi est declarandū. Ista aūt lex oibus entibus indita a deo creatore ⁊ rectore vniuersi. qui ppetua mundū gubernat. vt dicit Boecius. de cōsolatiōe phie. in illo metro subtili ⁊ profundo. ☞ q̄ ppetua rē. Sciēdū est ex phia naturali q⁹ celum agit ⁊ regit ista inferiora triplici instrumento. s. motu. lumine. ⁊ influentia. ⁊ quia ista ⁊ vires eorū sunt occulte ⁊ varie. ⁊ō varij effect⁹ p̄du

cuntur in istis inferioribus. ¶ Construe. Lumina solis (sol est medius planetarū sicut rex in medio regni. ſm̄ astrologos) famulantur. i. seruiunt (in hoc notat q̄ oia sunt facta propter hoiem) vtilibus humanis. lumina dico. fixa suo tenore (ꝺr a tenendo). i. suo ordine. sua lege. que. s. legem vel tenorē. prima origo. i. deꝰ a quo oia originaliter sicut a fonte ⁊ a creatore potentissimo ꝓfluxerunt. creauit (creare verbum est excepte actionis) ⁊ ergo o pseustis cur reuocas noctem) quasi dicat hoc facis frustra) quamuis tentas. i. niteris satagis. me fallere. hoc est tibi impossibile suspiria tua. i. verba suspirij plena. ꝓdunt. i. manifestāt. q̄ vires tue destituūt. i. derelinquunt te. vt facile me vinci possis. ¶ Dependentia istius textus ⁊ precedentia est patens ex dictis circa principiū istius textus.

Acrisius Danaē Iuppiter

Pignoris egregii speciem metuens violari
Acrisiusq; leris obstruxit limina turris
Et iam tecta super pluuiam stillauit adulter
Virginis in gremium danes corruperat aurum.

¶ In hac parte incipit pseustis facere narrationes suas quasi resumptis viribus. Et diuidit in duas. ꝑmo facit ꝓpositiones suas ⁊ narratiões detrahēdo mulieribus occulte. Scō ape. scā ibi. Mens robusta. Hoc aūt facit vt alithiam ad irā prouocet. Itē prima diuidit in duas ſm̄ q̄ ponit cuilibet narratiões cōtra quas alithia subiungit duas historias. scā ibi. Thura cremate focis. ꝑmo dicit sic q̄ acrisius rex timens ne filia sua danes corrūperet: ipsam posuit in turrim clausa. ſz iupiter specie auret ymbris per summitatem domus in gremiū dane descendit. ⁊ eā corrupit ⁊ defloratuit. ¶ Sciendum est q̄ acrisius fuit pater danes. ⁊ post concubitum danes cum ioue. eam pater inclusit in cistā ⁊ ꝓiecit in mari. Illa aūt in italia appulit vbi regnabat pilūnus qui postea rutilis imperauit. vt innuit. Virgi. dicēs. Et turno si prima domus reputat origo Inachus acrisiusq; patres ⁊c. Istā fabulā tāgit comicus Terentius in eunucho circa medīū vbi dicit sic. Iouē quo pacto danē missile annuit quōdā in gremiū imbrē aureum ⁊c. Veritas est vt ꝺr q̄ acrisius habuit filiam decorā valde ⁊ speciosam. Iupiter aūt rex crethēsis custodes illius filie auro ⁊ muneribus corrupit. ⁊ ita pro libito eas potit⁹ fuit. Hic notanꝺ duo. ꝑmū est turpissimum ⁊ inhonestū oim hoim. ⁊ ꝑsertim principū scelus filias aliorum rapere ⁊ defloratuit. per hoc enī princeps mirabiliter habet odio a subditis ⁊ cōtēnitur. ⁊ ideo princeps sūmopere enitet luxuriā. de q̄ Victronymus in quadā epla. O ignis infernalis luxuria. cuius flāma superbia. ciu⁹ scintille prauus colloq̄a. cui⁹ fumus infamia. cui⁹ cinis inopia. finis gehēna. Et Innocēti⁹ in tractatu de vilitate cōditiōis humane. O extrema libidinis turpitudo que nō solū mentē effeminat: ſz eneruat. non solum maculat aīam: sed fedat ꝓsonā. ſm̄ q̄ hic notatur est sciēdum q̄ auaricia est cā infinitorū malorū. ideo dicit Virgi. iiij. eneyd. Cur nō mortalia pectora cogis. auri sacra fames. ꝑ eam enī hoīes se ꝓmittunt corrūpi. ꝑz hic. Ñ euenient infinita iudicia falsa ⁊ innumerabilia nocumēta reipublice. Et ideo ꝓceps precipue ꝺz habere liberalitatē. dico liberalitatē ⁊ nō ꝓdigalitatē. q̄ oia cū rōne sunt expendēda vbi ⁊ qñ oportet. Et ista duo vicia. s. luxuria ⁊ auaricia in ꝓcipibus sunt inhonesta valde. Vnde de auaricia dicit Hugo li. iij. de claustro sic. Auaricia est sua illicite retinere ⁊ aliena concupiscere. ⁊ Isiō. de summo bono dicit de auaro. Velit nolit succumbit pene timoris ⁊ doloris. Et ideo generosissimi ꝓ

cipes sint lũbi vestri precincti. ⁊ hec duo vicia ab animis vr̃is tanq̃ hostes pernitiosissimos relegate. nec ea mentibus vr̃is habitare aut redescere pmittite. assumite castitatez illã que optime in cõuugio seruari põt. accipite liberalitatem p quã nec subditos indebitis exactionib⁹ grauabitis. ⁊ reipublice optime ꝓficietis. ¶ Cõstrue. Acrissus. ille rex. metuens speciẽ. i. pulchritudinez. pignoris. i. filie (pignus ꝓprie est dilectio naturalis parentũ ad filios) egregii. i. nobilis. violari. i. corrũpi obstruxit. i. clausit vel firmauit. limina. i. introit⁹. turris seris (sera q̃ s hz primam breuez. ⁊ inde resero ras. ⁊ ideo textus dz esse seris q̃ s. qz cum sera ostia claudunt) ⁊ adulter (quasi ad lectum alterius tendens iter). s. iupiter. stillauit iam pluuiã super tecta illius turris. ingremium virginis. s. danes. aurũ corruperat danẽ. i. virginem (declinatur hec dane danes. grecum est.)

In foueam missum non attigit ira leonum
Quamuis passa famem tutante deo danielem
Signatis foribus cui prandia detulit intus
Abacuch vno transuectus regna capillo.

¶ Hic alithia subiungit historiã suam dicens. q̃ leones nõ tetigerũt danielez cũ eis in fouea existentẽ deo eum liberante. cui abacuch ꝓpheta portat⁹ p angelũ cũ vno capillo asportauit cibum. Hec historia hr̃ originaliter Danielis. vi. c. vbi dr. Placuit regi dario babylonie ⁊ constituit supra regnum satrapes. c. xx. vt essent in toto regno suo ⁊ super eos principes tres. ex quibus daniel vn⁹ erat. ⁊ qz alios excellebat sibi inuiderunt. ⁊ per inuidiaz accusatus est de cultu vn⁹ dei. ⁊ de hoc q̃ ipe edictũ regium quo ad illud non seruabat. Tũc ꝓcepit rex vt mitteretur in lacũ leonũ Et dixit ei. Deus tuus quem semp colis ipe liberabit te. ⁊ signatum est os lacus sigillo regis. Et vt dicit scõa pars nostri textus. Angelus venit ad abacuch prophetã: ⁊ dixit ei. Porta cibũ istum danieli posito in lacu leonum in babylone. ⁊ cepit ille ilũ per capillũ. ⁊ in chaldeã deduxit. ⁊ illo cibo recreat⁹ est. Dicit textus istius sexti capli ꝓsequenter q̃ in crastino venit rex ad danielez dicẽs. Daniel serue dei viuentis. Deus tuus cui seruis semp putas ne valuit te liberare a leonibus. Et daniel ait. Rex in eternũ viue. Deus meus misit angelũ suum: ⁊ clausit ora leonũ. Tũ vehementer gauisus est rex. ⁊ educto illo: adducti sunt illi q̃ accusauerant cũ. et ipsi cũ filijs et vxoribus missi sunt in lacũ leonum ⁊ deuorati sunt. Et tũc dari⁹ scripsit vniuerso populo sibi subdito q̃ oẽs tremiscant ⁊ paueãt deũ danielis. qz ipe est de⁹ viuens potens ⁊c. Dic ptz q̃ deus nunq̃ permittit bonos indigne pati. nisi aliqñ ad mysterium ⁊ ob cãm cũ infinita sint iudicia dei. sed semp iustos ⁊ fideles ꝓtegit et liberat iõ dr in pſ. Non vidi iustũ derelictũ ⁊c. Jõ summe est in deo cõfitendum. et ad eum recurrẽdũ q̃cquid tractet ⁊ agatur. ¶ Daniel iste figt allegorice xp̃m q̃ descẽdit in lacũ tenebraz tartari post passionem suaz. cui leones. i. ferocez demones nocere non poterãt. sed eũ illesum exire ꝓmiserunt. ⁊ potẽtia dei clausuz est os eoz ⁊ obstructa ptãs. Aliter daniel põt figr hoiem virtuosum in lacu huiꝰ mũdi in medio hostium positũ. s. carnis demonis ⁊ mundi. Sed angelus dei quẽ ipe hz custodire eum spñaliter preseruat ⁊ imminẽtibus piculis et tẽpestatibus liberat. ¶ Construe. Jra leonum (ibi põt esse endiadis) hoc est leones tratt. nõ attigit (in ꝓterito ponitur ⁊ sine n) danielẽ. illũ vtrũ. missum in foueã. i. in lacũ leonũ. q̃ vis passa famẽ. i. q̃ vis leones esset famelici. ⁊ hoc dico deo tutãte. i. ꝓtegẽte (dr de tutoris. iõ

deriuatur de tueor eris. ⁊ est frequentatiuū) cui danieli. abacuch ꝓpheta. transtu-
tus regna. i. vectus ⁊ portatus vltra multa regna. vno capillo suo. detulit. i. porta-
uit. intus. prandia. i. cibum. ⁊ hoc dico foribus. i. portis (declinatur hui⁹ foris. rē.
re. in singulari) signati. s. cum sigillo regis. ¶ Hec historia conuenit cū fabula pri-
ri. q; sicut illa filia acrisij in turri posita fuit. ita daniel in lacu. Sed est discōuenti
entia in hoc q puella corrupta fuit. sed daniel illesus ⁊ saluus euasit.

Thura cremate focis si quos seruare velitis
Fetus incolumes iubet hoc lathonia proles
Ex humero trium dependent spicula mille
Cum totidem neruis niobes vindicta loquacis.

¶ In hac parte' ponit pseust⁹ fabulā suam in q̄ aliquantulū apertius magis detra
hit mulieribus: ⁊ earum honorez deturpat. ⁊ primo aliquātulū apte hoc facit econ
trario alithia eas collaudat. ibi. ¶ Presbyter (inquamas. Dicit ergo primo sic. ex man
dato phebi ⁊ dyane si quis velit hre fetus sanos dz sacrificia facere. que sacrificia
niobe facere recusauit. iō filij eius et filie per phebum et dyanam filios lathone in-
terēpti sunt. ¶ Hec fabula scribitur. ab Ouidio in. vi. methamō. vbi dr: Ecce venit
niobe comitum celeberrima turba. Et ibi dr q niobe filia iouis tantali filij regina
erat thebaꝝ et vxor āphitrionis. ⁊ voluit se preferre lathone in prolis pluralitate.
q; ipsa habebat septē filios ⁊ septē filias. ⁊ in gñis nobilitate. ⁊ in alijs. iō nolebat
celebrare festum lathone: sz voluit q festū suū celebraret. iō lathona phebo ⁊ dya-
ne liberis suis ꝓquesta est de illo ꝓtemptu. ⁊ phebus diram vltionē de niobe acce-
pit. quia occidit arcu ⁊ sagitta filios illius interemit. ⁊ dū ipa gemeret pro amore fi
liorū. dyana cū arcu occidit alias sex sorores filioꝝ ei⁹ iā defūctoꝝ. ⁊ postea occisus
erat iā a phebo marit⁹ suus ⁊ ipa finaliter mutata fuit in lapidem marmoreū. Ve
ritas fuit vt dicāt q isti liberi niobes multū probis ⁊ sapiētib⁹ thebanis inuidebā
iō ab eis occisi sunt. Ex isto textu elici pōt tale documētū ⁊ salubre. q nūq̄ diuinus
cultus est dimittendus negligēdus vel cōtemnēdus. Ex hoc applicari possent oēs
hystorice narratiōes q̄s ponit Valerius maxim⁹ in. i. ⁊. ij. c. primi libri de regione
vera ⁊ neglecta religione. Hec fabula introduci pōt ꝓpter superbos. ꝓpter nimiaz
abūdantiā tpalū q̄ nō cognoscunt quasi suam fragilitatez. sed phebus. i. deus. dya
na. i. maria sepe eos sagittis tribulationum efficiūt. Aliter pōt dici q lathona reli
gio q̄ hz duos filios. s. phebum ⁊ dyanā. i. sapientiaz. ⁊ mūdanā castitatē. Niobe est
mundus hīs septē filios. i. septem pcā mortalia ⁊ totidem filias. imo q̄si infinitas ⁊
innumerabiles. ⁊ iste mundus ꝓtēnit religionez. exaltat tamē lathona. i. niobe de
primit. ¶ Sciendū est vltimo sicut tangit Ouidius vbi supra. et Iuuenalis⁹ Virgi⁹ in. iij.
eneydos. circa principiū. q iuno sciens lathonā esse pregnātē de ioue. creauit a ter-
ra phitonē serpentē. qui eam insequeret. venit tūc ipsa ad delō insulā. ⁊ ibi peperit
primo dyanā. ⁊ illa nata matri sue parturiēti apollinez obstetricis officium gessit.
⁊ natus est phebus. tūc numina non passa terram natalē illoꝝ deoꝝ esse instabilē
sed etiam metono ⁊ gyaro duabus alijs insulis eleganerunt. ¶ Construe. O boies
cremate thura (a theos quod est deus. vel a tondo dis.) focis. i. ignibus. faciendo
sacrificia. si velitis seruarę. quos. id est. aliquos fetus. pueros. incolumes. id est
sanos. proles lathonia. i. phebus filius lathone vel dyana. iubet hoc mille spicu-
la. i. dēsa tela (ponitur numer⁹ finitus pro numero infinito. id est. determinatus pro

in determinato) dependent ex humero triuie. i. diane (cuius descriptio alibi posita est. Dicitur autez triuia iuxta illud. Et hzrdi tres triuie sedes proserpina luna diana) cum totidem neruis. i. arcub⁹ ꝛ sagittis. scz supple vindicta niobes. illius regine. loquacis (ỏz de loquor loqueris) id est garrule. more mulierum. loquaciter enī ipa contra honorem locuta fuit. ideo illa vindicta de ipa sumpta est.

Presbyteri flāmas nec longi temporis etas.
Nec tanti sexus potuit restringere virtus.
Sed distincta licet mortis sibi fata videret
Quam natura dedit legem susanna subegit.

Susanna

¶ Hic alithia rñdet ad dicta pseustis. et ponit suam narrationez historicam dicens breuiter q flāma est arbor libidinis quorūdā presbyterorꝫ nō restrictus fuit ꝙ erat senilem vel ꝙ virtutē ꝛ probitatē susanne. sed hz ipsi sibi mortez minarēt. tñ ipa eis restitit ꝛ proprie nature fragilitatē superauit. ¶ Ista historia originaliter describit Dañ. xiij. multū late. vbi ỏz. Et erat vir habitās in babylone nomē eius ioachim et accepit vxorē susannā pulchrā nimis ꝛ timentē deū. ꝛ cōstituti sunt duo senes iudices in illo anno. ꝺ quotidie videntes illā ingredientē ꝙ pomerij viri sui ꝛ egredientem. intrauerūt secrete pomerij. dū ipsa se lauaret ꝛ puellis suis egressis venerunt senes ꝛ dixerunt. Ecce hostia pomerij clausa sunt ꝛ nemo nos videt in ꝙ cupiscētia tui sumus. iō cōmiscre nobiscū. sinaūt dicemus ꝓtra te testimonij ꝙ fuerit tecum iuuenis. Et dixit illa. Anguste michi sunt vndiqꝫ. ꝛ breuiter clamauit. ꝛ illi duo etiā. Et accesserunt famuli q̄bus illi narrauerunt q̄ cogitauerant. ꝛ in crastino eā publice accusauerūt. qz adolescens cōcubuit cum ea. ꝛ credidit eis multitudo quasi senibus ꝛ iudicib⁹ ppli ꝛ cōdēnauerūt eam ad mortē. Et dū duceret ad mortē. dixit daniel alta voce. Mūdus ego sum a sanguine huius. Et reuersi sunt oēs vt vlteri⁹ inqrerēt. ꝛ separauit eos daniel. ꝛ dixit vni. O inueterate dierū malorū. dic sub q̄ arbore vidisti adolescentē cū ea. Et dixit. Sub cyno. Et amato illo dixit Daniel ad alterum. Dic mihi sub qua arbore cōprehenderis eos loquentes sibi. Et ait. Sub prino. ꝛ dixit daniel. Recte mentitus es in caput tuum. Et ex hoc cognita falsitate ꝛ fraudulēta accusatione occisi sunt a pplo. ꝛ sanguis innoxius liberatus est. Ex isto textu apparet q̄ detestanda est luxuria presertim senū ꝛ ecclesiasticorū sicut de senibus in primo de officijs dicit Tullius. ꝙ luxuria est omni etati turpis. sed senectuti turpissima. Scdo apparet ꝙ recōmēdāda est ꝓbitas ꝛ castitas istius scē mulieris susanne. sicut romani recōmēdāt ꝓbitatē lucretie q̄ seipsam interfecit. quia cum ipsa violēter ppetratū erat vicū carnis. Tertio ostēdit ꝙ diligēter sunt negocie circunstātie ꝙquirēde a iudicibus. qz in criminibus ꝛ maxime in talib⁹ debent esse ꝓbationes clarissime ꝛ euidētissime. ¶ Nec historia pōt sic exponi vt ꝙ susanna intelligim⁹ ecclesiā q̄ lauit se in fonte baptismatis. Hāc volebāt oppumere sacerdotes iudaici. i. tudet volebant ecclesiā destruere: quā nō poterāt. ꝛ dānati sunt ad vitam eternam. Et ita sensus huius textus esset ꝙ etas longi tpis. hoc est dicta patrū antiquorꝫ non potuit restringere furorem iudeorꝫ. tñ susanna hoc est ecclesia deuicit legē carnaliū hoim. ꝛ fidem catholicā fundauit. ¶ Cōstrue. Aliq incipiunt illā cōstructionē ꝙ illū datiuū ꝑs byteris. sed illud non est necesse. iō dicāt sic. Nec etas longi tpis nec virtus tanti sexus q̄tus ỏz esse sexus sacerdotū. vel. i. probitas (sexus mulieb⁹) potuit restringere flāmas. i. arbores libidinis ꝑs byteri. hz hz. i.

quãuis. ſuſanna. illa mulier. videret. in preſenti. fatã mortis. deſtricta. vel potiꝰ diſtincta. i. diſtincte ordinata. ſibi. ipa nihilominus. ſubegit. i. ſubtus ſubtuguit ꝛ ſuperauit ꝛ coegit. legem fragilitatis quam natura dedit ſibi. ¶ Hec hiſtoria dicit contrarium illius quod dictum fuit in precedẽti fabula. quia vituperabatur ſexus mulierum. hic autem approbatur. Sed in hoc cõueniunt q̃ iudei fuerunt deuicti ꝛ interfecti per eccleſiam. ſicut filij niobes per phebum.

Mens robuſta viri leuitate cadit muliebri.
Hipomenes tractant guſta ſua mẽbra cruentant.
Femina quid poſſit therei domus aſpera nouit.
Scit medea ſuis infeſta clade peremptis.

¶ In hac parte pſeuſtis detractorie loquit cõtra mulieres honorẽ earꝫ apertiſſime intamãdo. Et diuidit in duas ꝑtes q̃ ponit duas narrationes. ſcõa ibi. Ardet ſcilla thoros. Prima i duas. Primo pſeuſtis mulieres vituperat. Scõo alithia magnã gloria extollit. ibi. Aera ne fedent. Et ꝓportionaliter diuiditur alia. Dicit ergo ſic textualiter. q̃ robuſti hoies ꝛ fraudes mulierũ frãgunt. Nam mulieres tractant venenũ ꝛ faciunt maleficia. ſortilegia. ꝛ veneficia. ꝛ iſta querſam earũ maliciã declarat per prognẽ vxorẽ therei. q̃ propriũ filiũ marito comedendũ dedit. ꝛ ꝑ medeã q̃ ſui ꝛ iaſonis ꝓprios filios occidit. In tertio verſu tangitur narratio de progne. ꝛ in quarto de medea. Prima materia ſcribitur. vi. methamõ. iuxta finẽ. ꝛ eã tangit Ouidius de remedio amoris ꝛ etiã aliam. Dicit ergo Ouidius q̃ thereus rex tracie duxit in vxorẽ filiã regis athenienſis. q̃ dicebat progne. Thereus autẽ videns philomenã ſororẽ vxoris ſue. exarſit in amorẽ eius. ꝛ dũ eã adduceret in tractam ꝛ videret ſororem ſuam in ſilua. compreſſit eam. ꝛ abſcidit ei linguã ꝛ in ſilua dimiſit Philomena autem exiſtens in illa ſilua in domo vnius vetule. in tela depinxit et deſcripſit domũ ſue defloratiõis. Quẽ videns progne coxit ithym filiũ ſui. et eum dedit comedendũ patri ſui. Quẽ cũ ipſe peteret dixit ei. Qõ petis intus habes ꝛ caput pueri ſui oſtendit ſibi. volens illi occidere ſorores illas non potuit. ſed progne mutata eſt in hyrundinem. ꝛ philomena in alaudam. ꝛ thereus in vpupam. Dicitur fuit totum quod dictum eſt vſq; ad iſtas mutationes: ſed iſta ſunt poetica ꝛ fabuloſa. Et iſtud põt applicari ad illos qui ſe fingunt cõſobrinos ꝛ conſanguineos aliquarum ꝛ eas defloraꝛt. tales dicuntur comedere ſuum proprium filium. quia in carne propria delectantur. ꝛ tales mutantur in aues. quia cogũtur fugere poſt manifeſtatiõẽ facti. ¶ Circa vltimũ metrũ ſciendum eſt q̃ narratio ſcribitur in vij. circa mediũ. ꝛ a principio libri. Et amor medee ꝛ iaſonis narratur in hiſtoria troyana. vbi deſcribitur raptus velleris aurei per iaſonẽ factus. quem tunc dilexit nimis miſere medea filia oethe regis colchos. ꝛ ei⁹ auxilio iaſon rapuit vellus aureum ꝛ omnia monſtra ſuperauit ꝛ ſecum medeam deduxit. eam tamen dimiſit iaſon. ꝛ ſe ab ea ſeparauit. ꝛ quia ſe ſeparatam ab eo vidit occidit filios proprios. ꝛ plures querimonias medee tangit. Ouidius in libro heroydum in epiſtola que incipit. At tibi colchorũ ꝛc. Et intitulatur epiſtola medee ad iaſonem. ¶ Ex qua narratione cum precedenti datur materia inuehendi contra crudelitatem ꝛ effrenatam audaciã ꝛ inhumanitatẽ mulierũ ꝛ matrũ. precipue que materno aio depoſito filios etiã proprios occiderunt. Exponaꝫ breuiter iſta fabula. Vellus aureum poteſt ſignificare diuitias tẽporales ꝛ precipue eccleſie. vt beneficia. dignitates ꝛc.

que sunt vellus arietis. s. xpi. Jason est bonus prelatus. Si quis ergo. velit habere aliqua beneficia q̄ sunt in tēplo oethe regis. i. dei pris. dz contrahere familiaritatem cū filia. s. cū virgine maria. tūc dz expugnare hereticos ⁊ superare draconē. i. diabolum. ⁊ tunc merito ꝓmouebit. Uel medea est alia peccatrix q̄ cū iasone. i. diabolo formicatur. ¶ Cōstrue. Mens robusta. i. firma (dr de robur) viri cadit. i. frangitur. pessundat. superat. leuitate mulierū. qr mulieres tractāt. i. tractādo palpāt hipomenes. i. talia venena vel tales carnunculas (⁊ in hoc tangit eorum incantationem ⁊ sortilegium. ⁊ tales mulieres sunt grauiter puniēde. vt dicūt iuriste ⁊ inq̄sitoi heretice prauitatis cōtra tales dz inquirere. Circa illud nomen dicit catholicon hipomenes is. dr quasi velox ad modum equi. vñ ꝓpter suā velocitatē dr superare athlantem suo curru. Sed hoc hipomenes indeclinabile ⁊ neutri generis est quedam herba que se comedentes facit furere. vel potius est virtus qđ distillat ab inguine eque ex nimia luxuria dum amoris rabie ferit. Et dicitur ab ypos qđ est equus ⁊ mano manas. ⁊ hoc malefice ⁊ nouerce solent capere pro veneno. Et ille mulieres inq̄. cruentant. i. fedant. hoc est cruentas ⁊ sanguinolentas reddunt sua membra gustu. i. haustu talium venenor. domus. i. familia. aspera. i. dura. crudelis. inhumana. thesei. regis. nouit. i. bene cognouit ⁊ scit. quid femina possit facere suis malicijs. medea. ista mulier. scit etiam quid femina possit. ⁊ hoc suis. s. liberi (⁊ est ecclysis: quia est defectus substantiui) perēptis. i. interfectis. clade. i. occisione pestilentia cede infesta. i. odiosa.

Aera ne fedent istec conuicia cessent
Femineas vires expauit dux holofernes.
Insignis vidue vesano captus amore
Desinent assyrii q̄ crediderunt mulieri.

¶ Hic alibia subiungit historiā suam contrariā narrationi pseudis. Et dicit q̄ tales diffamationes cessent inter eos q̄ quas detur pat aer quodāmodo. dicit deinde q̄ holofernes rex assyriorum q̄ amore iudithe vidue captus fuit. ab ea tandem occisus est. ⁊ posq̄ illa eum occidisset rediit in ciuitatē suaz ⁊ assyrij fiere cruciare ⁊ clamare ceperunt. quia mulieri crediderāt. Ista est vna bene grata historia. ⁊ scribitur in libro iudith qui incipit. Arpharat itaq̄ rex medorū. ⁊ ꝓtinet. xvi. capō. in quibus ista materia pulchre describit. Et eā versificauit elegāter satis more suo ille petrus qui versificauit bibliā ⁊ incipit. Quitachia pauleq̄ fauens hieronymus actus. Transtulit insignes historiamq̄ iudith. Et ideireo breuius q̄ res postulet tangendo istā historiā sciendū est cōprehēdendo principalē effectū breuiter summarie ⁊ nabuchodonosor vocauit ad se oēs maiores natu. ⁊ dixit holoferni principi militie sue. Egredere aduersum oē regnum occidentes. ⁊ ꝓtrā eos ꝑcipue q̄ cōtempserunt imperium mꝝ. ⁊ ira sacrū est. Exiit ergo ⁊ subiugauit vi ⁊ timore multa regna. s. syrie. mesopotanie. lybie. cilicie. ⁊ preceperat Nabuchodonosor vt oēs deos exterminaret. vt ipse solus tanq̄ deus coleret. Et vt dr in. iij. c. q̄ hoc audientes filij israel. hi qui habitabant in iudea timuerunt valde a facie eius ⁊ munierūt se ⁊ ciuitates suas. ⁊ occupauerunt vertices ⁊ accenslis montium. ⁊ clamauit ois populus ad dñm. ⁊ humiliauerunt se in ieiunijs ⁊ oronibus. Ista nūciata sunt holoferne vt dr. iij. capo. ⁊ petiit a filis quis esset populus ille. Tunc achior dux ammonitarum filiorum ammon dixit. Iste populus est populus dei. ⁊ colit vnū deum. ⁊ vbi

q; deus eor; pugnat pro eis. nisi deus eorum sit offensus non poterimus vincere. Tunc iratus holofernes iussit vt mitteretur ad eos. vt eis victis cũ illis occideret. Et ozias suscepit eum in domo sua. ⁊ fecit cenam magnã. vt ỏr. vi. c. Sed oĩbus ex stẽtibus in bethulia defecerũt aque. vt in ciuitate desolati eẽnt oẽs. vt ỏr in. vij. c. ⁊ dixit ozias. Equo aio estote. ⁊ hos q̃q; dies expectemus a dño miam. ⁊ si transactis q̃q; diebus non adiuuabit nos deus. nos obediemus ei. Et in. viij. ca. ỏr q; cum audisset hec verba iudith vidua. cuius maritus mortuꝰ erat in bethulia ciuitate. Et erat ista eleganti aspectu nimis ⁊ timebat deum. ⁊ dixit. Qui estis vos q̃ tentatis dñm. Stabitis vos ad portã nocte ista ⁊ exeã cũ ancilla mea. Et ỏr in ix. c. exiuit hũiliter: ⁊ fecit oronẽ suam ad dñm. Et in. x. c. permiserunt ozias ⁊ alij exire ornatam honeste ⁊ splendide. ⁊ orauerunt ꝓ ea. ⁊ ducta est ad tabernaculũ holofernis. ⁊ adorauit holofernem ⁊ salutauit. ⁊ dixit holofernes. Equo aio esto ⁊ holi pauere. Ita ỏr in prin. xi. Et illat dixit ad eum. Sic mandauit deꝰ ꝙ ꝓphetas suos. q; traderet illum ꝑplm pro pctis suis. iõ ad te ꝓfugi. Et vt ỏr in. xij. petuit licentiã vescẽdi cibis quos tulerat. ⁊ habuit licentiã orandi ⁊ exeũdi foras ⁊c. Bibit holofernes die quarto in pñtia illius vnum nimis: q̃tũ vna die vnq; biberat in vita sua. Et ỏr in. xiij. Jacebat holofernes sopitus vino. ⁊ iudith oronẽ facta accepit pugionem. hoc est gladium vel cultellum. holofernis caput abscidit ⁊ exiuit. ⁊ venit ad muros ciuitatis sue. ⁊ oibus ꝓgregatis dixit. Ecce caput holofernis. ⁊ gratias egerunt deo. Et mõstratũ est illud caput achior. Et vt ỏr in. xiiij. q; achior credidit in deum vnum ⁊ verũ. Et tũc assyrij cõpta occisione holofernis ceperũt fugere. Et vt ỏr in. xv. alij securi sũt eos clamãtes ⁊ vlulãtes. ⁊ illi fuerũt occisi ⁊ supati ⁊ eor; castra depredata. ⁊ bonis ⁊ diuitijs spoliata. Et in vltio ca. ponit cãticũ Judith. scz. Jncipite dño in tympanis ⁊c. ¶ Hic hꝫ documentum q; pniciosũ est ꝑsonis militie inebriari. ⁊ mulieribus inherere. qm̃ Coniuge pro pulchra. multi subire sepulcra. ¶ Nota exponendo allegorice. holofernes pot̃ sigñare diabolũ. qm̃ amauit viduam. s. humanitatẽ xp̃i. putans q; eũ fragilitas carnis deciper. sed eum ipsa vidua. s. humanitas xp̃i. decepit. qm̃ mortẽ subiit. ⁊ post resurrectionẽ infernũ spoliauit. ¶ Construe. (Dictum est prius vituperiũ de mulieribus: iõ dicit al.) istec. i. ista hec vel ista (declinatur in masculino. istic istec istoc. ⁊ proportionabiliter in scio et in neutro. vt practicat sepe Terentius) conuicia. i. litigia. increpationes. vituperia. (cessent. ⁊ non amplius a te dicant) ne fedẽt. i. maculant. sera. i. aerẽ (actus ẽ greycus) quia quãuis dicis multa mala de mulieribus. tñ holofernes dux. expauit. i. expauescens timuit vires femineas. scz iudith. Ille inquã captus amore veliano. s. male sano. indiscreto ⁊ amenti. vidue insignis. i. nobilis ⁊ splendide. assyrij. illi populi. deflent holofernẽ. q; pro qꝛ crediderint mulieri. ¶ Clare ꝓz q; iste textus corrigit dicta pseustis in ꝓcedenti. ⁊ et cõtrariat. vt aliubi declarat ⁊c.

Ardet scilla thoros torquebat viscera minos
Purpureo yeterem spoliauit crine parentem
Sed contenta viro plumas capit insita rostro
Vexat vndiq; pater: curuis sonat vnguibus aer:

¶ Hic pseustis probat q; aliã narrationẽ turpitudinẽ mulier. et ita apte eis detrahit. Et dicit textualiter q; scilla tã nubilis erat. ⁊ eã frequentabat minos. q; eũ adamauit cõtra iussum ꝑris nisi. quare ꝓpriũ patrẽ crine purpureo spoliauit. Ipa au

tem mutata fuit in alaudā. ⁊ pater suus in nisū: q̄ eā cōtinue insequit̄ p aera. Hec narratio scribit̄ in p̄i. viij methamō. Uñ vt tangit Virgi. in buc. due fuerunt scille Una filia nisi. de qua hic. Alia quā amauit glaucus. quā cyrce in canes puberen⁹ vertit. Dicit. ij. Virgi. Quid loquar aut scillā nisi ⁊c. ¶ Sed ad propositum de ista filia nisi dicit Ouid. sm̄aliter q̄ Nisus rex erat athenien'. hñs filiā scillam. habebat iste rex quēdam aureū crinē: de quo fatatuz erat. q̄ q̄diu capiti suo inhereret regnaret. Contra quē venit in obsidionē minos filius ioue⁹ rex crethēsis quē scilla amauit. ⁊ propter eum p̄s crinē eripuit. ⁊ vita victus est ⁊ ciuitas capta. q⁹ illa crinem illū tradidit minoi. q̄ tñ eā noluit ducere in vxorē ꝓpter facinus qđ perpetrauerat. nec in patriā redire audebat. ⁊ sic mutata est in alaudā. ⁊ p̄s eius in nisū vel accipitrē. qui adhuc eā p̄sequit̄. ¶ Hystorica veritas est preter hoc qđ dr̄ de crine aureo. sed hoc est intelligendum q̄ scilla furata est thesaurū p̄ris sui. ⁊ sic nisus mutatus est in auem prede. hoc est ipse effectus est predo ⁊ vespilio. q⁹ oia perdiderat. Illa vero in alaudam. i. mulierē pauperē. q̄ mō nem⁹: mō rura incolebat. In p̄ñti etate videre est facile etiam multos. q̄ vt magnatibus cōplaceāt grauissima ⁊ horribilissima pcā cōmittunt. ¶ Aliter p̄t sic exponi. Nisus est intellect⁹ vel ratio. qui imperat ciuitati aie. Crinis aureus est charitas. quā si bene seruemus expugnari non poterim⁹. Filia eius est concupiscentia vel voluptas. Minos est diabolus vel mundus. Si aūt diabolus obsideat ciuitatem aie cōtigit sepe q̄ concupiscētia vel appetitus sensitiuus seu volūtas machinat̄ sibi tradere patrē ⁊ patriā. i. rationem ⁊ aiam. qđ vt fiat charitatē abradit. ⁊ sic rō occumbit. ⁊ aia q̄ diabolū occupat̄ ⁊ possidet̄. ¶ Cōstrue. Scilla. illa mulier. ardet. i. ardēter amat. (vt ibi. Eo⁹ridon ardebat alexim. in buc. Juxta illud doctrinalis in tractatu figurarū. Est eu phonismos pro verbo ponere verbū.) choros. i. lectos ꝓiugales. Minos. ille rex torquebat. i. agitabat. viscera sua. Ipsa spoliauit parētē. i. patrē suū. veterē. i. senē crine suo purpureo. sed ipsa scilla. ꝓcēpta. i. despecta. viro. i. minoi ꝓpter tñ peccatū. insita. i. circundata vel cōplantata vel munita. rostro capit pluuias (qñ in auē ꝓmutat̄) pater ei⁹. q̄ etiā in auē erat mutat⁹. vexat. i. fatigat. vbiq̄ eā. s. scillā aer p cussus ictibus alar⁹ ⁊ vnguinū. sonat. i. sonitū dat. vnguib⁹ curuis q̄s habebat.

Coniugis offensum tumido sermone tyrannum
Persidis & medie speciem commouit edisse
In solio yasti meruit captiua locari
Ciuibus intentam remouens a principe plagam

¶ Hic aliibia subtungit hystoriā suam ad laudē mulierū. Et dicit breuiter q̄ assuerus rex persidis ⁊ medee offensus p superbiā ⁊ arrogātē rñsionē ꝓiugis sue dilexit edissam. Et q̄q̄ illa esset captiua. collocata est tñ in loco regine ꝓioris que dicebatur vasti. ⁊ illa edissa removit a ciuib⁹ iudeis plagā q̄ eis infligenda erat. quia eis succurrit ipsa hester. Ista est honesta valde hystoria. ⁊ originaliter scribitur ⁊ late in li. hester. qui incipit. In diebus assueri ⁊c. ꝓtinet. xvi. c. ¶ Et breuiter tangēdo summā hystorie sciendū est vt ibi scribit̄. q̄ rex q̄dā babylonie appellabat assuer⁹ ⁊ vxor eius vasti. ⁊ inuitauit multos magnates ⁊ principes ad cōuiuiū. ⁊ in leticia vocari fecit vxorē suam. q̄ venire recusauit ex superbia ideo rex assistentiū cōsilio relegauit eā. ⁊ fecit venire ante p̄ntiam suam puellas pulcherrimas vt ex multis sibi placentē eligeret. Mardochēus aūt vnus iudeoꝝ hēbat vnam neptē dictam he

ster vel edissa. quã ipe ad curiam regis optime ornatam misit. veniẽs aũt coã re
ge ei cõplacuit. ⁊ eã duxit in cõiugẽ. Rex iste nepotẽ suũ aman dilectissimũ a se ab
oĩbus adorari fecit. quod noluit facere mardocheus homo rectus ⁊ sctũs. quez iõ
eunuchi famuli aman occidere voluerunt. Sed regina fecit illos eunuchos inter
fici. Aman aũt indignatus impetrauit a rege q̃ oẽs iudeos interficeret. ideo mar
docheus dixit regine. petens vt illud mandatũ impediret. ⁊ illa dixit se nõ audere
Tandem dũ rex sederet induit se honestissime ⁊ ingressa est ad regẽ. quam rex vi
dens pretãdebat ei sceptrũ. Et illa inflexione genuum petiuit a rege vt in crastino
rex ⁊ aman secũ comederent. Et in crastino dum bene comedissent: dixit rex. pe
te quod vis tibi dabitur. Illa petiuit caput aman. qõ sibi ꝓcessum est. iz inuite. In
uenit aũt rex in libris annalibus mardocheũ se a morte liberasse. Querente aũt
rege quid huic fieri oporteret quẽ rex vellet honorare. Aman ait q̃ talis dz ornari
vestimentis regijs ⁊ per totã ciuitatẽ deduci ab oĩbus adorandus. Et sic de man
dato regis aman taliter ornauit mardocheum. Sciens aũt aman q̃ caput suum re
gine concesserat. humiliter orauit eã ⁊ caput in gremio ponebat. Rex vero puta
uit eum velle reginã opprimere. ⁊ ideo eum decollari iussit. ⁊ totius regni sui regi
men mardocheo cõmissum est. ⁊ ibi tãdiu steterit quousq; iudei in patriã hierosoly
mitanam profecti sunt. Assuerus põt significare xp̃m. vasti significat synagogam
volebat eĩ deus synagogam iudeoꝝ ꝓuertere ad legẽ euãgelicã. eã tñ conuertere
non potuit. quia sp dure cernicis extiterũt. ita in sua ptinaci obstinatione remãse
runt. Hester aũt figũt ecclesiam verã xp̃i spõsam sctãm ⁊ mũdã. sic xp̃s (q̃ assuerũ
intelligitur) desperit vasti. i. synagogã. ⁊ exaltauit ⁊ edificauit hester. i. catholicam
ecclesiam. ⁊ ex suo pretiosissimo sanguine dedicauit eã. ¶ Ex hac historia ꝓz q̃tum
superbia vasti dãnanda fuit. tñ bonitas ⁊ humilitas hester collaudanda. De sup
bia dicit Hugi. li. prio. de aia tertio. Cetera vicia sola solas virtutes expetunt qui
bus ipsa destruuntur. vt luxuria ptudentiã. ira patiẽtiã. sola vero supbia ꝓtra oẽs
animi virtutes se erigit. ⁊ quasi generalis ⁊ pestifer morbus oẽs corrumpit. Si
gna aũt superbie hec sunt. clamor in locutiõe. amaritudo in filẽtio. dissolutio in hi
laritate. furor in tristicia. honestas in imaginatiõe. inhonestas in actiõe. rãcor in
reprehensione. Et augi. in de verbis dñi dicit. Discite a me nõ mũdũ fabricare. nõ
oĩa vilibilia ⁊ inuisibilia credere. ⁊ seqt. Cogitas magnas fabricas ꝓstruere. cel
situdines de fundamẽto erigere. prius cogita hũilitatẽ. ⁊ Greg. Hũilitas vera est q̃
qs de se parua estimat. ⁊ bona alterius sine inuidia ⁊ liuore cõmendat. ¶ Construe.
Species. i. pulchritudo (qz spẽs est equocũ. vt ꝑphirius in ꝑdicabilib?) edisse
illi? mulieris. cõmouit tyrãnũ. i. dñm (q̃ antichus erat nomẽ dignitatis. mõ nomẽ
ferocitatis) pfidis (hic pfis huius per fidis) ⁊ medee. i. illius alterius patrie. offen
sum. i. tratũ ⁊ indignatũ. sermone. i. verbo ⁊ rñsione. tumido. i. inflato et supbo (a
tumeo es.) cõiugis. i. vxoris sue. Vasti captiua. i. hester (que captiua erat ⁊ sub tri
buto regis) meruit. per suã pulchritudinẽ ⁊ mores. locari. i. sublimari in solio. i. in
cathedra. vasti illius regine (hec vasti nomen est indeclinabile) ista dico. edisse. in
quam. remouens. q̃ suas preces ⁊ facta. plagã intentã ciuibus. scz iudeis. a princi
pe assuero. ad petitionẽ aman nepotis sui. Clare ꝓz q̃ hic ponitur contrariũ eius
quod in precedenti particula per pleustim dicebatur.

Sylue prata virent: frondent nunc omnia rident
Hucelicon musas; huc protheu mitte napeas.

Assint precipue qui curant florida tempe
Quos in distigii serie complecteris enni.

¶ Hic pfustis deorum pluralitatem asserit. vel deorū auxiliū implorat. Et diuidit in duas fm̄ q in duob⁹ locis istā deor multitudinē innuit. Scō ibi. Triste mari. Itē primo facit qđ dictū est. Scō quasi deficiēs dicit nocte abesse. ibi. Spōte sua. Et est vna debilitatio fm diuisionē alibi factā. Item pmo facit ꝓpositionē suam. Scō alithia sibi contradicit. ibi. Errotis causas. Pmo ergo pfustis dicit deor pluralitatē. ⁊ statim alithia dicit dei veri vnitatē. Dicit ergo sic. q sylue frondent et prata virent. ⁊ omnia rident. Elicon habet suas musas. ⁊ protheus suas napeas Scō alithia sibi contradicit. ibi. Errotis causas. Pmo ergo pfustis dicit deor pluralitatē. ⁊ statim alithia dicit dei veri vnitatē. Dicit ergo sic. q sylue frondent et prata virent. ⁊ omnia rident. Elicon habet suas musas. ⁊ protheus suas napeas Sunt alij circa tempe. de quibus loquitur ennius poeta in suo distigio. Vnde quās do ipse dicit. Huc elicon ⁊c. Et in alio versu. Assint. videtur inuocare. ¶ Circa istū textū aduertendū est q vt ōr. v. methamorphoseos. pallas q est dea belli et etiam sapientie voluit visitare eliconem montem in quo erat fons musarū poeticarū delectabilissimus. ⁊ eo viso eas felices reputat ⁊ statum earū. qō cōcedunt muse si pallas adesset eis. ⁊ si quiete viuere permitterētur. Et illud recte applicari posset ad studentes q̄ habent statum felicissimū ⁊ honestissimū. si bene gauderent gaudere suis priuilegijs ⁊ libertatibus iuxta merita eorum ꝓmouerent. vt sic respublica ea per sapientes iuxta dictū platonis regeret. Iste elicon vt dicunt poete est mons habēs fontem musarū. q̄ mons fuit factus a pede pegasi. qr postq̄ supauit pseus gorgonē de sanguine eius natus est pegasus alatus. ⁊ pede suo fonte caballinum vel pegaseum vel meduseū vel cristallinū fecit. Fingūtur autem poete de fonte illo potare. ⁊ illud tactum est prius vbi de gorgone agebat. ibi. Gorgonis effigie ⁊c. Et de illo fonte loquitur persius in principio sui libri dicens. Nec fonte labra prolui caballino ⁊c. ¶ Sciendum est vlterius q vt dicunt poete nouem sunt muse poetice. famulantes appollini in elicone monte iuxta fontem cristallinū in quodā nemore. ⁊ sunt iouis ⁊ memorie filie. nomia sunt clio. enterpe. inepenone. talia polimnia. erato. terpsicore. vrania. ⁊ caliope. Macrobius in scō super somniū scipionis equiparat eas octo causatibus spherarum celi. ⁊ nouū dicit in his cōmētū causatū ex octo motibus. De muse aliter referri pōt ad modos scientie ⁊ doctrine. per eas enim intelligimus cogitationē. dilectionē. diligētiam. capacitatē. meditationē vel memoriā. similitū inuentionē. iudicationē de inuentis. electionē iudicatoꝝ. platiquem acceptatoꝝ. Alij intelligunt nouē instrumenta requisita ad pfectā vocis formationē. ¶ Circa aliā particulā vbi ōr. Huc elicon. sciendū est q ꝓtheus ōr deus ambiguus. qr non erat certe determinate figure. sed capiebat sibi diuersas figuras. ꝑ quem possumus intelligere hoies duplices fictos. ypocritas. ⁊ mobiles ad modū arundinis vento agitate. Napea ōr esse dea florū. a nape qđ est flos sicut nayades sunt dee fontiū. nereydes maris. dryades syluarū. oreades. montium. ⁊ sic de alijs. ¶ Circa tertiū metrū sciendū est q tempe sunt loca amena ⁊ delectabilia et tesca sunt loca horrida siluestria in thessalia. ita innuit Lucanus dicens. ij. Am plenas fines saltus nemoraq̄ tesca. ⁊c. ⁊ in princ. viij. Jam sup herculeas fauces nemoraq̄ ⁊c. Et est hēc nomē indeclinabile carēs singulari ⁊ neutri gñis. Juxta Alexandrū in suo doctrinali. Neutrū plurale sit cete recollige tempe ⁊c. ¶ Circa vltimū metrū sciēdū est q ennius est q̄dā poeta antiquus latinus q̄ precessit virgiliū. quē aliq̄n tullius allegat. vt ibi de officijs. Unde hō cūctādo restituit. Et in pncipio de senectute ipse capit metra ennij qñ dicit. O tite si quin ego aduto. tu tā vel

leuasse ⁊c. Eius th volumen ad nos nō puenit. Distigiū est liber ꝓcedens p duo metra vnā sniam cōtinētia. sicut illud de galādia. Lesprat in falleris. Et ōr a dya qō est duo ⁊ stigos versus. Alij dicunt q ōr a dya qō est duo ⁊ stigium infernus: vel a stige fluuio infernali. qz ennius cōposuit vnū librū de fluuijs infernalibus et demonib⁹ dijs inferis. quos oēs pseustis inuocat in adiutoriū suū. ¶ Ultimo considerandū est noia deoꝝ q̄ apud poetas magis sunt vsitata sunt ista. Saturnus. iuppiter. mars. mercurius. apollo. venus. dyana. minerus. iuno. vulcanus. neptun⁹. pan. pluto. iris. sicut ptz diligenter legenti volumina poetaꝝ ⁊c. ¶ Construe. Siue frōdent. i. frōdes habēt (frondeo verbū est neutrū. sllua ōr a slleo es.) prata virent. i. viroꝛē hñt. oia ridēt. i. florent. vel ridere videnť (⁊ est trāsumptio vel methaphora) O elicon. o tu mons. mitte huc. i. ad hunc locū auxiliū meum. musas tuas O ꝓtheu (nomen est dei) mitte napeas. i. illas deas. illi dij. scz q̄ curāt tēpe. i. loca florida. assint mihi. p̄cipue. i. maxīe. ⁊ illi sūt dij incātationū ⁊ magice artis. vtz in lucano. Et illi assint etiā. quos o enni (sine h. hic enni⁹ nij.) tu cōplecteris. i. cōprehendis. continēs ⁊ enumeras. in serie. i. in ordine. distigij. illius libri tui.

Erroris causas finxit timor atq; voluptas
Singula sint baratro; si singula numina celo
Si sua mundus habet; si ponthus quid modo restat
Ni quod membra tenes; tot confiteare penates.

¶ Hic alithia rīdet ⁊ repellit seu reꝓbat premissam propositionē pseustis. ⁊ dicit q deorum multitudo introducta est p timorē ⁊ voluptatē. Vñ si dicam⁹ in inferno vnum esse deum. in celo alīū. in mūdo alīū: ⁊ sīlr in mari. cur non poterim⁹ dicere q tot sunt dij quot habem⁹ mēbra in corpe nr̄o. ⁊ sic q̄si essent infiniti dij ⁊ innūerabiles. Hic ergo vult dicere alithia q est tm̄ vn⁹ ⁊ nō plures dij. sicut aliqualiter deductū est supi⁹ in illo textu. ꝑdar idēq; de⁹ ⁊c. Et tangit cām ꝓpter quā homes cōfessi sunt pluralitatē deoꝝ. Ꝓrima est timor iuxta illud Stacij thebaydos. ꝓm⁹ in orbe deos fecit timor. Scōa est voluptas. sicut epicuri posuerūt felicitatē in voluptatibus. vt circa primū ethi. tractat. ⁊ ex isto multa ⁊ magna incōuenīētia inciderūt. Et vt verisimile est. etiā vilissim⁹ ille ⁊ detestabilissim⁹ machometus ꝓpter dicatiōes suas q̄ partim voluptatē ymitrebāt. seduxit multos. ⁊ a veritate fidei catholice deuiare fecit. Hic posset tractari ozigo idolatrie. vt de bel ⁊ baal ⁊ talibus q̄ omittunť. Vñ de timoꝛe dicit Hug. li. iij. de sia. Si amoꝛ dei teneri nō pōt. saltē teneat ⁊ terreat timoꝛ iudicij. doloꝛ inferni. ignis vrens. vermis corrodēs. sulphur fetens. fulmina tartara. De voluptate dicit Tullius multa in de senectute. in detestationē ipsius. ⁊ Ysīd. li. iij. de summo bono. Iz sepe in medio carnalīū deus ꝓtegat vitā electoꝝ. tñ satis raro est vt q̄q; inter scīl voluptates positus. amicus dei maneat illibat⁹. ¶ Cōstrue. Timoꝛ finxit causas erroꝛis (imponēdo plures deos) atq; ꝓ ⁊ voluptas. inordinata ⁊ carnalis delectatio. si singula numina (hoc nume est deus) vel sint baratro. i. in inferno (⁊ ōr q̄si voratrū) ⁊ singula numina. sūt celo. si mūdus hz. etiā sua numina. scz. si pōthus. i. mare: hz etiam sua. qd restat modo (interrogative legit) restat. i. manet vel impedit (q̄si dicēdo nihil restat) ni. i. nisi. cōfiteare. i. cōfitearis. tot penates. i. deos priuatos ⁊ domesticos (vt apud Virgi. iij. eney. Cū penatib⁹ ⁊ magnis dijs) quot mēbra tu tenes. i. hēs i corpe tuo. Si ergo in hac parte alithia reꝓbat deū pseustis. q̄ pluralitatē deoꝝ asserebat. ⁊ sic hic

dicit ꝑtrariū sui dicti. ⁊ i hoc obseruat lex illi⁹ carmis amabei. iuxta dcā alibi ⁊c.

Sponte sua thauri cupiunt ad tecta reuerti
Vesper oues cityso capras depellit ab vlmo
Ni natura redis lupus insidiabitur agnis
Cede dies celo: quia nescit cedere virgo.

¶ In ista parte pseustis ostendit suam debilitatem scōam. Et diuidit. Primo dicit iam noctem venisse ⁊ tempus sit imponēdi finē certamini suo. Scōo videns alithiā nō velle tacere sed sibi rridere. Iterato facit aliā narrationem. ibi. Triste mari vectis. Item primo proponit pseustis. scōo alithia rridet more solito. ibi. Et vos terret oues. Dicit ergo primo sic. q thauri iam saturati volunt reuerti ad domos. et propter vespertinam horam oportet oues dimittere herbas ⁊ pascua. ⁊ oportet etiam capras dimittere vlmos. Dicit deinde. O alithia nisi ad gregē tuum redieris festinanter. lupus insidiabitur agnis tuis ⁊ gregi tuo. Dicit finaliter ex quo ita est q ista virgo non vult recedere vel finire. o dies recede a celo. In isto textu pseustis iam debilitatus multum ⁊ pene superatus ostendit noctem esse. hoc autē facit per circūlocutionē. dicendo. Sponte sua ⁊c. Scōo hortat hic alithiā ad redeūdū ad gregem suū. ⁊ causam reddit. Tertio ad deos recurrit. vt dies finiat ne deuincatur. Quārto ⁊ principaliter intendit euadere manus alithie. ne cōtra ipm p fronesim sententia feratur tanq̄ cōtra deuictū. ⁊ intēdit alithiā suis monitionibus apparētibus decipere. ¶ Sciendum viterius q iste modus loquendi q̄ ponit hic. sumptus est a Virgl. in buc. obseruando legem buccolici carminis. vbi de rebus ruralibus sermonē facit. ⁊ p eas intentionē suam manifestat. vt ibi. Cogite donec oues stabulis numerumq̄ referre. Iussit ⁊ multo processit vesper olympo. Et similiter dicit in fine prime egloge ⁊ tertie. ⁊ fere vbiq̄. ¶ Sciendum est viterius circa vltimū metrum. scz Cede dies celo ⁊c. quod repetitur inferius bis vel ter. q illud metrum proprie appellat versus. qz pluribus vicibus inter alios ponit. sicut in bucc. iste versus. Incipe menalios mecum mea tybia versus. Et sic. Ducite ab vrbe domū mea carmina ducite daphnim. Et eodem modo dicendum est de illo alio versu in seqnenti textu posito Fige dies cursum ⁊c. ¶ Considerandū est vltimo. q iste textꝰ potest legi allegorice. vt dicunt glose. per thauros intelligendo superbos. q tecta sua intelligunt cubilia ⁊ fomēta viciorum ad q̄ reuertunt vicios. vñ vesper hoc est diuturna immoratio in vicijs. ⁊ quasi vsq̄ ad finem vite depellit simplices ⁊ bonos a vera doctrina ⁊ fide. Per capras intelligit vitiosos ⁊ peccōres errantes a bona operatione. Et ideo nisi alithia. hoc est veritas vel ecclesia vel prelatus reuertatur ad gregem pascēdum cibo diuino. diabolus insidiabit gregi. querēs quē deuoret. Et in hoc hortantur prelati sollicite curare gregem ⁊ vigilare diligenter. ¶ Construe. Thauri. illa alalia. cupiunt reuerti (deponens est) sua sponte. s. volūtate vel affectione ⁊ inclinatiōe. ad tecta. i. ad stabula Vesper depellit oues cityso. i. ab illa herba ⁊ depellit capras ab vlmo. s. arbore. O alithia. ni. i. nisi tu. matura. i. festina. redis. i. reuertaris. ad gregem tuuz. lupus insidiabitur (vr de insideo des. vel de insidie insidiarum) agnis tuis. ⁊ ideo o dies (vr a dya grece qō est clarum latine) cede. i. recede (simplex pro composito. ⁊ est auferesis. vt ibi in Lathone. Mitte archana dī. i. dimitte) celo. i. a celo qz virgo. s. alithia nescit cedere. i. recedere. hoc est non vult litem terminare vel disputationem finire.

Si vos terret oues lupus ad caulas redeuntes
Cornibus elatis illum mea cura petatis
Quem sine fraude pius paschalis vicerat agnus
Fige dies cursum: ne perdat virgo triumphū.

¶Hic alithia rñdet alloquendo gregem suū in hūc modum. O oues. si qñ reuertimini ad caulas. lupus pturbauerit vel terruerit. petatis ipz elatis cornibus. hoc dico diabolum. resistendo et q̄ ab agno paschali deuict⁹ est. Dicit finaliter. O dies mane ⁊ non recede a celo. ne ego pdam triūphum quē habitura sum de isto quer so pfecti. ¶Aduertendum est hic q̄ alithia hortat suas oues resistere diabolo vel lupo. Scō hortatur imitari agnum paschalē (eo q̄ ois xp̄i actio nr̄a est instructio Tertio dirigit oronē ad deum. supplicando vt sol iustus adhuc maneat. cām subdit ne ip̄a perdat victoriam. ¶Iste textus etiā legit allegorice sicut p̄cedēs. vt sit sensus. si diabolus terret fideles redeuntes ad vitā ⁊ fidē. nūc in signo crucis ⁊ firma fide sibi resistatis. ⁊ petatis illum quē agnus paschalis. i. xp̄s superauit. Et hic vltimus versus ponit oronē alē petentis spaciū penitentie. vt diabolum fugare possit. ⁊ de ipso victoriā hr̄e. ¶Lōstrue. Oues si lupus terret. i. territas redd it. vos reduentes. i. reuertentes. ad caulas. i. ouilia. o vos inquā ereuntes. mea cura petatis cornibus elatis. i. erectis. loco defensionis vr̄e. illū diabolū. quē pius agnus paschalis. i. xp̄s (iuxta illud apli ad Lorin. v. Pascha nr̄m immolat⁹ est xp̄s. ip̄e enī vt agnus occisus est: ⁊ se dedit nobis in eduliū. in sacramento ab eo instituto) viceserat. i. superauerat. sine fraude. ⁊ nō p fallacias. O dies fige (sine n dz scribi). i. firmā redde ⁊ pone. cursum tuum. hoc est continua claritatē tuā. ne virgo. scz alithia. q̄ dat triūphum. i. victoriam suā. quā intendit hr̄e sup tibi pfecistum. ¶Obseruat lex istius carminis sicut in textu precedenti. vt clarē patet.

Triste mari vectis helene respectus in astris
Frugibus erugo: serpentum sibilus agro
Hortos talpa fodit: digitos, vrtica perurit
Omnia quis diuum potuit confligere tantum.

¶Hic pfecistis non videns alithia desistere ⁊ cepto narrationē aliā inchoat. ⁊ deorum pluralitatem approbat. ⁊ dicit q̄ helene stella est nautis nociua ⁊ tristis. erugo nocet frugibus. ⁊ sibil⁹ serpētū agris. talpe viuūt ex humo. vrtica de natura sua habet q̄ sit pūgitiua ⁊ adustiua. q̄s ergo deor̄ est ille vnic⁹ q̄ oia ista tā diuersa potuit facere. componere. confingere. ¶Aduertendū est q̄ aliq̄ dicūt hic pfecistim alit qñ redire ad fidem ⁊ veritatem. sed hoc nō video. imo exp̄sse videt potius ꝓbari ⁊ attestari deorum pluralitatē cū ip̄e dubi⁹ ⁊ q̄si admirās q̄rit. O ia q̄s diuū ⁊c. Alij dicunt q̄ ibi pfecistis ꝓponit alithia q̄ modū interrogatoriū vnum enigma. sed hoc non videt multū ꝓbabile ⁊c. ¶Lonstrue. Respectus helene illius stelle lucide incutus ortu frequenter accidunt ꝓcelle in mari in astris. i. inter astra. ⁊ p̄t esse ꝓ theseos paralange) est triste. i. res tristis. vectis (de vehor ris. i. portatis. s. nautis vel alijs q̄ per mare deuehunt) mari. i. in mari. Erugo dicūt aliq̄. i. illa herba (hoc non credo) sed dz dici aerugo. i. aeris rubigo (⁊ est infectio vel tempestas vel corruptio aeris nocens frugibus. ⁊ si in textu ponit aerugo reuocet a cā mētri) est triste.

frugibus (ꝛ de fruct eris) sibillus serpẽtũ (iuxta illud. Sibulus est hoim: serpentũ sibila dicas. q̃ ofa hic confundit. est tristis agris. i. campis. qr cãpũ infecit suo sibilo ꝛ reddit cãpũ sterilẽ) talpa. illud aial. fodit hortos. i. virgulta ꝛ viridaria. vrtica .i. illa herba (q̃ ꝛ ab vrẽdo) purit digitos. de natura sua. qs diũ. i. deor (quasi diceret nullus. imo plures. vel) potuit tantũ. i. rem tantã (vel tm̃ aduerbialiter) confligere. i. cõmiscere. ois supradicta. vel in vnũ mittere vt cõuenirent.

Dulce viro mulier pratis arentibus imber
Mandragore sterili fons agricole sitienti
Precellit cunctis anime velamina carnis
Exuerit postq̃ placari iudicis iram

¶ Hic alithia rñdet dicens. q mulier est dulcis viro. pluuia locis aridis et siccis: mandragora mulier sterili. fons agricolis sitibundis. Dicit viteri⁹ q inter cetera vtilius est aie placare irã iudicis postq̃ a corpe fuerit exuta. Aduertendũ hic q alithia hz hic sermonẽ oppositũ sermoni pseustis. Locutus enim fuit pseustis de tristibus. ista autem de dulcib⁹. ꝛ in hoc sigt veritas de sui natura est amabilis ꝛ dulcis q̃is dicat comic⁹. Veritas odiũ parit. hoc enī intelligit apud malos. falsitas autẽ de se est odibilis ꝛ tristis. vñ de veritate dicit Hieroñ. Eos nobiles: vos aũt ignobiles. hec est cõditio veritatis vt cũ inimicitie pfequant. sicut p adulationẽ q̃dcis ose amicitie cõquerunt libẽter q delectat odim⁹ ꝛ offendat oz qñ nolum⁹. ꝛ de falsitate Ambro. in li. de virgi. Venena nõ dant nisi melle circũlinita. ꝛ vicia nõ decipiunt nisi sub specie ꝛ vmbra virtutũ. ¶ Sciendũ est viteri⁹ q actor iste capit istum modũ rñdẽdi q cõtrarũ a Virgi. in illa egloga allegata. Forte sub arguta cõsidebat ylice daphnes. ptz intuenti pcessum illius. ¶ Circa hanc dictionẽ mãdragore sciendũ ẽ catholicon. q mandragora est genus pomi similis parue peponi. odore sapore vel specie. qr habet mala suaue redolẽtia. in magnitudie mali maciani. Ãñ et latini vocant malum terre. Hanc poete antropores appellant. qr hz radicẽ formam hoim similantẽ. Huius due sunt species. Femina foliis lactuce similis gene rans mala in similitudine prunor. Masculus foliis betbe silis ꝛ accepta in escã (vt quidã opinant) facit in sterilib⁹ fecunditatẽ. vt ór Gen. xxx. Egressus ruben tpe messis tritice in agro. reperit mandragoras quas matri lye detulit. Et ita similiter dicũt in summa sua ꝛ Ysidorus ethy. lib. xvij. Albertus dicit valde multa de ea lib. xvi. de vegetalibus. dicit enim mandragora est herba cuius radix iabio vocat et est magna hñs similitudinẽ cum forma hois. vt dicit Auicenna. Est aũt radix ei⁹ lignea cinerica. ꝛ est frigida ꝛ sicca. ꝛ hz virtutẽ cõstringẽdi ꝛ mortificandi. vt si qs eam comedat mortuꝰ. sed succurrit cũ vomitu melle ꝛ butyro. mutilat⁹ mẽbris bibat de ea. ꝛ nihil sentiet. Supponit etiã aliq̃d de lachryma ei⁹. ꝛ educit secum. Et semen mãdragore vitificat matricẽ qñ bibit. et ita de multis aliis q̃ omitto. ¶ Cõstrue. Mulier. i. mulcens herũ. dulce. i. res dulcis ꝛ grata viro. imber est dulcis. pratis arẽtibus. i. siccis. (de areo es.) mãdragore. illa herba est dulcis mulieri sterili q̃ non põt hñe pueros. fons est dulcis agricole (quasi agros colẽti) sitiẽti. i. melius est cunctis hoibus. aie. i. quo ad aiam. irã iudicis. scz dei oipotẽtis. placari. i. pacificari. postq̃ exuerit velamina carnis. i. corpis (vel põt esse textus exuerint in plurali. ꝛ ly aie est ntl casus) ¶ patet ergo q sicut innuebat pseustis prius deor pluralitatẽ, ita alithia dei vnitatem. qui est iudex oim.

Quenam celicolas auertit dira voluptas
Zodiaci nunquid loca maximus ordo reliquit.
Aut stertunt omnes aut tractant pocula lethes
Cede dies celo quia nescit cedere virgo.

¶ In hac parte signat tertia debilitatio pseustis. Et diuidit i duas. ꝑmo fit hoc. 2cō resumit vires ꝓponēdo enigma. 3cia ibi. Dic mihi. Item primo ponit suā falsam optionē. 2cō alithia ponit ꝛ trariā assertionē. 3cia ibi. Obtuitu vigili ꝛc. Dicit primo sic a qua voluptate deorum celicolarū affectio immutata est ꝛ aduersa. nunquid ordo motus zodiaci imutatus. aut zodiacus dereliquit loca ꝓpria motus sui ꝛ regulares motus solis oblicq. Et ō o dies ex quo ita est q̄ ista virgo non vult desistere. recede a celo vt ita cogatur recedere. ¶ Aduertendū est hic q̄ in hoc textu clare apparet debilitatio pseustis ꝛ metus virgens q̄ ipsum occupat ne ab alithia deuincat. 2cō cōquerit sup hoc q̄ sui dij sibi non auxiliati sunt. ꝛ illud cōcluditur ex verbis suis hic positis. Tertio ipse tangit tres errores. ꝑmus est in primo versu. vbi innuit deos celicolas aliqua dira voluptate aduersos. in eis ñ nihil dirū cadere pōt. 2cus error tangit in 2cō versu de imutatione motꝰ zodiaci. q̄ ñ est regulatissimꝰ. ꝛ ab agente infallibili directꝰ. Tertius error euidēter ponitur in 2cō versu. vbi ponit dijs q̄ ipsi dormiūt ꝛ otiant ꝛ humanos actus negligunt. vt tāgit Boeti9 in ꝓio de ꝓso. phie. Et cū hoc in oblitionē inciderūt. qō est impossibile. In quarto versu nostri textus ponitur oratio pseustis q̄ superius etiā ponebatur. ¶ Circa istud nomen zodiacus sciendū est q̄ dr a zodia grece qō est aialia vel signa latine. ꝛ est aialis circulus vel signifer. qr in eo sunt. xij. signa noibus aialiū nūcupata. Vel qr sol intrans illā proprietatē aialiū sortitur. In 3cō de gñatione appellat ab aristotele obliquꝰ circulꝰ. de quo poetice pulchre in. xj. methaph. paulo post principiū. Ibi sicut hꝫ in. ij. c. tractatꝰ de sphera. Iste est 3cus magnꝰ circulus celi. Unde ibi dr. Est autē alius circulus in sphera q̄ intersecat equinoctialē ꝛ intersecat eā ab eodē in duas partes equales. ꝛ vna eius medietas declinat ad septētrionē. alia vero ad austrum. ¶ Circa illud nomen lethe sciendū est q̄ lethe lethes est nomen vnius fluuij infernalis vbi ale demerguntur. ꝛ olim preteritoꝝ obliuiscuntur ideo interpretatur obliuio. ꝛ inde dr letheus lethea letheū. i. obliuiosus ſa. sum. et inde lithargia morbus obliuiosus. vt tangit in primo de cōsolatiōe phie. De nouē fluuioꝝ infernaliū hñr ista metra. Stix odiū. lethes obliuio. flegetō ardēs. Luctu cochitus. triste sonans acheron ¶ Cōstrue. (Ista ika dr legi interrogatiue.) Quenam. i. q̄ ꝛ nam est syllabica adiectio. sicut met ꝛ ptam in hoc noie quispiā. (voluptas. alij habent voluntas. dira. i. crudelis ꝛ inordinata. auertit. i. aliorum vertit. celicolas. i. deos superos quasi celū colētes. Nunqd ordo maximus. s. vniuersi eo q̄ ordinatissime mundus ordinat ꝛ regit. reliquit. i. dimisit. loca zodiaci. s. propria quasi diceret videt q̄ sic. aut oēs. s. dij. stertūt. i. gloſant aliqui. i. firmiter dormiūt. Stertere autē magis ꝓprie est dormiendo sonū cum naso facere) aut ipsi tractant pocula. i. potus. lethes. i. fluuius illuiosi. O dies cede. i. recede. celo. i. a celo. quia virgo. sc3 alithia. nescit cedere. i. locum dare.

Obtuitu vigili curant fastigia celi
Quicquid nutrit humus: quicquid producit abyssus

Non somnum nouit qui verbo cuncta creauit.
Fige dies cursum ne perdat virgo triumphum.

¶ Dic alithia rñdens ponit cõtrariã pseusti assertionẽ dicẽs. q deus ille glorioſus qui verbo creauit cuncta curat vigilanter sine somno celestia terrestria et infera. Deinde facit orationẽ suã sicut alias. ¶ Aduertendũ est hic q alithia remouet errorẽ pseustis in hoc qõ dicebat deos dormire ꝛ stertere qñ hic dicit deum verũ prouidenter ꝛ vigilanter oia prouidere ꝛ regere obtuitu vigili. Et hic recte incidit materia de prouidentia diuina q̃ oĩa regit fortiter suauiterq; disponit. de qua. in. iiij. ꝛ v. de cõsolatione phie. De ista materia per theologos latissime ptractaꝫ. Dic etiã incidit materia de creatione mũdi solo verbo dei. iuxta illud ps̃. Ipse dixit ꝛ facta sunt: ipse mãdauit ꝛ creata sunt. ¶ Aduertẽdũ est vlteriꝰ q totalis mũdi vel totius vniuersi tres sunt partes principales. prima est celestis. scõa terrestris. tertia est infernalis. Quãlibet istarũ deꝰ viuificat tanq̃ aĩa istius mũdi sm̃ aliquoꝝ imaginationẽ ꝛ oẽs illas partes regit. oĩbus presens est. eas creauit. eas videt. regit ꝛ disponit vnicus deus glorioſus. ¶ Cõstrue. Ille. s. deus oĩpotẽs. qui creauit cuncta verbo suo. curat. i. cum cura regit. fastigia. i. altitudines celi. obtuitu. i. aspectu. prouidentia (ỽ de obtuor ris. qõ cõponit de ob ꝛ tuor qõ est aspicio) vigili. i. prudenti et vigilanti ꝛ puido. curat inq̃. quicqd humus. i. terra nutrit. qcqd etiã abyssus. i. profunditas terre pducit. nec p non ꝛ ille inq̃ deus. non nouit somnũ sicut dicit pseustis. O dies fige (melius est fine n vt dictum est) cursum ne virgo. alithia. perdat triumphũ. i. victoriã. Et ỽ a tris qõ est tres ꝛ phonos sonus ꝛc̃.

Dic mihi dum tristes adiit proserpina sedes.
Lege data matri si vellet nata reuerti
Gustum perfidie quis primum prodidit ore
Dic & troianum lauderis scire secretum.

¶ Dic pseustis resumit vires suas ꝛ proponit enigma. Est autem enigma obscurꝰ sermo quasi mirandus. ꝛ vulgariter appellaꝫ diuinatoriũ. Scõo alithia rñdet proponendo sibi aliud in tertio sequenti. Dicit ergo sic pseustis. O alithia dic mihi qñ proserpina infernales sedes subiit. ꝛ mr̃i sue cereri lex pro educenda nata sua data est. Dicit ergo quis fuit ille q̃ manifestauit gustũ pserpine. ꝛ si sic rñdebis ad illud tu laudaberis scire secretũ troie. ¶ Sciendũ est q ista fabula scribitur originaliter v. methañ. post mediũ vbi de raptu proserpine. de errore cereris. ꝛ de mutatione astalophi in bubonẽ. vñ ceres filiaꝫ suam pserpinã incluserat in q̃dã domo subterranea. venus autem duxit eã secũ ad colligẽdũ flores quã pluto rapuit ꝛ defloranit Ista pserpina põt sigare puellas ꝛ moniales que sl q̃ clausurã ereunt ad colligẽdum flores mundi defloranẽ. Ceres filia sua diu ꝛ cum facib? q̃sita. tandẽ iuxta iudiciũ arethuse descẽdit ad inferos. ꝛ q̃ filiã suã retrahere non potuit. illud dixit ioui. q̃ disposuit q pserpina p dimidiũ annũ cũ plutone regnaret. ꝛ per aliũ cũ mr̃e esset. Ceres est bonus prelatꝰ. pserpina est ois pcõr ei subditus. pluto diabolus. iupiter est deus ad quẽ p oronẽ recurrẽdũ est. Dicit vlterius q etiã a ioue rñsum fuit q illa filia exire nõ poterat ab inferis si gustasset de fructib? ei?. Sed astolophus asserit se eũ vidisse tria grana malogranati comedisse. iõ detenta est ppetuo proserpina enĩ illũ restã astalophũ mutauit in bubonẽ, sic etiã illi q alios accusant.

ꝛ explotant mutanꝫ in bubones. qꝛ fiunt odibiles ꝛ habenꝫ odio ab oībus. infernꝰ est ille mundus in quo si qs gustauerit tria grana. scz delicias diuitias ꝛ honores vix vel nunq̄ extrahi poterit. ¶ Ista hystoria tota pōt naturaliter ꝛ physice exponi vt proserpina sumatur pro grano cuiuslibet leguminis. hec rapta fuit ad inferos .i. semen positū est in terra. ꝛ iō in terra deiicitur ꝛ putrescit vt semen redeat a terra. quia ibi primo violenter detinet ꝛ corrūpit. sed ꝓserpina non redit: nisi posq̄ generauerit. aliter nō. iuxta illud Jo. xij. Nisi granū frumēti cadens in terrā mortuū fuerit ipsum solū manet ꝛc. Alia sunt fabulosa. ¶ Cōstrue. Dic mihi O alithia dum. i. qñ proserpina. illa puella. adiit sedes tristes. scz infernales. ꝛ hoc dico lege. i. regula ꝛ ordinatione data a ioue. matri. scz cereri. si nata. i. filia sua vellet reuerti (deponens est apud modernos. Tullius tñ ponit ipm̄ sepe neutraliter) dic quis prodidit. i. manifestauit. vel ꝓdēdo denūciauit. ore pfidie. i. ore perfido ꝛ peruerso. (alij iungunt ly pfidie cū ly gustū gustu. scz quo ꝓserpina gustauerat fructus inferni) dic. ergo illud. ꝛ lauderis. pōt glosari. i. laudaberis (ꝛ ponit tēpus ꝓ tpe) scire secretū (ꝺr hic de secerno nis. inquantū cōponit de seorsum ꝛ cerno nis. ꝛ tunc hꝫ primā breuē. qꝛ si cōponeret de se ꝛ cerno nis. prima ꝓduceret) troianū. vnum secretoꝝ troie erat palladiū imago palladis de qua fatū fuit q troia nunq̄ caperetur q̄diu in troia esset. eā tñ vlixes rapuit. ꝑatet ex hystoria troiana.

Cum pelagus mundo subsidat mundus olympo
In medio semper consistit pendulus aer
Dic mihi terra leuem celi supereminat axem
Et te posse dei tetra grammaton annuo fari.

¶ Hic alithia rñdet ꝛ proponit enigma dicens. O pleusti tu mihi proposuisti tuum enigma fabulosum. ego propono tibi aliud tale. cum ita sit q mare semp subsistat et subsistet mūdo. mūdus celo. ꝛ cū semp ipse aer stet quasi pēdulus in medio elemētorū. Dic mihi vbi terra eminet supra axē leuē celi. ꝛ si mihi rñderis: ego annuā ꝛ dicam te loqui posse nomē dei ineffabile qd appellaꝫ tetragrāmaton. ¶ Istud enigma est satis obscurū. ꝛ difficultas prouenit ex elementoꝝ naturali ordine ꝛ dispositione ꝑm̄ sub ꝛ supra. quia terra est inferior. aqua in scdo loco. deinde aer. demum ignis. ꝛ tñ querit hic vbi est terra supra ignē ꝛc. ꝓximus modus legendi fuit iste Celius vir quidā habuit plaustrū in cuius axe ipse iacuit. ꝛ ꝓponebat enigma hic positū transeuntib9 ꝛ ipsis nescientib9 solucre. tandē dixit q terra est altior aere celi. i. celij. ꝛ est ibi locutio apocopata. sicuti ibi anthoni ꝓ anthonij. Iste modus est modus proportionabilis vni enigmati bucolicoꝝ in egloga. Dic mihi dameta vbi ponitur peculi pro peculij. etiā qñ ꝺr. Tres pateant spaciū non amplius vlnas. sed qꝛ illud enigma est quodāmodo fabulosum ꝛ satis vanū. Ueriusimile est enim q talem sensum nō intendebat alithia (q̄ interpretaꝫ veritas) nō obstāte reuerētia bernardi sylueſtris q̄ aliter exposuit vt iā dictū est. Est alius modus ꝛ magis alithie officio proportionatus q terra supereminet leuē axem celi. quia xp̄s quasi contra naturā humanā carnem erexit in celos in die ascēsionis ꝛ eā beatificatā super oēs thronos ꝛ alios ordes collocauit ad dexterā dei patris. ꝛ ibi vt certū est terra. i. caro humana de terra formata est supra axem celi. Et hic haberet locuꝫ materia de xp̄o et de virtutibus eius de ascensione de quibus determinatur in. iij. sniaꝝ. Et ꝺr dotibus corporis glorificati in. iij. sniaꝝ. vbi materia ꝙ doctores ꝓlixe ꝛ diffuse

ptractatur. ¶ Circa vltimum metrū est notandū q̄ tetragrāmaton est nomē dei in
effabile vt fertur coiter. Dicit aūt ineffabile non qz nullus tpm fari z dicere possit.
sed quia ad plenū nullus pōt illud exponere propter ꝓfunditatē diuini nois. qz il-
lud est nomen qđ est super oē nomē. vel nulli licebat illud noiare nisi cū reuerentie
in articulo mortis. Et ōr a tetras quattuor. z grāma lfa. qz erat q̄ttuor lfis exara
tum apud hebreos. s. ioth. he vau beth. Vide super illud catholicon. ¶ Construe.
Dū pelagus. i. mare (ōr a pellendo littora) subsidat. i. subsit (dicit catholicon. Sido
idem est q̄ sedeo. z caret preterito. vnde sido z sedeo in sīgtione nō differunt. nec eo
rum cōposita q̄ sunt multa vt ipe declarat. Alij tertus hñt subsistat mūdo. dicunt
aliqui. i. terre. vel. i. alijs corporibus tā elemētarib⁹ q̄ alijs q̄ sunt fere totus mū-
dus. dum mundus subsid at olympo. i. celo. z cū aer. illud elemētū. pēdulus. qz pē-
dere videtur inter alia. De istis elementis videt in ꝓio methaph. circa ꝓcipium
ꝓsistit. i. permanet. sistit in medio altoꝝ. Cū ergo ita sit dico pseusti. vbi. i. in quo lo
co terra supeminet. i. apparet. sup axem. Axis est pars currus. vt dctm̄ est in ꝓn-
cipio huius libri in scdo versu. Axis vt ōr in tractatu de spera. est linea trāsiens q̄
centrum sphere. applicās extremitates suas ad circūferentiā ex vtraq̄ pte. z ꝓno
tat volubilitatē circuli vel sphere circa ipm quod nō cōnotat dyameter. z duo pun-
cta axem terminantia dñr poli mūdi) leuem celi (leue ōr qz sup̄fert alijs. Et leuissi
mum qđ sup oīb⁹ alijs sup̄fert ptz in principio de celo z mūdo vbi de ista materia
z ego annuo. i. concedo ꝓmitto te posse fari. ꝓferre loqui. tetragrāmaton. i. illō no
men sctm̄ dei. ¶ Datet hic q̄ pseustis videt q̄ nō potest alithiā vincere veritatibus
vel narrationibus. tētat si possit eā vincere enigmate vel probleumate. Est aūt ꝓ
bleuma oratio sensum hns implicitum. Et alithia proportionabiliter rñdet. Et in
hoc videtur simplicitatē z morā rusticorum exprimere.

Ista suis hodie si preualet artibus in me
Dum cessit mopso calcantis more dolebo
Fraude puellari non sic patiar superari
Millesies repetam nisi subtrahat hesperus horam.

¶ Hic introducitur pseustis solus loquēs z sup̄ potētia vel ptāte alithie cōquerēs.
Vnde ipe videns se multū deprimi dicit sic. Si ista alithia supat me hodie. ego dole
bo sicut minalcas victus a mopso doluit. sed nī ego non ꝓmittā me supari q̄ fraudē
eius. sed millesies repetā ea que dixi z alias aduersus eā proposui. nisi noxīpediat
me. ¶ Aduertendum est hic q̄ mopsus z calcas duo fuerunt poete quoꝝ q̄libet al-
teri proposuit enigma: z vnus inuidebat alteri. Mopsus igit tenebat fructum cu-
iusdam arboris in manu sua. z quesiuit a calchāte cuius arboris esset. qđ nesciens
calchas pre ira mortuus est. Virgl. in bucē. introducit quēdā pastorē appellatum
mopsum. q̄n dicit. Cur nō mopse bonū q̄n cōuenim⁹ ambo ꝛc. Et in hystoria troia
na legitur de quodam diuinatore qui dictus est calchas. de quo Virgilius. iij. eneyd.
Donec calchantē ministro ꝛc. Sed non videtur mihi q̄ iste tertus de altero istoꝝ
deheat intelligi. sed de alijs. ¶ Sciendum est vltimo circa metrum finalem q̄ iste
tertus varijs modis legi solet. Vna opinio dicit q̄ calchas fecit vnum librum. Di-
cit ergo pseustis se velle repetere dicta illius libri ad confutandum alithiam. Di-
cunt alij q̄ millesium est ciuitas in qua natus est tales. et calchas. et multi alij fa-
buloſi. Aliter dicitur q̄ millesies est aduerbium. id est mille vicib⁹. sicut sentie-

id est centum vicibus.decies.i.decē vicibus ⁊c. ¶ Construe. Si iſta (dicit pſeuſtis alithie) prevalet in me.i.cōtra me.vt ibi in adulterū ⁊ in deſertorē.hodie ſuis artibus.ego dolebo more calcantis.qui mortuus fuit.dum.i.qñ.ipe ceſſit.i.locū dedit.mopſo.Sed non patiar me ſuperari.i.vinci.fraude.i. deceptione.puellari.i. vnius puelle.quia hoc eſſet magnū dedecus.ſed repetā milleſies.iuxta expoſitiones tactas.niſi heſperus.i.illa ſtella que dicit quaſi veſperus.ſubtrahit.i.remoueat vel impediat.horam.i.tempus.

Talis
Nunc vtinam tales falſorum fictor adeſſes
Quattuor in primis euangelice rationis
Nitar codicibus noſtrum de virgine corpus
Vt deus aſſumpſit nec me labor iſte grauabit.

¶ Hic alithia ſola loquens introducitur ⁊ perterrefaciēs pſeuſtim dicit ſic. Vtinā tales ille fictor falſorum huc veniret in auxiliū tui.vel contra quē ego diſputare deberem.tunc ego tranſirē ad veritates euāgelicas quas in mediū ꝓponerē.⁊ ipm talibus confutarē.vt de materia incarnationis filij dei in beata maria virgine. Illud aūt ego facerē prompte ⁊ faciliter nec grauarer. ¶ Aduertendum eſt hic q̄ in precedentibus ſuperatus eſt pſeuſtis.⁊ deuictus ab alithia principaliter ⁊ tātūmō per hiſtoricas narratiōes veteris teſtamenti ⁊ finaliter per ꝓpoſitionē enigmaticam.hic aūt cōfutat̄ q̄ veritatē euāgelicā non tñ ꝓpoſitā in publicū.ſed tantūmodo cōminatā.que veritas eſt a deo ſincera efficax ⁊ pura ad cōfutandos hereticos ⁊ falſitatem ſuſtinentes.q̄ merito pſeuſtis q̄ interpretatur falſitas timet ⁊ deſpat Item ſciendum eſt q̄ iſte tales fuit vnus ſeptē ſapientū grecie.alij aūt fuerūt ſolō. hyas ⁊c. Et credo q̄ eum allegat Ariſt̄.in primo de aia.vbi tāgit opiniones antiquorum falſas ⁊ erroneas de aia. Et iſte tales erat fictor optimas fabularum ⁊ tenuit multas optniones falſas in phia.quapropter in textu p̄cedenti quādo dicitur Milleſies repetam.apertiſſime repetā.pōt intelligi de figmētis iſti⁹ taletis.⁊ hoc videtur dicere preſens textus q̄ alithia optat etiam ipm taletem adeſſe. ¶ Sciendum eſt vltimo q̄ q̄ trāſitum tangit̄ hic materia de incarnatiōe verbi.de qua dicit Johannis primo. Et verbum caro factū eſt. De qua in tertio ſniax. Ui ⁊ habet Luce primo. Uenit angelus gabriel ad mariā ⁊ dixit. Ave gratia plena ⁊c. Et illa dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi ſ̄m verbum tuum. Et tunc concepit dñm noſtrū ieſum xp̄m.non quidem ex virili ſemine.ſed ip̄e formatus eſt ex puriſſimis ſanguinibus marie myſtico ſpiramine. Alia cauſa breuitatis omittunt. ¶ Cōſtrue. Utinam (aduerbium eſt optandi) o tales (taletis) fictor falſor.adeſſes.i.pñs eſſes ego alithia.nitar.i.conabor.in quattuor primis codicibus.i.libris vel voluminib⁹ vel ſcriptis.rationis.i.veritatis.euangelice (Euangelium in bono dz ſcribi q̄ u duplicem.⁊ bz ab eu q̄ eſt bonū.⁊ gelion nunciatō.⁊ addit vna u cōſonās. Iz in curia romana oppoſitum ſeruat̄ in deſcribendo bullas ⁊ talia) vt.i.qualiter deus aſſūpſit noſtrū corpus humanum.de virgine.ſ.maria.nec pro nō.iſte labor grauabit me.⁊ per hoc oſtēdit alithia ſe hꝫ validū ⁊ magnū animū erguendi adhuc ⁊ diſputādi contra pſeuſtim ⁊ ip̄m confutandi.

Egregiam ſobolem cui per ſtilbontis amorem
Vi ſuperum magna ſociaſti teſte capella.

Obsecro te fronesi iubeas reticere sorori
Quo tendit cedo nec me cessisse negabo.

¶ In ista parte introducit pseustis. vñ postq̃ prius posita est altercatio ⁊ debilitatio pseustis. hic ꝓñr ponitur auxilij imploratio ⁊ victorie confessio. Ista ꝑs intitulatur ſm diuisionē posita in prīcipio ⁊ in illo textu Incola prim⁹ hō. Dicit ergo sic in textu. O fronesi q̃ (vt recitat Capella poeta) tu matrimonio iunxisti philologiam sobolē tuam ⁊ mercurīū. obsecro te vt precipias alithie sorori tue vt taceat ⁊ me deuictā dimittat. quia ego recedo a lite ⁊ certamine tanq̃ victus. nec negabo eaꝫ me superasse. ¶ Sciendū est q̄ pseustis nō potens alithie resistere: fronesim alloqtur quā ipse ⁊ ipsa in iudicē elegerunt: sicut dictū est prius. ⁊ rogat pseustis ipsam fronesim vt exoret alithiā vt taceat. q̄ se victū cōfitet. Et istud nō vult. sicut nec põt aliqualiter ipse pseustis denegare. ¶ Ꝓro intellectu hui⁹ textus sciendū est q̄ mercurius cōsilio appollinis duxit in vxorē filiā fronesis. que dicta est philologia. q̄ fronesis soror fuit alithie ⁊ mr̄ philologie. pñtes fuerūt istis nuptijs oēs dij ⁊ dee. Mercurius ꝺr cursus mētis. i. sermo q̃ cōsilio appollinis. i. sapiētie duxit in vxorē philologiā. i. rōnē. Ista philologia ꝺr fronesis. q̄ rō ꝺr illa prudētie. Oēs dij ⁊ dee venerunt ad nuptias illas. i. cōiunctioni sapiētie eloquētie rōnis ⁊ prudētie. oēs assunt virtutes. ita dicunt glose. ¶ Ultra quas magis declarādo textū considerandum est q̄ marcianus qui ⁊ capella dictus est. fecit vnū librū de ista materia. ⁊ incipit. Tu quē psallentē thalamis quē mr̄e camena. Ꝓgenitum ꝓhibēt copula sacra deū. Et illud opus eius epytalamicū carmē. i. nuptiale. q̄ est de nuptijs. Et illud cantauit quasi in pñtia filij sui. Ñ marcianus iste genere afer. ciuis catrhaginēsis dignitate romanus extitit. Studuit aūt partim rome. partī carthagine. Volens aūt disputare de septē artibus liberalibus. cōposuit hāc fabulā de nuptijs mercurij ⁊ philologie. non tñ absq̃ magna rōne. nā philologia interpretat̄ amor vel studiū rōnis mercurius dictus est quasi mens currēs. q̄ mercur⁹ loco sermonis accipit. q̃ inter duos serit. vel mercurius ꝺr q̃si mercator a kyrios. i. dñs. Philologia igit̄ ponit in ꝑsona sapiētie ⁊ rōnis. Mercurius in similitudine iracūdie ⁊ sermonis. q̄ vt ait Tullius in prīcipio rhetorice. Eloquentia sine sapientia sepe nocet. raro vero aut nūq̃ prodest. Sapientia vero sine eloquētia ꝙ prodest ⁊ nūq̃ obest. Cū ergo in sapiente hec duo conueniunt. scz acumē rōnis. ⁊ facūdia sermonis. tūc mercur⁹ ⁊ philologia sociantur. ¶ Sciendū est finaliter q̄ ille marcian⁹ sic nomē ꝓpio appellabat̄ Victus est etiam minius ab habitu faciei. i. a rubore. Licero a cicere. ꝓpter triāgulationem faciei. Felix ad bonum oē ꝑtinet. Capella (vt ꝺr in nro textu) ab acumine ingenij. quia capella valde acute videt. Vel ꝺr capella a petulātia ⁊ lasciuia poetica. vel quia sicut capella auidū aial est. ita ipse philosophicas disciplinas auidissime aggressus est. Et fecit iste illud opus quod ꝺr astrologia marciani. ⁊ incipit liber iste. Mundus igit̄ ex q̃tuor elementis. ¶ Cōstrue. O fronesi (ꝺr esse sapiētia vel prudentia ſm catholicon. ⁊ ꝺr a phonos prudens. inde fronitus et infronitus) obsecro. i. precor te (quasi q̄ aliquod sacrū obtestor te) q̄ amorē stilbontis. i. mercurij (⁊ ꝺr quasi stillans bona. q̄ ſm astrologos est planeta benivolus) cui. s. stilbonti sociasti. ꝓ sociauisti ꝙ syncopā) vi. i. virtute ⁊ cōmentu. superū. i. superorum. magnam sobolē. filiā tuā philologiā. egregiā. i. nobilez. cedo. i. recedo. eo loco. sup quo. i. ad quem tendit. i. vadit vel tendis. vel cedo. i. cōrecedo ⁊c. nec ꝓ nō. negabo me cessisse. aut locū sibi dedisse tanq̃ vnia quo vere deuictus fuit.

Mortales cuncti quod contendunt adipiſci
Nec ſi perficiant vite diſcrimina curant
Ex inſperato dominus tibi contulit vltro
Vt ceſſare velis deuictus ſupplicat hoſtis.

¶ In hac parte expedita lite ⁊ finita diſputatione inter pleuſtim ⁊ alithiam. ⁊ multis aliis propoſitionibus poſitis ⁊ validioribus alithie reſponſionibus ſubiunctis, hic ponit ſententia finalis. Et diuidit. Primo ponit ſententia. ⁊ cū hoc froneſis rogat alithiā vt taceat. Scdo ꝓbat per ſimile q̄ tacere dz ⁊ pleuſti parcere. Scda in textu ſequēti. ibi. Traicius vates. Dicit ergo ſic in hac parte. Mortales homes nō curant diſcrimina. hoc eſt pericula vite ſue ſi poſſint ꝓficere qđ contendunt ꝓficere et habere. Et ideo o alithia. quia dñs noſter ieſus xp̄s fecit tibi ex inſperato illud propter quod debes ceſſare ab vteriori lite ⁊ certamine. ⁊ dedit tibi victoriā ideo tacere debes ⁊ ceſſare. preſertim cum ſuper iſto te exoret ⁊ tibi etiam ſupplicet aduerſarius tuus a te deuictus. ſ. pleuſtis. ¶ Sciēdum eſt q̄ prima duo metra aliter poſſunt legi. ſic q̄ mortales curant diſcrimina vite. ſi non perficiant quod contendunt adipiſci. vt pleuſtis q̄uis non potuit voluntatē explere: tñ curauit de vite ſue periculo. ¶ Patet ergo q̄ in hac ſra ponitur cōis modus ⁊ conditio fere oīm mortalium. Scdo froneſis oſtendit dñm deū noſtrū ſemp veritati aſſiſtere. ⁊ eandē adiuuare ⁊ fouere. Tertio inducit alithiā ad tacendum: q̄ non eſt amplius opus ſermone vel verbis cum ille cōfiteatur ſe victū. Quarto ⁊ principaliter ponit ſententia diffinitiua condēnatoria pleuſtis etiam ex cōfeſſione ꝓpria. Et iſta ſententia ſatis aperte trahitur ex textu. Si queratur q̄ vel qualis eſt iſta ſententia. dicēdū eſt breuiter q̄ eſt diffinitiua vnius partis condēnatoria. Dic enim lis erat inter pleuſtim ⁊ alithiā. ⁊ quilibet tendebat ad vincendum alterū ſicut in duello inter pugiles videmus. Pleuſtis autem primo debilitatus eſt. deinde plene victus. ⁊ ſe habere malā cauſam confitendi ſuccubuit. ideo condēnatus eſt ⁊ ſilentium ſibi impoſitum perpetuo. Et de iſta ſententia ⁊ demodo ipſam ferendi. ⁊ quā poteſtatē habet iudex arbitrarius. qualis fuit in iſta cauſa froneſis. videatur per iuriſtas ad quos iſta materia ſpectat. ¶ Conſtrue. Cuncti mortales. i. oēs homines qui ſunt corruptibiles (⁊ hoc ex parte corporis. curant diſcrimina. i. periculo vite ſue. ſi nec pro non. perficiant illud qđ contendunt. i. ſatagunt. certant nituntur. adipiſci. i. acquirere vel ꝓficere. O alithia. dñs. ſ. deus. tibi contulit. i. dedit cōceſſit. ex inſperato. i. ex re inſperata. hoc eſt abſq; tua ſpe. vltro. i. ſponte ⁊ ꝓpria volūtate ⁊ diſpoſitione: vt velis ceſſare. ab ampliori ꝓſecutione iſtius litis vel cauſe. hoſtis. i. tuus aduerſarius. ſ. pleuſtis. deuictus. i. a te ſuperatus. ſupplicat. i. ſupplex ⁊ depreſſus afflagitat aut poſtulat vt etiam ceſſare velis.

Traicius vates commouit pectine manes
Te moueant lachryme iam tollit cornua phebe
Sol petit occaſum frigus ſuccedit opacum
Deſine quod reſtat ne deſperatio ledat.

¶ Iſta eſt pars finalis huius operis in qua probat froneſis alithie q̄ debet tacere iuxta dicta in precedenti textu. ⁊ arguit ſic per argumētum a ſimili. Orpheus

commouit inferos sonoritate lyre sue. ergo etiam tu debes commoueri lachrimis pseustis. viso ⁊ ꝯsiderato q̄ iam est nox. luna apparere incipit ⁊ cornua sua erigere ⁊ propter occasum solis tam frigus incipit terras incolere. ⁊ ergo rogo velis desistere ab vlteriori persecutione ne iste pseustis ducatur in desperationem. ¶ Aduertendum est hic q̄ fronesis hic ponit persuasiones ad probādum intentum suum intendit enī. ꝓbare q̄ alithia dz parcere pseustim: et ab incepto misericorditer desistere. Tres fuerunt posite in textu precedēti. prīa in duobus primis versibus. scōa in terio. tertia qñ dr. Deuictus supplicat hostis. Hic aūt ad idē alie subiunguntur. Prima que tangit in prō versu. Orpheus ⁊c. Scōa qñ dr. Te moueant lachrime ⁊c. Debemus enī esse misericordes ⁊ pij. sicut pater noster deus misericors est Tertia qñ dr. Jam tollit ⁊c. vbi ostenditur q̄ hora non est apta vel tempus ad cōtinuandum istā litē. Quarta qñ dr. Sol petit occasum ⁊c. ⁊ est quasi eadē cum prima. Et confirmatur qñ subiungit. Frigus succedit ⁊c. Ultima tangit in vltimo versu vbi ipsa fronesis rogat alithiā sororē suā dicēs. Desine qđ restat. ¶ Sciendum est scōo quo ad primum versum nīi textus q̄ per vatē traiciuz intelligim⁹ orpheū de quo multa dixi superius in illo textu. Certauere sequi ⁊c. vbi dicuz est q̄ vt reperaret vxorē suā ipe descēdit ad inferos. ⁊ melodia sue cythare ipos etiaz infernales mulsit. i. commouit. ¶ Sciendum est tertio circa vltimū metrum q̄ illud sic pōt exponi. O alithia desine. hoc est cessa dicere plura. ne desperatio ledat istum pseustim. quod restat si plura dixeris. restat certe vt ipse in desperationem incidat Aliter intelligitur sic. Desine illud qđ nūc restat dicere. i. qđ supest modo tibi ad dicendum. scimus enī q̄ multa adhuc p te restant dicenda. Tertio modo legaī sic. Desine ne desperatio ledat te sicut lesit ioachim ⁊ iudam. Ultimo modo potest sic legi. Desine plura dicere disputando contra pseustim. quod restat. i. quod supest discurrendo scz p̄ materiam euangelij ⁊ totius noui testamenti. ne desperatio ledat ipsum pseustim aduersarium tuum. qui iam victū se sponte ⁊ suppliciter confitetur. ¶ Ultimo considerādum est circa expositionē terminoꝝ huius partis. Tractus Transmd
eius potest scribi q̄ a in tertia littera vel q̄ u. Unde Boecius de consolatione phie dicit. Et si traicio boreas emissus ab antro ⁊c. Et dicitur de tracia regione. ⁊ isti⁹ populi terra dicitur trax. de quibus dicit Virgilius. iij. eneyd. Traces erant acri quondam regnata ligurgo ⁊c. Unde tracensis dicitur. Vates quandoq̄ sumit pro propheta. vt in hymno beati iohānis baptiste. vbi dicitur. Maxime vatum. Quā doq̄ sumitur pro quocunq̄ diuinatione. inde vaticinor ⁊ vaticiniū. Vates igit pro modo dicitur quasi vas theos. i. dei. Aliquādo capit pro poeta. vt hic. Commouere compōnitur de con prepositione inseparabile ⁊ mouere. Pecten est equinocū. vt patet per Ebrardum in grecismo. vbi dicit sic. Pecten agit telas lendes trahit ⁊c Et hic capitur pro cythara. Manes dicuntur anime infernales. ⁊ dicuntur quasi amene per defectum. quia deficiunt bono loco. Uel amene per contrarium quia sunt clare: sed q̄ semper tenebrose. Te est pronomen primitiuū secūde pone. Mouere actiuum est. inde motus motior. moto motas mobilis ⁊ multa alia deriuantur. Lachrime habet singularem hec lachrima. Jam compōnitur vt iamiā. Tollere est eleuare. erigere. efferre. Cornu est equinocum. vt in equinocis. Pars cruris est cornu terrena potentia cornu ⁊c. Hic capit p̄ vna parte extrema lune. acuta ⁊ curua ad modum cornu animalis. Qualiter declinatur ptz per alexandrū in suo doctrinali. ibi. Cornua mutant ⁊c. Phebe est luna. ⁊ dr a phebos vel a phos quod est lux vel ignis. ⁊ est nomē grecū. Et declinatur hec phebe phebes. Sol dr.

quasi sup oia lucens. vt dictum est circa scōm metrū huius libri. ¶ Peto est actiuū inde appeto. suppeto. impeto. cōpeto. cōpositū. inde petior ꝛ petitio petitus a. um. Occasus sus. sui. deriuatur ab occido media breui. qō cōponit de ob ꝛ cado. Frigus ōr de frigo gis. vel de frigeo ges. Opacus ſm catholicon ōr ab ops terra. i. obscurus. ꝛ ōr quasi celo opertus. ethimologia ē. ꝛ declinat opacus ca. cū. ꝛ cōparat opacus or. mus. ꝛ inde opacare. i. condēsare. obscurare. ꝛ ē actiuū. inde opacitas. Succedere componit de sub ꝛ cedo. Desine de de ꝛ sino nis. cōponitur qō hz in p̄terito desini vel desij desitum. ꝛ reddit ꝓpositionē exponibilē vt dicūt logici in materia de incipit ꝛ desinit ꝛc. quod est nomē infinitū. Resto ꝓponit de re prepositiōe inseparabili. ꝛ sto stas. Ne aduerbium est phibēdi. Desperatio ōr de despero ras. qō componit de deorsum ꝛ spero. qō ōr de spes. Ledere notū est. inde lesus ꝛ lesio ꝛ illido allido composita. ¶ Construe. Vates. i. poeta. traicius. sic dicr̄ a loco. s. Orpheus. cōmouit manes. i. aias infernales. pectine. i. cū cythara. O alithia. lachrime istius pseustis. moueāt te. phebe. i. luna. tollit tā cornua sua sol petit occasum frigus opacū. ab effectu succedit. i. subsequitur. Et ergo desine. illud qō restat. ne desperatio ledat eum ad sensum dictū p̄tus. Et p̄ ista taliter qualiter expedita est lectura theodoli. vbi pseustis p̄ quem intelligit falsitas superatus est ab alithia. i. a veritate. ꝛ diabolus a deo. q̄ dignatus est ꝓ nobis assumere carnem humanā ꝛ predicare ꝛ dare nobis legē euangelicam p̄ quē apta est nobis eterne vite ianua. quam nobis concedat deus ille glorioſus qui est vis veritas ꝛ vita. Amen.

Sanctissima explanatio Theodoli finit feliciter. Impensis Iudoci pelgrim & Henrici Iacobi. In hoc opere sociorum. Anno. M.CCCCC.viii.

13781

¶VIRGILIOCENTONES.

Siue

Probæ Valeriæ ingenioſiſſimæ atq; doctiſſimæ fęminæ Centonum opus pulcherrimum ex Virgilianis voluminibus ſubtiliſſime congeſtum noui & veteris Teſtamenti miſteria (& ſi non omnia precipua tamen) continens/ familiari ac parabili Henrici. H. Stemeciani Cōmētario illuſtratum

¶Paſſio dñi ſecundū Math. integre circa ca. xxx. li. ij appoſita.

¶Orphęi Thratij antiquiſſimi poete (quem Virgilius ſepius celebrat) de deo ac diuio verbo Carmina ſane diuina e greco tranſlata

¶Preclara ſeptem ſapientum Grecię dicta

¶Duodecim Sybillarum de Chriſto vaticinia/ in fronte huius opuſculi adiecta